

VILNIAUS UNIVERSITETAS

VINCAS GRIGAS

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo modelis besimokančioje visuomenėje

Daktaro disertacija
Socialiai mokslai, komunikacija ir informacija (08 S)

Vilnius, 2013

Disertacija rengta 2009–2013 m. Vilniaus universitete

Disertacijos rengimą iš dalies rėmė:

Lietuvos mokslo taryba (2013 m.)

Disertacijos mokslinis vadovas – doc. dr. Regina Varnienė-Janssen (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08S)

Disertacijos mokslinis konsultantas – doc. dr. Vita Mozūraitė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08S)

PADĖKA

Rengiant disertaciją teko pasinaudoti galimybėmis aptarti joje išdėstytus požiūrius su nemažai šios srities analitikų. Išvardyti norėtusi tuos, kurių darbai, pasiūlymai, kritinės pastabos ir parama padėjo parengti disertaciją.

Disertacijos autorius dėkoja moksliniam vadovui – Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto doc. dr. Reginai Varnienei-Janssen už per doktorantūros studijas suteiktas vertingas mokslines konsultacijas disertacijos metodologijos sudarymo klausimais, disertacijos tyrime naudotų teorijų kritinį išdiskutavimą ir pagalbą pritaikant jas nagrinėjamoje problematikoje, mokslinio darbo konsultantei VU Komunikacijos fakulteto doc. dr. Vitai Mozūraitei – už kritinio mąstymo skatinimą ir bendradarbiavimą atliekant empirinį tyrimą, VU bibliotekos direktorei informacinei, mokslinei ir kultūros paveldo veiklai doc. dr. Marijai Prokopčik – už pastabas ir vertingas konsultacijas sprendžiant disertacijos problematikos lauko konkretizavimo, mokslinio leidinio „Parlamento studijos“ redaktoriui-stilistui Nerijui Vėtai – už patarimus, padėjusius parengti disertacijos tekstą laikantis kalbos kultūros reikalavimų.

Dėkoju disertacijos gynimo tarybos nariams: VU Komunikacijos fakulteto Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų instituto direktoriui prof. dr. (HP) Arvydui Pacevičiui, VU Komunikacijos fakulteto mokslo reikalų prodekanei prof. dr. Aušrai Navickienei, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo mokslinės bibliotekos generaliniam direktoriui prof. dr. Renaldui Gudauskui, ir oponentams: Boraso universiteto Švedijos bibliotekininkystės ir informacijos mokslų mokyklos prof. dr. (HP) Elenai Macevičiūtei ir VU Komunikacijos fakulteto Muzeologijos katedros vedėjui doc. dr. Rimvydui Laužikui.

Rengiant didelės apimties mokslinius tyrimus būtina ir administracinė bei finansinė parama. Esu dėkingas VU Komunikacijos fakulteto dekanui doc. dr. Andriui Vaišniui ir VU bibliotekos generalinei direktorei Irenai Krivienei už

paramą studijuojant doktorantūroje bei suteiktą galimybę dalyvauti tarptautinėse konferencijose, Lietuvos mokslo tarybai – už suteiktą stipendiją rengti mokslinį tyrimą ir publikuoti jo rezultatus.

Mažvydo skaitymo klubo nariai dr. Arūnas Gudiničius, dr. Andrius Šuminas, dr. Modestas Grigaliūnas, dr. Simona Petraitytė ir dokt. Aurelija Vernickaitė prisiminti šioje padėkoje už aštrias diskusijas apie mokslo ir kitokios gyvasties prasmę intensyviuose klubo susirinkimuose.

Gyvenimas tęsėsi ir buvo iki bei šalia disertacijos, todėl noriu padėkoti žmonai Jūratei, kuri skatino ne tik disertaciją rašyti, bet ir atrasti kitoki, ne su moksliniais tyrimais susijusį džiaugsmą, o Tėvams, kad leido daug skaityti ir mokytis.

Apibendrinant, pora eilučių iš Ernsto Theodoro Amadeus Hoffmano knygos „Katino Murklio pažiūros į gyvenimą“:

„Su baime, drebančia širdim išleidžiu į pasaulį kelis savo gyvenimo, kančių, vilčių ir ilgesio puslapius, kurie saldžiomis poilsio ir poetinio įkvėpimo valandėlėmis išsiliejo iš slapčiausių mano sielos gelmių“. Murklis (Literatūros studentas).

TURINYS

PADĖKA	3
TURINYS	5
ĮVADAS	7
1. TEORINIS BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS POREIKIO BESIMOKANČIOS VISUOMENĖS KONTEKSTE PAGRINDIMAS	23
1.1. BIBLIOTEKOS KAIP TARPININKO TARP INFORMACIJOS VARTOTOJŲ IR INFORMACIJOS IŠTEKLIŲ VISUMOS SAMPRATA BESIMOKANČIOJE VISUOMENĖJE	23
1.1.1. Besimokančios visuomenės uždavinių įgyvendinimo raiška bibliotekos veikloje. 23	
1.1.1.1. Informacinio raštingumo gebėjimai besimokančioje visuomenėje	24
1.1.1.2. Besimokančios visuomenės aplinkos ypatumai.....	26
1.1.1.3. Besimokančios visuomenės raiška Europos Sąjungos ir Lietuvos strategijose... 29	
1.1.2. Edukacinės bibliotekos veiklos pagrindimas.....	32
1.2. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS VEIKLOS SAMPRATA	41
1.2.1. Bibliotekininko edukatoriaus kaip bibliotekininko specializacijos apibrėžtis.....	41
1.2.2. Vartotojų ugdymo aktualumo apibrėžtis bibliotekininko veikloje	45
1.2.3. Bibliotekininko edukatoriaus veiklos laukas aukštajame moksle	56
1.3. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS GEBĖJIMŲ SAMPRATA.....	64
1.3.1. Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų apibrėžtis	64
1.3.2. Bibliotekininkui edukatoriui būdingi gebėjimai aukštajame moksle	68
1.3.3. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo metodai.....	71
2. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIO MODELIO KŪRIMAS PROFESIONALIUŠ BIBLIOTEKININKUS RENGIANČIOJE STUDIJŲ PROGRAMOJE	78
2.1. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIO MODELIO KŪRIMO TEORINĖS POZICIJOS.....	78
2.1.1. Taupaus mąstymo metodika	78
2.1.2. Bendroji sistemų teorija.....	80
2.1.3. Programuojamų sistemų metodologija	82
2.2. KONCEPCINIO MODELIO FORMAVIMAS.....	88
2.2.1. 1 ir 2 etapai: probleminės situacijos analizė	88
2.2.2. 3 etapas: pagrindiniai sistemos apibrėžimai	91
2.2.3. 4 etapas: sistemos koncepcinio modelio nustatymas remiantis kartinėmis apibrėžtimis	94
2.2.4. 5 ir 6 etapai: koncepcinio modelio lyginamoji analizė ir alternatyvos.....	99
3. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIO MODELIO VERTINIMAS.....	107
3.1. KONCEPCINIO MODELIO ĮGYVENDINIMO METODIKA	107

3.1.1. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo eksplikacija.....	107
3.1.2. Konceptinio modelio taikymo etapai	111
3.2. BIBLIOTEKININKŲ EDUKATORIŲ RENGIMO LIETUVOJE GALIMYBIŲ TYRIMAS.....	116
3.2.1. Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimo metodika.....	116
3.2.2. Tyrimo rezultatų patikimumo vertinimas ir faktorių suformavimas	119
3.2.3. Galimybių tyrimo rezultatų aptarimas	123
3.3. KONCEPCINIO MODELIO VALIDUMO TYRIMAS	131
3.3.1. Tyrimo sprendinių apibrėžimas	131
3.3.2. Tyrimo duomenų analizė	138
3.3.2.1. Reakcija A 2012 ir 2013	138
3.3.2.2. Reakcija B 2012 ir 2013	140
3.3.2.3. Mokymasis A 2012 ir 2013	150
3.3.2.4. Mokymasis B 2012 ir 2013.....	157
3.3.2.5. Mokymasis C 2012 ir 2013.....	164
3.3.2.6. Elgesys A 2012 ir 2013.....	171
3.3.2.7. Rezultatai A 2012	173
3.3.3. Tyrimo duomenų analizės apibendrinimas.....	175
REZULTATŲ APTARIMAS IR DISKUSIJA	179
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	181
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS	185
PRIEDAI	198
PRIEDAS 1. INSTRUKTUOJANČIŲ BIBLIOTEKININKŲ IR KOORDINATORIŲ KVALIFIKACINIŲ GEBĖJIMŲ STANDARTAI.....	198
PRIEDAS 2. DALYKO „INFORMACINIO RAŠTINGUMO UGDYMO METODIKA“ APRAŠAS	200
PRIEDAS 3. DALYKO „INFORMACINIS RAŠTINGUMAS“ APRAŠAS	206
PRIEDAS 4. INFORMACINIO RAŠTINGUMO DĖSTYMO KOKYBĖS VERTINIMO ANKETA	210
PRIEDAS 5. INSTRUKTUOJANČIŲ BIBLIOTEKININKŲ GEBĖJIMŲ SAVIDIAGNOSTINIO VERTINIMO ANKETA.....	213
PRIEDAS 6. INFORMACINIO RAŠTINGUMO GEBĖJIMŲ LYGIO TIKRINIMO ANKETA	218
PRIEDAS 7. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIS MODELIS OWL/XML FORMATU	235
PRIEDAS 8. KONCEPCINIO MODELIO KLASIŲ APIBRĖŽTYS	258
PRIEDAS 9. KONCEPCINIO MODELIO SAVYBIŲ APIBRĖŽTYS.....	267
PRIEDAS 10. KOKYBINIŲ IR KIEKYBINIŲ DUOMENŲ ANALIZĖS KRITERIJŲ APRAŠYMAS	270
PRIEDAS 11. ELGESYS A 2012 IR 2013 INFORMACINIO RAŠTINGUMO DĖSTYMO KOKYBĖS VERTINIMO ANKETOS ANTROSIOS DALIES ATVIROJO TIPO KLAUSIMŲ APTARIMAS.....	274

ĮVADAS

Disertacijos aktualumas. Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose akcentuojamas besimokančios visuomenės plėtojimas.

Strategijoje *Europa 2020* numatyta siekti pažangaus augimo (Europa 2020, 2010) skatinant veiksmingesnes investicijas į švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas. Viena iš prioritetuose švietimo ir mokymo srityje numatytų įgyvendinimo priemonių yra programa *Education and Training 2020*. Mokymasis visą gyvenimą laikomas viena iš esminių krypčių, kuri turėtų būti plėtojama įgyvendinant šią programą (Tarybos išvados..., 2009).

Strategijoje *Lietuva 2030* švietimui nurodoma užduotis „sutelkti švietimo bendruomenę ir visus Lietuvos žmones nuolat ir kryptingai lavinti siekiant asmeninės ir šalies sėkmės“ (Lietuva 2030, 2010). Strategijos įgyvendinimo priemonėje *2014–2020 nacionalinėje pažangos programoje* (Dėl 2014–2020 metų..., 2012) siekiama sudaryti sąlygas kiekvienam gyventojui realizuoti savo galimybes ir gebėjimus esant sparčiai besikeičiančioms sąlygoms, patiems tapti pozityvios kaitos iniciatoriais, gebančiais aktyviai veikti dėl nuolatinio mokymosi, žinių kūrimo, kūrybiškumo ir verslumo. Šioje programoje taip pat siekiama skatinti mokymąsi visą gyvenimą.

Viena iš *Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos* prioritetinių krypčių yra „sukurti paskatų ir sąlygų mokymosi visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje“ (Dėl valstybinės švietimo..., 2012).

Apibendrinant Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardytus siekinius galima teigti, M. Formosos (2013) žodžiais tariant, kad „mokymosi visą gyvenimą idėja Europos Sąjungoje yra nuolatinė tema“, o R. Milleris (2004) mano, kad Europos ateitis įsivaizduojama kaip „intensyviai besimokanti visuomenė“.

Europos Sąjungos ir Lietuvos strategijos bei prioritetai įgyvendinami globalizacijos veikiamoje aplinkoje, kuriai būdinga, kad informacijos perdavimas nėra absoliučiai objektyvus ir teisingas dėl tiesų versijų multiplikacijos (Tomlinson, 2002), informacijos tarpininkų poveikio (Duoblienė, 2009), tikslingai formuojamos informacinės erdvės (Schiller, 2006), informacinio triukšmo (Bauman, 2006) ir sparčiai vykstančios profesinės kaitos bei gausėjančių ekspertinių sistemų (Giddens, 2000).

Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas¹ yra vienas iš efektyvių būdų pasiekti uždavinius, numatytus strategijose *Europa 2020*, *Lietuva 2030* ir programose *Education and Training 2020* bei *2014–2020 nacionalinėje pažangos programoje*, nes informacinis raštingumas traktuojamas kaip kūrybingas gebėjimas² rasti, kritiškai įvertinti bei naudoti įvairaus pobūdžio ir formatų informaciją, apima studijose, moksliniuose tyrimuose ar profesinėje veikloje būtinus gebėjimus darbui su informacija ir yra mokymosi visą gyvenimą sudėtinė dalis (Information, 2000; Smith et al., 2013, Lau, 2013).

Amerikos koledžų ir universitetų asociacija (angl. Association of American Colleges and Universities) (2008) informacinį raštingumą įtraukė į šiuolaikiniam žmogui būtinų intelektualinių ir praktinių gebėjimų sąrašą. *Muziejų ir bibliotekų paslaugų institutas* (angl. Institute of Museum and Library Services) teigia, kad informacinio raštingumo gebėjimai yra vieni iš kertinių XXI amžiaus gebėjimų, būtinų informacijos vartotojams (Museums, Libraries and 21st Century..., 2008, p. 2), o A. Lee (Lee, 2013) pateikia išvadą, kad informacinio raštingumo gebėjimai yra vieni iš būtinų gebėjimų žinių visuomenėje.

Anot T. Wilsono (2008), A. M. Johnsono ir kt. (2008), M. Oakleaf ir L. Oweno (2013), informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą daugiausia propaguoja

¹ Terminas *ugdymas* disertacijoje yra traktuojamas kaip kryptinga ir suplanuota veikla, kurios rezultatas yra gebėjimai, turint omenyje, kad terminas vartojamas kontekste, susijusiame su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

² Terminas *gebėjimai(-as)* disertacijoje suvokiamas kaip individo galimybės atlikti tam tikrą veiksmą, veiklą, poelgį (Jovaiša, 2007, p. 62).

bei plėtoja aukštųjų mokyklų bibliotekininkai. Disertacijoje bibliotekų darbuotojai, ugdantys vartotojų informacinio raštingumo gebėjimus, įvardijami terminu *bibliotekininkas edukatorius* (angl. librarian as educator).

Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo aktualumą patvirtina H. B. Raderio (2002), L. Saunders (2009), C. Dixon-Thomaso (2012), A. M. Johnsono ir kt. (2012) tyrimų rezultatai. Taip pat didėja poreikis teoriškai ir praktiškai ištirti bibliotekininkų edukatorių ugdymo problematiką, nes bibliotekininko edukatoriaus ugdymo tyrimų diskurse stokojama žinių apie veiksnius, lemiančius bibliotekininko edukatoriaus profesionalizacijos susiformavimą.

Svarbu pabrėžti, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematiką bibliotekininkystės teoretikai ir praktikai plėtoja daugiau nei keturis dešimtmečius. Tačiau pastarojo dešimtmečio tyrimų rezultatai rodo, kad profesionalūs bibliotekininkai, studijuodami bibliotekininkystę, nepasirengia užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu (Albrecht ir Baron, 2002; Bewick ir Corral, 2010; Click ir Walker, 2010; Julien ir Genuis, 2011; Mcadoo, 2012). Panaši situacija identifikuota ir Lietuvoje (Grigas, 2013). Pabrėžtina, kad yra atlikta daug tyrimų, skirtų plėtoti informacinio raštingumo koncepciją, informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo metodus, tačiau stokojama tyrimų, skirtų nagrinėti bibliotekininkų edukatorių parengimo metodiką (Julien ir Genuis, 2011; Montiel-Overall ir Grimes, 2013).

Įvairių tyrimų rezultatai rodo, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdymui reikalingų žinių ir gebėjimų bibliotekininkai įgyja darbo vietoje mokydami savarankiškai arba dalyvaudami kvalifikacijos kėlimo kursuose. Tokia praktika laikytina ydinga. Įvairių tyrėjų išvalgos rodo, kad efektyviausia ir racionaliausia bibliotekininkus edukatorius parengti studijose aukštojoje mokykloje (Dalrymple, 2002; Johnson et al., 2008; Ishimura ir Bartlett, 2009; Click ir Walker, 2010).

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad bibliotekininko edukatoriaus ugdymo problematika yra aktuali tema teoriniu ir praktiniu požiūriu. Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose numatytas siekis plėtoti besimokančią visuomenę suponuoja poreikį sukurti atitinkamų įrankių šiam siekiui įgyvendinti. Bibliotekos gali aktyviai plėtoti besimokančią visuomenę ugdydamos jos narių informacinio raštingumo gebėjimus. Tai lemia poreikį parengti bibliotekininkus edukatorius, kurie sugebėtų kokybiškai ugdyti visuomenės informacinio raštingumo gebėjimus.

Tiriamoji problema. Dėl globalizacijos ir informacinių bei komunikacinių technologijų kaitos visuomenė susidūrė su dideliu informacijos kiekiu. Informacijos saugojimo ir prieigos prie jos infrastruktūra tampa vis sudėtingesnės architektūros, naudojimasis ja reikalauja daugiau ekspertinių žinių ir gebėjimų. Tai lemia, kad šiandienos informacijos vartotojas privalo įgyti informacinio raštingumo gebėjimų (Doomen, 2009; Blair, 2010; Hilbert, 2012, Strother et al., 2012). Šios aplinkybės sukuria didelį informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo poreikį, tačiau bibliotekininkai nėra tinkamai pasirengę užsiimti jų ugdymu.

Dauguma mokslinių tyrimų, skirtų bibliotekininkų edukatorių ugdymo problematikai, yra fragmentiški, apima tik tam tikrą bibliotekininko edukatoriaus ugdymo problematikos dalį. Būtina pripažinti, kad trūksta kompleksinių tyrimų, kuriais būtų siekiama išnagrinėti visuminę bibliotekininko edukatoriaus ugdymo aukštosios mokyklos studijose problematiką. Be to, stokojama tyrimų, kuriuose būtų analizuojama bibliotekininkų edukatorių ugdymo sistema. Iki šiol vykdytuose tyrimuose nebuvo bandyta sujungti pagrindinių bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esinių į kontroliuojamą visumą bei nebuvo atlikta jų sąveikos analizė, leidžianti į bibliotekininko edukatoriaus ugdymą strategiškai pažvelgti besimokančios visuomenės kontekste.

Kadangi Lietuvoje nėra suformuotos bibliotekininko edukatoriaus ugdymo sistemos, jos būtinumą lemiantys teoriniai ir praktiniai veiksniai skatina atsakyti į klausimą, „kaip turi būti sukonstruotas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis?“ Taip pat keliamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio efektyvumo ir racionalumo klausimas ir svarbu paaiškinti, kaip šis modelis galėtų būti praktiškai pritaikytas profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje?

Problemos ištirtumas. Galima išskirti keturias su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo problematika susijusias tyrimų kryptis: bibliotekininko edukatoriaus veiklos apibrėžtis; bibliotekininkų edukatorių pasirengimo užsiimti ugdymo veiklomis lygis; bibliotekininkui edukatoriui būtinų gebėjimų visuma; bibliotekininko edukatoriaus ugdymo būdai.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos apibrėžtis yra viena iš intensyviausiai plėtojamų temų bibliotekininkystės mokslininkų bendruomenėje, kurią yra tyrinėję M. Hepworthas (2000), B. P. Lynch ir K. R. Smith (2001), R. Albrecht ir S. Baron (2002), R. Biddiscombe'as (2002), L. A. Knight (2002), M. Nimon (2002), F. M. DeFranco ir R. Bleileris (2003), S. Bellas ir J. Shankas (2004), P. Brophy (2005), C. Powisas (2005), M. Feetham (2006), L. Cox (2007), S. Walteris (2008), M. E. Edwards ir E. W. Blackas (2012), R. A. Hallas (2013). Tyrėjai akcentuoja, kad universitetuose įsitvirtina bibliotekininkų organizuojami informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo kursai. Dažnėja atvejų, kai kursai integruojami į studijų programas, todėl bibliotekininko vaidmuo nuo pasyvaus studijų dalyvio (informacijos kaupimas, saugojimas ir skleidimas) pereina prie aktyvaus studijų dalyvio (formuojamas informacijos šaltinių paieškos ir naudojimo būdas) vaidmens. Informacinio raštingumo gebėjimus ugdantys bibliotekininkai įsitvirtina kaip akademinio personalo dalis.

H. Conroy ir D. Boden (2007), K. Davis (2007), L. Bewick ir S. Corral (2010), H. Julien ir S. K. Genuis (2011), P. Montiel-Overall ir K. Grimes (2013) nustatė, kad bibliotekininkams trūksta žinių ir įgūdžių ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus, todėl jie stokoja pasitikėjimo užsiimti šia veikla. Siekdami įgyti reikiamą kvalifikaciją bibliotekininkai dalyvauja seminaruose ar kursuose. Viena iš problemų yra ta, kad reikiamų žinių ir gebėjimų siekiama jau įsidarbinus bibliotekoje. Dėl to kyla papildomų sunkumų, nes ne visose institucijose sudaromos tinkamos sąlygos kelti kvalifikaciją, be to, įgyjama skirtingo turinio bei lygmens gebėjimų ir žinių.

Bibliotekininkui edukatoriui būtinų gebėjimų visumą nagrinėję tyrėjai, pavyzdžiui, S. Pinfieldas (2001), C. Botts ir M. Emmonsas (2002), K. Bridgesas (2003), M. Oldroyd (2004), P. Levy ir S. Roberts (2005), M. C. C. Torras ir T. P. Saetre (2009), L. Saunders (2012), išskiria komunikacinius ir IT, savarankiško mokymosi ir kritinio mąstymo ugdymo gebėjimus, žinojimą, kaip pritaikyti mokymo ir motyvavimo teorijas, gebėjimą planuoti mokymų eigą, organizuoti paskaitą bei seminarus. Minėti autoriai nesutaria dėl bibliotekininkui edukatoriui būtinų gebėjimų ir žinių. *Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacija* (angl. Association of College and Research Libraries (ACRL) apibendrinio įvairių mokslininkų tyrinėjimų rezultatus ir 2007 m. (Jungtinės Amerikos Valstijos) parengė *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus* (angl. The Standards for Proficiencies for Instruction Librarians and Coordinators) (The Standards for Proficiencies..., 2007). Juose nurodoma gebėjimų ir žinių visuma, būtina bibliotekininkui edukatoriui. Tai išsamiausias dokumentas, apibrėžiantis bibliotekininko edukatoriaus gebėjimus.

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo būdus nagrinėję mokslininkai S. B. Mandernackas (1990), B. S. Sullivan (1997), S. Deese-Roberts ir K. Keating (2000), Y. N. Meulemans ir J. Brown (2001), J. A. Peacock (2001), J. K. Valenza (2004), Y. Ishimuras ir J. C. Bartlett (2009), A. Click ir C. Walker (2010), C.

McGuinness (2011), Y. Hultmanas ir kt. (2012) išskyrė tris ugdymo būdus: ugdymasis savarankiškai arba darbo vietoje bendradarbiaujant su kolegomis; kvalifikacijos kėlimo kursai, seminarai, konferencijos; bibliotekininkystės studijos. Iš minėtų trijų būdų disertacijoje pasirinkta plėtoti bibliotekininkų edukatorių ugdymo bibliotekininkystės studijose koncepciją.

Lietuvoje parengtos dvi disertacijos, iš dalies susijusios su nagrinėjama tema: G. Tautkevičienės edukologijos krypties disertacija *Studentų mokymosi aplinkų susiformavimui iš universiteto bibliotekos edukacinės aplinkos įtaką darantys veiksniai* (Tautkevičienė, 2005), kurioje nagrinėjama akademinės bendruomenės informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematika; V. Vaičiūnienės edukologijos krypties disertacija *Informacinis raštingumas modernizuojant universitetines studijas* (Vaičiūnienė, 2007), kurioje nagrinėjama informacinio raštingumo ugdymo priemonių integravimo į aukštojo mokslo turinį problematika. Iki šiol Lietuvoje nebuvo apginta disertacija, kurioje būtų nagrinėjamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymas.

Vienintelis atvejis, kai buvo analizuojamas bibliotekininkų pasirengimas užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, laikytinas disertacijos autoriaus atliktas Lietuvoje vykdomų studijų programų, skirtų rengti profesionalius bibliotekininkus, tyrimas (Grigas, 2011). Tyrime siekta nustatyti, ar profesionalius bibliotekininkus rengiančios studijų programos paruošia specialistus, gebančius užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad iki šiol trūksta tyrimų, kuriuose būtų išsamiai nagrinėjama bibliotekininko edukatoriaus ugdymo aukštosios mokyklos studijų programoje problematika.

Disertacijos objektu pasirinktas bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų ugdymas besimokančioje visuomenėje. Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų ugdymas suvokiamas kaip sistema, susidedanti iš tarpusavyje

sąveikaujančių esinių³ visumos, kurioje dėl jų sąveikos atsiranda sistemos pridėtinė vertė. Ši aplinkybė nebūdinga kiekvienam esiniui veikiant atskirai, nes kiekvienas jų tarpusavyje susietas konkrečiomis savybėmis. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas traktuojamas kaip keturių esinių: *studento*, *dėstytojo*, *ugdymo metodikos* ir *konteksto*, sąveika, kurios kryptingas valdymas turi būti grindžiamas sisteminiu požiūriu ir sudaro galimybę įgyvendinti efektyvų bibliotekininkų edukatorių ugdymą.

Disertacijos dalykas – sisteminiu požiūriu grindžiamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo valdymas profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje.

Disertacijos tyrimo ribos. Dėmesys sutelkiamas į bibliotekininko edukatoriaus ugdymo problematiką aukštosios mokyklos studijų programoje. Bibliotekininko edukatoriaus specializacija apribojama informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu aukštosios mokyklos studentams. Disertacijoje daugiausia dėmesio skiriama probleminei objekto pusei, bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio suformavimui. Šioje disertacijoje bibliotekininko edukatoriaus ugdymas analizuojamas nesilaikant chronologijos, nes nėra siekiama pristatyti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo raidos istoriją.

Disertacijos tikslas – teoriškai pagrįsti **ir** sukurti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje. Šiam tikslui pasiekti sprendžiami **uždaviniai**:

³ Disertacijoje terminas esinys yra traktuojamas kaip realybės elementas, kuriam gali būti priskirtos unikalios savybės, aiškiai išskiriančios jį iš kitų realybės elementų.

1. Išanalizuoti bibliotekininko edukatoriaus poreikį besimokančioje visuomenėje bei apibrėžti bibliotekininko edukatoriaus sampratą, vaidmenį, gebėjimų visumą ugdant informacinį raštingumą.
2. Nustatyti dabartinę bibliotekininkų edukatorių rengimo būklę, susiejant ją su besimokančios visuomenės poreikiais, bei sukonstruoti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį.
3. Įvertinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio validumą realioje aplinkoje ir pasiūlyti šio modelio praktinį taikymą profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje.

Disertacijos **ginamieji teiginiai**:

1. Teorinis bibliotekininko edukatoriaus poreikio besimokančios visuomenės kontekste pagrindimas, apimantis bibliotekininko edukatoriaus sampratą, vaidmenį ir gebėjimų visumą, kurie yra strateginių visuomenės švietimo nuostatų dalykas, todėl turi būti įvertinti organizuojant besimokančios visuomenės formavimą Lietuvoje.
2. Programuojamų sistemų metodologijos⁴, ontologijų kūrimo ir taupaus mąstymo⁵ metodikų pagrindu suformuotas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis, susidedantis iš keturių

⁴ Originalo kalba programuojamų sistemų metodologija vadinama *soft systems methodology*. Lietuvių kalba *soft systems methodology* verčiama įvairiai, pavyzdžiui, lanksčiųjų sistemų metodologija, minkštųjų sistemų metodologija, kokybinis modeliavimas. Disertacijoje pasirinkta vartoti terminą programuojamų sistemų metodologija, kaip tiksliausiai atspindintį *soft systems methodology* turinį. *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* (2011) nurodoma, kad programuoti reiškia sudarinėti veikimo programą. Metodologijos esmė yra tam tikros veikimo programos sudarymas siekiant išspręsti realaus pasaulio problemą.

⁵ Originalo kalba taupaus mąstymo pozicija vadinama *lean thinking*. Lietuvių kalba šio termino vertimo nerasta. Disertacijoje pasirinkta vartoti terminą *taupaus mąstymo*, kaip tiksliausiai atspindintį *lean thinking* turinį. Be to, viena iš *lean* reikšmių anglų kalboje yra taupus.

tarpusavyje sąveikaujančių esinių: *studento, ugdymo metodikos, dėstytojo ir konteksto*, ir leidžiantis nustatyti bei holistiškai įvertinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo organizavimą, identifikuoti sąveiką su strateginėmis besimokančios visuomenės formavimo kryptimis, numatytomis Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose, akademinų bibliotekų funkcijomis bei profesionalius bibliotekininkus rengiančios studijų programos siekiniais, bei nustatyti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo plėtros kryptis.

3. Konceptinis modelis yra validus: du kartus atlikus modelio testavimą realioje aplinkoje, buvo įgyvendintas modeliui keliamas uždavinys – parengti bibliotekininkai edukatoriai, nes buvo nustatytas pakankamai reikšmingas skirtumas tarp tyrimo dalyvių gebėjimų iki testavimo pradžios ir po jo.

Disertacijos metodologija. Pirmojoje dalyje naudojama mokslinių tyrimų ir teorijų analizė bei sintezė. Antrojoje dalyje naudojama teorijų analizė ir sintezė, sisteminė analizė. Trečiojoje dalyje naudojamas veiksmo tyrimas, kiekybinės bei kokybinės turinio analizės bei statistinės analizės metodai.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos pagrindimas formuluojamas remiantis P. Brophy (2000) bibliotekos veiklos modeliu, kuriame nurodoma, kad viena iš bibliotekos funkcijų tarpininkaujant tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos yra *mokymai ir patarimai*. Disertacijoje funkcijos *mokymai ir patarimai* viena iš įgyvendinimo priemonių laikomas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos pagrindimas yra formuojamas reaguojant į poreikį ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus. Siekiant operacionalizuoti bibliotekininko edukatoriaus veiklos sampratą, analizuojami

bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko ypatumai aukštojoje mokykloje, nustatomos bibliotekininko edukatoriaus veiklos taisyklės, ugdymo būdai. Nustatoma organizacinė ir funkcinė bibliotekininko edukatoriaus veiklos sampratos struktūra. Įvertintas bibliotekininko edukatoriaus veiklos aktualumas Lietuvos ir užsienio akademinėse bibliotekose.

Kadangi disertacija yra tarpdisciplininė, joje derinami komunikacijos ir informacijos bei vadybos mokslai. Konstruojant bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį remiamasi programuojamų sistemų metodologija (Checkland, 2000), ontologijų kūrimo (Noy ir McGuinness, 2001) ir taupaus mąstymo (Womack et al., 1990; Womack ir Jones, 2010) metodikomis.

Disertacijoje laikomasi postruktūralistinio požiūrio į koncepcinio modelio formavimą (Murdoch, 2006). Tai reiškia, kad neigiama, jog galimas objektyvus žinojimas ir viena tiesa, todėl remiamasi realiatyvizmu. „Postruktūralizme yra labiau akcentuojama ir vertinama sistema, o ne individai“ (Murdoch, 2006, p. 9–10), todėl daug dėmesio skiriama ryšiams tarp esinių nagrinėti. Remiantis postruktūralizmo teorija, nėra galimybės sukurti griežtos ir baigtinės sistemos.

Koncepcinio modelio validumo tyrimo metodika grįsta D. L. Kirkpatricko keturių lygių vertinimo modeliu (angl. Four-level Evaluation Model) (Kirkpatrick, 2005).

Naudojant kiekybinės ir kokybinės turinio analizės bei statistinės analizės metodus, įvertinamos bibliotekininkų edukatorių ugdymo Lietuvoje galimybės: atliekamas kokybinis tyrimas, o gauti duomenys įvertinami atlikus faktorių analizę. Koncepcinio modelio validumas vertinamas profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje. Jo validumas įvertintas atlikus dviejų grupių veiksmo tyrimu: pagrindinę tiriamąją ir eksperimentinę. Veiksmo tyrime surinkti duomenys įvertinti atlikus trianguliaciją: derinti kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai. Duomenims apdoroti buvo pasitelkti šie statistinės analizės metodai: *Kendalls's Tau-b* – apskaičiuoti ranginių kintamųjų koreliacijos

koeficientus; *Independent-samples T-test* – palyginti dviejų nepriklausomų imčių vidurkius; *Levene's Test* – nustatyti kintamųjų lygiavertišką pasiskirstymą; *Paired-samples T-test* – nustatyti statistiškai reikšmingų vidurkių skirtumą tarp poskalių.

Tyrimo mokslinis aktualumas ir naujumas. Disertacijoje konceptualizuojama bibliotekininko edukatoriaus veikla ir teoriškai pagrindžiamas jos aktualumas besimokančioje visuomenėje. Bibliotekininkas edukatorius ugdydamas informacinio raštingumo gebėjimus palaiko besimokančios visuomenės plėtrą.

Naudojantis sisteminiu požiūriu ir konkrečiai programuojamų sistemų metodologija buvo suvaldyta iki šiol nekonceptualizuota realaus pasaulio problema – bibliotekininko edukatoriaus ugdymas. Metodologija sudarė pagrindą atlikti probleminės situacijos analizę, nustatyti pagrindinius sistemos apibrėžimus, remiantis kartinėmis apibrėžtimis suformuoti koncepcinį modelį ir atlikti jo lyginamąją analizę, numatyti alternatyvas. Naudojantis šiais metodologiniais instrumentais buvo nustatyti iki šiol neapibrėžti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esiniai ir jų sąsajų savybės, struktūruotas jų veikimas, taip sudarant galimybę kontroliuoti jų sąveiką su aplinka (kitomis sistemomis, pavyzdžiui, programomis).

Ontologijų kūrimo metodika pirmą kartą pritaikyta siekiant nustatyti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esinių ir jų savybių hierarchinę struktūrą, sutelkti struktūruotą informaciją apie bibliotekininko edukatoriaus ugdymą bei suformuoti koncepcinio modelio grafinę išraišką.

Konstruojant bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį taip pat buvo panaudota taupaus mąstymo metodika, kuri sudarė pagrindą racionaliai suformuoti sistemos išteklius panaudojantį koncepcinį modelį.

Remiantis taupaus mąstymo metodika, koncepcinis modelis konstruojamas esamoje studijų programoje ją modifikuojant, užuot kūrus naują studijų programą.

Atsižvelgiant į koncepcinio modelio ypatumus jo įgyvendinimui realioje aplinkoje pasirinktas veiksmo tyrimas, kuris sudaro pagrindą atlikti ciklišką modelio įgyvendinimą ir užtikrinti jo tobulinimo (koregavimo) procesą, nes remiantis postruktūralistiniu požiūriu, modelis negali būti baigtinis. Koncepcinio modelio validumo tyrimas atliktas vadovaujantis D. L. Kirkpatricko keturių lygių vertinimo modeliu, kuris sudarė pagrindą įvertinti koncepcinio modelio įgyvendinimo išvestinių rezultatų trumpalaikį ir ilgalaikį poveikį.

Ypatingą disertacijos naujumo ir teorinio reikšmingumo vertę sudaro tai, kad šiame disertaciniame tyrime konstruojami kompleksiniai koncepcinio modelio formavimo ir jo testavimo sprendiniai. Čia sukuriamas originalus koncepcinis modelis, struktūruotai išreiškiantis bibliotekininko edukatoriaus ugdymą; suformuojami koncepcinio modelio validumo tyrimo sprendiniai. Atsižvelgiant į bibliotekininko edukatoriaus ugdymo konteksto ypatumus, išskiriami konkretūs bibliotekininko edukatoriaus ugdyme būdingi siekiniai, lemiantys koncepcinio modelio įgyvendinimo būdų pasirinkimą. Teoriniai ir praktiniai disertacinio tyrimo rezultatai leidžia suformuluoti ir pateikti galimas tolesnių tyrimų kryptis, susijusias su koncepcinio modelio pritaikymu kito turinio studijų programose.

Disertacijos struktūra. Pirmojoje dalyje „Teorinis bibliotekininko edukatoriaus poreikio besimokančios visuomenės kontekste pagrindimas“ sprendžiamas pirmasis disertacijos uždavinys – pagrindžiamas bibliotekininko edukatoriaus veiklos poreikis besimokančioje visuomenėje. Jis sprendžiamas trimis kryptimis. Pirmiausia tiriama akademinų bibliotekų edukacinės veiklos samprata aukštojoje mokykloje ir vertinamas edukacinės veiklos aktualumas. Toliau analizuojama bibliotekininko edukatoriaus veiklos aukštojoje mokykloje samprata. Trečia – analizuojama bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų visuma.

Antrojoje dalyje „Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio kūrimas profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje“ sprendžiamas antrasis disertacijos uždavinys – nustatyti dabartinę bibliotekininkų edukatorių rengimo būklę, susiejant ją su besimokančios visuomenės poreikiais, bei suformuoti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį. Nustačius dabartinę bibliotekininkų edukatorių rengimo būklę, konstruojamas koncepcinis modelis pagal įvertintus bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esinius, jų savybes.

Trečiojoje dalyje „Bibliotekininko edukatoriaus koncepcinio modelio vertinimas“ pateikiamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio įgyvendinimo bandymas. Įgyvendinamas trečiasis disertacijos uždavinys. Pirmajame skyriuje nagrinėjama koncepcinio modelio įgyvendinimo metodika. Antrajame skyriuje pateikiamas bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimas, kurio rezultatai lemia veiksmo tyrimo kartinės ašies – dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* – turinį. Trečiajame skyriuje analizuojami empiriniai duomenys, surinkti veiksmo tyrime, remiantis bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepciniu modeliu, ir pateikiamas apibendrinimas dėl modelio validumo.

Disertacijos aprobacija

Disertacijos rengimo metu paskelbtos publikacijos:

- GRIGAS, Vincas. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo galimybės: Lietuvos atvejis. *Informacijos mokslai*, t. 58, p. 74-93, 2011. ISSN 1392-0561.
- GRIGAS, Vincas. Sistemų teorijos taikymas kuriant bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje. *Tiltai*, Nr. 3 (64), p. 167-190, 2013. ISSN 1392-3137.

Mokslinės publikacijos kituose recenzuojamuose periodiniuose leidiniuose:

- GRIGAS, Vincas. Bibliotekininko vaidmuo informacinio raštingumo ugdymo kontekste. *Bibliografija 2010-2011: mokslo darbai*, 2013, p. 68-79. ISBN 978-609-405-071-8.
- ГРИГАС, Винцас. Библиотекарь-педагог в контексте изменения парадигмы высшего образования. *Вестник Санкт Петербургского государственного университета культуры и искусств*, Nr. 4, 2011, p. 63-66.

Straipsnis vienkartiniam nerecenzuojamame leidinyje:

- GRIGAS, Vincas. The preparedness of librarians to undertake educational activities in the context of civic literacy development [interaktyvus]. [Ryga]: *IFLA Satellite Pre-Conference Information for Civic Literacy*, 2012 rugpjūčio 8-10 d. [žiūrėta 2012 rugsėjo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://academia.lndb.lv/xmlui/handle/1/1172>>.

Disertacijos rengimo metu atlikti tyrimai buvo pristatyti skaitant pranešimus mokslinėse konferencijose ir seminaruose:

- *Theory, methods and models of training of librarians as educators*. NORSLIS „Workshop on Theories, Methodologies and Research Methods in Information Studies“. Talino universitetas, Talinas, Estija. 2009 11 23-27.
- *Librarian as educator: contemporary trends and issues due to changing nature of Higher Education area*. Konferencija „60th scientific conference of post-graduates and students“. Sankt Peterburg state university Of culture and arts Library and information faculty, Sankt Peterburgas, Rusija. 2011 04 13-15.

- *Education opportunities of librarian as educator in Lithuania.* VU Komunikacijos fakulteto tarptautinė mokslinė konferencija „Komunikacijos ir informacijos mokslai tinklaveikos visuomenėje: patirtys ir išvalgos“. Vieta: Vilniaus universiteto biblioteka, Vilnius, Lietuva. 2011 06 16-18.
- *Ethical use of information in Lithuania: case of librarianship students.* Seminaras „Utrecht Network Staff training week 2011 – Workshop for university librarians“. University of Iceland, Reikjavikas, Islandija. 2011 10 17-22.
- *Development teaching skills for the librarian as educator in the educational process of information users.* NORSLIS „Methods and methodologies in information studies“. Vilniaus universitetas, Vilnius, Lietuva. 2011 11 14-18.
- *Research methodology enabling to determine the study programmes ability to produce the librarians as educators.* Tarptautinė konferencija „4th Quantitative and Qualitative Methods in Libraries International Conference“. Limerikas, Airija. 2012 05 22-25.
- *The preparedness of librarians to undertake educational activities in the context of civic literacy development.* Tarptautinė konferencija „IFLA Satellite Pre-Conference Information for Civic Literacy“. Ryga, Latvija. 2012 08 8-10.
- *Sistemų teorijos taikymas kuriant bibliotekininko edukatoriaus ugdymo sistemą.* Tarptautinė konferencija „Sugrąžinta praeitis: prof. Levo Vladimirovo fenomenas ir mokslinių idėjų sklaida“. Vilnius, Lietuva. 2012 11 15-16.

1. TEORINIS BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS POREIKIO BESIMOKANČIOS VISUOMENĖS KONTEKSTE PAGRINDIMAS

Pirmojoje disertacijos dalyje formuojamas bibliotekininko edukatoriaus veiklos pagrindimas besimokančioje visuomenėje. Sprendžiamas pirmasis disertacijos uždavinys – išanalizuoti bibliotekininko edukatoriaus poreikį besimokančioje visuomenėje bei apibrėžti bibliotekininko edukatoriaus sampratą, vaidmenį, gebėjimų visumą ugdant informacinį raštingumą.

Uždavinys įgyvendinamas trimis kryptimis. Pirma, tiriama akademių bibliotekų edukacinės veiklos¹¹ apibrėžtis aukštojoje mokykloje ir vertinamas edukacinės veiklos aktualumas. Antra, analizuojama bibliotekininko edukatoriaus veiklos aukštojoje mokykloje samprata. Trečia, analizuojama bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų visuma.

1.1. Bibliotekos kaip tarpininko tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos samprata besimokančioje visuomenėje

Skyriuje analizuojama akademių bibliotekų edukacinės veiklos samprata aukštojoje mokykloje siekiant įvertinti jos aktualumą.

1.1.1. Besimokančios visuomenės uždavinių įgyvendinimo raiška bibliotekos veikloje

¹¹ Disertacijoje terminu *edukacinė veikla* apibūdinama tik su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu susijusi bibliotekų vykdoma veikla.

Poskyryje nagrinėjamas akademinės bibliotekos vaidmuo įgyvendinant Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardytus uždavinius, susijusius su besimokančios visuomenės plėtra.

1.1.1.1. Informacinio raštingumo gebėjimai besimokančioje visuomenėje

Terminas informacinis raštingumas apibūdina gebėjimų rinkinį, susijusį su mokėjimu efektyviai rasti ir naudoti informaciją įvairiose situacijose. Informacinio raštingumo gebėjimai traktuojami kaip vienas pagrindinių šiuolaikinės visuomenės mokėjimų. C. Doyle nuomone, šiuolaikinis žmogus turi gebėti nustatyti iškylančius informacijos poreikius, rasti informacijos šaltinius, juos vertinti, analizuoti, panaudoti kuriant naują informaciją ar pritaikyti sprendžiant kylančias problemas (Doyle, 1994). Kiti tyrinėtojai, pavyzdžiui, P. C. Candy (2000), P. Moore (2002), M. Luptonas (2004), informacinio raštingumo gebėjimų įgijimą traktuoja kaip pagrindą, kuris sudaro sąlygas žmonėms tapti nepriklausomais ir kritiškais informacijos naudotojais, todėl informacinio raštingumo gebėjimai šiuolaikinėje visuomenėje laikytini esminiais. A. Bundy požiūriu, informacinio raštingumo gebėjimų įgijęs žmogus gali savarankiškai ir nepriklausomai lavintis, nes moka dirbti su informacija, plečia jau turimas ir kuria naujas žinias, geba kritiškai įvertinti gaunamą informaciją (Bundy, 2004). Kiti autoriai, pavyzdžiui, Smithas ir kt. (2013), Lau (2013), informacinio raštingumo gebėjimų turintį žmogų apibūdina kaip galintį kūrybiškai ieškoti informacijos, kritiškai ją įvertinti, dirbti su įvairaus pobūdžio ir formatų informacija, pritaikyti ją studijose, moksliniuose tyrimuose ar profesinėje veikloje, taip pat gebantį mokytis visą gyvenimą. *Amerikos koledžų ir universitetų asociacija* (angl. Association of American Colleges and Universities) (2008) informacinio raštingumo gebėjimus įtraukė į šiuolaikiniam žmogui būtinų intelektualinių ir praktinių gebėjimų sąrašą ir, kaip teigia *Muziejų ir bibliotekų paslaugų institutas*

(angl. Institute of Museum and Library Services), jie yra vienas iš kertinių 21-ojo amžiaus gebėjimų informacijos vartotojams (Museums, Libraries and 21st Century..., 2008, p. 2), o A. Lee (Lee, 2013) įsitikinimu, jie yra vienas iš būtinų gebėjimų žinių visuomenėje.

Žinomiausi ir dažniausiai praktikoje taikomi informacinio raštingumo gebėjimų standartai yra *Amerikos bibliotekų asociacijos* parengti *Informacinio raštingumo gebėjimų standartai aukštajame moksle* (angl. Information Literacy Competency Standards for Higher Education) (Information Literacy..., 2000). Standartai apima penkias grupes.

Suvokimas. Gebama nustatyti reikalingos informacijos pobūdį ir mastą. Tai reiškia, kad sugebama suformuluoti informacijos poreikį, nustatyti potencialių informacijos šaltinių tipus ir formatus, atsižvelgti į reikalingos informacijos įsigijimo sąnaudas ir naudą, iš naujo įvertinti informacijos pobūdį ir mastą.

Pasiekimas. Gebama efektyviai ir veiksmingai pasiekti reikalingą informaciją. Tai reiškia, kad pasirenkami tinkamiausi tyrimo metodai ir informacijos atrankos sistemos siekiant atrinkti reikiamą informaciją, sudaryti ir įgyvendinti efektyviai suprojektuotas paieškos strategijas, atrinkti informaciją tiesiogiai arba naudojant keletą skirtingų metodų, peržiūrėti ir atnaujinti paieškos strategiją, išskleisti, užrašyti ir valdyti informacijos šaltinius.

Vertinimas. Gebama kritiškai įvertinti informaciją ir jos šaltinius bei įtraukti panaudotą informaciją į savo žinių bazę ir vertybių sistemą. Tai reiškia, kad gebama apibendrinti pagrindines idėjas ir sukurti naują sampratą, palyginti naują informaciją su esamomis žiniomis, kad būtų nustatyta pridėtinė vertė, prieštaravimai ar kitos unikalios informacijos charakteristikos, patikrinamas informacijos supratimas ir išaiškinimas pokalbiuose su kitais asmenimis, ekspertais, praktikais.

Panaudojimas. Individualiai ar dirbant grupėje efektyviai naudojama informacija nustatytam tikslui pasiekti. Tai reiškia, kad planuojant ir kuriant dalinį produktą pritaikoma nauja ir turėta informacija.

Etika ir legalumas. Aiškūs su informacijos naudojimu susiję ekonominiai, teisiniai ir socialiniai veiksniai, informacija naudojama etiškai ir legaliai. Tai reiškia, kad suvokiami daugelis etinių, teisinių ir socialinių veiksnių, apimančių informaciją ir informacijos technologijas, laikomasi įstatymų, taisyklių, institucinės politikos ir etiketo, susieto su informacijos rinkimu ir naudojimu.

1.1.1.2. Besimokančios visuomenės aplinkos ypatumai

Terminą *besimokanti visuomenė* (angl. learning society) įvedė R. M. Hutchinsas, 1968 m. parašęs klasika laikomą knygą apie besimokančią visuomenę *The Learning Society* (Hutchins, 1968). R. M. Hutchinsas įsitikinęs, kad besimokanti visuomenė kiekvienam vyrui ir moteriai sudaro galimybę įgyti išsilavinimą kiekviename jų gyvenimo tarpsnyje, be to, sėkmingai transformavo savo vertybes tokiu būdu, kad mokymasis, pilnatvė, tapimas asmenybe yra virtę jos tikslais ir visos institucijos yra orientuotos į šiuos tikslus (Hutchins, 1968, p. 133). Kito švietimo teoretiko, P. Jarviso žodžiais tariant, besimokančios visuomenės atsiradimą lėmė tai, kad vis daugiau žmonių darbas yra susijęs su informacijos apdorojimu (Jarvis, 2000, p. 345). P. Jarvisas šiuolaikinę visuomenę traktuoja kaip išsilavinusią ir besimokančią.

Akademinės bibliotekos vykdomas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas besimokančioje visuomenėje yra aktualus, nes ugdo gebėjimą nustatyti reikalingos informacijos pobūdį ir mastą, efektyviai ir veiksmingai pasiekti reikalingą informaciją, kritiškai įvertinti informaciją ir jos šaltinius bei įtraukti panaudotą informaciją į savo žinių bazę ir vertybių sistemą, individualiai ar dirbant grupėje efektyviai naudotis informacija nustatytam tikslui pasiekti,

naudotis informacija etiškai ir legaliai. Galima išskirti septynias priežastis, kurios suponuoja informacinio raštingumo gebėjimų poreikį besimokančioje visuomenėje.

Iš esmės keičiasi žinių įgijimo (gamybos) samprata. M. Gibbonsas knygoje *Naujoji žinių gamyba: mokslo ir tyrimų dinamika šiuolaikinėse visuomenėse* (angl. *The new production of knowledge: the dynamics of science and research in contemporary societies*) (Gibbons et al., 1994) padarė išvadą, kad per pastaruosius 30 metų iš esmės pakito mokslo pobūdis. M. Gibbonsas pokytį įvardijo kaip žinių gamybos paradigmos pasikeitimą, kai pereita nuo pirmosios paradigmos (angl. Mode 1) prie antrosios paradigmos (angl. Mode 2). Pirmoji paradigma įvardijama kaip tradicinis mokslinis žinojimas, o antroji paradigma – kontekstualizuotos ir socialiai pasklidusios žinios. Pirmoji paradigma yra uždara, jai būdinga hierarchiška pažinimo kultūra, kai siekiama išsaugoti nusistovėjusią žinių organizaciją. Antrojoje paradigmoje remiamasi plačiai pasklidusia heterogeniška kompetencija. Čia svarbus esamų žinių konfigūravimas, bet nesvarbi žinių disciplininė priklausomybė ir sąsajos su esama žinijos sistema. Knygoje *Permaštant mokslą: žinojimas ir viešoji sfera netikrumo amžiuje* (angl. *Rethinking science: knowledge and the public in an age of uncertainty*) H. Nowotny ir kt. (2001) dar labiau išryškino nykstančias ribas tarp mokslo, politikos, kultūros, rinkos, visuomenės sferų, kai tyrimų kryptis veikia visuomenę, o mokslinių tyrimų rezultatais yra grįsti daugelio sferų sprendimai.

Įvairūs autoriai, pavyzdžiui, C. L. Borgman (2003), Z. Baumanas (2006), F. Websteris (2006), Steger (2008) nagrinėdami šiuolaikinei visuomenei įtaką darančius reiškinius akcentuoja globalizaciją, kuriai būdingi išaugę informacijos srautai, informacijos perteklius, tiesų versijos, dviprasmiškumas, konteksto kaita.

J. Tomlinsono (2002) žodžiais tariant, šiuolaikinė visuomenė paremta informacijos bei patirčių perdavimu, kurie nėra absoliučiai objektyvūs ar teisingi, nes visi komunikacijos procesai vyksta per tarpininkus – balsą, raštą, elektronines

komunikacijos priemonės. Kuo modernesnė visuomenė, tuo daugiau pasitelkiama tarpininkų. „Dabarties tarpininkas yra elektroninis, nuasmenintas, mažiau jautrus, įkyrus, netgi agresyvus, todėl reikalaujantis tvirtesnių ir kritiškesnių žmogaus nuostatų“ (Duoblienė, 2009, p. 81). Tarpininkais laikomi valdantys technologijas, kurie gali būti subjektyvūs, suinteresuoti, valdomi kitų suinteresuotųjų. „Tikslingai žiniasklaidos atstovų atrenkami žinių srautai, jų interpretacijos ir perinterpretavimai nukreipia visuomenę įtakingiausioms ir galingiausioms interesų grupėms naudinga linkme, palaikančia ir pačią žiniasklaidą“ (Duoblienė, 2009, p. 81). Kritinės teorijos atstovas H. I. Schilleris šiuos procesus įvardijo kaip korporacinį kapitalizmą, kurio tikslas – formuoti informacijos erdvę, turinčią palaikyti tarptautinio kapitalizmo tikslus ir interesus (In Webster, 2006, p. 136). H. I. Schilleris (In Webster, 2006) pabrėžė, kad būtina kritiškai vertinti informaciją, gebėti atpažinti „paslėptus“ tarpininkų interesus.

Dėl pingančių ir tobulėjančių komunikacijos ir informacijos technologijų informacija tapo prieinama didžiajai daliai visuomenės. Kartu vis daugiau individų gali kurti ir skleisti informaciją. Dėl informacinio triukšmo atsiranda informacijos relevantiškumo problema, nes „žmogaus kognityviniai sugebėjimai išliko beveik nepakitę bent jau nuo paleolito laikų, todėl pigi komunikacija, užuot maitinusi ir stabilizavusi atmintį, ją užlieja ir užslopina“ (Bauman, 2006, p. 31). Kasdien užplūsta begalė nepageidaujamos informacijos, kurios mes negalime išvengti, pavyzdžiui, iššokusi informacija apie roko koncertą tuo metu, kai skaitome straipsnį apie sumažintas motinystės išmokas. Tai įvardintina kaip informacinis triukšmas. Veiksmingas veikimas tokioje aplinkoje priklauso ne tik nuo informacijos naudojimo technologijų, t. y. kognityvinių gebėjimų, bet ir informacinių bei kompiuterinių technologijų įvaldymo, nes „laiko „erdvę organizuojančiu“ veiksmu tapo technikos galimybės, jos veikimo greitis ir jos panaudojimo išlaidos“ (Bauman, 2006, p. 31). Gebėjimas naudotis technologijomis gali nulemti, ar laiku bus atliktas darbas, kaip kokybiškai. Taip

pat informacija apdorojama ir siunčiama naudojantis komunikacijos ir informacijos technologijomis.

Globalizacijoje būdinga sparti profesinė kaita. Šiuolaikinėje visuomenėje didesnė dalis veiklos yra susijusi su informacijos apdorojimu. A. Giddensas išskiria terminą „institucinis refleksyvumas“, kuris, jo nuomone, reiškia „nuolatinį naujų žinių arba informacijos įtraukimą į veiklos aplinką, kuri tokiu būdu perkuriama arba pertvarkoma“ (Giddens, 2000, p. 30). Refleksija yra susijusi su gebėjimu mokytis visą gyvenimą.

A. Giddenso žodžiais tariant, „<...> visi mes nesame specialistai absoliučios daugumos į mūsų kasdienę veiklą besibraunančių ekspertinių sistemų“ (Giddens, 2000, p. 159). Individas turi veikti ne tik savo siauros specializacijos ribose, bet ir kitose, ne itin gerai arba mažai pažįstamose srityse. Pavyzdžiui, bibliotekininkas susirgo sunkia liga. Gydymosi būdų daug: pradedant tradicine medicina ir baigiant šamanais. A. Giddenso nuomone, „<...> nėra paties iškiliausio autoriteto, į kurį jis galėtų kreiptis, – tai dažna brandžios asmenybės dilema modernybės sąlygomis“ (Giddens, 2000, p. 181).

1.1.1.3. Besimokančios visuomenės raiška Europos Sąjungos ir Lietuvos strategijose

Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo aktualumą besimokančioje visuomenėje pagrindžia Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardyti siekiniai.

Europos Sąjungos veiklos principus šiam dešimtmečiui nubrėžusiame strateginiame dokumente *Europa 2020* išskirtina pavyzdinė iniciatyva *Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė*. Ši iniciatyva atkreipia dėmesį į švietimo sritį ir skatina: mokytis, studijuoti ir tobulinti savo gebėjimus bei įgyti naujų; atlikti mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas: kurti naujus produktus ir

paslaugas, kurie skatintų ekonomikos augimą, kurtų darbo vietas, padėtų spręsti socialines problemas; vystyti skaitmeninę visuomenę (Europa 2020, 2010).

Viena iš šios iniciatyvos įgyvendinimo priemonių Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje yra strateginė programa *Education and Training 2020*. Įgyvendinant šią programą mokymasis visą gyvenimą turėtų būti laikomas vienu iš esminių principų (Tarybos išvados..., 2009).

Strategijoje *Lietuva 2030* siūlomos esminės pokyčių iniciatyvos, kurių įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo visuomenės informacinio raštingumo gebėjimų lygio.

Sumani visuomenė. Sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą; sukurti nacionalines visų besimokančiųjų asmenų polinkius ir gabumus atskleidžiančias programas; sudaryti sąlygas Lietuvos studentams studijuoti užsienyje; sukurti palankią mokslo ir tyrimų aplinką; formuoti turtingą kultūrinę terpę.

Sumani ekonomika. Mokslą ir tyrimus orientuoti į rinkai aktualių inovacijų kūrimą; kurti sąlygas verslo, švietimo, mokslo ir kultūros integracijai; didinti įmonių ir organizacijų gebėjimą naudotis pasaulinių žinių tinklų teikiamomis galimybėmis.

Sumanus valdymas. Užtikrinti, kad valdymo sprendimai būtų priimami remiantis įrodymais pagrįsta informacija.

Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje viena iš prioritetinių kryptų yra „sukurti paskatų ir sąlygų mokymosi visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje“ (Dėl valstybinės švietimo..., 2012).

2014–2020 nacionalinėje pažangos programoje pateikiami ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo uždaviniai ir kryptys (Dėl 2014–2020 metų...). *2014–2020 nacionaline pažangos programa* siekiama sudaryti sąlygas kiekvienam gyventojui realizuoti savo galimybes ir gebėjimus. Tai sudarytų

sąlygas prisitaikyti prie vis sparčiau besikeičiančių sąlygų, patiems tapti pozityvios kaitos iniciatoriais, aktyviai veikiančiais dėl nuolatinio mokymosi, žinių kūrimo, kūrybiškumo ir verslumo.

Nacionalinės pažangos programos pirmojo prioriteto *Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra* bendras tikslas yra skatinti kiekvieną gyventoją realizuoti savo galimybes mokantis, kuriant, tiriant, tikslinga veikla prisiimant atsakomybę už save, valstybę ir aplinką. Tam būtina kiekvienam gyventojui (ne tik pavienėms visuomenės grupėms) sudaryti sąlygas įgyvendinti savo galimybes ir aktyviai veikti per nuolatinį mokymąsi, žinių kūrimą, kūrybiškumą ir verslumą.

Prie *Nacionalinės pažangos programos* prioriteto *Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra* pirmojo tikslo *Skatinti mokytis visą gyvenimą* bibliotekininkas edukatorius gali prisidėti įgyvendindamas šiuos uždavinius: 1.1. gerinti švietimo kokybę, 1.2. didinti švietimo prieinamumą ir paslaugų įvairovę, 1.3. sukurti sąlygas ir paskatas suaugusiųjų mokymuisi.

Prie prioriteto *Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra* trečiojo tikslo *Skatinti kūrybiškumą, verslumą ir lyderystę* bibliotekininkas edukatorius gali prisidėti įgyvendindamas šiuos uždavinius: 3.1. skatinti kūrybiškumą, 3.3. stiprinti lyderystę, vaikų ir jaunimo verslumą ir pasirengimą darbo rinkai.

Prie prioriteto *Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra* ketvirtojo tikslo *Skatinti žinių kūrimą, sklaidą ir panaudojimą* bibliotekininkas edukatorius gali prisidėti įgyvendindamas šiuos uždavinius: 4.1. skatinti ankstyvą vaikų ir jaunimo įsitraukimą į mokslinių tyrimų ir eksperimentinę plėtrą, 4.4. skatinti vykdyti aukščiausio lygio mokslinius tyrimus, 4.5. skatinti tyrimuose įgytų žinių nekomercinį panaudojimą.

Prie prioriteto *Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas* pirmojo tikslo *Stiprinti strategines kompetencijas viešojo valdymo institucijose ir gerinti šių institucijų veiklos valdymą* bibliotekininkas edukatorius

gali prisidėti įgyvendindamas šį uždavinį: 1.1. diegti į rezultatus orientuotą ir įrodymais grįstą valdymą.

Apibendrinant galima teigti, kad bibliotekininkas edukatorius prie besimokančios visuomenės uždavinių įgyvendinimo gali prisidėti ugdydamas visuomenės informacinio raštingumo gebėjimus. Besimokančiai visuomenei būdingi aplinkos aspektai ir Europos Sąjungos bei Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardytų uždavinių analizė parodė, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas, apimantis tokius informacijos naudojimo gebėjimus kaip suvokimas, pasiekimas, vertinimas, panaudojimas, etika ir legalumas, pagrindai gali būti laikomas aktualiu visose veiklose, kurios reikalauja darbo su informacija gebėjimų, mokymosi visą gyvenimą.

1.1.2. Edukacinės bibliotekos veiklos pagrindimas

Akademinių bibliotekų funkcijos besimokančioje visuomenėje nagrinėjamos remiantis P. Brophy bibliotekos veiklos modeliu (Brophy, 2000). Modelyje apibrėžta bibliotekų edukacinė veikla aukštojoje mokykloje analizuojama dviem lygmenimis: aktyvioji ir pasyvioji. Poskyryje nagrinėjamas bibliotekos edukacinės veiklos pagrindimas bendrąja prasme, kartu išskiriant akademinės bibliotekos specifinį vaidmenį šiame procese.

Nuo 1990-ųjų daugybė informacijos šaltinių tapo prieinami virtualioje erdvėje ir bibliotekos tapo vienu (dažniausiai ne pačiu pirmuoju ir svarbiausiu) iš prieigos prie informacijos šaltinių teikėjų. Čia biblioteka suvokiama kaip prieigos prie informacijos šaltinių sudarytoja, skaitytojai laikomi informacijos vartotojais, o bibliotekininkai palaiko mokymąsi tarpininkaudami tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos (Bennett, 2009, p. 194).

Informacinių poreikių tenkinimą galima priskirti prie komunikacinės bibliotekos funkcijos. Tai reiškia, kad bibliotekininkystė yra traktuojama kaip

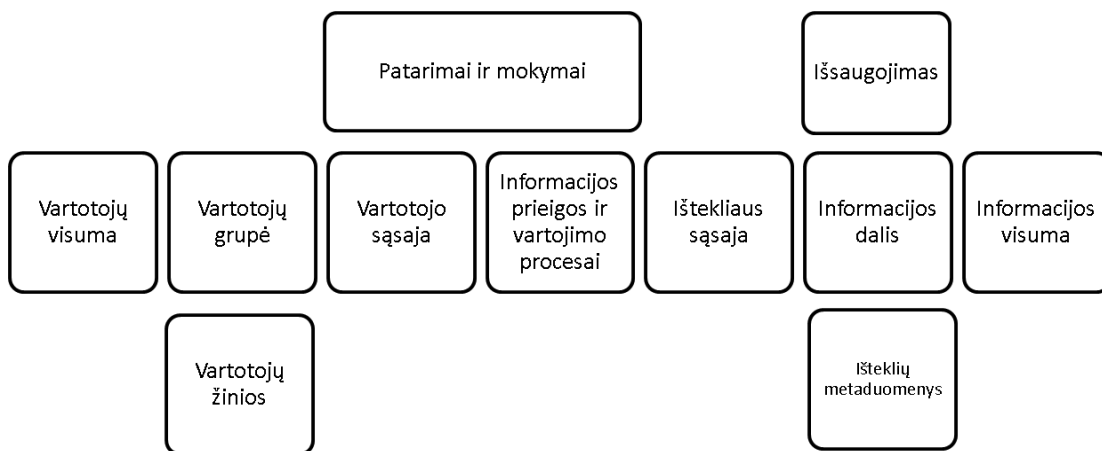
viena iš socialinės komunikacijos specializuotų sričių, kuri yra pirmapradė informacinės veiklos forma žmonijos raidoje, todėl biblioteka suvokiama kaip visuomenės informacinės infrastruktūros sudėtinė dalis (Augustinaitis, 1995, p. 29) ir yra ne tik socialinė, bet ir komunikacijos institucija (Glosienė, 2009, p. 65). Nepaisant to, kad informacinių poreikių tenkinimo būdai ir priemonės sparčiai kinta, bibliotekos veiklos principas lieka toks pat: „tarpininkavimas tarp informacijos vartotojo ir informacijos išteklių“ (Brophy, 2000, p. 174).

Vykdydamos komunikacinę funkciją bibliotekos veikia kaip tarpininkės, nes „organizuoja vartotojų, esančių konkrečiame erdviniam laiko kontinuume, ir dokumentų, sukurtų įvairiu laiku, įvairių autorių ir pasklidusių įvairiuose erdvės taškuose, susitikimą“ (Glosienė, Manžuch, 2009, p. 104). Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad, A. Øromo (2000) žodžiais tariant, šiandieną pakito informacijos visumos (universumo) suvokimas. Tyrėjas pokytį apibūdina alegorijomis: *Ptolemėjo pozicija* ir *Koperniko pozicija*. *Ptolemėjo pozicijoje* klasikinės bibliotekos ir informacijos institucijos yra visatos centras. Bibliotekos ir informacijos įstaigos turėjo aiškiai apibrėžtas socialines funkcijas. Šiandieną gyvename remdamiesi *Koperniko pozicija*, kur tradicinės bibliotekos ir informacijos įstaigos yra planetos (Ørom, 2000, p. 12). *Ptolemėjo pozicijoje* bibliotekos ir informacijos įstaigų funkcijos ir vieta informacijos komunikacijoje yra aiškiai apibrėžtos. *Koperniko pozicijoje* informacija tampa labiau fragmentuota, depersonalizuota, pasklidusi, greitai kintanti. Tai lemia poreikį aktyvesnio bibliotekos vaidmens mokymų ir patarimų srityje.

Šiandieną, esant didelei informacijos išteklių sklaidai, fragmentiškumui, didelei apimčiai ir įvairovei, svarbesniu tampa ne informacijos esamumas (sankaupų, masyvų), bet metodika ir priemonės, kaip tą informaciją efektyviausiai pasiekti (Nijboer and Hammelburg, 2010). Bibliotekos kaip aktyvios tarpininkės veikla laikytina viena iš priemonių efektyviai pasiekti informaciją. Nepaisant to, kad bibliotekos šiandieną netenka informacijos kaupimo monopolio, kai kurių

tyrėjų nuomone, pavyzdžiui, A. Brettle (2008), R. Hall (2010), H. Partridge ir kt. (2010), J. Meneseso ir J. M. Morino (2010), jos toliau išlieka stiprios tuo, kad įgyvendina tarpininkavimo funkciją.

P. Brophy (2000) pateikia supaprastintus bibliotekos tarpininkavimo modelius, kuriuos pateikiant laipsniškai galima nustatyti atskiras informacinių poreikių tenkinimo sudedamąsias dalis. Supaprastintas modelis: vartotojų visuma – tam tikra vartotojų grupė – biblioteka – tam tikra informacija – informacijos visuma (Brophy, 2000, p. 175). Dalinai detalizuotas informacinių poreikių tenkinimo modelis: vartotojų visuma – tam tikra vartotojų dalis / vartotojų žinios – vartotojų sąsaja / išteklių sąsaja – informacijos dalis / išteklių metaduomenys – informacijos visuma (Brophy, 2000, p. 176). Šiame modelyje atkreiptinas dėmesys į tai, kad tam tikra vartotojų grupė išskiriama iš vartotojų visumos. Taip pat modelyje atkreipiamas dėmesys į vartotojų grupės žinias. Biblioteka modelyje skyla į dvi lygiavertes dalis: vartotojo sąsają ir išteklių sąsają. P. Brophy (2000) mano, jog nepaisant skirtingų uždavinių ir tikslų, jų įgyvendinimo metodų, visų tipų bibliotekos turi bendrą misiją: suteikti vartotojams galimybę gauti reikalingą informaciją. Visų tipų bibliotekos atlieka tam tikrus būdingus procesus, kurie sudaro bibliotekos veiklos modelį (Brophy, 2000, p. 180).

1 paveikslas. Bibliotekos veiklos modelis (pagal Brophy, 2000, p. 180)

1 paveiksle pateikiamas apibendrintas bibliotekos veiklos modelis, kuris, P. Brophy žodžiais tariant, modelis yra tinkamas apibūdinti bet kokio tipo bibliotekos esmę (Brophy, 2000, p. 180). Bibliotekos komunikacinė funkcija čia traktuojama kaip tarpininkavimas tarp informacijos išteklių visumos ir informacijos vartotojo.

Akademinės bibliotekos įgyvendinama komunikacinė funkcija nuo kitų bibliotekų (pavyzdžiui, viešųjų, nacionalinių, mokyklų, specialiųjų) įgyvendinamos komunikacinės funkcijos išsiskiria specifiniais tikslais ir uždaviniais, kuriuos lemia aptarnaujamos bendruomenės pobūdis ir poreikiai.

Tarptautinėje informacijos ir bibliotekininkystės mokslo enciklopedijoje akademinė biblioteka įvardijama kaip įstaiga, „skirta aukštojo mokslo ugdymo įstaigų studentų ir personalo tyrimų bei studijų procesų informaciniams poreikiams tenkinti“ (Feather and Sturges, 2005, p. 2). Standarte *Informacija ir dokumentavimas. Tarptautinė bibliotekų statistika (2005)* akademinė biblioteka apibūdinama kaip įstaiga, kurios „pagrindinė funkcija yra aptarnauti universiteto ar kitų trečiojo ir aukštesniojo lygmens mokymo institucijų studentus, akademinis darbuotojus bei specialistus“ (LST EN ISO2789:2005....., 2005, p. 7). Lietuvos bibliotekininkystės ir informacijos mokslų atstovų parengtame leidinyje *Bibliotekininkystės ir informacijos studijų vadovas* nurodoma, kad „Akademinė biblioteka – integrali aukštosios mokyklos dalis, savo tikslus ir uždavinius siejanti su akademinės bendruomenės mokslo ir studijų, tyrimų poreikiais“ (Krivienė, 2009, p. 133).

Apibendrinant šiuos tris akademinės bibliotekos apibrėžimus galima išskirti, kad akademinė biblioteka yra aukštosios mokyklos dalis, kurios pagrindinė paskirtis yra aptarnauti aukštosios mokyklos bendruomenės narius – tenkinti jų su moksliniais tyrimais ir studijomis susijusius informacinius poreikius.

Atkreiptinas dėmesys, kad akademinės bibliotekos sąvoka dabartiniu metu koreguojama sustiprinant bibliotekos kaip mokymosi centro funkcijos apibrėžtį.

Pavyzdžiui, *Sheffield Hallam* universiteto tyrėjas, mokymosi centro koncepcijos kūrėjas E. Oystonas (2011) modernią akademinę biblioteką apibūdina kaip tokią, kuri turi „teikti saugią, palaikomą mokymosi aplinką, prieinamą maksimaliai ilgomis darbo valandomis, kur studentai gali mokytis, komunikuoti vieni su kitais, turėti prieigą prie informacijos šaltinių ir čia pat gauti reikiamą pagalbą ieškant informacijos, mokantis ar atliekant tyrimus“ (Oyston, 2011, p. 165). Be to, S. Bennetto (2009, p. 194) žodžiais tariant, daugumos akademinų bibliotekų misijose teigiama, kad bibliotekos tikslas yra teikti paslaugas studentams ir dėstytojams, palaikyti mokymąsi ir mokslinius tyrimus, įgyvendinti motininės institucijos misiją.

G. Austen (1998) teigimu, šiuolaikiniams universitetams būdingos trys tarpusavyje susijusios veiklos sritys: mokymas, mokslas ir paslaugų teikimas universiteto bendruomenei. Šiuolaikinė akademinė biblioteka į šias tris veiklos sritis gali reaguoti dviem būdais: pasyviai arba aktyviai reaguoti į išorės dirgiklius (universitete vykdomus akademinus procesus) (Austen, 1998, p. 2). Pasyvioji arba aktyvioji bibliotekų veikla gali būti traktuojama dviem kryptimis: visuomenė ugdoma kaupiant tam tikrą fondą, skatinant naudojimąsi tam tikrais informacijos šaltiniais (Sibrian, 2009); visuomenė ugdoma pasitelkiant tam tikrą fondą, skatinant informacijos šaltinių naudojimą ir tiesiogiai ugdant vartotojų informacinio raštingumo gebėjimus (Tautkevičienė, 2005). Bibliotekos, ugdydamos informacinio raštingumo gebėjimus, užsiima edukacija, kuri priskirtina prie aktyviosios bibliotekų veiklos, kai siekiama prisidėti prie universitete vykdomų akademinų procesų.

Aktyvus dalyvavimas akademiniam procese įgyvendinimas apibendrintajame bibliotekos veiklos modelyje (1 paveikslas) nurodytą bibliotekos funkciją – *Patarimai ir mokymai*, t. y. biblioteka, siekdama efektyviau įgyvendinti informacijos prieigos ir vartojimo procesus bei vartotojo sąsajos simbiozę, turi užsiimti mokymais, patarinėti. Tarpininkaudamos tarp informacijos vartotojų ir

dokumentų, bibliotekos sudaro sąlygas informacijos ieškai: dokumentas – informacijos ieška – informacijos poreikis. Informacijos ieškos procesas sudaro sąlygas ieškos gebėjimų ugdymui – edukacinei bibliotekos veiklai įgyvendinti.

Informacijos išteklių kaupimas ir sklaida yra priskiriami prie pasyviosios bibliotekos veiklos. Tai yra išimtinė bibliotekos prerogatyva aukštojoje mokykloje, nes joks kitas aukštosios mokyklos padalinys neturi sukaupęs gausybės informacijos išteklių ir sukūręs jų efektyvios sklaidos struktūros.

Aktyvioji bibliotekos veikla, kai įgyvendinama edukacija, kelia nemažai probleminių klausimų, nes mokymo veikla yra kitų struktūrinių aukštosios mokyklos padalinių, pavyzdžiui, fakultetų, institutų, prerogatyva.

Aukštosios mokyklos mokymosi erdvės skirstomos į dvi dalis: formalias ir neformalias. Auditorija yra tipinė formali erdvė, savo ruožtu universiteto miestelyje esanti kavinė laikytina neformalia erdve. Virtualaus mokymosi erdvė gali būti susijusi tiek su biblioteka, tiek su fakultetu. Aukštosios mokyklos tyrimų ir mokymosi erdvėmis galima įvardyti formalias erdves: fakultetų auditorijas, seminarų kambarius, laboratorijas; neformalias erdves: kavines, koridorius, pokylių sales, studijų kambarius (Torras and Saetre, 2009, p. 12).

Biblioteka apima neformalią ir formalią erdvę, siūlydama akademinei bendruomenei grupinio darbo kambarius, virtualaus mokymosi erdvę, individualaus darbo kabinas, neformaliai bendravimui skirtas erdves. „Biblioteka, be jokios abejonės, yra matoma universiteto dalis, tačiau jos funkcijos mokymosi ir mokymo procesuose yra sunkiai apibrėžiamos“ (Torras and Saetre, 2009, p. 12). Bibliotekos paslaugos nėra integruotos į formalią mokymosi programą, todėl nei bibliotekos personalas, nei dėstytojai nėra užtikrinti, koku būdu ir kaip informacijos profesionalas (bibliotekininkas) gali dalyvauti įgyvendinant formalią mokymo programą, kad būtų pagerinti studentų mokymosi rezultatai. Studentų mokymasis gali būti rezultatyvesnis, jeigu bibliotekos teikiamos paslaugos (individualus konsultavimas, mokymas ieškoti

informacijos, kurti bibliografinius aprašus, vertinti informacijos patikimumą, etiškai naudoti informacijos išteklius ir t. t.) būtų įtrauktas į formalias mokymo programas (Torras and Saetre, 2009, p. 13).

Akademinė biblioteka yra vis labiau suinteresuota apibrėžti ir skatinti formalų mokymo būdą. Viena iš galimybių tai atlikti yra *informacijos bendruomenės* (angl. information commons) bei *mokymosi bendruomenės* (angl. learning commons) koncepcijos praktinio įgyvendinimo raiškoje – atlikti mokymosi centro funkciją. *Informacijos bendruomenės* ir *mokymosi bendruomenės* koncepcija pagrįsta tuo, kad darbą su informacijos bendruomene ir mokymosi bendruomene integruojantys veiksniai sutelkiami vienoje vietoje, sukuriant funkcionalią ir dinamišką aplinką besimokantiems, pavyzdžiui, bibliotekoje (Bennett, 2009; Lewis, 2010), kuri apibūdinama kaip mokymosi centras. Mokymosi centro koncepcijoje yra pabrėžiama edukacinė bibliotekų veikla (Saetre, 2002; Jackson and Shenton, 2010, Oyston, 2011).

M. C. Torras ir P. T. Saetre (2009, p. 15) mokymosi centrą apibrėžia kaip gėlės žiedą. Žiedo viduryje yra studentai. Gėlės žiedo lapeliuose: bibliotekos darbuotojai, grupinio darbo kambariai, informacijos ištekliai, informacinių technologijų paslaugos, erdvės individualiam darbui su vadovu, auditorijos, leidinių skolinimo vietos, darbui su informacija skirtos erdvės, kavinė ir minkštasuolių erdvės.

Savo veiklą grįsdama mokymosi centro funkcijos įgyvendinimu akademinė biblioteka suteikia galimybę studentams mokytis įvairiose erdvėse ir įvairiais būdais. Be to, bibliotekai atsiranda galimybė ne tik pasyviai dalyvauti mokymosi ir tyrimų veikloje (prižiūrėti patalpas, įrangą ir suteikti prieigą prie informacijos šaltinių), bet ir aktyviai – organizuoti vartotojų ugdymo programas, stiprinti jų gebėjimus rasti, įsisavinti ir perteikti studijoms ir mokslui reikalingą informaciją. Pavyzdžiui, studentai gali naudotis bibliotekos ištekliais ir pasinaudoti individualia konsultacija (Torras ir Saetre, 2009, p. 15). Biblioteka,

kaip mokymosi centras, taip pat gali būti vieta socializacijai, neformaliai komunikacijai, atlikti trečiosios vietos funkcijas (Glosienė, 2010, p. 88), t. y. modernios bibliotekos siūlo kavines ar kitokias panašaus pobūdžio poilsio vietas, kuriose skaitytojai gali pailsėti ar prie arbatos puodelio pratęsti intelektualinę diskusiją. D. R. Oldenburgo (2002), bibliotekos, kaip trečiosios vietos, koncepcijos kūrėjo, žodžiais tariant, pirmoji vieta yra namai, antroji – darbas, o trečioji – visos kitos vietos, į kurias einame praleisti laisvo laiko. Tai gali būti kavinė, sporto klubas, galerija, bet gali būti ir biblioteka.

Įgyvendindama mokymosi centro koncepciją akademinė biblioteka turėtų siekti aktyviai palaikyti formalią mokymo erdvę ir dalyvauti formaliajame ugdyme, t. y. turėtų daugiau dėmesio skirti *Patarimo ir mokymo* funkcijos realizavimui. Vienas iš efektyvių šios funkcijos įgyvendinimo būdų – informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo mokymai, nes „informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas yra studijų ir tyrimų proceso dalis“ (Lupton, 2004, p. 89). Pabrėžtina, kad šiuolaikinei akademinėi bibliotekai, kuri įgyvendina mokymosi centro funkciją, būdingos tokios pamatinės orientacijos (Area Moreira, 2005, p. 41–44; Alvite, 2010): palaikyti mokymą, mokymąsi ir tyrimus; diegti mokymo inovacijas; padėti universitetui valdyti studijas; koncentruoti aukštos kokybės paslaugas studentams, profesoriams ir tyrėjams, susietas su jų poreikiais; palaikyti mokymąsi visą gyvenimą.

Apibendrinant, šiuolaikinės akademinės bibliotekos aktyvioji edukacinė veikla aukštojoje mokykloje pasireiškia formalaus mokymo proceso palaikymu organizuojant mokymo centro veiklas bei jo ribose įgyvendinant informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą.

Išnagrinėjus pirmajame skyriuje plėtotą problematiką galima teigti, kad aktyvioji edukacinė veikla padeda patenkinti aukštosios mokyklos bendruomenės informacijos poreikius ir prisideda prie formalaus mokymo proceso įgyvendinimo.

Šiuolaikinė akademinė biblioteka gali būti aktyvi aukštosios mokyklos formalaus mokymo proceso dalyvė įgyvendindama informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Jų ugdymo aktualumas grindžiamas išnagrinėjus mokymų ir tyrimų erdvės formavimui bei informacinių poreikių tenkinimui įtaką darantį kontekstą (globalizacija, Lietuvos ir Europos Sąjungos strateginiai dokumentai), kuris lemia, kad daug dėmesio turi būti skiriama kūrybiškumo, kritinio mąstymo ugdymui, mokymosi visą gyvenimą veikloms, darbo su informacija gebėjimų ugdymui.

1.2. Bibliotekininko edukatoriaus veiklos samprata

Bibliotekininkų vykdomos edukacinės veiklos profesionalizavimas yra viena iš priemonių kokybiškai teikti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo paslaugas. Vienas iš būdų profesionalizuoti bibliotekininkų vykdomą edukacinę veiklą – bibliotekininkystės studijose suteikti reikiamų žinių ir įgūdžių, kad būsiami profesionalūs bibliotekininkai galėtų užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos samprata nustatoma nagrinėjant bibliotekininko edukatoriaus kaip profesionalo apibrėžtį, informacijos vartotojų ugdymo aktualumą bibliotekininko veikloje ir struktūruojant bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauką.

1.2.1. Bibliotekininko edukatoriaus kaip bibliotekininko specializacijos apibrėžtis

Vartotojų informacinio raštingumo gebėjimus ugdantys bibliotekininkai vadinami įvairiai – *bibliotekininkas edukatorius* (angl. librarian as educator), *mokytojas bibliotekininkas* (angl. teacher librarian), *bibliotekininkas instruktorius* (angl. instruction librarian). Disertacijoje vartojamas terminas *bibliotekininkas edukatorius*.

Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų žodyne (angl. Dictionary for Library and Information Science) pateikiamas terminas *bibliotekininkas instruktorius* (angl. instruction librarian), kuris apibrėžiamas: bibliotekininkas, atsakingas už informacijos vartotojų mokymą atlikti tyrimus ir informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Šis terminas sinonimiškai vartojamas su terminu *mokymais užsiimantis bibliotekininkas* (angl. teaching librarian). Lietuvių kalboje nėra vienas iš šių terminų nėra vartojamas. Terminas instruktorius lietuvių kalboje

turi kiek kitokią prasmę nei nurodyta *Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų žodyne*. *Lietuvių kalbos žodyne* nurodoma, kad „instruktoriaus, -ė smob. (1) DŽ specialistas, kuris instruktuoja, nurodo, moko, kaip tvarkyti įmonę, įstaigą ar šiaip kokį reikalą“ (*Lietuvių kalbos žodynas*, 2005). Analogiškai šis terminas apibrėžiamas ir *Tarptautinių žodžių žodyne* (*Tarptautinių žodžių žodynas*, 2005). Kitą anglišką terminą *teaching librarian* sudėtinga versti į lietuvių kalbą, nes nėra lygiavertio atitikmens.

Termino *bibliotekininkas edukatorius*¹² pasirinkimą lėmė semantinės priežastys. Žodis *edukacija* (lot. *educatio*) aiškinamas kaip *auklėjimas, lavinimas, švietimas* (*Tarptautinių žodžių žodynas*, 2003, p. 188). Terminas *mokytojas* aiškinamas kaip „asmuo, mokantis mokykloje arba duodantis privačias pamokas“ (Jovaiša, 2007, p. 167). Palyginti su terminais *mokytojas* ir *instruktoriaus*, terminas *edukatorius* yra plačiausios apibrėžties, todėl gali tiksliau atspindėti bibliotekos vykdomą informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo veiklą.

P. S. Breiviko and ir E. G. Gee (2006) manymu, pirminis bibliotekininko vaidmuo skirtas išmokyti vartotojus rasti patikimą informaciją. Besimokančioje visuomenėje bibliotekininkas edukatorius tampa vienu iš svarbių aukštosios mokyklos studijų esinių – organizuodamas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą palaiko mokymo ir tyrimų procesą.

Bibliotekininkas edukatorius, ugdydamas informacinio raštingumo gebėjimus, remiasi šiuolaikinei aukštojo mokslo paradigmai būdingais aspektais: į studentus orientuotas mokymas; mokymosi vadyba; mokymas gebėjimams įgyti; skatinamas tęstinumas ir suderinamumas; diegiami mokymosi visą gyvenimą modeliai; mokymosi medžiaga funkcionuoja kaip išteklius (Svarbiausi Bolonijos proceso..., 2010).

¹² Termino *bibliotekininkas edukatorius* apibrėžimo žodynuose nepavyko rasti, todėl disertacijos autorius pasikonsultavo su Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ekspertais. Svetimžodžių skyriaus vedėja Audra Ivanauskienė teigė, kad terminas *bibliotekininkas edukatorius* yra tinkamas vartoti.

Bibliotekininkas edukatorius informacinio raštingumo gebėjimus ugdo įvairiai: individualiai; mokymai grupei pagal užsakymą; suplanuoti mokymai grupei (vertinama kreditais); mokymai grupei kartu su dėstytoju (kursai yra kito dalyko sudedamoji dalis).

Pasak P. Levy ir S. Roberts (2005), bibliotekininkai edukatoriai, ugdydami informacinio raštingumo gebėjimus, turėtų skatinti aktyvų, kritišką ir refleksyvų mokymąsi ir taip paspartinti studentų integraciją į studijuojamą discipliną. S. J. Schulte (2008) teigia, kad bibliotekininkai, veikiantys kaip edukatoriai, turėtų bendradarbiauti su dėstytojais. Dėstytojo ir bibliotekininko bendradarbiavimo procese lyderis yra dėstytojas. P. M. Overall (2009) nustatė, kad glaudus dėstytojų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas turi didelę įtaką studentų mokymuisi. H. Suno ir kt. (2011) nuomone, galimas toks veikimo scenarijus: dėstytojai parengia programą, o bibliotekininkas integruoja informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą į dėstytojo parengtą programą.

Dėstytojų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas ne visuomet būna sėkmingas dėl poveikio (galios) disbalanso. L. M. Given ir H. Julien (2005) pastebi, kad galios disbalansas neigiamai veikia studentų mokymąsi. H. Julien ir J. Pecoskie (2009) įsitikinę, kad galios disbalansą sukelia tradicinė dėstytojų ir bibliotekininkų hierarchija universiteto struktūroje ir kultūroje, kai moksliniai tyrimai vertinami labiau nei ugdymas, o dėstytojai ir tyrėjai atskiriami nuo paslaugų teikėjų (šiuo atveju – bibliotekininkų edukatorių).

Bibliotekininko edukatoriaus dvilypumas (bibliotekininkas ir / ar ugdytojas) lemia, kad kyla savęs identifikavimo problema: ar bibliotekininkas edukatorius yra labiau bibliotekininkas, ar ugdytojas? M. Luptonas (2002) teigia, kad bibliotekininkas pirmiausia save turi laikyti ugdytoju, o sąvoka „bibliotekininkas“ tik yra antrinė identifikacija. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad ugdymo gebėjimai – tik įrankis perteikti žinias. Disertacijoje laikomasi nuostatos, kad ugdant informacinio raštingumo gebėjimus svarbesnis

komponentas yra bibliotekininko, kaip informacijos vartojimo eksperto, o ne kaip ugdytojo eksperto, žinios.

Savęs, kaip edukatoriaus, suvokimas priklauso nuo išorinių ir vidinių veiksnių.

Vidiniais veiksniais laikytina patirtis. R. V. Bulloughas ir kt. (1991) teigia, kad savęs suvokimas edukatoriumi priklauso nuo šių faktorių: sąlyčio su mokymo veikla ir mokytojais mokykloje ar universitete; ankstesnių profesinių modelių; ankstesnės mokymo patirties.

Išorinis veiksnys – aplinkinių nuomonė apie bibliotekininko įgyvendinamą ugdymą. P. Hernonas ir M. Pastine (1977) apklausė 362 studentus. Nustatyta, kad studentai bibliotekininkų ugdymo veiklą vertino kaip „minimalią arba apskritai neegzistuojančią“. Vis dėlto naujesni tyrimai rodo, kad toks požiūris pasikeitė. J. Fagan (2002) atliko interviu su 48 studentais, tirdamas jų nuomonę apie bibliotekininkų, kaip ugdytojų, vaidmenį. 9 iš 45 (20 proc.) apklaustųjų susiejo bibliotekininkus su ugdymu. Kitame tyrime M. Polgeris ir K. Akamoto (2010) apklausė 500 studentų. Iš jų 66 proc. atsakė, kad bibliotekininkus vertina kaip ugdytojus. Nustatyta, kad studentai, kurie išklausė bibliotekininkų organizuojamus informacinio raštingumo kursus, laiko bibliotekininkus ugdytojais (86 proc.). Studentai, kurie neišklausė tokių kursų, nelaiko bibliotekininkų ugdytojais (46 proc.).

H. Julien ir S. K. Genuis (2011, p. 106–107) atlikę 788 Kanados bibliotekininkų, užsiimančių ugdymo veiklomis, apklausą nustatė, kad 86,2 proc. respondentų ugdymo veikloms pasirengė darbe neformaliu būdu. Bibliotekininkai, kurie dalyvavo formaliame kurse, skirtame pasirengti ugdymo veikloms, buvo labiau linkę jomis užsiimti ir labiau užtikrinti savo pasirengimu užsiimti tokio pobūdžio veikla. Taip pat nustatyta, kad tie, kurie prieš pradėdami dirbti bibliotekoje dalyvavo parengiamuose kursuose, labiau pasitikėjo savo turimais įgūdžiais ir žiniomis. Be to, bibliotekininkai, kurie įgijo ugdymo veiklos plėtojimo

gebėjimų, dažniau savanoriškai siekė kelti kvalifikaciją, pavyzdžiui, dalyvavo pratybose, seminaruose, konferencijose, skaitė profesinę literatūrą. H. Julien ir S. K. Genuis (2011, p. 107) manymu, aktyvus ugdymo veiklos plėtojimas ne tik suformuoja reikiamus tos srities gebėjimus, bet ir stiprina teigiamą savęs, kaip edukatoriaus, vertinimą.

Apibendrinant, bibliotekininkas edukatorius užsiima įvairaus pobūdžio mokymais, pavyzdžiui, tokiais kaip individualia konsultacija, grupiniai mokymai pagal poreikį, kreditais vertinamo dalyko dėstymas. Bibliotekininkas edukatorius turi pasižymėti giliomis bibliotekininkystės teorijos ir praktikos bei ugdymo teorijos ir praktikos žiniomis. Teigiamą impulsą bibliotekininko edukatoriaus pasitikėjimui savo gebėjimais suteikia prie įsidarbinant bibliotekoje studijose įgyti gebėjimai ir žinios, susiję su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

1.2.2. Vartotojų ugdymo aktualumo apibrėžtis bibliotekininko veikloje

Darbo skelbimų analizė parodė, kad bibliotekininko edukatoriaus specializacija yra viena iš aktualiausių bibliotekininkystės specializacijų pastarąjį dešimtmetį.

Apie bibliotekininko edukatoriaus veiklą bibliotekininkystės tyrėjai pradėjo diskutuoti dar XIX a. (Walter, 2008). Vienas garsiausių Jungtinių Amerikos Valstijų bibliotekininkystės mokslo ir praktikos plėtotojų M. Dewey 1876 m. rašė: „Tai laikas, kai biblioteka yra mokykla, o bibliotekininkas – mokytojas“ (Lorenzen, 2001). Garsus JAV bibliotekininkystės tyrinėtojas O. Robinsonas 1876 m. publikuotame straipsnyje teigė, kad „bibliotekininkai turėtų būti daugiau nei knygų saugotojai; jie turėtų būti edukatoriais <...> bibliotekininkai turėtų būti atsakingi už studentų ugdymą <...>“ (Lorenzen, 2001). Jau 1889 m. Amerikos bibliotekų asociacijos surengtoje konferencijoje viena iš temų buvo vartotojų ugdymas. Susidomėjimą tokio pobūdžio veikla skatino tai, kad XIX a. pabaigoje

ėmė plėstis universitetai, kartu gausėjo ir bibliotekų informacijos išteklių fondai. Atsirado poreikis mokyti informacijos vartotojus naudotis didelėmis, pagal tam tikrą sistemą sutvarkytomis specifinėmis informacijos išteklių kolekcijomis.

Lietuvoje apie vartotojų informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematiką pradėta diskutuoti XIX a. L. Vladimirovo žodžiais tariant, Vilniaus universitete, G. E. Grodeko vadovaujame filologijos seminare buvo nagrinėjami ir kai kurie literatūros įsisavinimo, bibliotekininkystės bei bibliografijos klausimai, skaitytas bibliografijos kursas (Vladimirovas et al., 1974, p. 35).

Iki pat XX amžiaus pabaigos bibliotekos vykdė įvairaus pobūdžio vartotojų mokymus. Kaip apibendrino S. B. Mandernackas (1990), „bibliotekininkai visuomet atlikdavo tam tikrą ugdymo vaidmenį, net jei vien pademonstruodavo studentams, kaip reikia naudotis bibliotekos elektroniniu katalogu, rasti spausdintą informaciją, suprasti naudojimosi tradicine biblioteka ypatumus“ (Mandernack, 1990, p. 193) ir šiai veiklos rūšiai įvardyti bibliotekininkai vartoja tokius pavadinimus, kaip „vartotojų ugdymas“ ar „bibliotekinė instrukcija“. Vienu iš kritinių taškų, lėmusių bibliotekos vykdomų ugdymo veiklų konceptualizavimą, laikytinas termino *informacinis raštingumas*, kurio autorius yra P. G. Zurkowskis (1974), suformavimas 1974 m. Įvedus informacinio raštingumo terminą ir konceptualizavus jo raišką bibliotekų darbe, tuo pačiu konceptualizuota ir bibliotekų vykdoma aktyvioji edukacinė veikla.

Informacinio raštingumo konceptualizavimas ir jo raiškos bibliotekų veikloje įtvirtinimas lėmė, kad, M. Heery ir S. Morgano (1996) žodžiais tariant, žinios ir gebėjimai, reikalingi efektyviam ugdymui, yra esminiai, o ne pageidautini bibliotekininko gebėjimai. Savo ruožtu R. Albrecht ir S. Baron, (2002), I. Fourie (2004), M. Gerolimosas ir R. Konsta (2008), L. Saunders (2009) įsitikinę, kad edukacija jau nebėra bibliotekininkų specializacija, edukacija – sudėtinė bibliotekininko profesijos dalis. M. C. Torras ir T. P. Saetre (2009)

pabrėžia, kad bibliotekininkai tapačiomis sąlygomis kaip ir dėstytojai turi būti apibrėžiami mokymosi dalyviais.

Minėtų tyrėjų teorines įžvalgas patvirtina tyrimai apie bibliotekos ir bibliotekininkų vaidmenį edukacinėje veikloje. S. Baruchson-Arbib ir J. Bronstein (2002) 1998–2000 metais atlikę *Delphi* studiją išsiaiškino, kad bibliotekininkams teks ir vienas svarbiausių vaidmenų – edukacinis, t. y. bibliotekininkai turės tapti edukatoriais, padedančiais susigaudyti informacijos ir technologijų painiavoje. „Informaciniai gebėjimai bus reikalingi visiems darbuotojams, veikiantiems informacinėje visuomenėje, todėl gebėjimas būti informaciniu patarėju, ugdytoju, informacijos paieškos specialistu ir žinių vadybos specialistu bus aukštai vertinamas“ (Baruchson-Arbib ir Bronstein, 2002, p. 406).

M. Gerolimosas ir R. Konsta (2008), 2006 ir 2007 m. atlikę darbo skelbimų analizę Jungtinėje Karalystėje, Kanadoje, Australijoje ir JAV, nustatė, kad gebėjimas užsiimti edukacine veikla yra tarp dažniausiai darbo skelbimuose minimų reikalavimų (paminėta 30 proc. darbo skelbimų).

Danų mokslininkų studijoje apie akademinės bibliotekos ir bibliotekų ateities vaidmenis išskirta, kad akademinė biblioteka aktyvia mokymosi dalyve taps įgyvendindama mokymosi centro funkciją, o bibliotekininkai turės įgyti su edukacinėmis veikomis susijusių žinių ir gebėjimų (The Future of Research..., 2009, p. 26 ir 34).

Analogiškas išvadas pateikia ir *Amerikos bibliotekų asociacija*, kuri 2009 m. parengė pagrindinių bibliotekininkams būdingų gebėjimų sąrašą (ALA's..., 2009). Tarp aštuonių svarbiausių įvardyta ir „mokymosi visą gyvenimą veiklų vykdymas ir edukacija“. Amerikos bibliotekų asociacija, plačiau aptardama šį punktą, teigė, kad (ALA's..., 2009): a) bibliotekininkai turės nuolatos tobulinti profesinius gebėjimus; b) mokantis visą gyvenimą bibliotekininkai taps svarbiais veikėjais; c) bibliotekose ir kitose informacijos įstaigose bus vykdomi mokymai;

d) bibliotekininkai savo veiklą sieja su mokymo ir mokymosi koncepcijomis bei gebėjimu siekti informacijos, ją vertinti ir naudoti.

2010 m. atlikus JAV akademių bibliotekų direktorių apklausą nustatyta, kad jie kaip vieną iš bibliotekos prioritetinių veiklų įvardijo informacinio raštingumo ugdymą (Long, Schonfeld, 2010, p. 12).

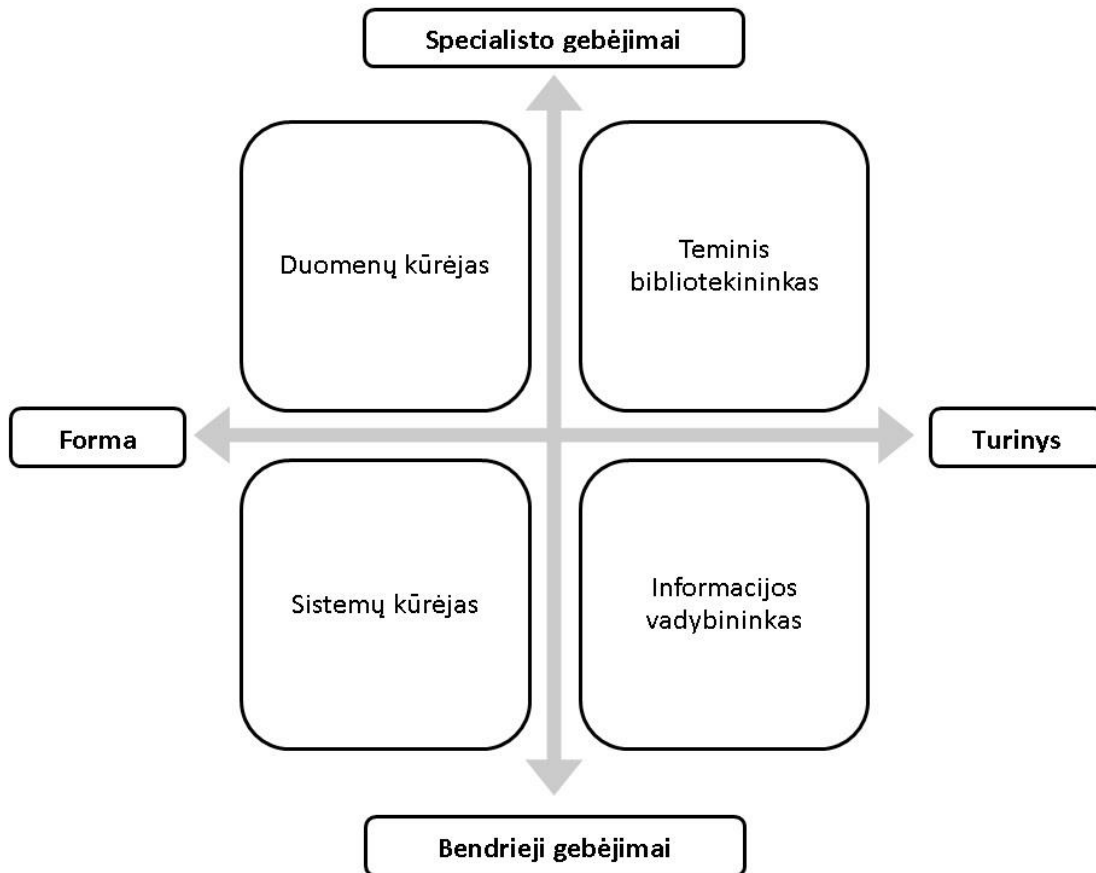
M. Oakleaf 2010 m. publikavo didelės apimties tyrimą apie akademių bibliotekų vertę ir perspektyvas (angl. *The Value of Academic Libraries*), kuriame akcentavo, kad akademinės bibliotekos netrukus pradės būti vertinamos pagal tai, kiek ir kaip prisideda prie mokymo ir mokymosi veiklų ir kad akcentas nuo prieigos prie informacijos teikimo turi būti perkeltas prie mokymo ir mokymosi veiklų organizavimo (Oakleaf, 2010, p. 37).

Galima įvardyti dvi pagrindines priežastis, pagrindžiančias svarbų bibliotekininkų vaidmenį informacinio raštingumo ugdyme.

Pirma, akademinės bibliotekos specialistai dėl savo išsilavinimo, darbo su informacijos organizavimu, paieška ir vertinimu yra geriausiai pasirengę dirbti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo srityje (Owusu-Ansah, 2001), be to, turi didelę patirtį ugdant informacijos vartotojus (Walter, 2008). Taip pat bibliotekininkai informacijos vartotojų ugdymo veiklą pagrindžia informacinio raštingumo koncepcija, kaip turinčia tiesiogines sąsajas su bibliotekos įgyvendinamomis funkcijomis (O'Connor, 2009).

Antra, daugumos universiteto dėstytojų specializacija yra siaura, jie yra linkę labiau gilintis į tyrinjamą temą, o ne į informacijos paieškos ypatumus su jo tyrinėjama tema nesusijusiuose informacijos išteklių masyvuose, todėl ne visuomet gali atliepti studentų poreikius informacijos paieškos klausimais (Hardesty, 1995, p. 348–351; Baker, 1997, p. 179; Talja ir Mauli, 2003; Dirkx et al., 2006, p. 16–19). Be to, skirtingų disciplinų dėstytojai skirtingai traktuoja informacinio raštingumo koncepciją (Boon et al., 2007).

Švedijos bibliotekininkystės ir informacijos mokslų atstovė L. Olsson (1995, p. 234–237, cituota iš Hjørland, 2000, p. 503) suformavo profesinę bibliotekininko strategiją (2 paveikslas).

2 paveikslas. Profesinė bibliotekininko strategija (pagal L. Olsson, 1995, p. 234)

Pirmiausia sąveikauja *forma* su *turiniu*, kurie yra susiję su skirtumais tarp techninės formos ir žinojimo turinio, informacijos ar dalyko. Kita dimensija apima *bendrujų gebėjimų* ir *specialisto gebėjimų* sąveiką. Bibliotekininkai, kurie yra orientuojami į *specialisto* ir *turinio* santykį, gali būti laikomi tam tikros srities ekspertais, pavyzdžiui, teminiais fizikos, istorijos ar medicinos informacijos šaltinių masų specialistais. Teminiai specialistai siekia įgyti aukštą kvalifikaciją tam tikroje srityje, pavyzdžiui, istorijos informacijos išteklių visumoje.

Bibliotekininkai, kurie yra orientuojami į *bendrujų gebėjimų* ir *turinio* santykį, gali būti laikomi informacijos vadybininkais bendrąja prasme, kurie žino, kaip yra organizuojama informacija. Informacijos vadybininkai siekia įgyti aukštą kvalifikaciją informacijos organizavimo bendrąja prasme srityje.

Bibliotekininkas, užsiimantis informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, šio modelio ribose apima *specialisto* ir *turinio* bei *bendrujų gebėjimų* ir *turinio sąveiką*, t. y. informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu užsiimančiam bibliotekininkui būdingas išsamus tam tikros informacijos išteklių visumos žinojimas ir kartu informacijos organizavimo principų išmanymas. Tai reiškia, kad bibliotekininko informacijos paieškos gebėjimai, informacijos vertinimas, etiškas panaudojimas ir kiti klausimai gali būti vertinami kaip ekspertiniai. Ekspertiškumo ribos aiškios – bibliotekininkai nėra nagrinėjamos temos ar dalyko ekspertai. Pavyzdžiui, bibliotekininkas gali rasti reikiamą informaciją, įvertinti šaltinio patikimumą, jį rekomenduoti, remdamasis tam tikrais objektyviais kriterijais, tokiais kaip žurnalo, kuriame yra publikacija, citavimo indeksas, autorių žinomumo vertinimas, panaudotos informacijos šaltinių skaičius ir kokybė. Tačiau bibliotekininkas negali interpretuoti informacijos šaltinyje aprašytų teorijų. Čia baigiasi bibliotekininko ekspertiškumas ir prasideda mokslininko ar dėstytojo ekspertiškumas. Bibliotekininkų ekspertiškumas, dirbant su informacijos paieška, leidžia jiems sėkmingai įgyvendinti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo programas.

Aukštojo mokslo studijų procesų kaita daro įtaką bibliotekininko vaidmeniui studijų procese. S. B. Watstein (2001), N. S. Mani (2008) ir H. Sunas ir kt. (2011) teigia, kad šiuolaikinis aukštasis mokslas paremtas trimis esminėmis dimensijomis: technologija, elektroniniais išteklių ir konstruktyvistine pedagogika. Šios trys dimensijos lėmė akademinės bibliotekos bibliotekininko vaidmens pokytį.

Pirmoji dimensija – technologija. Bibliotekininkų ugdymo veiklos spektrą išplės naujų technologijų atsiradimas informacijos paieškos ir apdorojimo srityje. „Ugdymo poreikis augs, nes technologijos tobulėja“ (Sun et al., 2011, p. 330). Bibliotekininkai turi sparčiai perprasti naujas technologijas, siekti aktyvesnio vaidmens ieškodami būdų patenkinti kintantį poreikį (McElvaney ir Berge, 2009). Pavyzdžiui, studentai, naudodamiesi *Google* paieškos varikliu, moka greitai rasti reikiamą informaciją, dažnai nepaisydami, ar toji informacija yra teisinga, atnaujinta. H. Sunas ir kt. (2011) pateikia išvadą, kad bibliotekininkai turi tapti *Google* specialistais ir išmokyti bibliotekos vartotojus teisingai naudotis šia paieškos sistema.

Antroji dimensija – elektroniniai ištekliai. Elektroninių išteklių gausėjimas lemia, kad bibliotekos nebegali likti tik pasyvių ugdymo funkcijų, tokių kaip fondų kaupimas, saugojimas ir prieigos prie jų sudarymas, atlikėjomis (Maughan, 2001). Elektroniniai ištekliai tampa vis svarbesne bibliotekos informacijos išteklių dalimi (Connor, 2007). Bibliotekininkai turi daugiau dėmesio skirti elektroninių išteklių naudojimo gebėjimams ugdyti, nes minėti ištekliai ieškomi, jų kokybė vertinama, jie yra naudojami kitaip nei tradiciniai informacijos ištekliai.

Trečioji dimensija – konstruktyvistinė pedagogika. J. Wilkinsonas (2000) įsitikinęs, kad mokymo sampratos pokytis nulemia ir svarbesnę bibliotekininkų vaidmenį. Pirma, bibliotekininkai turės padėti dėstytojams parinkti mokymui naudingiausias informacijos išteklius. Antra, bibliotekininkai turės padėti studentams rasti informacijos išteklius, taip pat pagelbėti ieškant atsakymo į iškeltus ar išsikeltus klausimus (Wilkinson, 2000, p. 37–38). Konstruktyvistinės pedagogikos taikymas lemia, kad transmisinis, testais vertinamas mokymo metodas, kai dėstytojas aiškina, o studentas užsirašo, nebeatitinka besimokančios visuomenės poreikių. Transmisinis mokymas gali būti vadinamas „reprodukcija, o ne tikroju mokymu“ (Wilkinson, 2000, p. 28). Konstruktyvistinis požiūris pabrėžia orientaciją į studentą, bendradarbiavimą, nuomonių ir išteklių įvairovę

(Sundar, 2005). Konstruktyvizmo centrinę idėją sudaro tai, kad besimokantieji turi įgyti žinių per patirtimi grįstą veiklą, užuot jas tiesiog išgirdę iš mokytojų ir atkartoję (Roblyer ir Doeering, 2009). Konstruktyvistinis požiūris teigia, kad žinios sukuriamos aktyvioje interakcijoje tarp besimokančiųjų, kolegų ir mokymosi aplinkos (Kanniah ir Krish, 2010). Galima teigti, kad šiuolaikiniame aukštojo mokslo studijų procese akcentuojama „aktyvaus mokymosi“, „probleminio ugdymosi“ reikšmė, o tai žymi perėjimą nuo transmisinio mokymo prie konstruktyvistinio; nuo pasyvaus prie aktyvaus mokymosi. Taip pat galima teigti, kad konstruktyvistinio mokymo nuostatos akcentuoja ne mokymo, o mokymosi svarbą (Loesch, 2010), nes „probleminis ugdymasis“, „aktyvusis ugdymasis“ skatina studentus savarankiškai ieškoti informacijos, ją vertinti, tvarkyti ir efektyviai panaudoti“ (Loesch, 2010, p. 33).

Siekiant nustatyti bibliotekininko edukatoriaus specializacijos aktualumą šiandienos praktinėje bibliotekininkystės veikloje yra analizuojamas skelbimų turinys. Anot G. W. White'o (1999), skelbimų turinio analizė – pripažintas metodas, naudojamas tiriant bibliotekininkystės profesijos tendencijas, nes darbo skelbimai atskleidžia, kokių naujų gebėjimų ir kvalifikacijos pageidauja darbdaviai.

Siekdamas nustatyti bibliotekininkų edukatorių specializacijos aktualumą praktinėje pastarųjų dvejų metų bibliotekininkystės veikloje, disertacijos autorius atliko darbo skelbimų turinio analizę. Tyrimui pasirinktas *Tarptautinės bibliotekų asociacijų ir institucijų federacijos* (angl. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) prižiūrimas darbo skelbimų bibliotekininkams sąrašas LIBJOBS (LIBJOBS, 2013). Šioje duomenų bazėje daugiausia skelbimų įdėjo JAV organizacijos, tačiau yra ir Kanados, Europos šalių, Pietų Afrikos, Saudo Arabijos, Maroko ir Honkongo bibliotekų skelbimų.

LIBJOBS nagrinėti skelbimai publikuoti 2011 m. gruodžio 1 d.–2012 m. vasario 28 d. laikotarpiu. Skelbimai, kuriuose pasitaikė terminai *biblioteka*,

virtotojų ugdymas, informacinio raštingumo kursai, informacinių gebėjimų ugdymas, bibliotekinių gebėjimų ugdymas, bibliografinė instrukcija, mokymai ir kitos panašios šių terminų variacijos anglų kalba, buvo išrinkti ir parengti turinio analizei.

Kiekvienas skelbimas tyrinėtas šiais aspektais:

- siūlomo darbo pavadinimas;
- atsižvelgta, kokia reikšmė teikiama ugdymo ir mokymo funkcijoms:
 - ugdymo ir mokymo funkcijos – svarbiausia siūlomo darbo dalis;
 - ugdymo ir mokymo funkcijos – svarbi siūlomo darbo dalis;
 - ugdymo ir mokymo funkcijos – antraeilės funkcijos;
- darbo skelbime ieškota konkrečių frazių: *library orientation, user education, information literacy instruction, information skills development, library skills instruction, bibliographic instruction, training* ir jų variacijų.

Panašų tyrimą 2001 m. gruodžio 1 d.–2002 m. vasario 28 d. laikotarpiu atliko Islandijos universiteto tyrėja L. A. Clyde (Clyde, 2002). Po dešimties metų pakartotas analogiškas tyrimas leido palyginti gautus duomenis – apibūdinti ugdymo ir mokymo funkcijos bibliotekose poreikio tendencijas.

2001 m. gruodžio 1 d.–2002 m. vasario 28 d. laikotarpiu (toliau – I laikotarpis) paskelbtas 291 skelbimas; iš jų 150 buvo susiję su edukacija ir mokymu. Tai sudarė daugiau nei pusę visų darbo pasiūlymų – 51,5 proc. (žr. 1 lentelę).

2011 m. gruodžio 1 d.–2012 m. vasario 28 d. laikotarpiu (toliau – II laikotarpis) paskelbti 95 skelbimai, iš kurių 69 buvo susiję su edukacija ir mokymu. Tai sudarė du trečdalius visų darbo pasiūlymų – 72,63 proc. (1 lentelė).

1 lentelė. Skelbimų LIBJOBS duomenų bazėje skaičius

Laikotarpis	Iš viso skelbimų	Susijusių su ugdymu ir mokymu	
		Vnt.	Proc.
2001 12 01– 2002 02 28	291	150	51,5
2011 12 01– 2012 02 28	95	69	72,63

Atkreiptinas dėmesys į padidėjusį bibliotekininkų edukatorių poreikį, kuris nuo 51,5 proc. (I laikotarpis) pakilo iki 72,63 proc. (II laikotarpis). Tai įrodo, kad bibliotekininkų edukatorių svarba darbo rinkoje yra didelė.

Daugelyje skelbimų nurodoma, kad kandidatas privalo gebėti ugdyti kolegas, vartotojus ir studentus. Itin retai nurodoma, kad kandidatas turėtų išmanyti konkrečius informacinio raštingumo standartus.

Skelbimų analizė pagal ugdymo ir mokymo funkcijos reikšmę atskleidė kardinalius pokyčius tarp I laikotarpio ir II laikotarpio. I laikotarpiu buvo tik kiek daugiau nei 8 proc. darbo skelbimų, kuriuose nurodyta, kad kandidato pagrindinė veikla bus ugdymas ir mokymas. Daugiau nei pusė skelbimų nurodyta, kad ugdymo ir mokymo gebėjimai yra svarbūs, bet ne svarbiausi (2 lentelė).

II laikotarpio skelbimai kitokie – trečdalyje (31,8 proc.) jų nurodyta, kad svarbiausi ugdymo ir mokymo gebėjimai (2 lentelė). Ketvirtadalyje (24,63 proc.) skelbimų nurodoma, kad minėti gebėjimai svarbūs, tačiau reikalingesni kiti įgūdžiai. Beveik pusėje skelbimų (43,47 proc.) ugdymo ir mokymo gebėjimų būtinybė tik paminima kaip viena iš daugelio reikalingų profesinių savybių.

2 lentelė. Skelbimų skaičius pagal ugdymo ir mokymo funkcijos reikšmę

Ugdymo ir mokymo funkcijos reikšmė	Darbų pavadinimai	Skelbimų skaičius		Skelbimų procentas nuo bendro skelbimų skaičiaus	
		2001–2002	2011–2012	2001–2002	2011–2012
Ugdymo ir mokymo funkcijos yra svarbiausia siūlomo darbo dalis	Informacinio raštingumo bibliotekininkas Bibliotekininkas-instruktorius Instruktorius ir informacinio raštingumo specialistas	13	22	8,66	31,8

	Informacinių paslaugų bibliotekininkas Informacinių paslaugų ir mokymų bibliotekininkas Medijos bibliotekininkas Akademinis bibliotekininkas				
Ugdymo ir mokymo funkcijos yra svarbi siūlomo darbo dalis	Informacinių paslaugų bibliotekininkas Vartotojų aptarnavimo bibliotekininkas Ugdymo informacijos bibliotekininkas Mokslinės komunikacijos bibliotekininkas Duomenų bazių koordinatorius	82	17	54,66	24,63
Ugdymo ir mokymo funkcijos siūlomame darbe yra antraeilės	Elektroninių išteklių bibliotekininkas Sisteminis bibliotekininkas Bibliotekininkas	55	30	36,66	43,47

Lietuvos bibliotekininkystės darbo rinkos tendencijų iširti nebuvo galimybių, nes Lietuvos bibliotekininkų organizacijos nekuria analogiškos darbo skelbimų duomenų bazės. *Lietuvos darbo biržoje* 2011 m. gruodžio 1 d.–2012 m. vasario 28 d. laikotarpiu nebuvo nė vieno darbo pasiūlymo bibliotekininkams. Lietuvos darbo birža prieigos prie darbo skelbimų archyvo nesuteikia. LIBJOBS duomenų bazėje tirtu laikotarpiu nebuvo rastas nė vienas skelbimas iš Lietuvos organizacijų.

Disertacijos autorius, siekdamas įvertinti bibliotekininko edukatoriaus aktualumą Lietuvoje, atliko šalies valstybinių aukštųjų universitetinių mokyklų bibliotekų vadybininkų (skyrių vedėjų), atsakingų už informacinio raštingumo ugdymą, apklausą.

Apklausa vykdyta 2011 m. gegužės 5–6 dienomis. Anketa siūsta visiems valstybinių aukštųjų universitetinių mokyklų bibliotekų skyrių vedėjams, atsakingiems už informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Anketą gavo 15 respondentų. Atsakymai gauti iš 13 respondentų. 6 respondentai nurodė, kad jų bibliotekoje yra bibliotekininkų, kurie visą darbo dieną skiria vartotojų

informacinio raštingumo gebėjimams ugdyti (nurodyta 17 etatų). 12 respondentų nurodė, kad jų bibliotekoje yra bibliotekininkų, kurie dalį darbo dienos skiria vartotojų informacinio raštingumo gebėjimams ugdyti (iš viso nurodytas 51 etatas). Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu iš viso užsiima 68 bibliotekininkai.

Dauguma respondentų mano, kad bibliotekininkų edukatorių poreikis augs. Vienas respondentas mano, kad bibliotekininkų edukatorių poreikis išliks toks pat.

Respondentų prašyta įvertinti, kokia, jų nuomone, yra tikimybė rasti jau bibliotekoje dirbančius bibliotekininkus, kurie būtų pasirengę užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Penki respondentai teigė, kad sudėtinga rasti bibliotekininką, gebantį ugdyti vartotojų informacinio raštingumo gebėjimus. Visi respondentai nurodė, kad reikalingos papildomos investicijos, siekiant parengti bibliotekininkus tokio pobūdžio darbui.

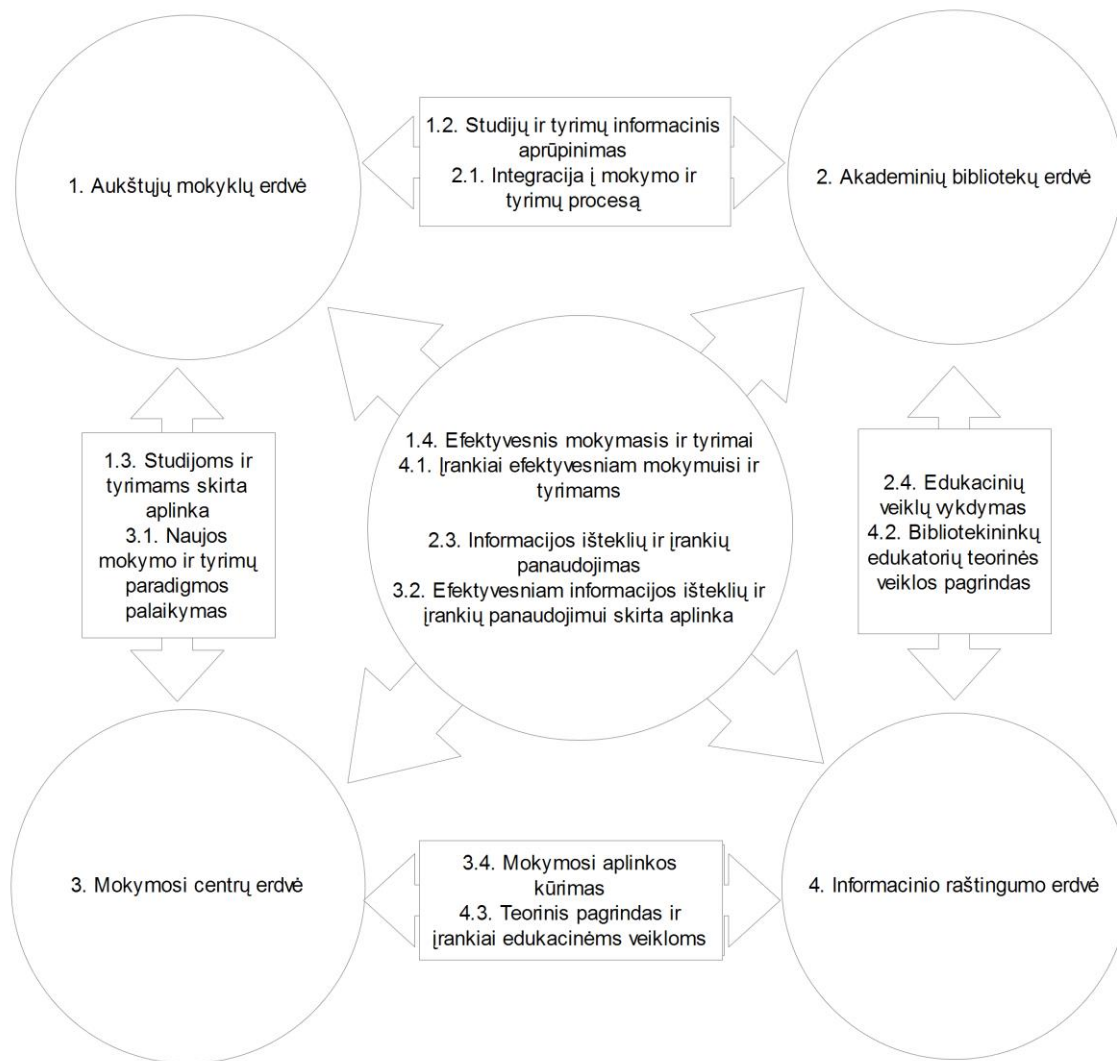
Apibendrinant, technologijų plėtra, elektroninių išteklių reikšmės studijų procese augimas ir konstruktyvistinė pedagogika didina informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo svarbą, skatina akademinės bibliotekos bibliotekininkų ugdymo veiklos plėtrą. Kartu tai spartina akademinės bibliotekos bibliotekininko veiklos modelio kaitą, kuris pradedamas orientuoti į informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Taip pat galima teigti, kad bibliotekininkus ruošiančios įstaigos turėtų atkreipti dėmesį į bibliotekininkų edukatorių poreikį. Darbo skelbimų analizė ir bibliotekų darbuotojų apklausa parodė, kad bibliotekininko edukatoriaus specializacijos poreikis tiek tarptautiniame, tiek Lietuvos kontekste yra didelis.

1.2.3. Bibliotekininko edukatoriaus veiklos laukas aukštajame moksle

Poskyryje nagrinėjamas bibliotekininko edukatoriaus, veikiančio aukštojoje mokykloje, veiklos laukas.

Galima išskirti įvairias pamatines orientacijas, pavyzdžiui, socialinės įstaigos, viešosios srities įstaigos, pramogų sektoriaus. Čia nagrinėjamos ugdymo įstaigos pamatinės orientacijos, susijusios su ugdymo kokybės didinimu.

Nustatyti keturi esminiai bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauką formuojantys elementai (toliau tekste įvardyti kaip erdvės): aukštųjų mokyklų, akademinų bibliotekų, mokymosi centrų ir informacinis raštingumas (3 paveikslas). Atkreiptinas dėmesys, kad erdvės čia traktuojamos ne kaip fizinės erdvės (patalpos, pastatai), bet kaip tam tikrais formaliais aspektais apibrėžti reiškiniai.

3 paveikslas. Bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko erdvės ir jų priešastiniai ryšiai

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko pamatinių orientacijų identifikacija

Aukštųjų mokyklų erdvė. Pokyčiai *Europos aukštojo mokslo erdvėje*, pradėję formuotis kartu su *Sorbonos jungtine deklaracija* (Sorbonne Joint Declaration..., 1998), lemia naują požiūrį į studijų kokybę. Pamatinės šiuolaikinei aukštajai mokyklai būdingos orientacijos, susijusios su studijų kokybės gerinimu (Alvite, 2010, p. 21): 1) į studentus orientuotas mokymas; 2) mokymosi proceso vadyba; 3) kompetencijomis grįstas mokymas; 4) skatinamas tęstinumas ir

suderinamumas; 5) diegiami mokymosi visą gyvenimą modeliai; 6) mokymosi medžiaga funkcionuoja kaip išteklius.

Akademinių bibliotekų erdvė. Aukštosios mokyklos patiria stiprias permainas, tiesiogiai veikiančias integralią universiteto dalį – biblioteką, kuri savo tikslus ir uždavinius sieja su studijų ir tyrimų poreikiais. Šiuolaikinei akademinių bibliotekų erdvei būdingos pamatinės orientacijos (Andretta, 2005; Rowley ir Roberts, 2009; Alvite, 2010): 1) informacijos atranka; 2) informacinės aplinkos pritaikymas vartotojams; 2) informacijos išteklių ekspertizė; 3) vartotojų ugdymas; 4) mokymosi aplinkos kūrimas; 5) savarankiško mokymosi gebėjimų formavimas; 6) mokymosi visą gyvenimą plėtojimas.

Mokymosi centrų erdvė. Kintantis bibliotekininkų ir bibliotekų vaidmuo lemia, kad formuojasi naujo tipo bibliotekos arba padaliniai bibliotekose – mokymosi centrai (angl. learning centres) arba mokymosi išteklių centrai (angl. learning resources centres) (Jackson ir Shenton, 2010), kurie vienoje vietoje sutelkia išteklius, skirtus palaikyti mokymąsi ir tyrimus universitete. Mokymosi centrams būdingos pamatinės orientacijos (Area Moreira, 2005, p. 41–44): 1) parama mokymui, mokymuisi ir tyrimams; 2) inovacijų mokyme diegimas; 3) pagalba universitetui studijų valdyme; 4) koncentruotos, aukštos kokybės paslaugos studentams, profesoriams ir tyrėjams, susietos su jų poreikiais; 5) mokymosi visą gyvenimą palaikymas.

Informacinio raštingumo erdvė. Informaciniam raštingumui būdingos pamatinės orientacijos (Alvite, 2010; Lloyd, 2010; Smith et al., 2013, Lau, 2013, Lee, 2013): 1) ugdyti gebėjimus pasiekti ir valdyti informaciją naudojantis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis; 2) ugdyti gebėjimą integruoti naują informaciją į esamą žinojimo struktūrą; 3) gebėti išsaugoti ir paskleisti žinias, įgytas iš naujų informacijos šaltinių; 4) kūrybiškai pritaikyti žinias sprendžiant netikėtas problemas, netikėtose situacijose; 5) nustatyti problemas ir jas išspręsti; 6) kritiškai vertinti informaciją.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko erdvių ryšių identifikacija

Remiantis bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko erdvių pamatinėmis orientacijomis galima identifikuoti erdvių priežastinius ryšius, susijusius su studijų kokybės gerinimu.

Priežastiniai ryšiai nagrinėti įvardijant užduotį ir atsaką bibliotekos veiklos lauko erdvių santykyje (3 paveikslas). *Aukštųjų mokyklų erdvė* pateikia užduotį *Akademinių bibliotekų erdvei*, *Mokymosi centrų erdvei* ir *Informacinio raštingumo erdvei* bei sulaukia iš jų atsako. *Akademinių bibliotekų erdvė* pateikia užduotį *Mokymosi centrų* ir *Informacinio raštingumo erdvei* ir sulaukia atsako. *Mokymosi centrų erdvė* pateikia užduotį *Informacinio raštingumo erdvei* ir sulaukia atsako.

1. *Aukštųjų mokyklų erdvė*. Užduotis *Akademinių bibliotekų erdvei*: 1.2. Studijų ir tyrimų informacinis aprūpinimas; atsakas: 2.1. Integracija į mokymo ir tyrimų procesą. Užduotis *Mokymosi centrų erdvei*: 1.3. Studijoms ir tyrimams skirta aplinka; atsakas: 3.1. Naujos mokymo ir tyrimų paradigmos palaikymas. Užduotis *Informacinio raštingumo erdvei*: 1.4. Efektyvesnis mokymasis ir tyrimai; atsakas: 4.1. Įrankiai efektyvesniam mokymuisi ir tyrimams.

2. *Akademinių bibliotekų erdvė*. Užduotis *Mokymosi centrų erdvei*: 2.3. Informacijos išteklių ir įrankių panaudojimas; atsakas: 3.2. Efektyvesniam informacijos išteklių ir įrankių panaudojimui skirta aplinka. Užduotis *Informacinio raštingumo erdvei*: 2.4. Edukacinių veiklų vykdymas; atsakas: 4.2. Bibliotekininkų edukatorių veiklos teorinis pagrindas.

3. *Mokymosi centrų erdvė*. Užduotis *Informacinio raštingumo erdvei*: 3.4. Mokymosi aplinkos kūrimas; atsakas: 4.3. Teorinis pagrindas ir įrankiai bibliotekininkų vykdomai edukacinei veiklai.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos lauko erdvių priežastinių ryšių įvardijimas leidžia identifikuoti bibliotekininką edukatorių kaip vieną iš svarbių aukštosios mokyklos studijų sistemos esinių.

Bibliotekininko edukatoriaus veiklos praktinis įgyvendinimas

Užsiimdami informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu bibliotekininkai išskiria tris požiūrius į informacinį raštingumą: informacinių technologijų, informacijos šaltinių ir informacijos procesų (Boekhorst, 2003). Informacinių technologijų koncepcija apima informacinių technologijų naudojimą darbuose, susijusiuose su informacijos panaudojimu. Informacijos šaltinių koncepcija apima informacijos paieškos ir panaudojimo, savarankiškai arba padedant bibliotekininkams, gebėjimus. Informacijos procesų koncepcija apima informacijos poreikio identifikavimą, gavimą, vertinimą, naudojimą ir sklaidą.

Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas atskirose institucijose vykdomas skirtingai, priklausomai nuo tuo užsiimančių darbuotojų požiūrio. Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo turinys kuriamas atsižvelgiant į tam tikros aukštosios mokyklos studijų ir tyrimų procesą.

Dažniausiai informacinio raštingumo gebėjimai aukštojoje mokykloje pradedami ugdyti pirmame kurse. Pirmiausia rengiama trumpa ekskursija po biblioteką, supažindinama su jos struktūra. Vėliau organizuojami išsamesni kursai, kuriuose supažindinama su informacijos paieškos pagrindais. Apimtis: nuo 1 iki 3 kreditų. Informacinio raštingumo kursai gali būti integruoti į atskirus dalykus. Aukštesniųjų kursų studentams pateikiami išplėstiniai informacinio raštingumo kursai, kurie siejami su privalomos studijuojamo dalyko literatūros sąrašu ir praktinėmis užduotimis. Kursus aukštesnio kurso studentams dėsto teminiai bibliotekininkai. Teminiai bibliotekininkai tampa studentų atliekamų tyrimų konsultantais. Daug laiko skiriama individualiai konsultacijai.

Įvairių tyrėjų publikacijų analizė parodė, kad dažniausiai naudojami šie informacinio raštingumo gebėjimų plėtojimo būdai (Westbrook, 1999; Cox ir Blakesley, 2008; Torras ir Saetre, 2009; Kaplowitz, 2012): paskaitos auditorijose ir kompiuterių klasėse; seminarai; individualios konsultacijos; informacinis

raštingumas integruojamas į kitų dalykų turinį (bendradarbiaujama su dėstytoju); virtualios ir spausdintos rodyklės, vadovai; rengiamos teminės rodyklės ir vadovai; rengiami virtualūs vadovai nuotoliniam savarankiškam mokymuisi; darbas auditorijoje derinamas su nuotoliniu savarankišku mokymusi iš teminių rodyklių ir vadovų; rengiami pristatymai tikslinėms auditorijoms; skleidžiamos informacinio raštingumo ugdymo idėjos akademinės bendruomenės nariams; bendradarbiaujama su dėstytojais kuriant informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo užduotis; dėstytojai skatinami į studijų programas įtraukti kuo įvairesnius šaltinius; skleidžiama informacija studentų žiniasklaidoje, platinami skelbimai, dalijamos skrajutės ir pan.; rengiami informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo veikloms skirti projektai; rengiami informacinio raštingumo programos vykdymą reglamentuojantys dokumentai.

Reikalaujama, kad bibliotekos darbuotojai, vykdančys mokymus, išmanytų mokymų planavimą, vertinimą bei informacinio raštingumo sąvokas. Jie turėtų imtis iniciatyvos bendradarbiauti su dėstytojais įtraukiant informacinį raštingumą į studijų programas, sekti naujienas. Bibliotekos vykdomų mokymų darbuotojai turi aktyviai dirbti su universiteto padaliniais, atsakingais už mokymosi veiklų plėtojimą. Skatinama mokymus organizuoti naudojant aktyvaus mokymosi strategijas ir technikas.

Apibendrinant galima teigi, kad *Aukštosios mokyklos erdvėje* bibliotekininkas edukatorius yra informacinio raštingumo specialistas, užsiimantis studentų informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. *Akademinės bibliotekos erdvėje* bibliotekininkas edukatorius yra informacijos išteklių specialistas, užtikrinantis efektyvų informacijos išteklių panaudojimą ir jų integraciją į mokymo ir tyrimų procesą. *Mokymosi centrų erdvėje* bibliotekininkas edukatorius yra mokymosi aplinkos kūrėjas ir palaikytojas, įrankių efektyviam mokymuisi proteguotojas. *Informacinio raštingumo erdvėje* bibliotekininkas edukatorius yra informacinio raštingumo teorinių principų įgyvendintojas. Bibliotekininko

edukatoriaus pamatinės orientacijos turėtų apimti paslaugų ir programų, kurios prisideda prie mokymosi visą gyvenimą veiklų, plėtojimą, vartotojų ugdymą, mokymų koordinavimą (vadybą), mokymų įgyvendinimą (lektoriaus darbą) ir kritinio bei kūrybinio mąstymo ugdymą.

Apibendrinant antrąjį skyrių galima teigti, kad bibliotekininkas edukatorius yra bibliotekininko specializacija, kurios pagrindas – informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas. Didėjanti bibliotekininko edukatoriaus specializacijos aktualumą lemia technologijų plėtra, elektroninių išteklių reikšmės studijų procese augimas ir konstruktyvistinės pedagogikos įsivyravimas aukštajame moksle. Darbo skelbimų analizė parodė, kad bibliotekininko edukatoriaus specializacija yra aktuali šiandienos bibliotekininkystės kontekste. Atsižvelgiant į bibliotekininko edukatoriaus veiklos laukui būdingus aspektus, laikytina, kad bibliotekininko edukatoriaus pamatinės orientacijos turėtų apimti paslaugų ir programų, kurios prisideda prie mokymosi visą gyvenimą veiklų, plėtojimą, vartotojų ugdymą, mokymų koordinavimą (vadybą), mokymų įgyvendinimą (lektoriaus darbą) ir kritinio bei kūrybinio mąstymo ugdymą.

1.3. Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų samprata

Skyriuje nagrinėjama bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų apibrėžtis, kuri nustatoma išsiaiškinama nagrinėjant standartus, nusakančiais bibliotekininkui edukatoriui privalomus gebėjimus, ir analizuojant tyrimus, kuriuose pateikiami pasiūlymai dėl bibliotekininkui edukatoriui būtinų gebėjimų šiuolaikinės akademinės bibliotekos kontekste. Taip pat išsamiau analizuojami standartai, apibrėžiantys gebėjimus, būtinus akademinėje bibliotekoje dirbančiam bibliotekininkui edukatoriui, bei nagrinėjami bibliotekininkų edukatorių ugdymo būdai.

1.3.1. Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų apibrėžtis

Bibliotekininkų profesinės asociacijos aktyviai dirba kurdamos rekomendacijas ar standartus, kuriuose apibrėžia bibliotekininkui edukatoriui būtinus gebėjimus. Standartai naudojami suvienodinti bibliotekininkų edukatorių specializacijos sampratą, veiklos būdus, informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą bei užtikrinti aukštą bibliotekininko edukatoriaus veiklos lygį.

Pirmieji standartai, skirti įvardyti bibliotekininko edukatoriaus gebėjimus, sukurti Jungtinėse Amerikos Valstijose. *Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacija* bibliotekininkui edukatoriui būtinus gebėjimus pirmą kartą apibrėžė 1985 m. dokumente *Pagrindiniai bibliotekininkų instruktorių ir koordinatorių gebėjimai* (angl. Core and Advanced Competencies for Library Instructors & Coordinators) (Core, 1985). Pirminis šio dokumento tikslas buvo pateikti rekomendacijas bibliotekininkystės mokykloms dėl studijų programos turinio.

Pagrindinės šių standartų dalys (Core, 1985): Gebėjimas parašyti kurso tikslus; Gebėjimas dėstyti; Gebėjimas parengti paskaitos planą; Komunikaciniai gebėjimai; Gebėjimas įvaldyti tyrimo ir vertinimo metodiką; Medijų naudojimo gebėjimai; Planavimo gebėjimai; Administraciniai gebėjimai; Biudžeto valdymo

gebėjimai; Gebėjimas planuoti personalo poreikį; Gebėjimas ugdyti ir atlikti vertinimą; Gebėjimas reklamuoti bibliotekinės instrukcijos programą; Gebėjimas vertinti visos ugdymo programos efektyvumą.

Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacija, atsižvelgdama į šiuolaikinio aukštojo mokslo poreikius, atnaujino pagrindinius 1985 metų dokumente įvardytus bibliotekininkui edukatoriui būtinus gebėjimus ir 2007 m. parengė *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus* (angl. Standards for Proficiencies for Standards for Instruction Librarians and Coordinators) (Standards, 2007). Šie standartai apima susitarimą, kokius įgūdžius turėtų įgyti akademinės bibliotekos bibliotekininkas, ugdantis vartotojų informacinio raštingumo gebėjimus.

Standartus sudaro 12 kriterijų (Standards, 2007): Administraciniai gebėjimai; Pasiekimų įvertinimo gebėjimai; Bendravimo gebėjimai; Mokymo programos išmanymo gebėjimai; Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai; Instruktavimo planavimo gebėjimai; Lyderystės gebėjimai; Planavimo gebėjimai; Pristatymo gebėjimai; Propagavimo gebėjimai; Dalyko išmanymo gebėjimai; Dėstymo gebėjimai.

Esminiu skirtumu tarp 1985 ir 2007 m. parengtų standartų galima įvardyti tai, kad 1985 m. standartuose daugiau dėmesio skiriama pačios informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo programos vidiniam ir išoriniam vertinimui, administravimui. Pavyzdžiui, 1985 m. programoje akcentuojami gebėjimai valdyti biudžetą, planuoti personalo poreikį, o naujesniuose standartuose tokie gebėjimai neakcentuojami. 2007 m. standartuose daugiau dėmesio skiriama informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo programos kokybei gerinti. Pavyzdžiui, akcentuojami mokymo programos išmanymo gebėjimai, informacinio raštingumo integravimo gebėjimai, taip pat ir dalyko išmanymo gebėjimai. Atkreiptinas dėmesys, kad naujuose standartuose jau konkrečiai minimas ir informacinis raštingumas, o ankstesniuose tokio įvardijimo dar nebuvo. Be to, naujuose

standartuose gebėjimai skirstomi į lygiavertiškesnes dalis, standartai atrodo labiau išbaigti, konkretūs. Pavyzdžiui, 1985 m. standarte yra atskirai, kaip pavienis, išskirtas gebėjimas parašyti kurso tikslus arba parengti paskaitos planą. Abi 1985 m. standartų dalys 2007 m. standarte yra sujungtos į vieną dalį: Mokymų planavimo gebėjimai.

Čekijoje *Nacionalinis informacinio raštingumo klasteris* (angl. National Cluster of Information Literacy) parengė *Mokytojo ir mentoriaus informacinės elgsenos ugdymo standartus* (ček. Standard lektora a knowledge mentora informačního vzdělávání) (Standard lektora a knowledge..., 2010). Čekų parengti standartai yra abstraktesni, trumpesni už *Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacijos* parengtus standartus, tačiau išsiskiria tuo, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdyme matomi du veikėjai – lektorius ir žinių mentorius. Lektorius yra traktuojamas kaip informacinio raštingumo paskaitas dėstantis asmuo. Mentorius yra traktuojamas kaip asmuo, kuris dėsto informacinio raštingumo paskaitas ir aktyviai užsiima žmogiškųjų išteklių vadyba, informacinio raštingumo programos sklaida bendruomenėje.

Apibrėžti bibliotekininko edukatoriaus gebėjimus siekia ir kitų šalių bibliotekininkų bendruomenės. Išsamų gebėjimų sąrašą parengė *Johanesburgo universiteto* (Pietų Afrika) tyrėjos D. N. S. Selematsela ir A. S. A. Du Toit (Selematsela ir Du Toit, 2007). Jos atliko su pedagogine veikla susijusios literatūros analizę, apklausė Pietų Afrikos akademinių bibliotekų bibliotekininkus, užsiimančius informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Tyrėjos suformulavo ugdymu užsiimančio bibliotekininko gebėjimų rinkinį. Gebėjimai suskirstyti į dvi kategorijas (Selematsela ir Du Toit, 2007): techninius gebėjimus ir netechninius gebėjimus (3 lentelė).

3 lentelė. Ugdymu užsiimančio bibliotekininko gebėjimų sąrašas

Techniniai gebėjimai	Netechniniai gebėjimai
Prezentacijos pateikimo, ugdymo gebėjimai	Tarpasmeniniai gebėjimai
Suaugusiųjų mokymosi principų žinojimas	Kalbų žinojimas

Pagrindinių mokymo metodų žinojimas	Empatija
Pedagogikos pagrindai	Orientacija į paslaugas
Mokymosi stilių žinojimas	Orientacija į rezultatą
Universiteto mokymo ir mokymosi strategijos išmanymas	Organizaciniai gebėjimai
Informacinio raštingumo standartų išmanymas	Gebėjimas veikti greitai
Informacinio raštingumo gebėjimų išmanymas	Iniciatyvumas
Nuotolinio mokymosi aplinkos išmanymas	Bendradarbiavimas
Mokėjimas apibrėžti numatomus išugdyti gebėjimus	Logiškas sprendimų priėmimas
Gebėjimas kurti mokymų turinį ir jį pateikti	Analitiniai gebėjimai
Konceptualių žemėlapių kūrimo gebėjimai	Asertyvumas
Kurso ar mokymosi konstravimo gebėjimai	Sprendimų priėmimas
Vertinimo technikos išmanymas	Lankstumas
Ugdymo priemonių išmanymas	Laiko valdymas
Elektroninių išteklių išmanymas	Gebėjimas paaiškinti
Paskaitos plano sudarymo išmanymas	Prieinamumas (draugiškumas)
Gebėjimas naudotis prezentacijos pateikimo įranga	Kritinis mąstymas
Kompiuterinis raštingumas	Konfliktų sprendimas
Dalyko išmanymo pagrindai	Derėjimosi gebėjimai
Projektų vadybos pagrindai	
Bendradarbiavimo vadyba	
Savitarpio santykių vadyba	

Johanesburgo universiteto tyrėjų parengtas sąrašas įdomus dėl gebėjimų skirstymo į dvi grupes. Atkreiptinas dėmesys į tokius gebėjimus, tokius kaip asertyvumas, gebėjimas veikti greitai, prieinamumas, lankstumas, empatija. Nė vienuose iki šiol aptartuose standartuose nebuvo akcentuojami panašaus pobūdžio gebėjimai. Techniniai gebėjimai iš esmės atkartoja tai, kas yra aptarta 1985 ir 2007 m. *Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacijos* parengtuose standartuose. *Johanesburgo universiteto* parengto sąrašo trūkumas yra struktūros stoka, todėl sudėtinga jį palyginti su kitais standartais, apibendrinti. Žinoma, tyrėjos neakcentavo, kad tai yra baigtinis gebėjimų sąrašas, laikytinas standartu ar kitu prilygstančiu dokumentu.

Pensilvanijos valstybinio universiteto tyrėjai J. D. Shankas ir N. H. Dewald 2010 m. apklausė daugiau nei 800 akademinėjų bibliotekų administratorių (Shank ir Dewald, 2010). Tyrėjai siekė įvertinti bibliotekų administratorių požiūrį į tai, kokių gebėjimų reikia ugdymu užsiimančiam bibliotekininkui. Suformuluotos keturios pagrindinės gebėjimų grupės: mokymų turinio kūrimo gebėjimai;

technologiniai gebėjimai edukacijoje; prezentacijos pateikimo gebėjimai; mokymo gebėjimai. Šiame gebėjimų sąrašė daugiausia dėmesio skirta paskaitos turinio parengimui ir jos pravedimui. Sąrašė neakcentuotas dalyko išmanymas, informacinio raštingumo principų išmanymas, informacinio raštingumo veiklų aktualinimas, paskaitų efektyvumo vertinimas.

Iš aptartų standartų ir gebėjimų rinkinių žinomiausi ir daugelyje straipsnių, skirtų nagrinėti bibliotekininkų edukatorių rengimo problematiką, yra cituojami ir analizuojami *Koledžų ir mokslinių bibliotekų asociacijos* parengti standartai *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai*. Šie standartai naudojami ir tyrimuose. Remiantis šiais standartais 2008 m. atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti bibliotekininkų edukatorių pasirengimą ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus (Johnson et al., 2008). 2010 m. remiantis šiais standartais vertintas bibliotekininkų pasirengimas vykdyti su ugdymu susijusias veiklas (Westbrock ir Fabian, 2010).

Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai disertaciniame tyrime pasirinkti kaip tinkamiausi siekiant apibrėžti bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų visumą. Šie standartai, disertacijos autoriaus nuomone, yra išsamiausi iš aptartų analogiškų standartų ir gebėjimų sąrašų, patvirtinti pasaulyje pripažintos akademinės bibliotekas vienijančios organizacijos. Taip pat yra praktiškai išbandyti atliekant tyrimus.

1.3.2. Bibliotekininkui edukatoriui būdingi gebėjimai aukštajame moksle

Poskyryje plačiau nagrinėjami *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai*, kurie laikytini išsamiausiai bibliotekininkui edukatoriui būtinus gebėjimus apibrėžiančiais standartais.

Augant informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo poreikiui bibliotekininkai susiduria su būtinybe apibrėžti gebėjimus, reikalingus

bibliotekininkui edukatoriui. Nesant gebėjimų sąrašo sudėtinga pasiekti, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas visose aukštosiose mokyklose būtų vykdomas pagal atitinkamą lygį.

Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai susideda iš dviejų dalių. Viena dalis skirta bibliotekininkui edukatoriui, kita – bibliotekininkų edukatorių vykdomų ugdymo veiklų koordinatoriams. Disertacijoje koncentruojamasi į pirmąją dalį, t. y. į bibliotekininkui edukatoriui privalomų gebėjimų apibrėžtį. Laikytina, kad ugdymo veiklų koordinavimas yra administracinė, vadybos srities žinių reikalaujanti sritis. Disertacijoje koncentruojamasi į edukacinių veiklų įgyvendinimą.

Standartus sudaro 12 kriterijų:

1. **Administraciniai gebėjimai** (apima gebėjimą pateikti ataskaitą atsižvelgiant į mokymo programos tikslus, gebėjimą dirbti komandoje, kaupti ir pateikti statistiką ir kitus duomenis apie mokymo veiklą);
2. **Pasiekimų įvertinimo gebėjimai** (apima gebėjimą kurti vertinimo sistemą ir panaudoti sukaupią informaciją tobulinant mokymo veiklą);
3. **Bendravimo gebėjimai** (apima gebėjimą pritaikyti bendravimo stilių ir metodus prie mokymo stiliaus ir metodų, vesti diskusijas, pasitelkiant įvairias priemones padėti studentams mokytis auditorijoje ir už jos ribų, reaguoti į kolegų pastabas apie bendravimo stilių);
4. **Mokymo programos išmanymo gebėjimai** (apima gebėjimą analizuoti susijusių sričių mokymo programas, ieškant mokymams tinkamų kursų ir programų, užtikrinti, kad studentai atlikdami užduotis naudotųsi biblioteka);
5. **Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai** (apima gebėjimą apibūdinti informacinio raštingumo svarbą akademinėi bendruomenei, studijų programų vadovams, bendradarbiauti su dėstytojais integruojant informacinį raštingumą į studijų programų turinį);

6. **Instruktavimo planavimo gebėjimai** (apima gebėjimą tinkamai parengti paskaitų ir seminarų planą, kurti į besimokantįjį orientuotą aplinką ir įtraukti užduotis, tiesiogiai susijusias su numatomais išugdyti gebėjimais, padėti besimokantiems įsivertinti žinių poreikį, pasirinkti, įvertinti informacijos šaltinius, pritaikyti mokymų medžiagą atsižvelgiant į turimą laiką, mokymus pritaikyti atsižvelgiant į besimokančiųjų motyvaciją mokytis, kognityvinius sugebėjimus, pasinaudoti technologinėmis priemonėmis efektyvesniam mokymuisi);
7. **Lyderystės gebėjimai** (apima gebėjimą pasinaudoti visomis galimybėmis organizuoti mokymus bibliotekoje, ugdymo institucijoje ar kitoje organizacijoje, skatinti bibliotekininkus ir dėstytojus dalytis idėjomis ir dalyvauti su mokymais susijusiose diskusijose);
8. **Planavimo gebėjimai** (apima gebėjimą iš anksto planuoti pristatomos medžiagos turinį ir pristatymą, pasiruošimo mokymams laiką);
9. **Pristatymo gebėjimai** (apima gebėjimą mokymuose panaudoti neverbalinės komunikacijos priemones, pritaikyti mokymo medžiagos pateikimo priemones atsižvelgiant į besimokančiojo poreikius, išnaudoti technologines priemones, išaiškinti sudėtingus terminus, vengti profesinio žargono, vartoti besimokančiųjų lygį atitinkantį žodyną, repetuoti mokymų turinio pateikimą tol, kol pajuntamas pasitikėjimas savo jėgomis pradėti mokymus);
10. **Propagavimo gebėjimai** (apima gebėjimą reklamuoti informacinio raštingumo mokymus visiems su ugdymu susijusiems darbuotojams, užmegzti ir palaikyti darbinius santykius su ugdymo įstaigos skyriais siekiant informacinio raštingumo mokymus įtraukti į įvairias su ugdymo veikla susijusias iniciatyvas, veiksmingai propaguoti bibliotekos vykdomas mokymo veiklas susirinkimuose ir konferencijose);

11. Dalyko išmanymo gebėjimai (apima gebėjimą domėtis naujausia informacija apie susijusių sričių teorijas, metodologijas bei temas ir panaudoti šią informaciją planuojant informacinio raštingumo mokymus, identifikuoti susijusių sričių pirminius ir antrinius šaltinius, propaguoti jų naudojimą mokymuose, vartoti atitinkamą konkretaus dalyko bei susijusių disciplinų žodyną mokymuose, dirbant su dėstytojais);

12. Dėstymo gebėjimai (apima gebėjimą organizuoti į besimokantįjį orientuotus mokymus, pritaikyti dėstymo metodus ir jų pateikimo būdus prie skirtingų mokymosi stilių, amžiaus grupių ir besimokančiųjų poreikių, palaikyti konstruktyvų dėstytojo ir besimokančiojo santykį, užduoti provokuojančius ir diskutuotinus klausimus, keisti mokymo metodus taip, kad jie atitiktų mokinių grupės mokymosi stilių ir aplinką, atsakinėti į studentų klausimus, tobulinti mokymo metodus, teorijas, dalytis mokymo gebėjimais ir žiniomis su kitais dėstytojais).

Standartai gali būti reikšmingas įrankis bibliotekininkų edukatorių ugdymo procese, nes jais remiantis galima atlikti dvipusį vertinimą bibliotekininkui edukatoriui padėti įsivertinti pasirengimą dirbti edukatoriumi, o studijų programų vadovams – nustatyti studijų programos trūkumus ir privalumus siekiant ugdyti bibliotekininką edukatorių.

Disertacijoje atliekant veiksmo tyrimą *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartų* teiginiai pritaikyti studijų programų vertinimui ir bibliotekininkų edukatorių savidiagnostikai.

1.3.3. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo metodai

Išsamiausiai išplėtoti trys bibliotekininko edukatoriaus ugdymo būdai: ugdytis savarankiškai, dalyvauti kvalifikacijos kėlimo kursuose arba reikiamą kvalifikaciją įgyti studijose.

H. Conroy ir J. Boden (2007), K. Davis (2007), L. Bewick ir S. Corral (2010) teigia, kad bibliotekininkai stokoja pasirengimo užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Mažiau nei penktadalis profesionalių bibliotekininkų yra išklaušę kursus, kuriuose mokoma ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus. Tai lemia bibliotekininkų nepasitikėjimą ugdymo veiklose, nes dalis bibliotekininkų edukatorių darbą atlieka būdami neužtikrinti savo kvalifikacijos pakankamu (Julien, 2000; Julien, 2005; O'Connor, 2009).

Informacinio raštingumo ugdymo plėtojimo aukštajame moksle sėkmė susijusi su bibliotekininkų pasirengimu užsiimti šia veikla. Tyrėjai pastebi, kad bibliotekininkams trūksta gebėjimų užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, todėl jie susiduria su dėstytojų pasipriešinimu įtraukti bibliotekininkų vykdomą informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą į studijų programas (Johnston ir Webber, 2003, p. 335). Dėstytojai nelaiko bibliotekininkų sau lygiais, nes, dėstytojų įsitikinimu, bibliotekininkams trūksta pedagoginių žinių (Saunders, 2009, p. 105). L. Saunders (2009) įsitikinusi, kad jeigu bibliotekininkai galėtų įrodyti savo svarų įnašą į studentų mokymosi rezultatus ir susieti tai su savo mokymų siekinių įgyvendinimu, jie galėtų pagrįsti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo aktualumą ir pasirengti dialogui su dėstytojais (Saunders, 2009, 107).

Bibliotekininkystės teoretikai nurodo tris bibliotekininkų edukatorių ugdymo būdus. Pirma, A. C. Wright (2008) nurodo, jog bibliotekininkai turėtų kelti savo kvalifikaciją savarankiškai, taip pat stebėdami labiau patyrusių kolegų darbą. Savarankiško kvalifikacijos kėlimo privalumai: nuolatos atnaujinama informacija, domimasi naujausia informacija, informacija atnaujinama esant poreikiui, domimasi konkrečia tema. Savarankiško ugdymosi trūkumai:

nesistemingas mokymasis, įgyjama teorinių žinių, tačiau jos neišbandomos praktiškai, stokojama diskusijų su kolegomis, nėra ugdymosi vadovo, kuris nukreiptų tinkama kryptimi, įvertintų pažangą, reikiamos žinios įgyjamos jau dirbant.

Antra, S. Walteris (2006), E. Sheperdas (2010) akcentuoja, kad organizacija turėtų siūsti bibliotekininkus į kvalifikacijos kėlimo kursus, seminarus, konferencijas. Dalyvavimo kvalifikacijos kėlimo kursuose privalumai: sužinoma naujausia informacija, bendraujama su ta pačia veikla užsiimančiais kolegomis, įgyjama tiek teorinių, tiek praktinių žinių ir, kartais, gebėjimų. Tokio mokymosi trūkumai: mokymasis nesistemingas, kvalifikacijos kėlimo kursuose, seminaruose ar konferencijose susirenka skirtingo lygio specialistai, todėl pradedančiajam gali būti sudėtinga prisitaikyti, perprasti pateikiamą informaciją, reikiamos žinios įgyjamos jau dirbant.

Trečia, A. M. Johnsonas ir kt. (2008), akcentuoja, kad kvalifikacijos trūkumą turėtų panaikinti profesionalius bibliotekininkus rengiančios institucijos. Reikiamos kvalifikacijos įgijimo studijose privalumai: leistų unifikuoti bibliotekininkų edukatorių rengimo procesą, studijose yra daugiau galimybių įgyti gilesnių teorinių žinių ir praktinių gebėjimų, į darbo vietas gali pretenduoti kandidatai, jau pasirengę dirbti bibliotekininkais edukatoriais, yra ugdymosi vadovas, kuris nukreipia tinkama linkme, įvertina pažangą. Tokio mokymosi trūkumai: tai vienkartinis procesas, vykstantis tik studijose, trūksta motyvacijos, nes nesama tikrumo, ar informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu reikės užsiimti tolesnėje profesinėje veikloje.

Bibliotekininkų edukatorių ugdyme pritaikius visus tris ugdymosi ir ugdymo būdus galima tikėtis pasiekti laukiamų rezultatų. Pirma, profesionalus bibliotekininkas ugdymo pagrindus turėtų įgyti studijose ir bibliotekoje įsidarbinti jau pasirengęs užsiimti ugdymo veikla. Antra, jau dirbdamas bibliotekoje savarankiškai gilintųsi į tam tikras temas. Sužinoti aktualiausią informaciją galėtų

kvalifikacijos kėlimo kursuose, seminaruose, konferencijose. Čia pirmasis komponentas turi būti reikiamų žinių ir gebėjimų įgijimas studijose. Suteikus reikiamų žinių studijose būtų galima suformuoti pagrindą tolesnei kokybiškai bibliotekininko edukatoriaus kvalifikacijos plėtrai.

L. Bewick ir S. Corall (2010) pateikia išvadą, kad dauguma bibliotekininkų reikiamų įgūdžių užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu įgijo jau įsidarbinę ir tik penktadalis bibliotekininkų reikiamus gebėjimus įgijo studijose prieš įsidarbindami. Dauguma bibliotekininkų kvalifikaciją kėlė savarankiškai skaitydami su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu susijusią literatūrą arba dalyvaudami konferencijose, seminaruose.

Situacija sparčiai kinta. Tyrimai, kurie atlikti laikotarpyje nuo 1998 iki 2009 metų, parodė, kad profesionalius bibliotekininkus rengiančios institucijos užsienyje (JAV, Kanada, įvairios Vakarų Europos šalys) vis daugiau dėmesio skiria bibliotekininkų pasirengimui ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus. Daugiausia šioje srityje yra pasiekusios JAV bibliotekininkystės mokyklos.

B. S. Sullivan (1996) apklausė 48 Amerikos bibliotekų asociacijos akredituotas bibliotekininkystės mokyklas JAV siekdama nustatyti nusistovėjusią praktiką rengti bibliotekininkus ugdymo veikloms. 19 (33 proc.) iš 33 tyrime dalyvavusių bibliotekininkystės mokyklų turėjo atskirą kursą, skirtą rengti studentus užsiimti ugdymu (Sullivan, 1996, p. 274).

J. W. Estrinas (1998) tyrė 39 bibliotekininkystės mokyklų JAV ir Kanadoje studijų programų turinį. Nustatė, kad 25 (62 proc.) siūlo dalykus, susijusius su bibliotekine instrukcija, paskaitų rengimu, mokymosi teorija ir pan. (Estrin, 1998, p. 6).

L. Westbrook (1999) nagrinėjo JAV bibliotekininkystės ir informacijos mokyklų studijų programas nuo 1974 iki 1996 metų. Tyrėja nustatė, kad pastebimai išaugo kursų, kurių pagrindinis tikslas buvo bibliografinė instrukcija, vartotojų ugdymas ir informacinis raštingumas. 1996 m. daugiau nei pusėje tirtų

programų (26 iš 48) buvo siūlomas dalykas, kuris susijęs su vartotojų ugdymu (Westbrook, 1999, p. 94).

H. Julien ir S. Boonas (2004) tyrė, kaip būsiami bibliotekininkai studijose parengiami užsiimti informacinio raštingumo ugdymo veiklomis. Išanalizavo 93 bibliotekininkystės mokyklų visame pasaulyje studijų programų turinį. Daugiau nei pusė iš jų (51,6 proc., n = 48) nesiūlė jokio dalyko, skirto informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematikai nagrinėti (Julien ir Boon, 2004, p. 213). Penkios iš likusių bibliotekininkystės mokyklų siūlė dalyką, skirtą mokyklų bibliotekų medijų specialistams.

L. Borup (2005) apklausė bibliotekininkystės mokyklų atstovus Europoje. Atsakymų sulaukė iš 50-ies bibliotekininkystės mokyklų. 45 proc. bibliotekininkystės mokyklų siūlė dalykus, susijusius su informaciniu raštingumu ir mokymusi (Borup, 2005, p. 235).

R. Pappert (2005) tyrė bibliotekininkystės mokyklų siūlomus dalykus. Tyrimui parinktos 56 Amerikos bibliotekų asociacijos akredituotos magistro programos JAV. Tyrėja, remdamasi dalykų sandais, nustatė, kad 38 bibliotekininkystės mokyklos (70,4 proc.) siūlė bent vieną dalyką, skirtą bibliotekinei instrukcijai, ir 15 bibliotekininkystės mokyklų (27,8 proc.) (Pappert, 2006, p. 19).

A. M. Johnsonas ir kt. (2008) tyrė ar į bibliotekininkystės mokyklų JAV vykdomų studijų programų turinį yra įtrauktas dalykas, susijęs su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Ištyrė 45 studijų programas ir nustatė, kad 39 iš 45 tirtų studijų programų buvo dalykas (72,2 proc.), skirtas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematikai nagrinėti (Johnson et al., 2008, p. 202).

L. G. Mbabu (2008) 2008 m. atliktas tyrimas įrodė, kad dauguma bibliotekininkus rengiančių įstaigų ugdo būsimų profesionalių bibliotekininkų gebėjimus užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. L. G. Mbabu tyrė Amerikos bibliotekų asociacijos akredituotų bibliotekininkystės ir informacijos

studijų programas. Ištirti 57 kursai ir nustatyta, kad į 49 iš jų (86 proc.) buvo įtrauktas kursas, susijęs su vartotojų ugdymu (Mbabu, 2009, p. 206). L. G. Mbabu tyrimą atliko remdamasis analogišku L. Westbrook (1999) tyrimu. Galima teigti, kad per 12 metų nuo 1996 iki 2008 m. įstaigų, užsiimančių bibliotekininkų parengimu ugdyti informacinio raštingumo gebėjimus, JAV padaugėjo 36 proc. – nuo 50 iki 86 proc.

C. McGuinness (2009) atliko bibliotekininkų apklausą Airijos Respublikoje. Dalyvavo 77 respondentai. Paaiškėjo, kad dauguma Airijos Respublikos bibliotekininkų nėra pasirengę užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Tik 43 proc. respondentų teigė, kad išklaustė vienos ar pusės dienos kursus ar seminarus, susijusius su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu (McGuinness, 2009, p. 270).

Šių tyrimų rezultatų analizė leidžia teigti, kad daugiau nei pusė JAV, Kanados ir Vakarų Europos šalių bibliotekininkystės mokyklų moko būsimuosius bibliotekininkus užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Minėtuose tyimuose naudota įvairi tyrimo metodika, todėl gauti duomenys yra nelygiaverčiai, tačiau remiantis šiais tyrimais galima teigti, kad bibliotekininkus ruošiančios mokyklos vis daugiau dėmesio skiria informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematikai.

Disertacijoje laikomasi pozicijos, kad profesionalūs bibliotekininkai studijose turėtų įgyti informacinio raštingumo ugdymo gebėjimų. Pirma, tai leistų suvienodinti bibliotekininkų edukatorių rengimo procesą. Antra, studijose yra daugiau galimybių įgyti gilesnių teorinių žinių ir praktinių gebėjimų. Trečia, į darbo vietas bibliotekininkai galėtų pretenduoti jau būdami pasirengę užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Be to, reikiamų gebėjimų užsiimti ugdymo veikla įgijimas studijose būtų pagrindas, kuriuo remiantis būtų sudarytos sąlygos tolesnei sėkmingai kvalifikacijos kėlimo plėtrai įsidarbinus bibliotekoje.

Apibendrinant trečiąjį skyrių galima teigti, kad *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai* yra tinkamiausi siekiant apibrėžti bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų visumą. Išanalizavus įvairius bibliotekininkų edukatorių ugdymo būdus laikomasi nuostatos, kad būsiami profesionalūs bibliotekininkai dar studijų metu turėtų pasirengti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

Apibendrinant pirmąją dalį galima teigti, kad bibliotekininko edukatoriaus sampratos besimokančioje visuomenėje analizė sudarė sąlygas nustatyti, kad akademinės bibliotekos viena iš funkcijų besimokančioje visuomenėje yra aktyviosios edukacijos įgyvendinimas. Jos pagrindine raiška laikomas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas.

Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas yra laikytinas pagrindu susiformuoti bibliotekininko specializacijai – bibliotekininkui edukatoriui.

Įvairūs tyrimai rodo, kad bibliotekininko edukatoriaus specializacija besimokančioje visuomenėje yra aktuali ir perspektyvi. Pagrindu plėtoti bibliotekininko edukatoriaus specializaciją laikytini *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai*, apibrėžiantys bibliotekininkui edukatoriui būdingus gebėjimus ir žinias, kuriuos būtina įgyti bibliotekininkystės studijose.

2. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIO MODELIO KŪRIMAS PROFESIONALIUŠ BIBLIOTEKININKUS RENGIANČIOJE STUDIJŲ PROGRAMOJE

Antrojoje disertacijos dalyje konstruojamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis siekiant profesionalius bibliotekininkus rengiančios studijų programos ribose suformuoti struktūrą, kuri padėtų studentams įgyti gebėjimų bei žinių, būtinų siekiant užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu bibliotekoje.

2.1. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio kūrimo teorinės pozicijos

Siekiant nubrėžti pagrindinius bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio kūrimo principus, etapus ir būdą remiamasi sistemų teorija. Išsamiau nagrinėjama viena iš sistemų teorijos vedinių – programuojamų sistemų metodologija, kuri dėl pritaikymo formuoti konstruktus, veiksiančius socialinėje, sudėtingai valdomoje aplinkoje, laikytina tinkamiausia kuriant bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį.

2.1.1. Taupaus mąstymo metodika

Remiantis *taupaus mąstymo* (angl. lean thinking) metodika siekiama numatyti pagrindinius aspektus, kurie lemtų dinamiško ir racionaliai išteklius panaudojančio bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio suformavimą.

Taupaus mąstymo metodiką tyrinėję J. P. Womackas, D. T. Jonesas ir D. Roosas nustatė, kad ji susideda iš penkių etapų (Womack ir Jones, 2010, p. 15–90).

Specifinio produkto vertė apibrėžiama iš vartotojo pozicijos. Vertė apibrėžiama kaip specifinis produktas (prekė, paslauga ar jų kombinacija), kuri atitinka pirkėjo poreikius mokėti tam tikrą kainą, tam tikru metu.

Produktu čia suprantamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis. Produkto vertingumą parodys tyrimo metu gauti tyrimo duomenys, įrodantys, kad koncepcinis modelis padeda išugdyti bibliotekininkus edukatorius. Produkto vartotojas yra tyrimo įgyvendintojas. Koncepcinio modelio validumo vertinimui pasirinktas veiksmo tyrimas, kuris išsamiai aprašytas 3.1.1. poskyryje *Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo eksplikacija*.

*Identifikuojami kuriamam produktui vertę suteikiantys etapai ir eliminuojami pridėtinės vertės nekuriantys etapai. Visi kuriamam produktui vertę suteikiantys etapai išnagrinėti 2.2. skyriuje *Koncepcinio modelio formavimas*. Nustatyta, kad rengiant bibliotekininkus edukatorius naujos studijų programos, skirtos tik bibliotekininkų edukatorių ugdymui, suformavimas pareikalautų didelių sąnaudų. Atsižvelgiant į 3.2. skyriuje *Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimo* rezultatus, galima teigti, kad pridėtinę vertę kurtų ne naujos sistemos kūrimas, o senosios modifikavimas. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas yra profesionalius bibliotekininkus rengiančios studijų programos dalis. Išnaudojant esamos studijų programos resursus, išvengiama papildomos aukštesnio lygmens sistemos kūrimo, kuri būtų skirta vien tik bibliotekininkų edukatorių rengimui. Tai sudaro galimybę vietoj dviejų aukštesnio lygmens sistemų kūrimo pasilikti tik vieną optimizuotą aukštesnio lygmens sistemą. Sistemos optimizavimas pateiktas 3.1.2. poskyryje *Koncepcinio modelio taikymo etapai*.*

*Vertę kuriantys etapai išdėstomi nuoseklia grandine, kad „gamybos“ seka būtų įgyvendinama be trukdžių tiesiogiai vartotojui. Į profesionalius bibliotekininkus rengiančią studijų programą koncepcinis modelis įterpiamas nesutrikdant nuoseklaus jos funkcionavimo. Vertę kurianti koncepcinio modelio įgyvendinimo seka nustatyta 3.1.2. skyriuje *Koncepcinio modelio taikymo etapai*.*

*Pirkėjo pageidaujamas produktas sukuriamas, kai kyla produkto poreikis. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepciniame modelyje svarbu yra bibliotekininko edukatoriaus aktualumo identifikavimas. Taip pat svarbu sudaryti sąlygas studentams savarankiškai apsispręsti dėl noro gilintis į bibliotekininko edukatoriaus veiklas profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje suformuojant laisvai pasirenkamą dalyką ir integruojant jį į studijų programą. Pavyzdys pateiktas 1.2.2. poskyryje *Vartotojų ugdymo aktualumo apibrėžtis bibliotekininko veikloje*.*

*Produkto kūrimo tąsa. Kai produkto vertė apibrėžta, vertės kūrimo procesas nustatytas, nereikalingi etapai pašalinti, gamybos procesas veikia darniai, procesas pradedamas iš naujo ir tęsiamas, kol pasiekama tobulumo būseną, kai vertė sukuriama be nebūtinų nuostolių. 3.3. skyriuje *Koncepcinio modelio validumo tyrimas* įrodoma, kad bibliotekininko edukatoriaus ugdymas įgyvendinamas cikliškai. Kiekvieną kartą pasibaigus ciklui ugdymo eiga įvertinama, numatomi ciklo tobulinimo būdai.*

2.1.2. Bendroji sistemų teorija

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas suprantamas kaip sistema, kuri analizuojama remiantis L. Bertalanffy bendrąja sistemų teorija.

Bendroji sistemų teorija suformuluota siekiant atskleisti bendras funkcionavimo taisykles tokių skirtingų fenomenų kaip gyvieji organizmai, mašinos, galaktikos ir organizacijos. L. Bertalanffy žinomas kaip 1937 m.

sukurtos bendrosios sistemų teorijos autorius (Bertalanffy, 1972), kuris suformulavo visoms sistemoms būdintus principus, taikomus sistemoms bendraja prasme, nepaisant sistemą sudarančių esinių kilmės ir sąsajų tarp jų.

L. Bertalanffy įrodė, kad sistemas reikia analizuoti kaip formalias struktūras, susidedančias iš esinių, susietų tam tikrais ryšiais ir atliekančių specifinę funkciją (Bertalanffy, 1972). Esiniai sistemoje apibrėžiami kaip koncepcijos. L. Skyttneris (2005, p. 75–88) mano, jog sistemos veikla vertinama analizuojant įvestį, procesą ir išvestį bei kontroliuojant grįžtamąjį ryšį. Vertinant sistemos efektyvumą atsižvelgiama į sistemos tikslą ir siekinius. Efektyvumo vertinimas atspindi sistemos atributų vertę.

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo analizavimo kaip sistemos galimybės nagrinėjamos laikantis J. P. Gigcho (Gigch, 1974, 39–47) išskirtų sistemoms būdingų pagrindinių charakteristikų.

Gyvosios arba negyvosios sistemos. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas priskirtinas prie negyvųjų sistemų, nes nesusijęs su biologinėmis funkcijomis.

Abstrakčios arba konkrečios sistemos. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas priskirtinas prie abstrakčių sistemų, nes jis susideda iš koncepcijų.

Atviros ir uždaros sistemos. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas priskirtinas prie atvirų sistemų, nes yra aktyvioje sąveikoje tiek su aukštesnio lygmens sistema (studijų programa), tiek su žemesnio lygmens sistema (studento individualus ugdymasis).

Sistemos demonstruoja aukštą ar žemą entropijos ar netvarkos lygį. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas priskirtinas prie aukštą entropijos ar netvarkos lygį turinčių sistemų, nes yra sąlyginai daug pasirinkimo variantų, tačiau aukštą entropijos lygį padeda suvaldyti konkrečiai apibrėžta sistemos esinių sąveikos tvarka ir reguliarumas.

Sistemos rodo realybės supaprastintą organizavimą, neorganizuotumo sudėtingumą ar organizuotą sudėtingumą. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas

priskirtinas prie sudėtingo organizavimo sistemų, nes jo veikimas organizuojamas įvairiakryptiškai.

Sistemas tikslingumas. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas analizuojamas kaip sistema siekiant identifikuoti struktūrą, reikalingą bibliotekininką edukatorių ugdymui bibliotekininkystės studijose.

Grįžtamasis ryšys. Grįžtamasis ryšys bibliotekininko edukatoriaus ugdyme užtikrinamas suformavus sistemos įvertinimo mechanizmo validumą, kai įvertinama ar ugdymui kelti tikslai pasiekti – parengtas bibliotekininkas edukatorius.

Sistemas yra organizuotos. Kontroliuojamos sistemos, kurios atitinka šia charakteristikas: a) turinys: organizacijos yra paremtos žmogaus-mašinos sistema; b) struktūra: sistema turi būti pritaikyta vykdyti skirtingus uždavinius (pavyzdžiui, rinkodara, buhalterija) atsižvelgiant į aplinką ir kitas sąlygas; c) komunikacija: komunikacija vaidina svarbų vaidmenį apibrėžiant posistemių elgesį ir interakciją; d) sprendimų priėmimas: sprendžiant skirtingus uždavinius turi būti keletas pasirinkimo variantų.

Apibendrinant galima teigti, kad bendroji sistemų teorija gali būti panaudota analizuojant bibliotekininko edukatoriaus ugdymą, kuris yra suprantamas kaip sistema. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo metu daromas kontroliuojamas poveikis studentams juos rengiant užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Čia suprantama, kad įvestis yra studentai, kurie perdirbami ir į aplinką išvedami jau su papildoma verte.

2.1.3. Programuojamų sistemų metodologija

Produktui sukurti, – bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepciniam modeliui – pasirenkamas bendrosios sistemų teorijos vedinys – programuojamų sistemų metodologija, kuriai būdingi lankstūs sistemos modeliavimo principai,

sudarantys galimybę suformuoti dinamišką, racionaliai išteklius panaudojantį koncepcinį modelį.

Bendroji sistemų teorija yra skirstoma į dvi šakas: kietųjų (angl. hard) sistemų teoriją ir programuojamų (angl. soft) sistemų teoriją. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymą galima laikyti programuojamų sistemų teorijos objektu. J. P. Gigchas (1974, p. 38) teigia, kad programuojamos sistemos apima elgsenos mokslus (antropologiją, politikos moksl, psichologiją, sociologiją ir t. t.) ir socialinius mokslus (ekonomiką, švietimą, vadybos mokslą ir t. t.), t. y. apima žmones, socialines sistemas ir organizacijas.

Bendrieji programuojamų sistemų metodologijos aspektai

Programuojamų sistemų metodologija yra plačiausiai paplitęs programuojamų sistemų teorijos vedinys. Ji sukurta *Lankasterio universitete* 1970 m. (Checkland, 1972). Metodologijos kūrėjas ir plėtotojas yra profesorius P. Checklandas, kuris kartu su kolegomis B. Wilsonu, G. Jenkinsu ir D. Rippinu siekė sukurti metodologiją, kurią būtų galima pritaikyti bet kuriai situacijai (Platt ir Warwick, 1995, p. 19). P. Checklandas pasirinko vartoti žodį „metodologija“ todėl, kad tyrimo išvestis yra ne metodas, o metodo principų rinkinys, kuris konkrečioje situacijoje sumažinamas iki metodo, unikaliam tinkamam konkrečiai situacijai (Checkland, 1981, p. 161).

Programuojamų sistemų metodologijos paskirtis spręsti realaus pasaulio (angl. real-world) problemas. P. Checklandas pateikia išvadą, kad sistemų kūrimas, paremtas tiksliai apibrėžtais tikslais ir siekiniais, įprastai neveikia sprendžiant painias, nestruktūruotas realaus pasaulio problemas (Checkland, 1985, p. 763). Tuo tarpu programuojamų sistemų metodologija yra tinkama spręsti neapibrėžtas situacijas, kurios apima žmones ir kultūrinius aspektus (Checkland, 2000, p. 17).

Naudojantis programuojamų sistemų metodologija sukuriamas koncepcinis modelis, jis palyginamas su realaus pasaulio situacija. Programuojamų sistemų metodologijoje svarbu komunikacija bei kontrolė. Komunikacija tarp susijusių esinių užtikrina, kad veikiama siekiant užsibrėžto tikslo ar tikslų. Koncepciname modelyje atliekama kontrolė yra viena iš priemonių tikslui pasiekti, nes stebimi veiksmai, jie palyginami su prognozuojamos veiklos kriterijais ir bematant reaguojama, kai pastebima atliekamos veiklos skirtis nuo užsibrėžtų tikslų (Patel, 1995, p. 14).

Metodologija laikytina tinkama siekiant įgyvendinti tokio pobūdžio užduotį, nes yra pritaikyta spręsti nestruktūruotas realaus pasaulio problemas, taip pat ir struktūruoti bibliotekininko edukatoriaus ugdymą.

Programuojamų sistemų metodologijos struktūra

Realaus pasaulio problema sprendžiama trimis etapais. Programuojamų sistemų metodologijos paskirtis yra modeliuoti tikslingą žmogaus veiklos sistemą. Galimi įvairūs realaus pasaulio problemos sprendimo būdai. Prieš pradėdant modeliavimą turi būti apibrėžti ir aprašyti interpretavimo būdai. Iš galimų variantų reikia pasirinkti tokį, kuris tyrėjui atrodo pagrįsčiausias atsižvelgiant į esamą situaciją. Nustačius akivaizdžią problemą tiriamas procesas, kuris laikomas problemišku. Programuojamų sistemų metodologija laikoma organizuota mokymosi sistema. Priėmus sprendimą dėl modelio kūrimo imamasi nagrinėti realią situaciją, tai lemia naujas žinias ir išvalgas, susijusias su problemine situacija. Kartu tai lemia naujų idėjų, susijusių su naudojamu modeliu, atsiradimą ir taip kartojant ciklą užtikrinama, kad mokymosi procesas būtų nuolatinis.

Klasikinė programuojamų sistemų metodologija (sukurta 1970 m.) susideda iš 7 etapų. 1, 2, 5, 6 ir 7 etapai vyksta realiame pasaulyje, 3 ir 4 etapai vyksta konceptualiniame lygmenyje (Checkland, 2000, p. 19–20):

1 etapas. Susipažįstama su situacija, kuri laikoma problemiška. Nustatoma nestruktūrizuota probleminė situacija.

2 etapas. Detalizuojama probleminė situacija.

3 etapas. Formuluojami pagrindiniai sistemos apibrėžimai.

4 etapas. Remiantis kartinėmis apibrėžtimis nustatomas sąvokinis sistemos modelis.

5 etapas. Konceptualusis modelis palyginamas su realiu pasauliu.

6 etapas. Apibrėžiamos realių pokyčių alternatyvos.

7 etapas. Imamasi priemonių pagerinti probleminę situaciją.

Pirmajame ir antrajame etape siekiama pateikti išsamų probleminės situacijos vaizdą. Tyrėjas turi nuspręsti, ką konkrečiai nori tyrinėti, apibrėžiamas konkretus domesio laukas. Antrajame etape situacija išsamiai aprašoma: struktūra, procesai, subjektai, svarstomos problemos, konfliktai. Dažniausiai greta išsamaus aprašymo pateikiama probleminę situaciją apibūdinanti schema.

Trečiajame etape pereinama prie sisteminio mąstymo. Remiantis probleminės situacijos schema pasirenkami vienas ar du trumpi realaus pasaulio modelio apibūdinimai. Tai P. Checkland vadina sistemos kartinėmis apibrėžtimis (angl. root definitions) (Checkland, 1981, p. 166). Kartinio apibrėžimo schema susideda iš šešių esinių (Checkland, 1981, p. 224), kurių trumpinys angliškai yra CATWOE:

- C yra sistemos pirkėjai (toliau pateikiami disertacijoje vartotini terminai: užsakovai) (angl. customers), kurie atstovauja grupės interesams, jos nariai gauna naudos, yra nukentėję ir / ar paveikti sistemos veiklos.
- A yra sistemos vykdytojai (angl. actors), kurie įgyvendina ar pasirūpina, kad būtų vykdomos pagrindinės sistemos veiklos.
- T yra sistemos transformacijos (angl. transformation) procesas, kuomet įvestis į sistemą yra pakeičiama į apibrėžtą išvestį.

- W sistemoje yra požiūris į pasaulį (Checklandas vartoja vokišką žodį „Weltanschauung“) ar perspektyva, per kurią matoma kertinė apibrėžtis.
- O sistemoje yra studijų programos koordinatoriai (angl. owners), kurie turi galią lemti sistemos egzistavimą apskritai.
- E sistemoje yra aplinkos apribojimai (angl. environmental constraints), kurie turi būti traktuojami kaip savaime egzistuojantys („duoti“) ir kuriuos sudėtinga paveikti, pakeisti.

CATWOE paskirtis yra išsiaiškinti, „kas daro, kodėl daro, kam šis darymas skirtas, kokios prielaidos yra padarytos ir kokioje aplinkoje tai vyksta“ Prieš pradėdant kurti kertinius apibrėžimus reikia nusistatyti požiūrio atspirtį (angl. holon), kuris apibrėžia vertybinį pagrindą vertinant situaciją.

Ketvirtajame etape paaiškinama, kokie esiniai sudaro modelį, apibūdinama jų būseną, tarpusavio ryšys ir santykis su išoriniais esiniais, kurie veikia sistemą, ir apibrėžiama nutolusių esinių būseną. Sistemą turime suprasti kaip tokią, kuri kuria išvestį paimdama įvestį ir ją transformuodama. Tipiškai koncepciniame modelyje atskleidžiamos esinių reikšmės ir ryšiai. Programuojamų sistemų metodologijos ribose koncepcinis modelis kuriamas vadovaujantis šiais svarbiausiais aspektais: yra tikslas; yra veiklos vertinimo metodika; apima sprendimų priėmimo procesą; turi posistemas; turi komponentus, kurie sąveikauja ir rodo sąryšius; egzistuoja plačioje sistemoje ir / ar aplinkoje; turi ribas; turi išteklius; yra tęstinis ir gali atsikurti po tam tikro lygio sukrėtimo. Koncepcinis modelis yra pagrindinis sisteminio mąstymo produktas, kuris struktūruoja mąstymą ir sudaro sąlygas vyksti diskusijoms siekiant trokštamų ir įvykdomų pokyčių.

Penktajame etape inicijuojamos diskusijos, kuriomis siekiama trokštamus pokyčius įgyvendinti diskusijose, kai koncepcinis modelis lyginamas su situacija, aprašyta antrajame etape. Modelio tikslas yra kelti klausimą, ar veiklos,

pavaizduotos modelyje, gali būti įgyvendinamos realiame pasaulyje, kaip jos gali būti įgyvendintos, ar gali būti pasiūlytos įgyvendinimo alternatyvos.

Šeštajame ir septintajame etapuose siekiama įgyvendinti pokyčius, kad būtų pagerinta probleminė situacija.

Programuojamų sistemų metodologijos praktinis pritaikymas kuriant koncepcinį modelį išsamiai aprašomas 2.2. skyriuje.

2.2. Konceptinio modelio formavimas

Remiantis septyniais programuojamų sistemų metodologijos etapais modeliuojamas bibliotekininko edukatoriaus konceptinis modelis. Programuojamų sistemų metodologija leidžia sukurti struktūrą, kuri būtų universali, t. y. pritaikoma įvairiuose kontekstuose, padėtų operatyviai įvertinti pakitusį bibliotekininko edukatoriaus ugdymo kontekstą ir / ar elementus. Metodologija panaudota kuriant konceptinį modelį profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje. Konceptinis modelis struktūruojamas pasitelkus bibliotekininko edukatoriaus ugdymo ontologiją, kurioje apibrėžiami esiniai, nustatomos jų savybės.

Konceptinio modelio formavimas realizuojamas pasitelkiant konkrečią atvejo analizę – Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų programą, skirtą rengti profesionalius bibliotekininkus, todėl tose modelio formavimo proceso dalyse, kuriuose pateikti konkretūs atvejai, pavadinimai (pavyzdžiui, dalykų turinys, jų pavadinimas, įgyvendinimo būdas ir t. t.) reikėtų laikyti kintančiais konceptinio modelio elementais, pavyzdžiais, kurie koreguojami taikant modelį kitame kontekste. Konceptinį modelį pritaikant kitai atvejo analizei klases sudarantis turinys kinta. Stabilios lieka tik konceptinio modelio klasės ir jų savybės, kurios tiksliai apibrėžtos 8 ir 9 prieduose.

2.2.1. 1 ir 2 etapai: probleminės situacijos analizė

Siekiant išsamiai apibūdinti situacijos problemą analizuoti įvairūs informacijos šaltiniai, kuriuose apibrėžiamas informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo poreikis šiandienos aukštosiose mokyklose, informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo būdai, nustatomas bibliotekos vaidmuo ugdant informacinio raštingumo gebėjimus.

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo problematika yra aktuali tema teoriniu ir praktiniu požiūriu. Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose numatytas siekis plėtoti besimokančią visuomenę suponuoja poreikį sukurti atitinkamų įrankių šiam siekiui įgyvendinti. Išsamiai šie aspektai aprašyti I dalyje *Teorinis bibliotekininko edukatoriaus poreikio besimokančios visuomenės kontekste pagrindimas*.

Siekiant nustatyti, ar studijų programos, šiuo metu rengiančios profesionalius bibliotekininkus, paruošia juos užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, atlikta Lietuvoje vykdomų studijų programų turinio analizė remiantis visuotinai pripažintais bibliotekininko edukatoriaus veiklas apibrėžiančiais standartais (išsamiau 3.2. skyriuje *Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimas*).

3.2. skyriuje pateiktas 2010 m. *Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimas*, kuris padėjo nustatyti, kokie yra pagrindiniai studijų programų trūkumai siekiant parengti bibliotekininką edukatorių.

Nagrinėjant konkrečiai Vilniaus universiteto kontekstą (iki 2010 m. imtinai), galima išskirti, kad būsimus profesionalius bibliotekininkus rengiant užsiimti informacinio raštingumo ugdymu kyla problema – nėra apibendrinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymą sudarantys esiniai, neapibrėžtos jų savybės, todėl sudėtinga plėtoti bibliotekininko edukatoriaus ugdymą.

Kuriant koncepcinį modelį siekiama parengti struktūrą, kuri patenkintų būsimų profesionalių bibliotekininkų mokymosi poreikius, turint omenyje jų norą pabaigus studijas užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

4 paveikslas pateikiama bibliotekininkų rengimo schema Vilniaus universitete (esama situacija), kuri identifikuota 2010 m. Situacija modeliuota pagal iki 2010 m. imtinai buvusią profesionalių bibliotekininkų rengimo tvarką. Reikėtų pabrėžti, kad nagrinėtu laikotarpiu bibliotekininkai edukatoriai nebuvo tikslingai rengiami.

Komunikacijos fakultete organizuojama studijų programa, kurios paskirtis – rengti specialistus bibliotekoms¹³. Iki 2010 m. imtinai Komunikacijos fakultete įgyvendinamose studijų programose į rinkos poreikį atsižvelgta nepakankamai. Nebuvo dėstomas dalykas, skirtas rengti studentus užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Taip pat nebuvo ugdomi studentų informacinio raštingumo gebėjimai. Studentai dalį gebėjimų, reikalingų dirbti bibliotekininkais edukatoriais, taip pat dirbti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo specialistais, įgydavo lankydami kitas paskaitas, tokias kaip *komunikacijos įgūdžiai, lektologija, informacinės sistemos* ir t. t. Tai įrodė bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimo rezultatai. Tokio pobūdžio bibliotekininko edukatoriaus ugdymas laikomas ydingu, nes įgyjami nesistemiški gebėjimai užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

¹³ Pastaruoju metu studijų programos pavadinimai kito, pavyzdžiui, 2010 m. studentai buvo priimami į studijų programą *Bibliotekininkystė ir informacija*, 2011 m. – į *Informacijos ir bibliotekų paslaugas*, o 2012 ir 2013 m. – *Kultūros komunikacija ir informacija*. Besikeičiantis pavadinimas lemia ir turinio kaitą, tačiau visose studijų programose dalis dėmesio skiriama profesionalių bibliotekininkų rengimui.

savarankiškai organizuoti informacinio raštingumo ugdymą. Studentus siekiama išugdyti refleksyviais ugdymo praktikais, gebančiais įgyvendinti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą, pasiremiant tyrimais grindžiamu mokymu ir probleminio ugdymosi metodais.

KA raiška CATWOE.

Transformacija: užtikrinti, kad būtų išugdyta studentų dalykinė ir metodinė kompetencija (gebėjimas ugdymo praktikoje tikslingai taikyti ugdymo mokslo teoriją), išugdyti bendravimo, diagnostinius, organizacinius (efektyviai organizuoti mokymo(si) procesą), kūrybinius gebėjimus (kūrybiškai optimizuoti mokymo(si) procesą), išugdyti gebėjimą analizuoti, tirti ugdymo kokybę ir reflektuoti ugdymo eigą bei rezultatus, išugdyti gebėjimą suplanuoti ir parengti studijų / dalyko / kurso programą ir ją įgyvendinti (siekiniai identifikuoti atlikus profesionalius bibliotekininkus rengiančios studijų programos turinio analizę remiantis bibliotekininko edukatoriaus gebėjimus apibrėžiančiais standartais. Transformacija įgyvendinama vadovaujantis 3.1. skyriuje *Koncepcinio modelio įgyvendinimo metodika* pateikta metodika.

Požiūris į pasaulį: ugdymo procesas remiasi tyrimais grįstais mokymosi metodais, aktyvaus mokymo (darbas grupėse, darbas poromis, diskusija), į problemas orientuotais mokymosi metodais. Požiūris į pasaulį grįstas 1.2. skyriuje *Bibliotekininko edukatoriaus veiklos samprata* ir 1.3. skyriuje *Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų samprata* nustatytomis bibliotekininko edukatoriaus ugdymo ypatybėmis.

2.1.1. poskyryje *Taupaus mąstymo metodika* pateikti požiūrio į pasaulį ypatumai lemia, kad bibliotekininko edukatoriaus ugdymo pagrindą sudaro ne nauja, bet modifikuota studijų programa, kai įvedami nauji dalykai, kurie kompensuoja tam tikrų gebėjimų išugdymo trūkumą. Studentai, besimokantys dirbti bibliotekininkais edukatoriais, turi priimti kitokį ugdymo būdą nei buvo įpratę, nes ankstesniais studijų metais studentai turėjo išsiugdyti gebėjimą

tinkamai įsisavinti dėstytojo pateikiamą informaciją, atlikti konkrečias dėstytojo pateiktas užduotis remiantis tam tikrais iš anksto nustatytais kriterijais – mokytis dėstytojo kontroliuojamoje aplinkoje. Bibliotekininko edukatoriaus mokymosi aplinka kardinaliai skiriasi nuo įprastos mokymosi aplinkos, nes studentai tampa dėstytojais ir patys turi perteikti savo žinias studentams, parengti užduotis ir nustatyti jų atlikimo kriterijus, vertinti savo vykdomos veiklos atlikimo kokybę. Čia studentai turi daugiau laisvės, bet kartu ir daugiau atsakomybės.

Pirkėjai: dalykų *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir *Informacinis raštingumas* dėstytojais, IV kurso studentai (studijuojantys dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*) ir I kurso studentai (studijuojantys dalyką *Informacinis raštingumas*). Dėstytojai ir I kurso studentai yra pasyvieji esiniai. Dėstytojų paskirtis – prižiūrėti ugdymosi procesą, atlikti stebėtojo vaidmenį. I kurso studentų paskirtis – padėti IV kurso studentams pasiekti užsibrėžtų tikslų būnant informacinio raštingumo kursų klausytojais. IV kurso studentai remdamiesi dėstytojų parengtomis gairėmis savarankiškai kuria savo ugdymo procesą, kad pasiektų užsibrėžtus tikslus. 2 ir 3 prieduose pateikiami dalykų aprašai, kuriuose nustatytos pirkėjų teises ir pareigas apibrėžiančios taisyklės.

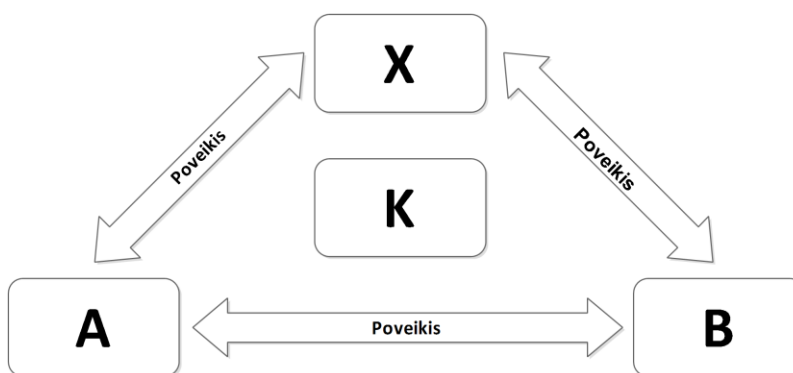
Veikėjai: dėstytojai, IV kurso studentai, I kurso studentai.

Savininkas: dėstytojai ir studijų programos, kurios ribose dėstomi dalykai *Informacinis raštingumas* ir *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, administratoriai, kurie vadovaujasi 1.1. skyriuje *Bibliotekos kaip tarpininko tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos samprata besimokančioje visuomenėje* išnagrinėtais konteksto ypatumais.

Aplinkos apribojimai: aukštojoje mokykloje nustatyta tvarka, kaip turi būti organizuotos paskaitos, vykdomas egzaminavimas, rengiama studijų programa. Taip pat standartai, kuriais remiantis grindžiamas *Informacinio raštingumo* dėstymas, vertinama bibliotekininko edukatoriaus veikla.

2.2.3. 4 etapas: sistemos koncepcinio modelio nustatymas remiantis kartinėmis apibrėžtimis

Bibliotekininko edukatoriaus ugdyme koncentruojamasi į keturių sąveikaujančių esinių analizę: *Studentas* (ugdyme dalyvaujantys studentai) – *Ugdymo metodika* (ugdymo priemonių visuma) – *Dėstytojas* (bibliotekininko edukatoriaus ugdymą atitinkamai pasirengęs kontroliuoti ir įgyvendinti dėstytojas) – *Kontekstas* (aplinkos veiksniai, darantys įtaką bibliotekininko edukatoriaus ugdymui). Bibliotekininko edukatoriaus ugdymą galima pavaizduoti kaip ABXK sąveiką. A yra *Dėstytojas*, B – *Studentas*, o X yra *Ugdymo metodika*. K žymi *Kontekstą*, kuris reiškia aplinką, kurioje vyksta bibliotekininko edukatoriaus ugdymas. ABXK vidiniai santykiai yra tarpusavyje priklausomi. Jei keičiasi A, tai B ir X taip pat keičiasi; jei A keičia savo santykį su X, tai B turi keisti savo santykį su X arba su A. K veikia A, B ir X. K formuoja X turinį, A nuostatas į X turinį bei B ugdymo tikslus. K taip pat lemia ir B supratimą, tikslus bei motyvaciją bibliotekininko edukatoriaus ugdyme (5 paveikslas).

5 paveikslas. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo sudedamųjų dalių sąveika

Bibliotekininko edukatoriaus ugdyme esinių skaičius nesikeičia nepriklausomai nuo to, kokiame kontekste jis yra taikomas, ir nuo to, kas jį taiko. Subesinių skaičius yra kintantis. Jis priklauso nuo konteksto, kuriame yra

taikomas, ugdymo sprendinių, metodų pasirinkimo vykdant bibliotekininko edukatoriaus ugdymą (4 lentelė).

4 lentelė. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esiniai

Esinys	Nr.	Subesiniai
A	1.	Dalykas <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir jo dėstytojai
	2.	Dalykas <i>Informacinis raštingumas</i> ir jo dėstytojai
	3.	<i>Informacinio raštingumo</i> kursai ir jo dėstytojai
B	4.	Dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> studijuojantys studentai
	5.	Dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> nestudijuojantys studentai
	6.	Dalyką <i>Informacinis raštingumas</i> studijuojantys studentai
X	7.	Dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> programa
	8.	Dalyko <i>Informacinis raštingumas</i> programa
	9.	<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> studentų gebėjimų atitiktis <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartams</i>
	10.	<i>Informacinio raštingumo gebėjimų standartai aukštajam mokslui</i>
	11.	<i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai</i>
	12.	<i>Sąveikos modelis</i> (angl. conversational modelį) (Laurillard, 2002)
	13.	<i>Informacinio raštingumo instrukcijos vertinimo ciklas</i> (Oakleaf, 2009)
	14.	Dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> studijuojančių studentų parengtas kursas <i>Informacinis raštingumas</i>
	15.	<i>D. L. Kirkpatricko 4 lygių vertinimo modelis</i> (asmeninis vertinimo metodas, kolegų vertinimo metodas, aplanko metodas, testas, interviu, ekspertų vertinimas) (Kirkpatrick, 2005)
	K	16.
17.		Akademinių bibliotekų funkcijos
18.		Studijų programa profesionaliems bibliotekininkams

Remiantis pateikta bibliotekininkų edukatorių rengimo sistema Vilniaus universitete (esama situacija) (4 paveikslas), bibliotekininko edukatoriaus ugdymo sudedamosiomis dalimis (4 lentelė) formuojama bibliotekininko edukatoriaus ugdymo ontologija¹⁴, o jos pagrindu – koncepcinis modelis.

Ontologija tam tikros sąvokos išraiškų variantus pateikia vienoje vietoje ir parodo ryšius tarp susijusių sąvokų. Anot Curras (2010), ontologijose, kitaip nei tezauruose ir dalykinėse rodyklėse, neparenkamas pagrindinis žodis vienai sąvokai apibūdinti. Ontologijoje yra apibrėžiami tam tikroje srityje vartojami terminai. Ontologija apima mašinos nuskaitomas (interpretuojamas) pagrindinių

¹⁴ Terminas vartojamas reikšme, priimta kompiuterijoje, t. y. ji formalia kalba aprašo tiesiogiai susijusias aiškias ir numanomas sąvokas bei ryšius tarp jų.

koncepcijų apibrėžtis tam tikroje srityje ir ryšius tarp jų (Noy; McGuinness, 2002, p. 1).

Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo ontologija formuojama siekiant pasidalyti struktūruota informacija apie bibliotekininko edukatoriaus ugdymą, sudaryti sąlygas pakartotinai panaudoti sukauptas žinias, padaryti numatytas prielaidas aiškesnėmis, aiškiai išskirti teorines srities žinias ir išsamiai išanalizuoti sistemos sukauptas žinias.

Sudarytas sąrašas kompetencijos klausimų, į kuriuos atsakymus turime rasti iš būsimos ontologijos:

- Iš kokių klasių susideda bibliotekininko edukatoriaus ugdymas?
- Kokios savybės jungia bibliotekininko edukatoriaus klases?
- Su kokiomis klasėmis susijusi klasė Dalykų dėstytojas?
- Su kokiomis klasėmis yra susijusi klasė Studentas?
- Su kokiomis klasėmis susijusi klasė Kontekstas?
- Su kokiomis klasėmis susijusi klasė Metodika?

Bendras ontologijos kūrimo procesas:

- ontologijos esinių apibrėžimas;
- klasių¹⁵ išdėstymas į taksonominę hierarchiją (esinys, subesinys);
- savybių¹⁶ apibrėžimas bei savybių reikšmių nustatymas.

Dalykinė ontologija turi atsakyti į sudarytus kompetencijos klausimus. Ontologija kuriama *Protégé 4.3* įrankiu. Tam, kad ontologija užtikrintų ontologijoms keliamus reikalavimus, naudotas taisyklėmis grindžiamų ontologijų tikrinimo mechanizmas FaCT++. Sudarius ontologiją ir palyginus jos primityvių ir išvedimo klasių hierarchiją, pastebėta, kad jie sutampa, t. y. ontologija neturi nė vienos išvedimo klasės.

¹⁵ Disertacijoje vartojamas terminas *esinys* formuojant ontologiją įvardijamas šioje srityje priimtinu terminu *klasė*.

¹⁶ Terminas *savybė* yra požymis, apibūdinantis specifinės prigimties ryšį tarp dviejų klasių.

Iš viso ontologijos hierarchinę struktūrą sudaro 42 klasės ir 28 jas jungiančios savybės. Klasių hierarchinė struktūra¹⁷:

+*Modelis*;
++Dėstytojas; +++Vykdytojas; ++++Dalykų dėstytojas; ++++IR kursų dėstytojas;
++++bibliotekininkas edukatorius;
++Dėstymas; +++IR ugdymas bibliotekoje; +++IR ugdymo metodika; +++IR kursai; +++IR; ++Kontekstas; +++Besimokančios visuomenės uždaviniai;
++++Europos Sąjungos strateginiai dokumentai; ++++Globalizacijos ypatumai;
++++Lietuvos strateginiai dokumentai; +++Universitetas; ++++Studijų programa;
++++Reglamentuojantys dokumentai; +++Biblioteka; ++++BE kompetencijos plėtra; ++++Specializacija; ++++Informacijos šaltiniai; +++++IR ugdymo metodika; +++++Informacinis_raštingumas;
++Metodika; +++4 lygių vertinimo_modelis; ++++Anketavimas; +++++IR kursų dėstymo vertinimo anketa; +++++IR testas; +++++Savidiagnostika;
+++++Eksperimentinė; ++++++Kontrolinė; ++++Ekspertų vertinimas;
++++Ilgalaikės gražos vertinimas; +++Dalyko programa; +++Standartas;
++Studentas; +++I kursas; +++IV kursas; +++IV kursas ne.

Išsamus klasių aprašymas pateikiamas 8 priede. Jame detalizuojami klasių viršklasiai, iš kurių paveldimos savybės, nurodomi poklasiai, tekstinis klasėje pristatomo koncepto apibūdinimas ir pateikiamas klasės savybių sąrašas.

Savybių sąrašas¹⁸: +atlieka; ++yra suinteresuoti bendradarbiauti su; +dalyvauja; +darbinėje veikloje vadovaujasi; +daro įtaką; +formuoja; +iš dalies dalyvauja; ++gali būti įgyvendinamas; ++įgyvendinamas; +kuria; +naudojasi; +nedėsto; +nurodo atlikti; +siekia įgyti; +siekia įgyti gebėjimų spręsti; +studijuoja; +sudaro sąlygas įgyvendinti; +susijusi su kintančiais; +yra

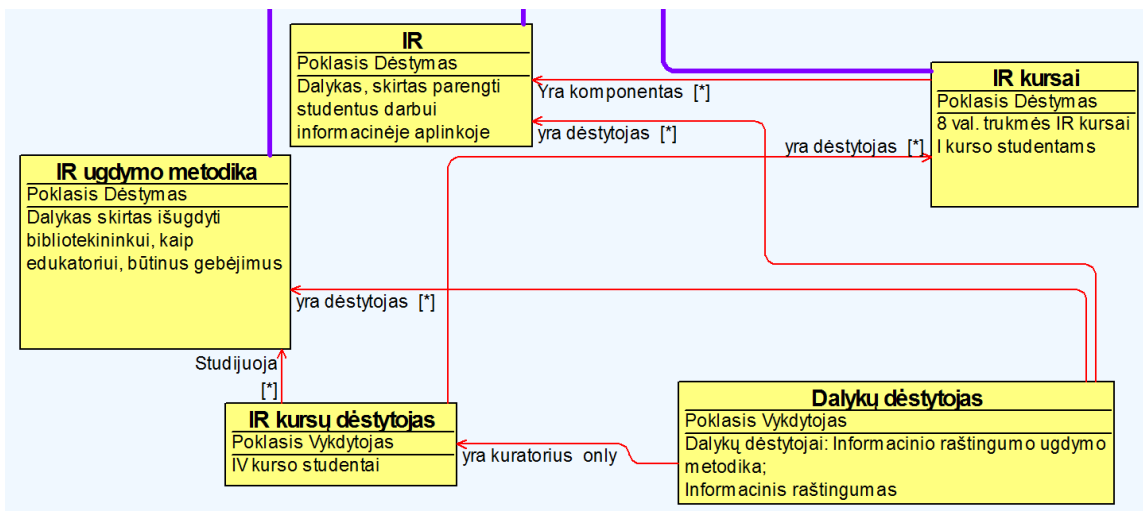
¹⁷ Klasių apibrėžtys detalizuotos 8 priede.

¹⁸ Savybių apibrėžtys detalizuotos 9 priede.

bibliotekininko; +yra dėstytojas; +yra komponentas; +yra kuratorius; ++yra kuruojamas; +yra vertinama; +yra įgyvendintojas.

Išsamus savybių aprašymas pateikiamas 9 priede. Jame detalizuojamas savybės koncepto tekstinis apibūdinimas ir patiekiami iliustratyvūs savybės taikymo pavyzdžiai.

Koncepciniame modelyje klasės pateikiamos be klasių turinio. Klases turiniu užpildo modelį realioje aplinkoje pritaikantis tyrėjas ar praktikas. Ši koncepcinio modelio savybė sudaro galimybę pritaikyti jį įvairiuose kontekstuose nepriklausomai nuo pakitusių sąlygų ir užduočių. Klasių ir savybių hierarchinės struktūros sudarymas suteikia galimybę suformuoti koncepcinio modelio grafinę išraišką pasinaudojant *Protege 4.3* įrankiu. Atsižvelgiant į tai, kad koncepcinio modelio grafinė išraiška yra didelės apimties, santraukoje dėl vietos stokos yra pateikiamas jo fragmentas. Modelio grafinės išraiškos fragmente klasės yra iš dalies užpildytos turiniu (6 paveikslas).

6 paveikslas. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio fragmentas

6 paveiksle pateikto koncepcinio modelio fragmento apibūdinimas: Vykdytojas **Dalykų dėstytojas** [poklasis Vykdytojas], kurį identifikuoja (savybė–

yra dėstytojas) **IR ugdymo metodika** [poklasis Dėstymas] ir **IR** [poklasis Dėstytojas], yra kuratorius (savybė – *yra kuratorius*) **IR kursų dėstytojas** [poklasis Vykdytojas]; Įvykis **IR kursai** [poklasis Dėstymas] būdami komponentu (savybė – *yra komponentas*) **IR** yra įgyvendinami (savybė – *įgyvendinamas*) **IR kursų dėstytojas**, kuris studijuoja (savybė – *studijuoja*) **IR ugdymo metodika**.

Apibendrinant, bibliotekininko edukatoriaus ugdymo klasių ir jų savybių hierarchinės struktūros sudarymas suteikia galimybę suformuoti koncepcinį modelį. Ontologija leidžia pasidalyti struktūruota informacija apie bibliotekininko edukatoriaus ugdymą, sudaryti sąlygas pakartotinai panaudoti sukauptas žinias, išsamiai išanalizuoti sistemos sukauptas žinias, ontologijos pagrindu suformuoti koncepcinį modelį ir jo grafinę išraišką pasinaudojant *Protege 4.3* įrankiu. Ontologijos klasių ir savybių nustatymas sudaro galimybę pritaikyti koncepcinį modelį įvairiuose kontekstuose nepriklausomai nuo pakitusių sąlygų ir užduočių.

Kitame (penktajame) etape nagrinėjamas koncepcinio modelio sąryšis su realiu pasauliu.

2.2.4. 5 ir 6 etapai: koncepcinio modelio lyginamoji analizė ir alternatyvos

5 ir 6 etapuose konceptualusis modelis palyginamas su realiu pasauliu ir apibrėžiamos realių pokyčių alternatyvos.

Siekiant ugdyti bibliotekininką edukatorių į *Bibliotekininkystė ir informacija* studijų programą įvedami du nauji dalykai: *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir *Informacinis raštingumas* (5 lentelė). Lentelės stulpelyje *Klasės* įvardijamos koncepciniame modelyje apibrėžtos klasės. Stulpelyje pateikiamos klasės, kurių apimama realaus pasaulio dalis turi būti koreguojama (vykdomas veiksmas) siekiant parengti bibliotekininkus edukatorius Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų programoje, rengiančioje profesionalius bibliotekininkus. Stulpelyje *Klasių raiška įgyvendinant modelį*

įvardijama, kas turi būti koreguojama minėtoje studijų programoje, kai siekiama įgyvendinti koncepcinį modelį.

5 Pakitusios situacijos analizė įvedus du papildomus dalykus

Klasės	Klasių raiška įgyvendinant modelį
1. Dalykų dėstytojas	Remiantis <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais</i> analizuojamas studijų programos turinys. Vertinamas studijų programos atitiktis standartams lygis. Ištyrus studijų programos turinį nustatoma, kurie gebėjimai neugdomi ir kokios žinios nesuteikiamos atsižvelgiant į standartuose nurodytus gebėjimus ir žinias.
2. Dalykų dėstytojas	Remiantis 1 punkto rezultatais kuriamas dalykas, kuris turėtų panaikinti studijų programos neatitiktį <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartams</i> . Dėstytojas kuria dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> programą. Šis dalykas dėstomas IV kurso studentams. Dėstytojas kuria dalyko <i>Informacinis raštingumas</i> programą. Šis dalykas dėstomas I kurso studentams. Abu dalykai dėstomi tame pačiame semestre lygiagrečiai.
3. IV kursas	IV kurso studentai kuria sutrumpintą iki 8 akademinį kontaktinių valandų dalyko programą. Ši programa dėstoma I kurso studentams ir yra sudėtinė dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> dalis.
4. Studijų programa	Studijų programą kuruojantis studijų programos komitetas atlieka kontrolės vaidmenį nustatydamas dalykų <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i> turinį, vietą studijų programoje, sąsajas su kitais studijų programos dalykais.
5. Informacijos šaltiniai	Dalykų <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i> įgyvendinimo procese galimi naudoti informacijos šaltiniai. Iš informacijos šaltinių visumos atrenkami konkretūs informacijos šaltiniai, tiesiogiai naudotini studijose.
6. I kursas	I kurso studentams dalykas <i>Informacinis raštingumas</i> yra privalomas. I kurso studentai yra pagalbinis transformacijos esinys. Jų paskirtis – transformacijos išvestį padaryti efektyvesnę (padėti įgyvendinti IV kurso studentų transformaciją).
7. IV kursas	IV kurso studentams <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> yra laisvai pasirenkamas dalykas. IV kurso studentai yra pagrindinis transformacijos esinys. Laisvai pasirenkamas dalykas užtikrina, kad dalyką studijuos tik suinteresuoti studentai.
8. Biblioteka	Akademinės bibliotekos ir kitos bibliotekos, kurios užsiima <i>Informacinio raštingumo</i> gebėjimų ugdymu, transformacijos procesą veikia netiesiogiai. Jų poveikis pasireiškia tuo, kad rinkoje suformuoja bibliotekininko edukatoriaus poreikį. Studijas bebaigia studentai, išsiaiškinę rinkos aktualijas, įvertina laisvai pasirenkamą dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> kaip tiesiogiai naudingą būsimoje profesinėje veikloje. Šis faktas gali paskatinti rinktis studijuoti laisvąjį dalyką, taip pat jį studijuoti atsakingiau.
9. IR testas	Studentų žinios vertinamos naudojant priešdalykinį ir podalykinį testavimo metodiką, taip pat ir tarpinius vertinimus dalyko studijavime. I kurso studentai pirmoje paskaitoje sprendžia <i>Informacinio raštingumo</i> testą. IV kurso studentai pirmoje paskaitoje pildo rubrikų tipo anketą, kurioje vertina savo gebėjimus užsiimti <i>Informacinio raštingumo</i> ugdymu.
10. IR testas	I kurso studentai paskutinėje paskaitoje sprendžia <i>Informacinio raštingumo</i> testą. IV kurso studentai paskutinėje paskaitoje pildo rubrikų tipo anketą, kurioje vertina savo gebėjimus užsiimti <i>Informacinio raštingumo</i> ugdymu. Lyginami pirmoje ir paskutinėje paskaitoje spęstų testų ir pildytų rubrikų tipo anketų rezultatai.
11. Standartas	Naudoti <i>Informacinio raštingumo aukštajame moksle standartus</i> .
12. Standartas	Naudoti standartus, apibrėžiančius bibliotekininko, užsiimančio <i>Informacinio raštingumo</i> ugdymu, gebėjimus ir žinias.
13. Dėstytojas	Dėstytojai parengia paskaitas <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir

	<i>Informacinis raštingumas</i> . IV kurso studentai parengia paskaitas (8 akademiųjų valandų trukmės) I kurso studentams.
14. Reglamentuojantys dokumentai	Dalykai <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i> įgyvendinami laikantis universiteto reikalavimų.
15. Dalykų dėstytojas	Skaitomos paskaitos, vedami seminarai, dirbama pratybose tokiu būdu įgyvendinant IV kurso studentų transformaciją, kurios tiesioginis iniciatorius yra dėstytojai, o I kurso studentai yra įrankis transformacijos procesui įgyvendinti ir transformacijos kokybei įvertinti. Dėstytojai dėsto I ir IV kurso studentams.
16. IR kursų dėstytojas	IV kurso studentai dėsto I kurso studentams ir yra paskaitų klausytojai.
17. I kursas	Yra paskaitų klausytojai.
18. IR testas	I kurso studentų žinios vertinamos informacinio raštingumo testu.
19. IR kursų dėstymo vertinimo anketa	Patys I kurso studentai vertina abu dėstytojus (dėstytojus ir IV kurso studentus).
20. Ekspertų vertinimas	Dėstytojai įvertina IV kurso studentų gebėjimą organizuoti mokymus ir pasirengimą juos įgyvendinti (mokymosi procesą).
21. Bibliotekininkas edukatorius	Išvestis gaunama įgyvendinus transformaciją (IV kurso studentams išklausus paskaitas ir paskaičius paskaitas I kurso studentams). Pirmoji siektina ugdymo transformacijos išvestis yra išugdyti bibliotekininkus edukatorius.
22. Ilgalaiškės gražos vertinimas	Išvestis gaunama įgyvendinus transformaciją (IV kurso studentams išklausus paskaitas ir paskaičius paskaitas I kurso studentams). Antroji siektina ugdymo transformacijos išvestis yra nustatyti problemines transformacijos, įvesties ir kitų esinių funkcionavimo bei tarpusavio ryšio problemas. Nustačius problemines vietas galima atlikti sistemos korekciją prieš ketinant įgyvendinti kitą transformaciją.
Procesas kartojasi	Bibliotekininko edukatoriaus ugdymas yra cikliškas, besikartojantis kasmet.
1. Dalykų dėstytojas	
...	

Koncepcinio modelio sąryšis su realiu pasauliu vertinamas nustatant klasės būseną realiame pasaulyje: vertinama, ar veiksmai vyksta, turint omenyje, kad kaip atvejo analizėje naudojama Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto profesionalius bibliotekininkus rengianti studijų programa. Stulpelyje *Klasė* įrašyta koncepcinio modelio klasė, stulpelyje *Būsena* pateikiama, ar klasei numatytas pokytis (nurodytas 5 lentelėje) yra įvykęs arba vyksta, lentelės stulpelyje *Veikėjai* įvardijama, kas įgyvendina numatytą pokytį realiame pasaulyje, stulpelyje *Rekomendacija* įvardijama, ką rekomenduojama atlikti tam, kad klasei numatytas pokytis būtų įgyvendinamas realiame pasaulyje, ir stulpelyje *Komentaras* pakomentuojama, kodėl tam tikra klasei numatyta būsena nebus įgyvendinama arba bus iš dalies įgyvendinama realiame pasaulyje (6 lentelė).

6 lentelė. Konceptinio modelio sąryšis su realiu pasauliu

Klasė	Būsena	Veikėjai	Rekomendacija	Komentaras
1. Dalykų dėstytojas	Iš dalies	Studijų programos komitetas	Atlikti specializuotą studijų programos vertinimą (atitiktį konkrečioms profesiniams standartams)	Nevertinama studijų programos atitiktis konkrečioms standartams, pavyzdžiui, bibliotekininko edukatoriaus
2. Dalykų dėstytojas	Ne	Dalykų dėstytojai	Dalykai kuriami remiantis specializuoto studijų programų vertinimo rezultatais	Nėra
3. IV kursas	Ne	IV kurso studentai, kurie studijuoja dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>	IV kurso studentų rengiama dalyko dalinė (8 akademių valandų) programa skirta I kurso studentams ir turi koreliuoti su dėstytojo parengta visa dalyko <i>Informacinis raštingumas</i> programa	IV kurso studentai rengia 8 akademių valandų dalyko programą I kurso studentams
4. Studijų programa	Ne	Studijų programos komitetas, kuris sudaro galimybę dėstyti du paralelius dalykus <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i>	<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> laisvai pasirenkamas dalykas, o <i>Informacinis raštingumas</i> – privalomas	Nėra
5. Informacijos šaltiniai	Taip	Dalykų dėstytojas	Ieškoti su <i>Informacinio raštingumo</i> gebėjimų ugdymu ir informaciniu raštingumu susijusių informacijos šaltinių	Nesant dalykų <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i> neieškoma su šiomis temomis susijusių šaltinių
6. I kursas	Ne	Nėra	Sukurti I kurso pirmame semestre privalomą dalyką <i>Informacinis raštingumas</i>	Nėra
7. IV kursas	Ne	Nėra	Sukurti laisvai pasirenkamą dalyką IV kurso septintame semestre <i>Informacinio raštingumo ugdymo</i>	Dalykas <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir dalykas <i>Informacinis</i>

			<i>metodika</i>	<i>raštingumas</i> turi būti įgyvendinami lygiagrečiai
8. Biblioteka	Iš dalies	Dalyvauja studijų komiteto veikloje (socialinis partneris)	Kas dvejus metus rengti reprezentatyvią darbdavių apklausą	Studijų programos komitetas neatlieka reguliarių darbdavių apklausų
9. IR testas	Ne	Ne	Rekomenduojama parengti testus ir rubrikų tipo anketas remiantis konkrečiais standartais, pavyzdžiui, <i>Informacinio raštingumo</i> standartais, bibliotekininko edukatoriaus standartais	Priešdalykinį vertinimą rekomenduojama naudoti dėstant <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodiką</i> ir <i>Informacinį raštingumą</i>
10. IR testas	Ne	Ne	Rekomenduojama parengti testus ir rubrikų tipo anketas remiantis konkrečiais standartais, pavyzdžiui, <i>Informacinio raštingumo</i> standartais, bibliotekininko edukatoriaus standartais	Podalykinį vertinimą rekomenduojama naudoti dėstant <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodiką</i> ir <i>Informacinį raštingumą</i>
11. Standartas	Ne	Ne	Rekomenduojama naudoti <i>Informacinio raštingumo gebėjimų aukštajame moksle standartus</i>	Nėra
12. Standartas	Ne	Ne	Rekomenduojama naudoti <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus</i>	Nėra
13. Dėstymas	Taip	Rengia kiekvieno dalyko dėstytojas	Parengti dalykų <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir <i>Informacinis raštingumas</i> paskaitas	Paskaitas rengia dalykų dėstytojai ir IV kurso studentai
14. Reglamentuojantys dokumentai	Taip	Reikalavimų laikymąsi kontroliuoja studijų programos komitetas	Nėra	Nėra
15. Dėstytojas	Taip	Dėsto I ir IV kurso	Rekomenduojama į	Nedėstomas dalykas

		studentams	dėstyimo procesą įtraukti IV kurso studentus	<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika ir Informacinis raštingumas</i>
16. IR kursų dėstytojas	Ne	Nėra	Rekomenduojama į dėstyimo procesą įtraukti IV kurso studentus	IV kurso studentai turėtų dėstyti I kurso studentams dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ribose
17. I kursas	Ne	Nėra	Rekomenduojama dėstyti dalyką <i>Informacinis raštingumas</i>	Nėra
18. IR testas	Ne	I kurso studentų žinios vertinamos informacinio raštingumo testu	Rekomenduojama naudoti <i>Informacinio raštingumo gebėjimų aukštajame moksle standartus</i>	Nėra
19. IR kursų dėstytojo vertinimo anketa	Ne	I kurso studentai pildo dėstytojo ir paskaitų turinio vertinimo klausimynus	Nėra	Nėra
20. Ekspertų vertinimas	Iš dalies	Dėstytojai stebi studentų mokymosi procesą, jį kontroliuoja	Rekomenduojama dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ribose įvertinti IV kurso studentų gebėjimą įgyvendinti mokymo procesą	IV kurso studentams neturint galimybių įgyvendinti mokymo procesą, nėra galimybės įvertinti jų pasirengimo užsiimti mokymais
21. Bibliotekininkas edukatorius	Iš dalies	Įgyvendinama profesionalius bibliotekininkus rengianti programa	Dėstyti specializuotą dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>	Nėra
22. Ilgalaikės gražos vertinimas	Taip	Studijų programų komitetas atsižvelgdamas į daugelį aplinkos veiksnių patobulina studijų programą	Nėra	Nėra
Procesas kartojasi	Taip	Nėra	Nėra	Nėra
1. Dalykų dėstytojas				
...				

Remiantis koncepcinio modelio esinių kokybinės raiškos palyginimu su realiais rezultatais (6 lentelė) galima teigti, kad norint įgyvendinti koncepcinį modelį būtina operatyviau reaguoti į kintančius rinkos poreikius, kas dvejus metus

rengti reprezentatyvią darbdavių apklausą, atlikti specializuotą studijų programos vertinimą, sukurti du naujus dalykus: laisvai pasirenkamą dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* IV kurso studentams ir privalomą dalyką *Informacinis raštingumas* I kurso studentams, atrinkti informacijos šaltinius, susijusius su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, rengti priešdalykinį ir podalykinį studentų žinių vertinimą naudojant testus ir rubrikų tipo anketas, parengtas remiantis konkrečiais standartais (*Informacinio raštingumo gebėjimų aukštajame moksle standartais* ir *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais*), dalykų išvestį vertinti remiantis minėtais standartais.

Realiems pokyčiams įgyvendinti rekomenduojama taikyti tris kryptis. Pirma, sukurti naują studijų programą, kurios turinyje būtų dalykai *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir *Informacinis raštingumas*. Antra, pakoreguoti esamą studijų programą: vietoj mažiau aktualaus dalyko I kurse siūlyti dalyką *Informacinis raštingumas*, o greta kitų siūlomų laisvai pasirenkamų dalykų IV kurse pasiūlyti studentams rinktis *Informacinio raštingumo ugdymo metodiką*. Trečia, kai studijų programos ribose nuo III kurso sudaroma galimybė rinktis specializaciją, pavyzdžiui, informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Šis būdas galėtų būti laikomas perspektyviu ateityje, kada Lietuvoje informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas aukštosiose mokyklose taps sudėtine studijų programų dalimi ir bus suformuotas tyrėjų kolektyvas, besispecializuojantis informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo problematikoje.

7 etape aprašomos priemonės, kurių imamasi siekiant pagerinti probleminę situaciją. 7 etapas nagrinėjamas 3 dalyje.

Apibendrinant antrąją dalį, galima teigti, kad bibliotekininko edukatoriaus ugdymas yra traktuojamas kaip sistema, todėl koncepcinio modelio kūrimui pasirinkta programuojamų sistemų metodologija ir ontologijų kūrimo metodika,

kurios įgalino suvaldyti silpnai apibrėžtą realybės situaciją – bibliotekininko edukatoriaus ugdymą.

Programuojamų sistemų metodologija susideda iš 7 etapų. Pirmieji šeši programuojamų sistemų metodologijos etapai įgyvendinti antroje dalyje, o septintasis – siekis pagerinti probleminę situaciją – išplėtotas trečioje disertacijos dalyje pasitelkus veiksmo tyrimą.

3. BIBLIOTEKININKO EDUKATORIAUS UGDYMO KONCEPCINIO MODELIO VERTINIMAS

Trečiojoje disertacijos dalyje pateikiamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio vertinimas. Įgyvendinamas trečiasis disertacijos uždavinys: įvertinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio validumą realioje aplinkoje ir pasiūlyti šio modelio praktinį taikymą profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje.

Pirmajame skyriuje nagrinėjama koncepcinio modelio įgyvendinimo metodika. Antrajame skyriuje pateikiamas bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimas, kurio rezultatai lemia veiksmo tyrimo kartinės ašies – dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* – turinį. Trečiajame skyriuje analizuojami veiksmo tyrimo metu surinkti empiriniai duomenys ir pateikiamas apibendrinimas dėl modelio validumo.

3.1. Koncepcinio modelio įgyvendinimo metodika

Pirmajame poskyryje nagrinėjama bibliotekininko edukatoriaus sistemos koncepcinio modelio įgyvendinimo eksplikacija. Antrajame poskyryje nagrinėjami koncepcinio modelio įgyvendinimo veiksmo tyrime etapai.

1.1.1. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo eksplikacija

Disertacinis tyrimas, remiantis bibliotekininko edukatoriaus ugdymo esiniais, atliekamas pasitelkus veiksmo tyrimą (angl. action research). Veiksmo tyrimas yra plačiai pritaikytas tyrėjų, kurie siekia patobulinti situacijos valdymą,

kad galėtų ją pakeisti ar patobulinti (Krathwohl, 1998, p. 28). Eksperimentas yra panašus tyrimo metodas į veiksmo tyrimą, tačiau eksperimente tyrimo procesas detalai suplanuojamas, mažai koreguojamas, o veiksmo tyrimo metu tyrimo strategija gali būti keičiama eigoje (Kemmis ir McTaggart, 1988; Elden ir Chistolm, 1993; Dick, 2002).

Veiksmo tyrimas gali būti įgyvendinamas vadovaujantis trimis būdais (Grundy, 1982, p. 24–30): *mokslinis-techninis* (angl. scientific-technical) požiūris į problemos sprendimą; *praktinis-apsvarstomasis* (angl. practical-deliberative) veiksmo tyrimas; *kritinis-išlaisvinantis iš suvaržymų* (critical-emancipatory) veiksmo tyrimas.

Veiksmo tyrimą įgyvendinant vadovaujantis *moksliniu-techniniu* požiūriu į problemą tyrėjo tikslas yra patikrinti konkrečią intervenciją, paremtą iš anksto apibrėžtu teoriniu požiūriu, nustatyti intervencijos efektyvumą. Tyrėjas identifikuoja problemą ir nustato intervencijos būdą, o praktikas yra įtraukiamas tik tyrimo įgyvendinimo metu.

Disertaciniame tyrime remiamasi *moksliniu-techniniu* požiūriu į problemą, nes siekiama, kad tyrėjas kontroliuotų situaciją, nustatytų problemas ir pasiūlytų jų sprendimus. Ši kryptis pasirinkta todėl, kad praktinėje analogiškos problemos sprendimo plotmėje turima per mažai informacijos, be to, potencialūs praktikai turi per mažai teorinių žinių, kad galėtų sėkmingai dalyvauti įgyvendindami *praktinio-apsvarstomojo* ar *kritinio-išlaisvinančio iš suvaržymų* veiksmo tyrimus.

Galimi du veiksmo tyrimo įgyvendinimo būdai: grįstas teorija ir grįstas duomenimis. Disertaciniame tyrime įgyvendinamas teorija grįstas veiksmo tyrimas, kai problematika pirmiausia analizuojama iš teorinės žiūros taško. Veiksmo tyrimu norima atlikti patikimą tyrimą, kai siekiama tam tikro pokyčio, įvykusio dėl intervencijos įtakos, bet pokyčio lygis nėra esminis.

Veiksmo tyrimu nustatant koncepcinio modelio įgyvendinimo galimybes siekiama praktiškai patikrinti bibliotekininkų edukatorių rengimo studijose

efektyvumą. Veiksmo tyrimas laikytinas tinkamiausiu įgyvendinant idėją, nes (Kemmis ir McTaggart, 2005): jis atliekamas nesant įsitikinus modelio efektyvumu, be to, atliekant tyrimą susiduriama su iki šiol neišsiaiškintais aspektais, nežinomos sąlygos, neapibrėžti teigiami ir neigiami veiksniai; veiksmo tyrimas sudaro sąlygas planuoti veiklą, perplanavimą, refleksiją ir lankstų įgyvendinimą; veiksmo tyrime gauti duomenys yra nuolat vertinami, remiantis jais tyrimas gali būti iškart pakoreguotas, patobulintas.

Šis tyrimas gali būti priskirtas prie edukacinės veiklos, nes tyrimo procesas yra orientuojamas į ugdymo turinio kaitą ir tobulinimą. Veiksmo tyrimas įgyvendinamas J. McNiff (2002) bei S. Kemmis ir R. McTaggart (2005) aprašytais veiksmo tyrimo atlikimo žingsniais ir etapais.

McNiff (2002, p. 71) pasiūlė iš 8 žingsnių susidedančios veiksmo tyrimo eigos aprašymą: problemos identifikavimas, vertinimas ir formulavimas; aspektų, kuriuos norima patobulinti, identifikavimas; būdų patobulinimui numatymas; tyrimo planavimas, duomenų rinkimo metodų, tyrimo procedūrų parinkimas ir išbandymas; stebėjimas ir analizavimas to, kas vyksta; plano koregavimas atsižvelgiant į tai, kokie duomenys gauti, ir veiksmo tąsa; modifikuoto veiksmo įvertinimas; tęsimas, kol pasiekiamas norimas rezultatas (veiksmo kartojimas).

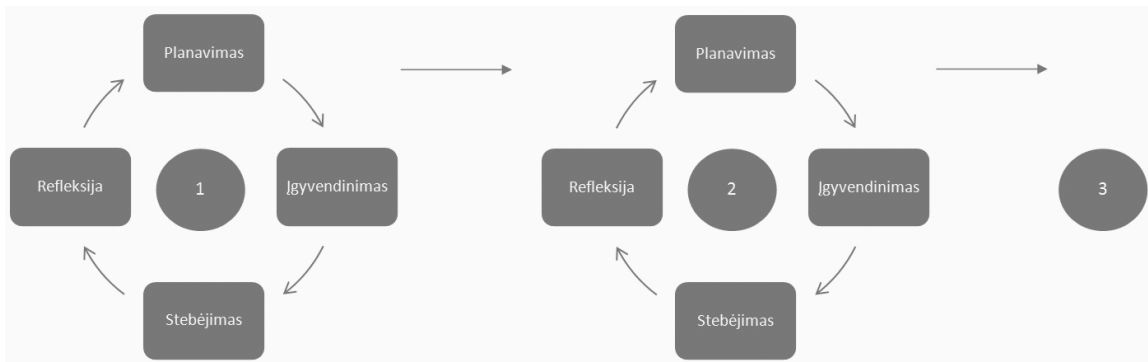
Remiantis S. Kemmis ir R. McTaggart (2005) cikliško įgyvendinimo būdu McNiff (2002) numatytus aštuonis žingsnius galimi suskirstyti taip: nuo 1 iki 6 žingsnio yra planavimas; 7 yra įgyvendinimas ir stebėjimas, o 8 yra reflektavimas.

Atliekant tyrimą išskiriami šie etapai:

- *Planavimo etapas* yra skirtas aprašyti veiksmo tyrimu sprendžiamą problemą, apibrėžti tikslą. Apibrėžiami veiksmo tyrimo dalyviai. Dalyviai atrenkami atsitiktinės atrankos būdu. Tyrimas įgyvendinamas dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir dalyko *Informacinis raštingumas* ribose.

- *Igyvendinimo ir stebėjimo etape* įgyvendinami kursai *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir *Informacinis raštingumas* konkrečioje ugdymo aplinkoje. Atliekant tyrimą vadovaujamosi veiksmo tyrimo įgyvendinimo teoriniais principais, probleminio ugdymosi principais. Stebėjimas įgyvendinamas atliekant kompleksinį ugdymo veiklos vertinimą remiantis *D. L. Kirkpatricko 4 lygių vertinimo modeliu*.
- *Refleksijos etapas* yra skirtas apibendrinti veiksmo tyrimo rezultatus, tobulinti dalykų programas remiantis vertinant surinktais duomenimis, dalyką studijavusių studentų rekomendacijomis.

Vienas esminių veiksmo tyrimo įgyvendinimo bruožų – po refleksijos etapo pradedamas pakartotinis ciklas. Pakartotinis ciklas įgyvendinamas atlikus numatytus pakeitimus remiantis pirmame cikle identifikuotomis problemomis. Planavimo, įgyvendinimo ir stebėjimo bei refleksijos etapų integracija pavaizduota veiksmo tyrimo ratuose (7 paveikslas).

7 paveikslas. Veiksmo tyrimo ratai (adaptuota iš Perry ir Zuber-Skerrit, 1991, p. 76)

Šioje disertacijoje (7 paveikslas) pavaizduotas *Pirmasis* ratas žymi pradinį tyrimą, *antrasis* ratas – pagrindinį tyrimą ir *trečiasis* ratas – numatomą tyrimą kaip pagrindinio tyrimo tąsą.

Apibendrinant, koncepcinio modelio efektyvumui įvertinti pasirinktas veiksmo tyrimo metodas lėmė, kad tyrimas bus įgyvendinimas trimis etapais: *planavimo, įgyvendinimo ir stebėjimo bei refleksijos*. Veiksmo tyrimo teoriniai principai lemia, kad tyrimas gali būti įgyvendinamas cikliška, kiekviename kitame tyrime pasitelkiant patobulintą tyrimo metodiką.

3.1.2. Koncepcinio modelio taikymo etapai

Poskyryje pateikiami bibliotekininko edukatoriaus ugdymo modelio taikymo, remiantis veiksmo tyrimu, etapai.

Planavimo etapas

Veiksmo tyrimo *tikslas* – empiriškai iširti bibliotekininkų edukatorių ugdymo modelio poveikį siekiant parengti studentus užsiimti *Informacinio raštingumo* gebėjimų ugdymu (dėstyti).

Veiksmo tyrimo *uždaviniai*:

- Suformuoti kursą *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, supažindinti studentus su kurso tikslais, įgyvendinamo veiksmo tyrimo tikslu.
- Remiantis *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais* sukurti *Informacinio raštingumo ugdymo metodikos* studijų programą, kuri skirta ugdyti studentų gebėjimus užsiimti *Informacinio raštingumo* dėstyti.
- Atlikti studijų programos *Bibliotekininkystė ir informacija* išugdomų gebėjimų analizę ir jų atitiktį *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartams*.
- Konkrečioje ugdymo aplinkoje įdiegti bibliotekininkui edukatoriui ugdyti skirtą dalyką.

- Pateikti rezultatus ir siūlymus dėl bibliotekininko edukatoriaus ugdymo rengiant profesionalius bibliotekininkus aukštojoje mokykloje.

Veiksmo tyrimo dalyviai yra *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* ir *Informacinis raštingumas* dalykų dėstytojai ir šiuos dalykus studijuojantys studentai. Taip pat studentai, kurie vietoj *Informacinio raštingumo ugdymo metodikos* pasirinko kitą laisvai pasirenkamą dalyką.

Pagrindinės tiriamosios grupės (studijuojantys dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*), dalyką pasirinko savanoriškai. Jie turėjo galimybę rinktis kitą laisvai pasirenkamą dalyką. Atliekant pirminį bibliotekininko edukatoriaus ugdymo modelio efektyvumo tyrimą 2011–2012 m. rudens semestre *Informacinio raštingumo ugdymo metodikos* dalyką pasirinko 15 studentų. Supažindinus studentus su dalyko tikslais ir numatomomis užduotimis, dalyką toliau studijuoti nusprendė 5 labiausiai motyvuoti studijų programos *Bibliotekininkystė ir informacija* dieninio skyriaus studentai, turintys ambicijų pabaigus studijas užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Analogiškas situacija užfiksuota ir 2012–2013 m. rudens semestre. Pasirinkusiųjų studijuoti dalyką buvo paprašyta paaiškinti (motyvuoti) savo apsisprendimą toliau studijuoti dalyką. Galima teigti, kad dalyką studentai pasirinko tikslingai (turėjo galimybę rinktis kitą dalyką), todėl identifikuota didelė studentų motyvacija. Studentai savo pasirinkimą grindė tuo, kad informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas šiuo metu yra aktualus, naujas ir įdomus veiklas, galintis būti naudingas būsimoje profesinėje veikloje.

Konstruojant bibliotekininkų edukatorių ugdymo gebėjimams skirtą laisvai pasirenkamą dalyką *Bibliotekininkystės ir informacijos studijų* programoje vadovautasis *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais*. Kuriant dalyką buvo išsikelti probleminiai klausimai: 1. Kuo remiantis bibliotekininko edukatoriaus specializacija yra integruojama į

studijų programą; 2. Koks yra naujo dalyko turinys? 3. Kokie ugdymo metodai bus taikomi siekiant įgyvendinti dalyke numatytus siekinius? 4. Kokiais vertinimo metodais bus nustatyta, ar dalyko tikslas yra pasiektas?

Įgyvendinimo ir stebėjimo etapas

Šiame etape siekiama laisvai pasirenkamą dalyką įdiegti į konkrečią ugdymo aplinką. Atliekant veiksmo tyrimą nustatyta tyrimo problema, atlikta problemos analizė, o tolesniame etape – suformuluotas tikslas ir uždaviniai, numatyta konkreti veikla, kuri bus įgyvendinama siekiant išspręsti problemą. Įgyvendinant tyrimą rinkti duomenys apie vykdomą veiklą ir atlikta jų analizė, siekiant nustatyti, ar tyrimas yra atliekamas tinkamai atsižvelgiant į iškeltą problemą, apibrėžtus tikslus ir siekiamus rezultatus. Po to, remiantis surinktų duomenų analizės išvadomis, konkretinama problema ir siekiama įgyvendinti naują ciklą jį kartojant tol, kol, veiksmo tyrimo įgyvendintojų nuomone, pasiekiamas tikslas ir gaunami reikiami rezultatai.

Įgyvendinimo ir stebėjimo etapas susideda iš šešių žingsnių.

Pirmajame įgyvendinimo žingsnyje atliktas dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojančių studentų savęs vertinimas (kiek turimi gebėjimai atitinka *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus*). Taip pat atliktas dalyką *Informacinis raštingumas* studijuojančių studentų savęs vertinimas (kiek turimi gebėjimai atitinka *Informacinio raštingumo gebėjimų aukštajame moksle standartus*) ir žinių patikrinimas testu. Panaudotas priešdalyko ir podalyko testavimo vidurkių lyginimo metodas.

Antrajame įgyvendinimo žingsnyje dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys studentai nagrinėjo teorinius informacinio raštingumo ugdymo sprendinius paskaitose. Paskaitos organizuotos vadovaujantis

probleminio ugdymo metodu. Studentų veikla vertinta kolegų vertinimo ir aplanko metodu.

Trečiajame žingsnyje dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys studentai nagrinėjo konkrečius probleminius klausimus, susijusius su pasirengimu įgyvendinti informacinio raštingumo mokymus I kurso studentams. Šiame etape vadovautasi probleminio ugdymosi metodu. Studentų veikla vertinta kolegų vertinimo ir aplanko metodu.

Ketvirtajame žingsnyje dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys studentai rengė informacinio raštingumo kursų programą, kūrė kursų turinį. Vadovautasi probleminio ugdymosi metodu. Studentų veikla vertinta kolegų vertinimo ir aplanko metodu.

Penktajame žingsnyje dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys studentai išdėstė informacinio raštingumo kursus I kurso studentams. Šiame etape dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojančių studentų veikla vertinta I kurso studentų pateiktais dėstymo kokybės vertinimo atsiliepimais (anketa) ir ekspertiniu vertinimu (dalyko dėstytojai vertino studentų parengtų kursų kokybę *de visu*).

Šeštajame žingsnyje atliktas dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojančių studentų savęs vertinimas (kiek turimi gebėjimai atitinka *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus*). Taip pat atliktas dalyką *Informacinis raštingumas* studijuojančių studentų savęs vertinimas (kiek turimi gebėjimai atitinka *Informacinio raštingumo gebėjimų aukštajame moksle standartus*) ir jų žinių patikrinimas testu. Panaudotas priešdalyko ir podalyko testavimo vidurkių lyginimo metodas.

Refleksijos etapas

Šis etapas yra skirtas apibendrinti veiksmo tyrimo rezultatus, pateikti rekomendacijas dėl koncepcinio modelio tinkamumo lavinant įgūdžius užsiimti

informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. Veiksmo tyrimo rezultatai vertinti taikant pusiau struktūruoto grupinio interviu metodą. Dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys studentai neformalizuotame interviu apibendrino viso dalyko studijavimo naudą, teigiamus ir neigiamus aspektus, bendrą pasitenkinimą pasirinkus studijuoti šį dalyką.

Apibendrinant modelio palyginimas su realiu pasauliu paskatino pasirinkti veiksmo tyrimą, kuris yra pagrindas siekiant įgyvendinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį. Veiksmo tyrimo įgyvendinimo metodika lemia, kad tyrimas gali būti įgyvendinamas cikliška kiekviename kitame tyrime pasitelkiant patobulintą tyrimo metodiką.

3.2. Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimas

Skyriuje pateikiamas trijų profesionalius bibliotekininkus rengiančių studijų programų, įgyvendinamų Lietuvoje, tyrimas, kuriuo siekta įvertinti bibliotekininkų edukatorių rengimo galimybes. Taip pat tyrimu siekta nustatyti, kaip būsimų profesionalių bibliotekininkų įgyjami gebėjimai atitinka bibliotekininkui edukatoriui būtinų gebėjimų visumą. Tyrimui parinktos trys studijų programos siekiant įvertinti ne tik Vilniaus universiteto studijų programos atitiktį standartams, bet ir nustatyti bendrą situaciją bibliotekininko edukatoriaus ugdymo kontekste Lietuvoje.

Pirmajame poskyryje aptariama studijų programų tyrimo metodika, kuria siekta įvertinti bibliotekininkų edukatorių rengimo galimybes studijose galimybes. Antrajame poskyryje naudojant statistinės analizės metodus įvertinamas tyrimo rezultatų patikimumas. Duomenų masyvas apibendrinamas naudojant faktorių analizės metodą. Trečiajame poskyryje analizuojami tyrimo rezultatai. Įvertinama bendra studijų programų atitiktis standartams. Įvertinamas faktorių įverčių pasklidimo pobūdis pagal studijų programas.

1.2.1. Bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimo metodika

Profesionalius bibliotekininkus rengiančių trijų studijų programų tyrimu siekta įvertinti bibliotekininkų edukatorių parengimo galimybes. Kokybiniame tyrime analizuotos trijų aukštųjų mokyklų, rengiančių profesionalius bibliotekininkus, studijų programos. Tirta:

- Vilniaus universiteto 2008 m. patvirtinta studijų programa *Bibliotekininkystė ir informacija* (toliau – VU);

- Klaipėdos universiteto 2010 m. patvirtinta studijų programa *Informologija* (toliau – KU);
- Šiaulių valstybinės kolegijos 2007 m. patvirtinta studijų programa *Bibliotekos informacinių išteklių valdymas* (toliau – ŠVK).

Tyrimui pasirinkta Vilniaus universiteto 2008 m. patvirtinta studijų programa *Bibliotekininkystė ir informacija*, nes 2008 m. įstoję studentai dalyvavo veiksmo tyrime, kuriuo buvo išbandytas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo modelis studijose.

Visų trijų studijų programų anotacijose nėra išskiriama, kad būsimi profesionalūs bibliotekininkai įgys žinių ir gebėjimų, susijusių su edukacinių veiklų plėtojimu. Lietuvoje tik KU studijų programoje yra įtrauktas dalykas *Informacinis raštingumas*, kuris skirtas parengti būsimus bibliotekininkus ugdyti studentų informacinio raštingumo gebėjimus. VU ir ŠVK nėra parengusi dalyko, specialiai skirto paruošti bibliotekininkus organizuoti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą. Tačiau kai kuriuos standartų kriterijus galėtų atitikti ir kiti dalykai, pavyzdžiui, *Lektologija*, *Bendravimo psichologija* ir pan. Siekiant išsamiai ištirti studijų programų atitiktį standartams, buvo išanalizuoti visų dėstomų dalykų sandai, kuriems yra numatytos auditorinės kontaktinės valandos su dėstytoju.

Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai analogiško pobūdžio tyrimui nebuvo panaudoti. JAV tyrėjai, remdamiesi šiais standartais, analizavo dalykų, skirtų parengti bibliotekininkus organizuoti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą, turinį (Johnson et al., 2008; Westbrook ir Fabian, 2010), t. y. analizavo ne visą studijų programą, bet tik vieną iš studijų programos dalykų.

Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai išversti į lietuvių kalbą. Iš lietuvių kalbos standartai nepriklausomos vertėjos versti į anglų kalbą siekiant įvertinti kriterijų vertimo tikslumą. Jeigu būtų

esminių vertimo nesutapimų, reikėtų ieškoti nesutapimų priežasties, nes tai reikštų, kad netiksliai perteikta standartų prasmė. Lyginant vertimą iš lietuvių kalbos į anglų kalbą ir originalios anglų kalbos standartus pastebėti stiliaus skirtumai, skirtingo pobūdžio sakinių formuluotės, tačiau tai neiškraipė standartų prasmės.

Standartai pritaikyti atlikti studijų programų tyrimą pagal trijų lygių vertinimo skalę : 3 – atitinka; 2 – iš dalies atitinka; 1 – neatitinka. Dalyko atitiktis kriterijui vertintas trejetu (atitinka), kai dalyko turinys sutapo su kriterijaus aprašymu. Dalyko atitiktis kriterijui vertintas dvejetu (iš dalies atitinka), kai dalyko turinys atitiko kai kuriuos iš reikšminių žodžių, atspindinčių kriterijų. Dalyko atitiktis kriterijui vertintas vienetu (neatitinka), kai dalyko turinys nesutapo su kriterijuje aprašytais aspektais ir neatitiko nė vieno kriterijų atspindinčio reikšminio žodžio.

Į tyrimą nebuvo įtraukti devyni studijų programos *Bibliotekos informacinių išteklių valdymas* sandai, susiję su praktika, rašto darbo rengimu ir kūno kultūra: specialybės kursinis darbas; pažintinė praktika; informacijos tvarkybos ir ieškos profesinė praktika; lektologijos profesinė praktika; bibliotekos paslaugų praktika; baigiamoji praktika; baigiamasis darbas; kūno kultūra. Į analizę nebuvo įtrauktas Civilinės saugos sandas. Nepaisant to, kad šiam dalykui yra numatytos auditorinės kontaktinės valandos su dėstytoju, tačiau skirtas tik vienas kreditas, kai kitų dalykų kreditų skaičius buvo ne mažesnis nei 2 kreditai. Į tyrimą nebuvo įtraukti keturi studijų programos *Informologija* sandai: kūno kultūra; kursinis darbas; bakalauro darbas ir specialybės praktika. Į tyrimą nebuvo įtraukti trys studijų programos *Bibliotekininkystė ir informacija* sandai: kursinis darbas; profesinė praktika; baigiamasis bakalauro darbas.

Siekiant nustatyti, ar studijų programų vertinimo struktūra yra optimali, buvo apskaičiuoti ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientai. Panaudotas *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdas.

Tyrimo kintamųjų struktūrai tirti panaudotas faktorinės analizės metodas. Faktorinė analizė atlikta koreliacinės matricos pagrindu. Nustatytas *Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) koeficientas* ir *Bartlett's Test of Sphericity reikšmingumo lygmuo (Sig.)*. Išskirtų penkių faktorių koeficientai apskaičiuoti atlikus rotaciją. Rotavimui panaudotas *Varimax su Kaiser Normalization metodas*. Siekiant nustatyti skirtumus tarp faktorių remtasi *Kruskal-Wallis testu*. Faktorių įverčių pasiskirstymas pagal studijų programas įvertintas pasitelkus stačiakampes diagramas (angl. boxplot) ir atlikus faktorių įverčių medianos bei vidurkio skaičiavimus.

Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant *IBM SPSS Statistics 19* licencijuotą programą.

3.2.2. Tyrimo rezultatų patikimumo vertinimas ir faktorių suformavimas

Ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas atliktas naudojant *Kendall's Tau-b koeficiento* skaičiavimo metodą. Interkoreliacinėje matricoje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad tam tikri kriterijai vienas kitą paneigia. Dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio. Koreliacijos koeficientų skaičiavimas parodė, kad studijų programų vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, nes kriterijai atspindi skirtingus studijų programų vertinimo aspektus. Yra vienas statistiškai reikšmingai stiprus koreliacinis ryšys tarp kriterijų „Planavimo gebėjimai“ ir „Pristatymo gebėjimai“ ($r=0,916$). Tai reiškia, kad šių kriterijų rezultatai yra labai panašūs, atspindi tą patį dalyką. Jų sąsaja logiška – pristatymas yra susijęs su planavimu. Tačiau abu kriterijai atspindi skirtingus aspektus, todėl vieno iš kriterijų pašalinimas negalimas.

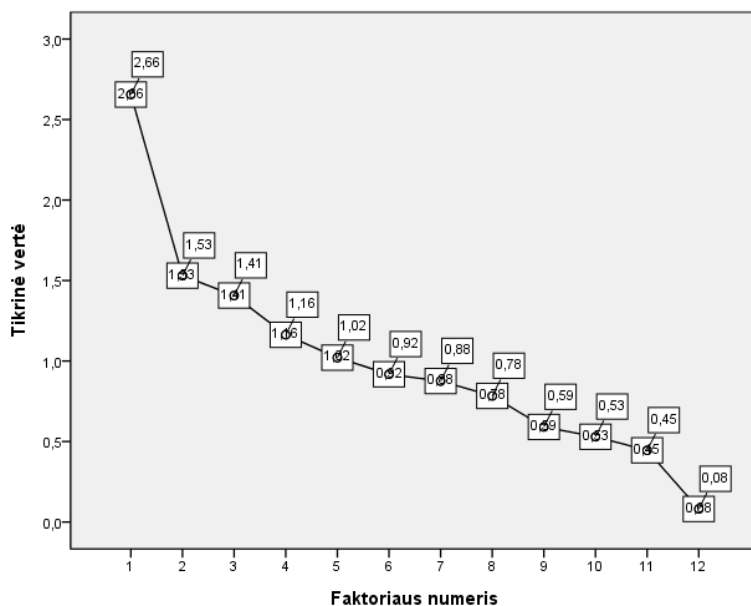
Tyrimo kintamųjų struktūrai tirti panaudotas faktorinės analizės metodas. Faktorinė analizė atlikta siekiant suskirstyti 12 kriterijų į stambesnes grupes-faktorius. Ji paremta koreliacine matrica. Panaudotas pagrindinių komponenčių

metodas ir *Varimax rotacija*. Faktorinė analizė parodo statistinio ryšio tarp kelių požymių stiprumą ir leidžia išryškinti slaptus požymius, jų priežastis, tarpusavio priklausomybės dėsningumus (Field, 2000).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) koeficientas parodo, kiek matrica tinka faktorinei analizei. Kuo šio koeficiento reikšmė artimesnė vienetui, tuo labiau matrica tinkama faktorinei analizei. KMO esant mažiau nei 0,5 – faktorinė analizė nepriimtina. Standartų KMO koeficientas viršija 0,5 ir beveik pasiekia 0,6 – rezultatas yra 0,597. Standartai yra tinkami tirti faktorine analize. *Bartlett's Test of Sphericity reikšmingumo lygmuo (Sig.)* yra 0,0001. Tikrinta nulinė hipotezė, kad kintamųjų koreliacijų matrica yra vienetinė, t. y. kintamieji yra nesusiję vienas su kitu. Nulinė hipotezė atmesta. Šis rezultatas, kaip ir koreliacinė matrica, parodė, kad kintamieji yra tarpusavyje reikšmingai susiję.

Nustatyta, kad penki faktoriai paaiškina 64,8 proc. visų kintamųjų sklaidos. Atlikus pradinių faktorių rotaciją (jų struktūros optimizavimą, maksimizuojant faktorių svorių sklaidą), pirmojo faktoriaus paaiškinta sklaidos dalis nukrito nuo 22,129 proc. iki 18,043 proc., o antrasis faktorius sumažėjo nuo 12,754 proc. iki 12,668 proc., trečiasis padidėjo nuo 11,725 proc. iki 12,562 proc., ketvirtasis faktorius padidėjo nuo 9,690 proc. iki 12,508 proc., penktasis – nuo 8,508 proc. iki 9,024 proc., tačiau bendra faktorių paaiškinama sklaidos dalis išliko tokia pat.

Faktorių tikrinių reikšmių grafike (1 diagrama) pavaizduotos tikrinės reikšmės. Jos leidžia nuspręsti, koks faktorių skaičius geriausiai aprašo duomenis. Vienas iš faktorių skaičiaus pasirinkimo variantų yra tirti tik tuos faktorius, kurių tikrinės reikšmės yra didesnės nei 1. Šiuo atveju toliau reikėtų tirti penkis faktorius, nes jų tikrinės reikšmės yra didesnės nei 1 (1 diagrama). Faktorius, kurio tikrinė vertė didesnė negu 1, reiškia, kad yra viena ar daugiau nežinomų reikšmių, kuriomis galima aprašyti palyginti didelę visų kintamųjų sklaidos dalį ir tokiu būdu aprašyti tiriamus duomenis.

1 diagrama. Faktorių tikrinės reikšmės

Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis. yra pateikiami išskirtų penkių faktorių koeficientai atlikus rotaciją. Rotacijai panaudotas *Varimax su Kaiser Normalization metodos*. Faktoriai buvo rotuoti taip, kad mažiausios kintamųjų koreliacijos su nepasuktais faktoriais sumažėtų, o didžiausios išaugtų.

7 lentelė. Rotuotų kriterijų matrica

	Faktoriai				
	1. Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai	2. Turinio kūrimo gebėjimai	3. Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai	4. Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai	5. Analitiniai gebėjimai
Planavimo gebėjimai	,948	,126			
Pristatymo gebėjimai	,948	,111			
Dalyko išmanymo gebėjimai		,817			
Instruktažo planavimo gebėjimai	,238	,767			-,113
Propagavimo gebėjimai	,135	,195	,658		-,136
Bendravimo gebėjimai		-,128	,594	,195	
Lyderystės gebėjimai	-,132		,552	-,169	,292
Administraciniai gebėjimai	,506		,513	,164	
IR integravimo gebėjimai		,122		,839	

Dėstymo gebėjimai				,833	
Mokymo programos išmanymo gebėjimai		-,173	-,147		,851
Pasiekimų įvertinimo gebėjimai	,118	,355	,339		,484

Faktoriai aprašomi pagal svarą (7 lentelė).

Pirmasis faktorius koreliuoja su kriterijais, kuriuos apibendrintai galima apibūdinti kaip „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimus“ (paaiškina 22,12 proc. kintamųjų sklaidos). Jis susideda iš dviejų kriterijų: „Planavimo gebėjimų“ ir „Pristatymo gebėjimų“. Šie du kriterijai yra glaudžiai susiję, nes atspindi kompleksinį veiksma – prezentacijos turinio sukūrimą ir jo pateikimą. Tai, kad šie du kriterijai pateko į tą patį faktorių, yra įtikinama. Pažymėtina, kad kriterijus „Administraciniai gebėjimai“ sąlyginai aukštai koreliuoja ir su pirmuoju faktoriumi ($r=0,506$).

Antrasis faktorius koreliuoja su kriterijais, kurie reiškia „Turinio kūrimo gebėjimus“ (paaiškina 12,7 proc. kintamųjų sklaidos). Jis susideda iš dviejų kriterijų: „Dalyko išmanymo gebėjimų“ ir „Instruktavimo planavimo gebėjimų“. Teoriškai prasminga, kad šie kriterijai yra susieti į vieną faktorių, nes mokymų turinio kūrimas glaudžiai susijęs su tam tikro dalyko išmanymu bei gebėjimu pritaikyti turimas žinias kuriant turinį tam tikrame kontekste ir tam tikrai auditorijai.

Interpretacijos požiūriu abejonių nekelia ir trečiasis faktorius. Trečiąjį faktorių galima pavadinti „Vadovavimo ir komunikaciniais gebėjimais“ (paaiškina 11,7 proc. kintamųjų sklaidos). Jis susideda iš keturių kriterijų: „Propagavimo gebėjimų“, „Bendravimo gebėjimų“, „Lyderystės gebėjimų“ ir „Administracinių gebėjimų“. Šiuos gebėjimus jungia bendrieji vardikliai – komunikacijos ir vadovavimo gebėjimai.

Ketvirtasis faktorius „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ (paaiškina 9,6 proc. kintamųjų sklaidos) jungia kriterijus „Informacinio raštingumo

integravimo gebėjimai“ ir „Dėstymo gebėjimai“. Bendrasis šių gebėjimų vardiklis – edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai.

Penktasis faktorius „Analitiniai gebėjimai“ (paaiškina 8,5 proc. kintamųjų sklaidos) jungia kriterijus „Mokymo programos išmanymo gebėjimai“ ir „Pasiekimų įvertinimo gebėjimai“. Bendrasis šių gebėjimų vardiklis – analitiniai gebėjimai.

Kadangi faktorinė analizė pateikė teoriškai prasmingą kintamųjų struktūrą, galima teigti, kad kriterijai yra tinkami analizuoti studijų programų atitiktį standartams, apibrėžiant bibliotekininkui edukatoriui būdingus gebėjimus.

Siekiant nustatyti skirtumus tarp faktorių buvo panaudotas *Kruskal-Wallis testas*. Pasirinktas $p < 0,05$ reikšmingumo slenkstis. Iškelta nulinė hipotezė, kad vidurkiai tarp faktorių nesiskiria. Atliktus testą nulinė hipotezė paneigta – visų faktorių vidurkiai statistiškai reikšmingai skiriasi: „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai“ ($p < 0,000$); „Turinio kūrimo gebėjimai“ ($p < 0,001$); „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ ($p < 0,048$); „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ ($p < 0,002$); „Analitiniai gebėjimai“ ($p < 0,000$).

Tyrimo rezultatų patikimumo vertinimas rodo, kad tyrimo rezultatus galima nagrinėti pasitelkiant faktorių analizę. Atlikus faktorių analizę nustatyta, kad suformuoti faktoriai reikšmingai skiriasi vienas nuo kito, todėl yra tinkami naudoti detalesniam nagrinėjimui.

3.2.3. Galimybių tyrimo rezultatų aptarimas

Apibendrinant rezultatus:

- nustatyta studijų programų bendra atitiktis kriterijams – bendras faktorių vidurkis išskiriant didžiausią ir mažiausią atitiktį;
- aptartas faktorių įverčių pasklidimo pobūdis pagal studijų programas – įvertinta analizuojant medianą ir stačiakampes diagramas.

Studijų programų bendra atitiktis standartams

Studijų programos vertintos trijų lygių vertinimo skale, kurioje 3 reiškė visišką atitiktį, 2 – dalinę atitiktį, o 1 – visišką neatitiktį *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartams*. Šiuo atveju žemiausias galimas vidurkis yra vienetas, o aukščiausias – trejetas. Vienetas reikštų, kad dalykas neatitinka nė vieno kriterijaus. Skaičius, didesnis nei vienetas, rodo, kad kai kurie studijų programos dalykai atitinka standartus. Kuo didesnis skaičius už vienetą, tuo daugiau dalykų studijų programoje atitinka standartus.

Galima teigti, kad studijų programos iš dalies atitinka visus *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartuose* nustatytus kriterijus, nes visi vidurkiai yra su skaičiumi po vienetą. Faktorių įverčių vidurkiai rodo, kad aukščiausias vidurkis yra „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimų“ (bendras vidurkis 1,6159). Toliau eina „Analitiniai gebėjimai“ (1,5364), „Turinio kūrimo gebėjimai“ (1,4636), „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ (1,4056), „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ (1,3013).

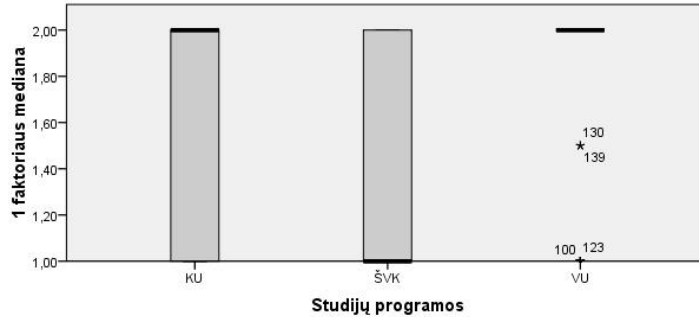
Apibendrinant studijų programų atitiktį standartams galima teigti, kad absolventai iš dalies būtų pasirengę dėstyti informacinio raštingumo kursus, nes studijų programose daugiausia dėmesio skiriama planavimo ir pristatymo gebėjimams, dalyko išmanymo ir instruktazo planavimo gebėjimams. Tačiau absolventams trūktų informacinio raštingumo kursų organizavimo gebėjimų, nes studijų programose mažiau dėmesio skiriama propagavimo, bendravimo, lyderystės ir administraciniams gebėjimams. Taip pat pastebėtina bendra tendencija, kad absolventams trūktų žinių ir gebėjimų parengti informacinio raštingumo kursų medžiagą, įvertinti kursų efektyvumą, nes studijų programose mažai dėmesio skiriama informacinio raštingumo integravimo, dėstymo, mokymo programos išmanymo ir pasiekimų įvertinimo gebėjimams. Pastebėtina, kad

absolventai turėtų mažai žinių apie informacinio raštingumo ugdymo metodus. Tai patvirtino nulinę hipotezę, kad studijų programose mažiausias dėmesys skiriamas gebėjimams, susijusiems su edukacinėmis veiklomis.

Faktorių įverčių pasklidimo pobūdis pagal studijų programas

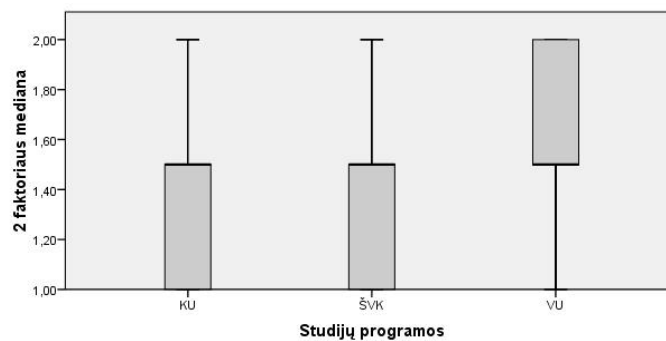
Aptariant rezultatus pagal studijų programas naudojama stačiakampė diagrama. Stačiakampė diagrama padeda nustatyti rezultatų centro, išsibarstymo bei maksimalios ir minimalios reikšmių vaizdą (Field, 2000). Naudojant stačiakampę diagramą galima išskirti tikslesnę ribą rezultatams palyginti. Aptariant rezultatus riba, kai rezultatas laikytinas teigiamu, yra 1,5 mediana su link dvejeto pasklidusiais įverčiais. Tai reiškia, kad daugiau nei pusė dalykų visiškai arba iš dalies atitinka kriterijus. Aptariant rezultatus siekta išskirti labiau reprezentatyvius rezultatus.

Faktoriaus „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai“ KU mediana yra 2, ŠVK – 1, o VU – 2 (2 diagrama). Galima teigti, kad faktorius „Pristatymo ir pateikimo gebėjimai“ stipriausiai atspindimas VU kuruojamoje studijų programoje. Nepaisant to, kad KU mediana yra tokia pat kaip VU, tačiau VU kintamieji labiau pasiskirstę ties dvejetu, kai tuo tarpu KU rezultatai yra pasklidę nuo dvejeto link vieneto (pasklidimą žymi pilka juosta). Tai reiškia, kad VU studijų programos dėstytojai sanduose daugiausia akcentuoja tokius gebėjimus, kaip pristatomos medžiagos turinio planavimas, pristatymo planavimas, pasiruošimo instruktavimui laiko planavimas. Taip pat VU studijų programoje daugiau dėmesio skiriama viešajam kalbėjimui, prezentacijų demonstravimui, adaptyviai komunikacijai, taisyklingai kalbai. Diagramoje rutuliuku arba žvaigždute pažymėtos išskirtys (nuo duomenų centro labai nutolusios reikšmės).

2 diagrama. „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai“

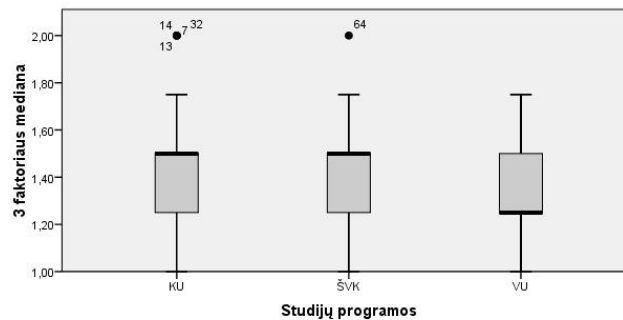
Antrojo faktoriaus „Turinio kūrimo gebėjimai“ KU mediana yra 1,5, ŠVK – 1,5, o VU – 1,5 (3 diagrama). Galima teigti, kad faktorius „Turinio kūrimo gebėjimai“ stipriausiai atspindimas VU kuruojamoje studijų programoje. Nepaisant to, kad visų trijų studijų programų medianos yra vienodos, tačiau VU kintamųjų įverčiai pasiskirstę nuo 1,5 link dvejeta, kai tuo tarpu KU ir ŠVK kintamųjų įverčiai pasklidę nuo 1,5 link vieneto. Tai reiškia, kad VU studijų programoje dėstytojai labiau akcentuoja mokymąsi visą gyvenimą, nagrinėja praktinį teorijų pritaikymą, ugdo informacijos ieškos, išteklių ir poreikių identifikavimo gebėjimus, ugdo tinkamo dalyko terminologijos naudojimo gebėjimus, akcentuoja probleminio ugdymo metodus.

3 diagrama. „Turinio kūrimo gebėjimai“

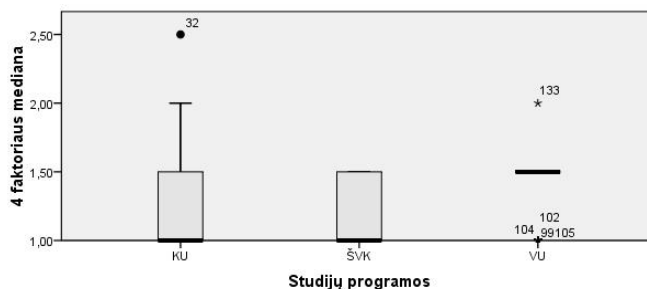
Trečiojo faktoriaus „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ KU mediana yra 1,5, ŠVK – 1,5, o VU – 1,25 (4 diagrama). Galima teigti, kad

faktorius „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ stipriausiai atspindimas ŠVK kuruojamoje studijų programoje. KU kintamųjų įverčiai pasiskirstę nuo 1,5 link 1,25. Labai panašus rezultatas ir ŠVK, kurios mediana yra 1,5, o kintamųjų įverčiai pasklidę nuo 1,5 link 1,25, bet ŠVK rezultate mažiau nuo duomenų centro nutolusių reikšmių. Tai reiškia, kad ŠVK studijų programoje dėstytojai labiau akcentuoja tokius dalykus, kaip reklama, ryšiai su visuomene, ugdo dalykinę, grupinę, tarpasmeninę, organizacinę komunikaciją, akcentuoja diskusijų ir argumentavimo gebėjimus, lyderystę, grupinį, komandinį ar kolektyvinį darbą, taip pat gebėjimą nagrinėti statistiką, teikti ataskaitas.

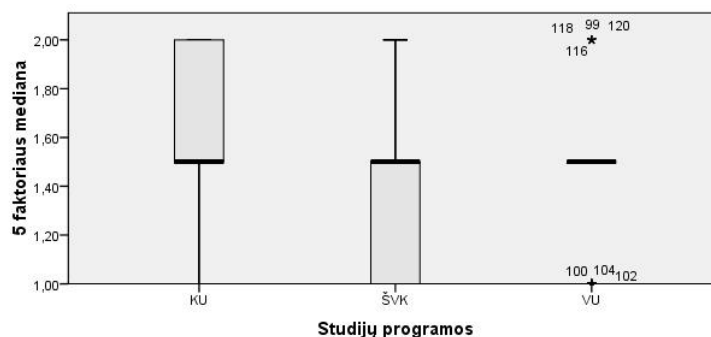
4 diagrama. „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“

Ketvirtojo faktoriaus „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ KU mediana yra 1, ŠVK – 1, o VU – 1,5 (5 diagrama). Galima teigti, kad faktorius „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ stipriausiai atspindimas VU kuruojamoje studijų programoje. Tai reiškia, kad VU studijų programos dėstytojai labiau akcentuoja mokymo / mokymosi metodikos ypatumus, supažindina su *IR* principais, studijų aukštojoje mokykloje organizavimo tvarka.

5 diagrama. „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“

Penktojo faktoriaus „Analitiniai gebėjimai“ KU mediana yra 1,5, ŠVK – 1,5, o VU – 1,5 (6 diagrama). Galima teigti, kad faktoriaus „Analitiniai gebėjimai“ stipriausiai atspindimas KU kuruojamoje studijų programoje. KU kintamųjų įverčiai pasiskirstę nuo 1,5 link dvejeta, ŠVK kintamųjų įverčiai yra pasklidę link vienetu, o VU kintamųjų įverčiai pasiskirstę ties mediana. Tai reiškia, kad KU studijų programos dėstytojai labiau akcentuoja turinio analizės gebėjimų ugdymą, probleminę analizę, vertinimo gebėjimus, gebėjimą vertinimo rezultatus pritaikyti praktinėje veikloje.

6 diagrama. „Analitiniai gebėjimai“

Apibendrinant galima teigti, kad VU studijų programa iš kitų studijų programų išsiskiria tuo, kad faktorių „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai“, „Turinio kūrimo gebėjimai“ ir „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ mediana yra aukštesnė už KU ir ŠVK medianą. Taip pat pastebėtina,

jog VU studijų programa išsiskiria žemiausia faktoriaus „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ mediana. Tai rodo, kad VU studijų programos studentai yra tinkamiausiai pasirengę įgyvendinti informacinio raštingumo mokymus – sukurti mokymų turinį ir jį išdėstyti pateikiant tinkamai parengtą ir suplanuotą prezentaciją, tačiau trūktų gebėjimų propaguoti informacinio raštingumo kursas, dalytis žiniomis su kolegomis.

KU išsiskiria tuo, kad faktoriaus „Analitiniai gebėjimai“ mediana yra aukštesnė už VU ir ŠVK. KU didžiausia mediana yra faktorių „Pristatymo parengimo ir pateikimo gebėjimai“, „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ ir „Analitiniai gebėjimai“. Tačiau faktoriaus „Edukacinių veiklų plėtojimas“ mediana yra gerokai žemesnė nei kitų faktorių. Tai rodo, kad KU studijų programos studentai yra labiau pasirengę populiarinti, vertinti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą, diskutuoti apie pasiekimus ir nesėkmes nei jas įgyvendinti (dėstyti).

ŠVK programa išsiskiria tuo, kad faktoriaus „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ mediana yra aukštesnė už VU ir KU. ŠVK aukščiausia mediana yra faktorių „Turinio kūrimo gebėjimai“, „Vadovavimo ir komunikaciniai gebėjimai“ bei „Analitiniai gebėjimai“. Tačiau faktoriaus „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ mediana yra gerokai žemesnė nei kitų faktorių. Tai rodo, kad ŠVK studijų programos studentai yra labiau pasirengę planuoti ir parengti medžiagą mokymams, populiarinti, vertinti informacinio raštingumo ugdymą, diskutuoti apie pasiekimus ir nesėkmes nei jas įgyvendinti, t. y. dėstyti.

Apibendrinant antrąją poskyrį galima teigti, kad VU studijų programos studentai yra tinkamiausiai pasirengę įgyvendinti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą – sukurti mokymų turinį ir jį išdėstyti pateikiant tinkamai parengtą ir suplanuotą prezentaciją.

KU studijų programos studentai yra labiau pasirengę populiarinti, vertinti informacinio raštingumo ugdymą, diskutuoti apie pasiekimus ir nesėkmes nei jas įgyvendinti (dėstyti). Faktoriaus „Edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimai“ įverčių vidurkis yra gerokai žemesnis nei kitų faktorių.

ŠVK studijų programos studentai yra labiau pasirengę planuoti ir parengti medžiagos instruktažą, populiarinti, vertinti informacinio raštingumo ugdymą, diskutuoti apie pasiekimus ir nesėkmes nei jas įgyvendinti, t. y. dėstyti.

Riba, kai rezultatas laikytinas teigiamu, yra 1,5 mediana su link dvejeta pasklidusiais įverčiais. Todėl VU rekomenduojama daugiau dėmesio skirti vadovavimo ir komunikacijos gebėjimų, edukacinių veiklų plėtojimo ir analitinių gebėjimų ugdymui. KU rekomenduojama daugiau dėmesio teikti turinio kūrimo, vadovavimo ir komunikaciniams gebėjimams bei edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimams. Edukacinių veiklų plėtojimui reikėtų skirti ypač daug dėmesio, nes mediana yra 1 su link 1,5 pasklidusiais įverčiais. ŠVK rekomenduojama daugiau dėmesio skirti visiems faktoriams, tačiau ypač patartina atkreipti dėmesį į prezentacijos kūrimo ir pristatymo bei edukacinių veiklų plėtojimo gebėjimų ugdymą, nes mediana yra 1 su link 1,5 pasklidusiais įverčiais.

3.3. Konceptinio modelio validumo tyrimas

Skyriuje atliekamas konceptinio modelio validumo tyrimas.

Pirmajame poskyryje pristatomas empirinio tyrimo struktūros pagrindimas: pateikiama tyrimo objekto operacionalizacija, apibrėžiama tyrimo eiga ir jo lygmenys, nustatoma duomenų rinkimo ir analizės etapų specifika, įvardijami duomenų rinkimo įrankiai, tyrimo imties sudarymas.

Siekiant įtvirtinti konceptinio modelio validumo tyrimo duomenis atlikti du tyrimai: pirminis ir pagrindinis, kurių duomenys analizuojami antrajame poskyryje.

Trečiajame poskyryje pateikiama tyrimo duomenų analizė remiantis *D. L. Kirkpatricko 4 lygių vertinimo modeliu*.

3.3.1. Tyrimo sprendinių apibrėžimas

Atlikti du konceptinio modelio bandymai – pirminis ir pagrindinis. Pirminis bandymas įgyvendintas 2011–2012 m. rudens semestru, pagrindinis tyrimas – 2012–2013 m. rudens semestru.

Kursas *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* yra veiksmo tyrimo kertinė ašis. Veiksmo tyrimo dalyviai yra bibliotekininkystės ir informacijos studijų programos IV kurso studentai. Jie studijuoja dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*. Kurse studijuojama teorinė medžiaga ir įgyvendinama praktinė veikla – parengiamas 8 akademinių valandų kursas *Informacinis raštingumas*. Studentai rengia kurso programą, kuria remdamiesi kuria kurso turinį ir jį išdėsto I kurso studentams.

Dalyke *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studentų mokymasis yra kompleksinis (apima paskaitų klausymą, pratybas, seminarus, savarankišką darbą, paskaitų rengimą, dėstymą), todėl reikalinga atitinkamai taikyti įvairiapuse

vertinimo metodiką, kuri padėtų įvertinti, ar koncepcinis modelis, skirtas ugdyti bibliotekininkus edukatorius, yra veiksmingas.

Abiejuose bandymuose empiriniai duomenys rinkti remiantis *D. L. Kirkpatricko 4 lygių vertinimo modeliu* (angl. Four-level Evaluation Model) (8 lentelė) (Kirkpatrick, 2005). 1959 m. D. L. Kirkpatricko sukurtas keturių lygių vertinimo modelis iki šiol yra laikomas populiariausiu mokymų vertinimo sprendiniu (Bates, 2004, p. 341). Modelis populiarumo sulaukė dėl keleto priežasčių. Pirmiausia, mokymų vertinimas pateiktas sistemiškai, taip sudarant sąlygas įvertinti, ar mokymai padėjo pasiekti iškeltus tikslus. Taip pat modelis naudingas tuo, kad supaprastino sudėtingą mokymų vertinimą: aiškiai pateikiamas vertinimo etapų eiliškumas, o mokymosi rezultatai vertinami keletu skirtingų būdų, taip užtikrinant grįžtamojo ryšio išsamumą. Vis dėlto modelis yra kritikuojamas dėl pernelyg supaprastinto požiūrio į mokymų efektyvumą. Tai yra modelyje neatsižvelgiama į individualius besimokančiųjų ypatumus, silpnai vertinama konteksto įtaka (Bates, 2004, p. 342).

D. L. Kirkpatrickas (2005) sukūrė modelį, susidedantį iš keturių lygių:

Reakcija. Vertinama, kaip mokymų dalyviai reagavo į mokymus. Klausama, ar jiems patiko mokymai, ar jie ko nors išmoko.

Mokymasis. Vertinama, ko mokymuose išmokta.

Elgesys. Vertinamas elgesys. Siekiama nustatyti, kokią įtaką mokymai turėjo mokymosi dalyvių gebėjimui pritaikyti žinias praktinėje veikloje.

Rezultatai. Vertinama, kiek apčiuopiamos naudos mokymai davė organizacijai (kurios darbuotojais yra mokymų dalyviai).

Veiksmo tyrime vykdyto ugdymo vertinimo išskirtinumas yra mokymų kompleksiskumas – veiksmo tyrimo dalyviai dalyvauja mokymuose ir kartu patys organizuoja mokymus, tai yra moko kitus. Ši ypatybė lemia, kad D. L. Kirkpatricko modelis papildomas aspektu, jog tiriami ne tik veiksmo tyrimo dalyviai studentai, bet ir studentai, kuriems veiksmo tyrimo dalyviai dėstė

informacinio raštingumo kursus. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad dėl veiksmo tyrimo dalyvių specifikos veiksmo tyrimo įgyvendinimo ribose ketvirtojo etapo rezultatų vertinimas yra komplikuoatas, nes veiksmo tyrimo dalyviai yra studentai. Įvertinti, kokią įtaką mokymai turėjo mokymosi dalyvių gebėjimui pritaikyti žinias praktinėje veikloje, bus galima tuomet, kai studentai įsidarbina bibliotekoje ir užsiims informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.

Bibliotekininkų edukatorių ugdymo modelio vertinimas sudarytas iš keturių lygių, tačiau vertinimas bus vykdomas dviem etapais. Pirmieji trys vertinimo lygiai (reakcija, mokymasis ir elgesys) bus įvertinti atliekant veiksmo tyrimą. Ketvirtasis lygis (rezultatai) bus vertinamas pasibaigus veiksmo tyrimui, kai studentai bus baigę studijas ir įsidarbina bibliotekoje ar kitoje įstaigoje, kurioje vykdomi vienokio ar kitokio pobūdžio mokymai, o veiksmo tyrimo dalyvis bus įrauktas į mokymų įgyvendinimo veiklas. 8 lentelė pateikiama vertinimo struktūra, grįsta D. L. Kirkpatricko modeliu.

8 lentelė. Pirminiame ir pagrindiniame tyrime rinkti duomenys ir numatytos tiriamųjų imtys

Vertinimo lygis		Kriterijus	Kriterijaus aprašymas	Imtis	
				Pirminis: 2011–2012	Pagrindinis: 2012–2013
Pradinis lygmuo	1. Reakcija	Vertinama, kaip mokymų dalyviai reagavo į mokymus.	Tiriama dviem būdais: a) IV kurso studentai vertina savo veiklą įgyvendinant 8 val. <i>Informacinio raštingumo</i> kursus. Kokybiniai duomenys. Toliau – <i>Reakcija A 2012</i> arba <i>2013</i> . b) IV kurso studentų mokymus (8 val. <i>Informacinio raštingumo</i> kursus) įvertino I kurso studentai (rubrikų tipo, vertinant 7 lygių Likerto skalėje). Adaptuota N. Fielden ir	a) 5 IV kurso studentai. b) 12 I kurso studentų.	a) 8 IV kurso studentai. b) 38 I kurso studentai.

			M. Foster (2010) dėstyto kokybės vertinimo anketa. Anketa užpildyta mokymų pabaigoje. Kiekybiniai duomenys. Toliau – <i>Reakcija B 2012</i> arba <i>2013</i> .		
2. Mokymasis	Vertinama, kas išmokta mokymuose.	Tiriama keturiais būdais: a) IV kurso studentai (eksperimentinė grupė) įvertina savo žinias savęs vertinimo anketa (rubrikų tipo, vertinant 7 lygių Likerto skalėje). Anketa parengta adaptavus <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus</i>. Anketa pildyta du kartus: pirmoje paskaitoje ir paskutinėje paskaitoje. Kiekybiniai duomenys. Toliau – <i>Mokymasis A 2012</i> arba <i>2013</i>. b) IV kurso studentai (kontrolinė grupė) įvertina savo žinias savęs vertinimo anketa (rubrikų tipo vertinant 7 lygių Likerto skale). Anketa parengta adaptavus <i>Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus</i>. Anketa pildyta du kartus: pirmoje paskaitoje ir paskutinėje paskaitoje. Kiekybiniai duomenys. Toliau – <i>Mokymasis B 2012</i> arba <i>2013</i>. c) mokymų klausytojų (I kurso studentų) žinios vertinamos testu (mišraus tipo testas, kuriuo vertinamos	a) 5 IV kurso studentai, pasirinkę studijuoti dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>. b) 9 IV kurso studentai, nepasirinkę studijuoti dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>. c) 12 I kurso studentų.	a) 7 IV kurso studentai, pasirinkę studijuoti dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>. b) 11 IV kurso studentų, nepasirinkusių studijuoti dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>. c) 38 I kurso studentai.	

			teorinės žinios ir teorinių žinių taikymas). Testas parengtas remiantis <i>Informacinio raštingumo standartais aukštajame moksle</i> . Kiekybiniai duomenys. Toliau – <i>Mokymasis D 2012</i> arba <i>2013</i> .		
Pažengęs lygmuo	3. Elgesys	Vertinamas elgesys.	a) Įvertinama, koku lygiu veiksmo tyrimo dalyviai pritaikė mokymuose įgytas žinias įgyvendindami 8 val. <i>Informacinio raštingumo</i> kursus. Kokybiniai duomenys. Toliau – <i>Elgesys 2012</i> arba <i>2013</i> .	2 ekspertai.	2 ekspertai.
	4. Rezultatai	Vertinama, kiek apčiuopiamos naudos mokymai davė organizacijai	a) Įvertinama, kaip dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> studijavusieji pritaikė įgytus gebėjimus praktinėje veikloje. Tai sudėtingiausias vertinimo lygmuo, nes jam poveikį daro daug kitų išorinių veiksnių. Kokybiniai duomenys: <i>Rezultatai 2012</i> .	1 IV kurso studentas, dėstantis <i>Informacinio raštingumo</i> kursus akademinėje bibliotekoje.	Neturima duomenų.

Išsamus naudotų tyrimo metodų aprašymas kiekvienu konkrečiu atveju, kai nagrinėta *Reakcija A*, *Reakcija B*, *Mokymasis A*, *Mokymasis B*, *Mokymasis C*, *Elgesys A*, *Rezultatai A*, pateikti 10 priede *Kokybinių ir kiekybinių duomenų analizės kriterijų aprašymas*.

Apibendrinant, koncepcinio modelio validumas vertinamas naudojant septynis būdus, kurie sudaro galimybę objektyviai įvertinti pasiektų rezultatų lygį, koreliuojant juos su spėjama koncepcinio modelio pridėtine verte įgyvendinant bibliotekininkų edukatorių ugdymą.

Modelio validumas vertinimo pirminio tyrimo pagrindu, kaip numatyta veiksmo tyrimo atlikimo loginėje schemoje, atlikta koncepcinio modelio įgyvendinimo metodikos korekcija.

Pirminio tyrimo įgyvendinimo eiga ir rezultatai lėmė būtinybę koreguoti informacinio raštingumo kursų (8 val. trukmės) parengimo ir įgyvendinimo metodiką. Pirminiame tyrime studentai savarankiškai rengė informacinio raštingumo kursų programą ir turinį. Studentai kursų turinį formavo kiekvienas individualiai, remdamiesi informacinio raštingumo testo rezultatais, t. y. numatydami, kurios temos I kurso studentams buvo menkai žinomos. Tai lėmė, kad parengti labai skirtingo turinio informacinio raštingumo kursai, todėl I kurso studentai įgijo skirtingų žinių ir gebėjimų. Atliekant pagrindinį tyrimą nuspręsta, kad patys dalykų dėstytojai, remdamiesi informacinio raštingumo testo rezultatais, nustato informacinio raštingumo kursų temas. Kursų turinį IV kurso studentai rengia savarankiškai, tačiau kontroliuojami dalyko dėstytojų, taip pasiekiant, kad skirtingų IV kurso studentų rengti informacinio raštingumo kursai savo turiniu būtų maksimaliai identiški.

Įgyvendinant informacinio raštingumo kursus taip pat nustatyta, kad ne visi IV kurso studentai yra pakankamai pasirengę dėstyti I kurso studentams, nesugeba susitvarkyti su auditorijos baime. Pagrindiniame tyrime nuspręsta surengti konkursą, kurio metu atrinkti geriausiai pasirengę dėstyti informacinio raštingumo kursus IV kurso studentai. Konkurse silpniau pasirodę studentai paskirti informacinio raštingumo kursų dėstytojų asistentais, kurių pareiga – stebėti ir specialioje anketoje fiksuoti, kaip sekasi jų kolegoms dėstyti, padėti kontroliuoti padėtų kursų metu, pateikti užduotis I kurso studentams ir kontroliuoti jų atlikimo kokybę.

Pirminio tyrimo metu nustatyta, kad vienam IV kurso studentui yra sudėtinga kokybiškai parengti 8 akademinį valandų trukmės informacinio

raštingumo kursą. Atliekant pagrindinį tyrimą nuspręsta, kad kursų medžiagą rengia du studentai (dėstytojas kartu su asistentu).

I kurso studentų apklausa po pirminio tyrimo parodė, kad informacinio raštingumo kursuose buvo pateikiamas per didelis spektras temų, jos išnagrinėtos paviršutiniškai. Pagrindiniame tyrime siekta, kad informacinio raštingumo kursuose apimamų temų spektras sumažėtų, temos būtų nagrinėjamos išsamiau, į gylį, o ne į plotį.

Pirminis tyrimas atskleidė, kad dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* dėstytojai turėtų daugiau dėmesio skirti komunikacijai su potencialiais kurso studentais. Šis dalykas yra laisvai pasirenkamas. Taip siekta, kad kursą pasirinktų tik motyvuoti studentai. Pirminio tyrimo metu dalyką pasirinko 16 studentų, bet nuotoliniu būdu išsamiai susipažinę su dalyko programa dalis studentų pasirinko kitą laisvąjį dalyką. Identifikuota pagrindinė pasirinkimo priežastis – galimai per didelės darbų apimtys. Pagrindiniame tyrime dalyką pasirinkusius studentus auditorijoje supažindinus su dalyko programa pavyko argumentuotai įrodyti, kad darbų apimtys yra nustatytos tokios pačios, kaip ir kitų dalykų, kurie vertinami vienodu kreditų skaičiumi. Atliekant pagrindinį tyrimą nė vienas studentas nepasirinko kito laisvojo dalyko.

Dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* dėstytojai turėtų iš anksto diskutuoti su potencialiais šio laisvojo dalyko studentais, kuriuos vertina kaip turinčius tinkamų gebėjimų. Pirminis tyrimas parodė, kad mažiau reikiamų gabumų turintis studentas labai apsunkina viso kurso darbą. Pagrindiniame tyrime susidurta su analogiška problema, tačiau studentai, kurie, dėstytojų nuomone, neturėjo reikiamų gabumų, buvo įsitikinę atvirkščiai ir nepanoro rinktis kito laisvojo dalyko. Rengiant kitą tyrimą derėtų apsvarstyti galimybę surengti konkursinę norinčių studijuoti *Informacinio raštingumo ugdymo metodiką* atranką.

Pirminio tyrimo metu siekta įvertinti studentų informacinio raštingumo gebėjimų pokytį priešdalyko ir podalyko informacinio raštingumo testais. Mėginta

nustatyti I kurso studentų, studijuojančių dalyką *Informacinis raštingumas*, ir studentų, nestudijuojančių šio dalyko, informacinio raštingumo lygį atliekant testą semestro pradžioje ir vėl jį atliekant semestro pabaigoje. Nepaisant įdėtų pastangų, dėl testo apimties (68 klausimai), nepavyko motyvuoti pakankamo skaičiaus studentų, kurie nestudijuoja dalyko, užpildyti testą, todėl atliekant pagrindinį tyrimą šios idėjos atsisakyta.

3.3.2. Tyrimo duomenų analizė

Antrajame poskyryje analizuojami duomenys, kurie surinkti įgyvendinant duomenų rinkimo procedūras *Reakcija A*, *Reakcija B*, *Mokymasis A*, *Mokymasis B*, *Mokymasis C*, *Elgesys A* ir *Rezultatai A*.

3.3.2.1. Reakcija A 2012 ir 2013

Analizuojami kokybiniai *Reakcija A 2012* ir *2013* duomenys, surinkti atlikus atvirąjį interviu su IV kurso studentais, kurie vertino savo veiklą studijuodami *Informacinio raštingumo ugdymo metodiką*.

Reakcija A 2012 dalyvių išskirti pagrindiniai aspektai:

- Paskaitos turinio pateikimas per numatytą laiką: pasirengiama per mažai medžiagos ir užduočių, todėl paskaita baigiama anksčiau.
- Paskaitos dėstymas be užrašų: IV kurso studentai buvo nusivylę, kad negali skaityti paskaitos ekspromtu, be užrašų.
- Didesnis dėmesys sudėtingoms temoms: kai kurios temos I kurso studentams buvo sudėtingos, o joms skirta palyginti mažai laiko, skubėta.

Teorinę informaciją derėtų pateikti detaliau, etapais, mažinti pateikiamos informacijos kiekį, bet analizuoti giliau, išsamiau.

- Didesnis dėmesys praktinėms užduotims: auditorija buvo labiau įsitraukusi, lengviau įsisavindavo informaciją, kai atlikdavo praktines užduotis. Užduotis formuluoti tokias, kurios skatintų kritinį informacijos vertinimą.
- Didesnis dėmesys studentų informacijos įsisavinimo lygiui: tikslintis, ar viską suprato ir užduoti kontrolinius klausimus, kurie padėtų atskleisti informacijos įsisavinimo lygį.
- Pateikti paskaitos apibendrinimą reziumuojant pagrindinę pateiktą informaciją ir skatinti klausti, jei kyla klausimų, ir ne paskaitoje.
- Prieš imantis dėstyti tikriems klausytojams, derėtų išbandyti save ir padėstyti savo kurso draugams.
- Didelė darbų apimtis: IV kurso studentai skundėsi dėl labai didelės darbų apimties (vienam studentui parengti 4 paskaitų ciklą pareikalavo didelio įdirbio).

Reakcija A 2013 dalyviams akcentuoti pagrindiniai *Reakcija A 2012* išskirti aspektai, susiję su paskaitų dėstymu I kurso studentams. Siekta, kad *Reakcija A 2013* dalyviai nebesusidurtų su analogiškėmis problemomis. *Reakcija A 2013* dalyviai suskirstyti į komandas po du studentus, kad pasidalytų darbų apimtis ir galėtų geriau pasirengti mokymams nepatirdami didelio virškrūvio.

Reakcija A 2013 dalyvių išskirti pagrindiniai aspektai:

- Paskaitos turinio pateikimas per numatytą laiką: pasirengiama per mažai medžiagos ir užduočių, todėl paskaita baigiama anksčiau.
- Diskomfortas kalbėti auditorijai: keisdavosi balso tonas (žemėdavo arba aukštėdavo) ir intensyvumas (garsėdavo ar tildavo), nežinojimas, kaip stovėti, laikyti rankas ir pan.

- Užduotys: pateikta pakankamai, tačiau per lengvos, nepakankamai sudėtingos, kad įtrauktų studentus.
- Paskaitos struktūros išdėstymas: kai kurios dėstytos temos nutolusios viena nuo kitos, jas derėjo sujungti į temų rinkinius.
- I kurso studentų žinių pervertinimas: skubėta aptarti temas, nes jos atrodė labai elementarios ir savaime suprantamos, tačiau I kurso studentams daugelis temų buvo naujos ir nežinomos, todėl susidurta su I kurso studentų negebėjimu greitai įsisavinti pateiktą medžiagą.
- Diskusijų su studentais stoka: sunkiai sekėsi užmegzti dialogą ar diskusijas su studentais išdėstytos informacijos tema.
- Formalaus bendravimo stiliaus išlaikymas: ne visuomet pavykdavo išlaikyti reikiamas neformalaus ir formalaus bendravimo su auditorija ribas.

Apibendrinant *Reakcija A 2012* ir *Reakcija A 2013* dalyvių išskirtus aspektus, galima teigti, kad *Reakcija A 2013* dalyviai beveik nebekartojo *Reakcija A 2012* išskirtų aspektų, kurie laikytini kursų dėstymo trūkumais, pavyzdžiui, per mažai dėmesio skiriama sudėtingoms temoms, per mažai pateikiama užduočių, per mažai diskutuojama, pasirengimas paskaitoms įvertintas kaip itin didelis krūvis. Pastebėtina, kad *Reakcija A 2013* dalyviai išskyrė mažiau organizacinių problemų, tokių kaip turinio pateikimas, dėstymo įvairovė (užduotys ir papildomi klausimai), bet labiau akcentavo su komunikacija susijusias problemas, pavyzdžiui, sunkiai sekėsi palaikyti diskusiją ir dialogą su klausytojais, jaustas sunkiai valdomas diskomfortas auditorijoje, ne visuomet išlaikytas formalus bendravimo stilius. Išskirtina, kad tiek *Reakcija A 2012*, tiek *Reakcija A 2013* liko ta pati problema, susijusi su gebėjimu pateikti paskaitos turinį per numatytą laiką.

3.3.2.2. Reakcija B 2012 ir 2013

Analizuojami kiekybiniai *Reakcija B 2012* ir *2013* duomenys, surinkti atlikus anketinę apklausą I kurso studentų, kurie vertino IV kurso studentų pravestus mokymus (8 val. informacinio raštingumo kursas). Naudota N. Fielden ir M. Foster (2010) *dėstymo kokybės vertinimo anketa*, rubrikų tipo, 7 lygių Likerto skalėje. Anketa pateikiama 4 priede *Dėstymo kokybės vertinimo anketa*.

Reakcija B 2012 apklausta 12 respondentų, o *Reakcija B 2013* – 39 respondentai. Iš viso: 51 respondentas. *Kronbacho alfos* koeficientas *Reakcija B* lygus 0,846. Anketa tinkama tyrimams, nes *Kronbacho alfa* viršija 0,70 – klausimų grupė gali būti suderinta (Aiken, 2002).

Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas. *Reakcija B* koeficientas yra 0,799. *Spearman-Brown* koeficiento dydis nuo 0,70 iki 0,90 rodo adekvatų matavimo priemonės stabilumą.

Iš visų teiginių žemiausiai įvertinti *Reakcija B*: 13-asis teiginys „Informavo ir padaršino pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje“ (vidurkis *Reakcija B 2012* – 5,75, SN=1,658; *Reakcija B 2013* – 4,67, SN=2,082), *Reakcija B 2012*: 12-asis teiginys „Puikiai susidorojo su sudėtingomis situacijomis“ (vidurkis 5,92, SN=0,793), o *Reakcija B 2013*: 11-asis teiginys „Gerbė ir skatino reikšti skirtingus požiūrius“ (vidurkis 4,87, SN=1,592). Tikrinant teiginio reikalingumą vertintas *Kronbacho alfos* koeficientas, jeigu teiginys išbrauktas: *Reakcija B 2012* 12-ojo ir *Reakcija B 2013* 11-ojo bei 13-ojo teiginių *Kronbacho alfos* rezultatas pablogėja – tai rodo jų reikalingumą, išskyrus *Reakcija B 2012* 13-ąjį teiginį. Tai gali rodyti, kad teiginys galbūt netinkamai išverstas ir respondentus suklaidino sakinio formulavimas, tačiau *Reakcija B 2013* rezultatai su 13-uoju teiginiu yra teigiami, todėl laikytina, kad *Reakcija B 2012*

13-ojo teiginio *Kronbacho alfos* rezultato sumažėjimas yra nesusijęs su anketos kokybe.

Įvertinus *Reakcija B* (N 51) *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientus, stebima nedidelė kairioji asimetrija: *Skewness* 1, 2, 3, 7 ir 8 teiginiai yra >-1 (variacija nuo -1,015 iki -1,5680). Likusieji *Skewness* koeficientai taip pat yra su minusu. *Kurtosis* 1, 2, 3 teiginiai yra >1 (variacija nuo 1,173 iki 3,037), teigiamų *Kurtosis* koeficientų daugiau nei neigiamų. *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientai rodo, kad rezultatai yra dešinėje nuo vidurkio pusėje su išimtimis kairioje nuo vidurkio pusėje. T. y. rezultatai labiau pasklidę aplink vidurkį ir susikoncentravimo viršutinioji dalis yra platesnė. Toks pasiskirstymas rodo, jog dauguma respondentų linkę 8 val. informacinio raštingumo kursų dėstytojus vertinti teigiamai.

Siekiant nustatyti rezultatų pasiskirstymo normalumą atliktas *Shapiro-Wilk* testas. Razali ir Wah (2011) nustatė, kad *Shapiro-Wilk* testas yra galingiausias įrankis (palyginti su *Kolmogorov-Smirnov* ir *Lilliefors* ir *Anderson-Darling*) skirstinių normalumui nustatyti ir yra tinkamas, kai imtis viršija 30 kintamųjų. *Shapiro-Wilk* testo rezultatai *Reakcija B* (N 50) siekia 0,24. Rezultatas viršija reikšmingumo lygmenį 0,05, todėl daroma išvada, kad rezultatai turi normalųjį skirstinį. *Skewness* ir *Kurtosis* neviršija 1 ar -1 (-0,369 ir -0,885 atitinkamai). *Shapiro-Wilk* teste nebuvo panaudotas 31-as kintamasis, nes jo vidurkis (3,69) buvo gerokai mažesnis nei kitų kintamųjų, kai bendras vidurkis yra 5,85 (SN=0,604), aukščiausias vidurkis yra 6,75, o žemiausias – 4,63. 31-ojo kintamojo naudojimas iškreipė testo rezultatus (akivaizdi išimtis).

Atliktas ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas naudojant *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdą. Interkoreliacinėje matricoje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad tam tikri kriterijai vienas kitą paneigia. Dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio.

Koreliacijos koeficientų skaičiavimas parodė, kad vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, nes kriterijai atspindi skirtingus kursų dėstytojų vertinimo aspektus.

Reakcija B 2012 ir *Reakcija B 2013* galima išskirti 6 statistiškai reikšmingas (reikšmingumo lygmuo $p < 0,05$) koreliacijas (r), kurios rodo, kad kai kurie teiginiai yra vienas su kitu susiję – vienam teiginiui didėjant didėja ir kitas. Koreliacija nuo 0,3 iki 0,5 laikytina silpna, nuo 0,5 iki 0,7 – vidutiniška, o nuo 0,7 iki 0,9 – stipriai. Aptarime pateiktos koreliacijos, kurių ryšys buvo stipresnis nei $r=0,4$.

Reakcija B 2012:

- 2-asis teiginys susijęs su 4-uju teiginiu ($r=0,845$, $p=0,003$): jeigu dėstytojas aiškiai pristatė paskaitos turinį, tikslą ir apimtį, vertintojui atrodė, kad dėstytojas padeda dalyvauti paskaitoje;
- 3-iasis teiginys susijęs su 7-uju teiginiu ($r=0,753$, $p=0,008$): jeigu dėstytojas kalbėjo aiškiai, palengva, tinkamu tonu ir pakankamai garsiai, tuomet ir suteikdavo pakankamai laiko studentams atlikti užduotis;
- 3-iasis teiginys su 11-uju teiginiu ($r=0,754$, $p=0,007$): jeigu suteikdavo pakankamai laiko studentams atlikti užduotis, tuomet dėstytojas buvo vertinamas kaip gerbiantis ir skatinantis išreikšti skirtingus požiūrius;
- 5-asis teiginys su 8-uju ($r=0,618$, $p=0,026$): jeigu dėstytojas paskaitą pabaigdavo apibendrinamas pagrindines idėjas, taip pat paskaitoje pateikdavo klausimų ir suteikdavo pakankamai laiko į juos atsakyti;
- 7-asis teiginys su 8-uju ($r=0,758$; $p=0,008$): jeigu kalbėjo aiškiai, palengva, tinkamu tonu ir pakankamai garsiai, tuomet buvo vertinamas kaip pateikiantis klausimų ir suteikiantis pakankamai laiko į juos atsakyti;

- 15-asis su 16-uuju ($r=0,875$; $p=0,002$): jeigu dėstytojas panaudojo dėstomam dalykui būdingus ar aktualius pavyzdžius, kartu adekvačiai apibrėždavo nežinomus terminus ir koncepcijas.

Reakcija B 2013:

- 3-iasis teiginys su 13-uuju ($r=0,477$; $p=0,000$): jeigu dėstytojas suteikdavo pakankamai laiko atlikti pavestas užduotis, tuomet pasižymėdavo ir kaip informuojantis bei padrąsinantis pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje.
- 8-asis teiginys su 9-uuju ($r=0,420$; $p=0,002$): jeigu pateikdavo klausimų, suteikdavo pakankamai laiko į juos atsakyti, tuomet ir pasižymėdavo kaip prašantis pateikti klausimus, atsakantis į klausimus ir suteikiantis geranorišką grįžtamąjį ryšį.
- 9-asis teiginys su 10-uuju ($r=0,486$; $p=0,000$): jeigu dėstytojas prašydavo pateikti klausimus, atsakydavo į klausimus ir suteikdavo geranorišką grįžtamąjį ryšį, jis buvo vertinamas kaip užmezgantis ryšį su studentais.
- 10-asis teiginys su 13-uuju ($r=0,475$; $p=0,000$): jeigu dėstytojas buvo vertinamas kaip užmezgantis ryšį su studentais, tuomet pasižymėdavo kaip informuojantis ir padrąsinantis pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje.
- 11-asis teiginys su 15-uuju ($r=0,403$; $p=0,003$): jeigu gerbė ir skatino reikšti skirtingus požiūrius, tuomet pasižymėjo ir kaip panaudojantis dėstomam dalykui būdingus ar aktualius pavyzdžius.
- 13-asis teiginys su 16-uuju ($r=0,441$; $p=0,001$): jeigu dėstytojas vertinamas kaip informuojantis ir padrąsinantis pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje, tuomet dėstytojas pasižymėdavo gebėjimu adekvačiai apibrėžti nežinomus terminus ir koncepcijas.

Reikšmingos dėstytojo elgesio ypatybės, darančios įtaką daugiau nei vienam vertinimo aspektui, yra: suteikimas pakankamai laiko atlikti pavestas užduotis, klausimų pateikimas ir suteikimas pakankamai laiko į juos atsakyti, informavimas ir padaršinimas pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje, kalbėjimas aiškiai, palengva, tinkamu tonu ir pakankamai garsiai, prašymas pateikti klausimus, atsakyti į juos ir geranoriško grįžtamojo ryšio suteikimas, gerbimas ir skatinimas reikšti skirtingus požiūrius, ryšio su studentais užmezgimas, panaudojimas dėstomam dalykui būdingų pavyzdžių ir adekvačiai apibrėžti nežinomi terminai bei koncepcijos.

Keliama prielaida, kad anketos vidurkiai tarp pirminio ir pagrindinio tyrimo turėtų mažai skirtis, nes naudojama tokia pati kursų organizavimo metodika. Vidurkiams palyginti naudotas *Independent-samples T-test*. Rengiantis atlikti *Independent-samples T-test* apskaičiuojamas lygiavertiškas kintamųjų pasiskirstymas naudojant *Levene's Test*. Kai *Levene's Test* yra $p < 0,05$, tuomet kintamieji abiejose imtyse yra beveik vienodi, vienodai pasiskirstę. Tai reiškia, kad kintamieji nėra statistiškai reikšmingai skirtingi. *Reakcija B 2012* ir *Reakcija B 2013* *Levene's Test* reikšmingumo lygmuo siekė $p = 0,096$ ir yra didesnis nei numatytas $p > 0,05$ reikšmingumo lygmuo. Tai reiškia, kad turimi duomenys tinkami skaičiuoti *Independent-samples T-test*. *Independent-samples T-test* turėtų parodyti, ar vidurkiai tarp grupių yra statistiškai reikšmingai skirtingi, ar jie yra ganėtinai vienodi. *Reakcija B 2012* (vidurkis=6,3542; SN=0,373) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=5,644; SN=0,656) esant sąlygoms $t(49) = 3,558$, $p = 0,001$. Išvada: *Reakcija B 2012* ir *Reakcija B 2013* vidurkiai skiriasi statistiškai reikšmingai.

Palyginus pirminio ir pagrindinio tyrimo rezultatus nustatyta: *Reakcija A 2012* vidurkis=6,35, SN=0,373, *Skewness*=-0,762, *Kurtosis*=-1,079, o *Reakcija A 2013* vidurkis=5,64, SN=0,656, *Skewness*=-0,667, *Kurtosis*=0,508. Tai rodo, kad apibendrintas *Reakcija B 2012* vertinimas Likerto skalės terminais (įvertinus standartinį nuokrypį) yra tarp „pritariu“ ir „visiškai pritariu“. *Reakcija B 2013* yra

tarp „iš dalies pritariu“ ir „pritariu“. Išvada: *Reakcija B 2012* yra teigiamo vertinimo skalės zonoje (akivaizdi kairioji neigiama asimetrija), o *Reakcija B 2013* perėjime iš teigiamo vertinimo skalės zonos į labiau neigiamo vertinimo skalės zoną (mažesnė kairioji neigiama asimetrija). Tai rodo, kad dauguma įvertinimų yra teigiami, tačiau yra keletas teiginių, kurie įvertinti gerokai mažesniu vidurkiu nei likusieji teigiami – yra išimčių. Tačiau nagrinėdami *Kronbacho alfa* nustatėme, kad žemiausiai įvertintų teiginių išėmimas iš duomenų analizės nedaro neigiamos įtakos rezultatams.

Nė vienas *Reakcija B 2013* teiginys nebuvo įvertintas aukščiau nei *Reakcija B 2012* (9 lentelė). Labai maži skirtumai (iki 0,3) buvo tik vertinant 3-įjį teiginį „Suteikė pakankamai laiko atlikti pavestas užduotis“: *Reakcija B 2012* (vidurkis=6,67, SN=0,651) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=6,62, SN=0,673), 4-ąjį teiginį „Padėjo studentams dalyvauti paskaitoje“: *Reakcija B 2012* (vidurkis=6,58, SN=0,669) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=6,36, SN=0,778) ir 12-ąjį teiginį „Puikiai susidorojo su sudėtingomis situacijomis“: *Reakcija B 2012* (vidurkis=5,92, SN=0,793) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=5,64, SN=1,367). Išvada: *Reakcija B 2012* ir *Reakcija B 2013* sutapo kursų įgyvendintojų gebėjimas organizuoti darbą paskaitoje abiem bandymais (pirminio ir pagrindinio).

9 lentelė. Klausimyno teiginių aprašomoji statistika

Teiginiai	Vidurkis		Standartinis nuokrypis		Skewness		Kurtosis	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
1. Pasirengtą informaciją sugebėjo pateikti per numatytą paskaitai laiką	6,58	6,00	,900	,946	-2,539	-	6,768	3,601
2. Paskaitos įžangoje aiškiai pristatė paskaitos turinį, tikslą ir apimtį	6,42	6,00	,793	,918	-,988	-	-,464	2,311
3. Suteikė pakankamai laiko atlikti pavestas užduotis	6,67	6,62	,651	,673	-1,930	-	3,165	1,073
4. Padėjo studentams dalyvauti paskaitoje	6,58	6,36	,669	,778	-1,455	-,032	1,388	-,354
5. Paskaitą pabaigė apibendrinamas pagrindines idėjas	6,00	5,51	,853	1,073	-1,055	-,507	1,925	-,076
6. Įvertino studentų supratimą ir progresą paskaitose	6,00	5,36	,739	1,135	,000	,483	-,856	-,303
7. Kalbėjo aiškiai, palengva, tinkamu tonu ir pakankamai garsiai	6,58	5,26	,669	1,666	-1,455	-,719	1,388	,003

8. Pateikė klausimų ir suteikė pakankamai laiko į juos atsakyti	6,50	5,64	,674	1,135	-1,068	-,710	,352	-,178
9. Prašė užduoti klausimus, atsakė į klausimus, suteikė geranorišką grįžtamąjį ryšį	6,50	5,51	,522	1,449	,000	-,821	-2,444	,037
10. Užmezgė ryšį su studentais	6,83	5,62	,389	1,227	-2,055	-,371	2,640	-,517
11. Gerbė ir skatino reikšti skirtingus požiūrius	6,42	4,87	,793	1,592	-,988	-,150	-,464	-,874
12. Puikiai susidorėjo su sudėtingomis situacijomis	5,92	5,64	,793	1,367	,161	-,019	-1,261	-,231
13. Informavo ir padaršino pasinaudoti galimybe individualiai konsultacijai, taip pat ir ne paskaitoje	5,75	4,67	1,658	2,082	-2,395	-,101	6,791	- 1,160
15. Panaudojo dėstomam dalykui būdingus ar aktualius pavyzdžius	6,50	6,15	,674	,844	-1,068	-,860	,352	,366
16. Adekvačiai apibrėžė nežinomus terminus ir koncepcijas	6,42	5,72	,669	1,099	-,735	-,528	-,190	,515
17. Pateikė tinkamą kiekį informacijos, kuri galima įsisavinti per pristatymui numatytą laiką	6,00	5,38	1,044	1,269	-,574	-,459	-,856	-,784

Anketa suskirstyta į tris poskales. Pirmoji poskalė „Mokymo metodai ir organizavimas“ apima teiginius nuo 1 iki 6. Antroji poskalė „Komunikacija ir kurso valdymas“ apima teiginius nuo 7 iki 13. Poskalė „Turinys“ apima teiginius nuo 15 iki 17. Poskalių aprašomoji statistika parodė, kad tiek pirminio, tiek pagrindinio tyrimo atvejais aukščiausiai įvertinta poskalė yra „Mokymo metodai ir organizavimas“ *Reakcija B 2012* (vidurkis=6,38, SN=0,450) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=5,97, SN=0,526) (10 lentelė). Tai dar kartą patvirtina, kad stiprioji kurso dėstytojų pusė yra gebėjimas pritaikyti mokymo metodus ir gebėjimas organizuoti darbą paskaitoje. Silpniausiai abiem atvejais įvertinta poskalė „Turinys“ *Reakcija B 2012* (vidurkis=6,31, SN=0,577) ir *Reakcija B 2013* (vidurkis=5,32, SN=0,983). Tačiau vidurkių skirtumai tarp poskalių *Reakcija B 2012* atveju yra labai maži (iki 0,07), o tarp *Reakcija B 2013* poskalių vidurkiai skiriasi daugiau (iki 0,65). Šis aspektas patvirtina, kad *Reakcija B 2013* atveju kurso dėstytojų pateiktas turinys įvertintas kaip nepakankamai kokybiškas. Standartinis nuokrypis ir *Kurtosis* asimetrijos koeficientas rodo, kad *Reakcija B 2013* respondentų nuomonių spektras yra įvairesnis (ypač poskalės „Mokymo

metodai ir organizavimas“ atveju). Tikėtina, kad tam įtakos galėjo turėti tai, kad *Reakcija B 2013* respondentų skaičius yra daugiau nei tris kartus didesnis (N=39) nei *Reakcija B 2012* (N=12).

10 lentelė. Poskalių aprašomoji statistika

Poskalė	Vidurkis		Standartinis nuokrypis		Skewness		Kurtosis	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Mokymo metodai ir organizavimas	6,38	5,97	0,450	0,526	-0,417	-	-0,569	1,256
Komunikacija ir kurso valdymas	6,36	5,75	0,450	0,797	-0,388	-	-2,028	-
Turinys	6,31	5,32	0,577	0,983	-0,227	-	-1,217	-0,38

Kyla klausimas, ar vidurkiai tarp poskalių yra statistiškai reikšmingi. Atlikus *Paired-samples T-test* priklausomoms imtims keliami prielaida, kad jeigu vidurkių $p < 0,05$, tuomet atmetama prielaida, kad vidurkiai statistiškai reikšmingai skiriasi. Atliktas vidurkių palyginimas šiomis poskalių poromis: A: „Mokymo metodai ir organizavimas“ su „Komunikacija ir kurso valdymas“; B: „Mokymo metodai ir organizavimas“ su „Turinys“; C: „Komunikacija ir kurso valdymas“ su „Turinys“.

Reakcija B 2012 atveju nėra statistiškai reikšmingos koreliacijos tarp poskalių, taip pat nėra statistiškai reikšmingo skirtumo tarp poskalių. Negalima išskirti poskalės, kuri turėtų tiesioginės įtakos kitų poskalių vertinimui. *Reakcija B 2013* atveju nustatyta vidutinio stiprumo statistiškai reikšminga (nuo $p=0,001$ iki $p=0,002$) koreliacija tarp poskalių. Tai rodo, kad poskalės yra susijusios ir vienos rezultatams mažėjant, mažėja ir kitos poskalės rezultatai. Lyginant vidurkius nustatyta, kad kurso dėstytojų naudojami metodai ir gebėjimas organizuoti paskaitą yra įvertintas statistiškai reikšmingai ($p=0,000$) geriau nei gebėjimas komunikuoti ir suvaldyti klausytojus. Taip pat nustatyta, kad kurso dėstytojų gebėjimas komunikuoti ir suvaldyti klausytojus įvertintas statistiškai reikšmingai ($p=0,004$) geriau nei parengtas paskaitų turinys. Išvada: *Reakcija B 2012* atveju

klausytojai vienodai gerai įvertino visas tris poskales, o *Reakcija B 2013* atveju išryškėjo, kad kurso dėstytojai naudojo tinkamus metodus ir gerai „sustygavo“ darbą paskaitoje, tačiau jiems prasčiau sekėsi komunikuoti ir suvaldyti klausytojus bei tinkamai parengti paskaitų turinį.

Anketos 14 klausime kursų klausytojai turėjo įvardyti išskirtines dėstytojo asmenines savybes, kurios padėjo ar apsunkino paskaitos medžiagos įsisavinimą. *Reakcija B 2012* išskirti šie vertinamieji teiginiai ar jų junginiai: dėmesingumas, rūpestingumas, domėjimasis klausytojais, komunikabilumas, geranoriškumas, charizmatiškumas, darbštumas, aiškus minčių dėstymas, paslaugumas, profesionalumas, kantrumas. *Reakcija B 2013* išskirti šie vertinamieji teiginiai ar jų junginiai: draugiškumas, geranoriškumas, konkretumas, nuoširdumas, domėjimasis klausytojais, monotoniškas kalbėjimas, tikslus minčių reiškimas, supratingumas, kantrumas, gebėjimas atsakyti į klausimus, jaudinimasis, paslaugumas, atsakingumas, atvirumas.

Rezultatų apibendrinimas. *Kronbacho alfos* koeficiento skaičiavimas parodė, kad anketa yra tinkama tyrimams, klausimų grupė gali būti suderinta. *Spearman-Brown* koeficiento skaičiavimas parodė gerą anketos vidinį patikimumą. Atskirų teiginių, kai *Kronbacho alfa* ištrinta, analizė parodė, kad nėra teiginių, kurie mažintų anketos patikimumą. *Skewness ir Kurtosis* koeficientų skaičiavimas parodė, kad dauguma respondentų kurso dėstytojus linkę vertinti teigiamai. *Shapiro-Wilk* testas parodė, kad rezultatai turi normalųjį skirstinį. Atlikus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimą nustatyta, kad dauguma koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio, o tai rodo, jog vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, kriterijai atspindi skirtingus vertinimo aspektus. Koreliacijų analizė parodė, kad reikšmingos dėstytojo savybės, kurios daro įtaką daugiau nei vienam vertinimo kriterijui, susijusios su gebėjimu tinkamai organizuoti darbą paskaitoje, aiškiai kalbėti, skatinti interaktyviąją komunikaciją paskaitoje, auditorijai suprantamai perteikti naują informaciją. Atlikus pirminio ir pagrindinio

tyrimo vidurkių palyginimą *Independent-samples T-test* nustatyta, kad vidurkiai skiriasi reikšmingai. Pirminio ir pagrindinio tyrimų rezultatų palyginimas atskleidė, kad *Reakcija B 2012* yra teigiamo vertinimo skalės zonoje, o *Reakcija B 2013* yra perėjime iš teigiamo vertinimo skalės zonos į labiau neigiamo vertinimo skalės zoną. Pastebėtina, kad nė vienas *Reakcija B 2013* teiginys nebuvo įvertintas aukščiau nei *Reakcija B 2012*. Išnagrinėjus mažiausiai besiskiriančių teiginių vidurkius galima apibendrinti, kad pirminio ir pagrindinio tyrimo atveju sutapo kursų įgyvendintojų gebėjimas organizuoti darbą paskaitoje. Atlikus poskalių vidurkių analizę su *Paired-samples T-test* nustatyta, kad *Reakcija B 2012* vidurkiai tarp poskalių nesiskiria, o *Reakcija B 2013* atveju – statistiškai reikšmingai skiriasi. Paaiškėjo, kad kursų dėstytojai naudoja tinkamus dėstymo metodus ir gerai organizuoja darbą paskaitoje, bet silpniau komunikuoja su klausytojais ir prasčiau parengia paskaitų turinį. Tačiau atviro 14-ojo klausimo atsakymų analizė parodė, kad klausytojai kaip stipriąsias puses išskyrė kursų dėstytojų gebėjimą komunikuoti. Tokiai nesutapčiai galėjo turėti įtakos 14-ojo klausimo formulotė, kai klausta apie asmenines kurso dėstytojų savybes. Į asmeninių savybių įvardijimą neįeitų paskaitų turinio parengimas ir metodų parinkimas.

3.3.2.3. Mokymasis A 2012 ir 2013

Analizuojami kiekybiniai *Mokymasis A 2012* ir *2013* duomenys, surinkti atlikus anketinę *Informacinio raštingumo ugdymo metodiką* studijavusių IV kurso studentų apklausą, kurie vertino savo žinias pildydami *Instruktuojančių bibliotekininkų gebėjimų savidiagnostinio vertinimo anketą*. Iš viso anketos pildytos keturis kartus. Po du kartus *Mokymasis A 2012* (prieš ir po mokymų) bei *Mokymasis A 2013* (prieš ir po mokymų). *Mokymasis A* *Kronbacho alfa* yra 0,949. Esama imtis (N=24) *Kronbacho alfos* koeficientui skaičiuoti yra per maža.

Siekiant įsitikinti *Kronbacho alfos* koeficiento validumu apskaičiuotas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį. Žemutinė riba yra 0,898, o viršutinė – 0,969, kai $p=0,000$. *Kronbacho alfa* visais atvejais yra didesnis nei 0,70, todėl anketa laikytina tinkama tyrimams ir klausimų grupė gali būti suderinta.

Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas. *Mokymasis A Spearman-Brown* koeficientas – 0,889. *Spearman-Brown* koeficientas, kuris didesnis nei 0,70, rodo adekvatų matavimo priemonės stabilumą. Tai įrodo pakankamai gerą adaptuotos anketos vidinį patikimumą ir tinkamumą atlikti dėstytojų savidiagnostiką.

Iš visų teiginių *Mokymasis A 2012* ir *Mokymasis A 2013* žemiausiai įvertinti: 6-asis teiginys „Gebėčiau kontroversiškas ir netikėtas diskusijas vesti įgudusiai, nekritikuodamas – taip padėdama(-as) studentams mokytis“ (atitinkamai vidurkis=4,10, NS=1,287 ir vidurkis=3,86, SN=1,027); 24 teiginys „Gebėčiau visapusiškai išnaudoti savo balsą, akių kontaktą, gestus, kad besimokantieji gyvai ištrauktų į mokymosi procesą“ (atitinkamai vidurkis=4,20, SN=1,033 ir vidurkis=3,86, SN=1,292). *Mokymasis A 2012* žemiausiai įvertintas 36-asis teiginys „Gebėčiau pritaikyti dėstyimo metodus ir jų pateikimo būdus prie skirtingų mokymosi stilių, kalbos lygio, amžiaus grupės ir skirtingų besimokančiųjų poreikių“ (vidurkis=4,20, SN=0,919) ir 19-asis teiginys „Gebėčiau dėstyimą pritaikyti individualioms besimokančiųjų savybėms, tokioms kaip jų jau turimos žinios ir patirtis, motyvacija mokytis, kognityviniai sugebėjimai bei aplinkybės, kuriomis vyksta mokymosi procesas“ (vidurkis=4,40, SN=1,174). *Mokymasis A 2013* žemiausiai įvertintas 29 teiginys „Gebėčiau propaguoti bibliotekų mokymų teikiamas galimybes ir paslaugas naujam personalui, visai universiteto aplinkai, kuri susijusi su dėstyimo atsakomybėmis ir

teminėmis sritimis“ (vidurkis=3,86, SN=1,099) ir 31 teiginys „Gebėčiau veiksmingai ir pozityviai atstovauti bibliotekai ir jos mokymų programai vietiniuose, regioniniuose ir valstybės mastu organizuojamuose susirinkimuose bei konferencijose“ (vidurkis=3,93, SN=1,385). Tikrinant teiginio reikalingumą vertintas *Kronbacho alfos* koeficientas: jeigu teiginys išbrauktas, visų teiginių *Kronbacho alfos* rezultatas pablogėja – tai rodo teiginių reikalingumą.

Įvertinus *Mokymasis A* apklausos ir pakartotinės apklausos rezultatų *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientus, apklausos atveju stebima nedidelė dešinioji asimetrija, kai *Skewness* koeficientas yra >-1 (1,345), o *Kurtosis* koeficientas yra >1 (1,858), o pakartotinės apklausos stebima nedidelė kairioji asimetrija, kai *Skewness* yra $-0,386$, o *Kurtosis* – $-0,379$. Tai parodo, kad apklausos atveju dauguma rezultatų buvo kairėje pusėje, o pakartotinės apklausos atveju pasislinko į dešinę pusę. Tai reiškia, kad per apklausą respondantai buvo linkę save vertinti šiek tiek blogiau nei per pakartotinę apklausą.

Anketą sudarantis 41 teiginys yra suskirstytas į 12 poskalių: Administravimo gebėjimai; Pasiekimų įvertinimo gebėjimai; Bendravimo gebėjimai; Mokymo programos išmanymas; informacinio raštingumo integravimo gebėjimai; Mokymų planavimo gebėjimai; Lyderystės gebėjimai; Planavimo gebėjimai; Pristatymo gebėjimai; Propagavimo gebėjimai; Dalyko išmanymas; Dėstymo gebėjimai. Atliktas poskalių koreliacijos koeficientų skaičiavimas panaudojus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdą.

Interkoreliacinėje matricoje dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio. Koreliacijos koeficientų skaičiavimas parodė, kad vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, nes kriterijai atspindi skirtingus gebėjimų vertinimo aspektus. *Mokymasis A 2012* galima išskirti 9 statistiškai reikšmingas teigiamas ($p<0,05$) vidutinio stiprumo ($>0,5$) koreliacijas, kurios rodo, kad kai kurie teiginiai yra vienas su kitu susiję – vienam teiginiui didėjant didėja ir kitas. *Mokymasis A 2012* išskirta viena statistiškai reikšmingai neigiama koreliacija, kuri

rodo, kad vienam kintamajam didėjant mažėja kitas. *Mokymasis A 2013* remiantis tais pačiais kriterijais galima išskirti 17 teigiamų koreliacijų.

Mokymasis A 2012:

- 12-oji poskalė susijusi su 1-ąja poskale ($r=0,625$, $p=0,019$), 4-ąja poskale ($r=0,548$, $p=0,035$) ir 5-ąja poskale ($r=0,612$, $p=0,017$). Studento dėstyimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su administravimo gebėjimų vertinimu, mokymo programos išmanymo gebėjimų ir informacinio raštingumo integravimo gebėjimų vertinimu.
- 3-ioji poskalė susijusi su 4-ąja poskale ($r=0,548$, $p=0,049$), 6-ąja poskale ($r=0,740$, $p=0,008$) ir 10-ąja poskale ($r=0,548$, $p=0,049$). Studento bendravimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su mokymo programos išmanymo, mokymų planavimo gebėjimų ir propagavimo gebėjimų vertinimu.
- 4-oji poskalė susijusi su 1-ąja poskale ($r=0,625$, $p=0,019$) ir 6-ąja poskale ($r=0,536$, $p=0,046$). Studento mokymosi gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su administravimo gebėjimų vertinimu ir mokymų planavimo gebėjimų vertinimu.
- 5-oji poskalė susijusi su 7-ąja poskale ($r=0,790$, $p=0,003$) ir 10-ąja poskale ($r=0,593$, $p=0,025$). Studento informacinio raštingumo integravimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su lyderystės ir propagavimo gebėjimų vertinimu.
- 2-oji poskalė statistiškai reikšmingai neigiamai susijusi su 9-ąja poskale ($r=-0,617$, $p=0,028$). Studento pasiekimų vertinimo gebėjimų vertinimas tiesiogiai susijęs su mažesniu pristatymo gebėjimų vertinimu.

Mokymasis A 2013:

- 4-oji poskalė susijusi su 5-ąja poskale ($r=0,642$, $p=0,003$), 6-ąja poskale ($r=0,628$, $p=0,003$), 7-ąja poskale ($r=0,888$, $p=0,000$) ir 10-ąja poskale ($r=0,585$, $p=0,007$). Studento mokymo programos išmanymo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su informacinio raštingumo integravimo, mokymo planavimo, lyderystės ir propagavimo gebėjimų vertinimu.
- 5-oji poskalė susijusi su 6-ąja ($r=0,628$, $p=0,003$), 7-ąja ($r=0,625$, $p=0,004$) ir 10-ąja poskale ($r=0,573$, $p=0,008$). Studento informacinio raštingumo integravimo gebėjimų vertinimas statistiškai reikšmingai susijęs su mokymų planavimo, lyderystės ir propagavimo gebėjimų vertinimu.
- 6-oji poskalė susijusi su 7-ąja ($r=0,672$, $p=0,02$) ir 10-ąja poskale ($r=0,550$, $p=0,009$). Studento mokymo planavimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su lyderystės ir propagavimo gebėjimų vertinimu.
- 8-oji poskalė susijusi su 7-ąja ($r=0,515$, $p=0,023$), 9-ąja ($r=0,749$, $p=0,001$) ir 12-ąja ($r=0,545$, $p=0,014$). Studento planavimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su lyderystės, pristatymo ir dėstymo gebėjimų vertinimu.
- 10-oji poskalė susijusi su 7-ąja poskale ($r=0,515$, $p=0,023$) ir 12-ąja poskale ($r=0,545$, $p=0,014$). Studento propagavimo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su lyderystės ir dėstymo gebėjimų vertinimu.
- 12-oji poskalė susijusi su 3-ąja poskale ($r=0,503$, $p=0,018$), 9-ąja poskale ($r=0,671$, $p=0,002$) ir 11-ąja poskale ($r=0,655$, $p=0,002$). Studento dėstymo gebėjimų vertinimas yra statistiškai reikšmingai susijęs su bendravimo, pristatymo ir dalyko išmanymo gebėjimų vertinimu.

Priklausomų imčių *Paired-samples T-test* atliktas su pirmojo testavimo ir antrojo testavimo duomenimis. Analizei parengti 2012 ir 2013 pirmojo anketavimo ir 2012 bei 2013 antrojo anketavimo duomenys, kurie sujungti į du duomenų rinkinius: apklausą (N=12) ir pakartotinę apklausą (N=12).

Vidurkių skaičiavimas (11 lentelė) parodė, kad tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra 0,29 vidurkio skirtumas (4,7541, SN=0,52922 ir 5,0447, SN=0,65080).

11 lentelė. Vidurkių palyginimas tarp duomenų rinkinių

Lyginami tyrimai	Vidurkis	Respondentų skaičius	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida
Apklausa	4,7541	12	,52922	,15277
Pakartotinė apklausa	5,0447	12	,65080	,18787

12 lentelė langelyje „Koreliacija“ pateikta *Pearson koreliacijos koeficiento* reikšmė, langelyje „Reikšmingumas“ pateikiamas koreliacijos reikšmingumo lygmuo, iš kurio sprendžiama, ar koreliacija statistiškai reikšminga. Koreliacijos koeficientas lygus 0,681 ($p=0,015$). Koreliacija tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra vidutinio stiprumo ir statistiškai reikšminga.

12 lentelė. Koreliacija tarp grupių

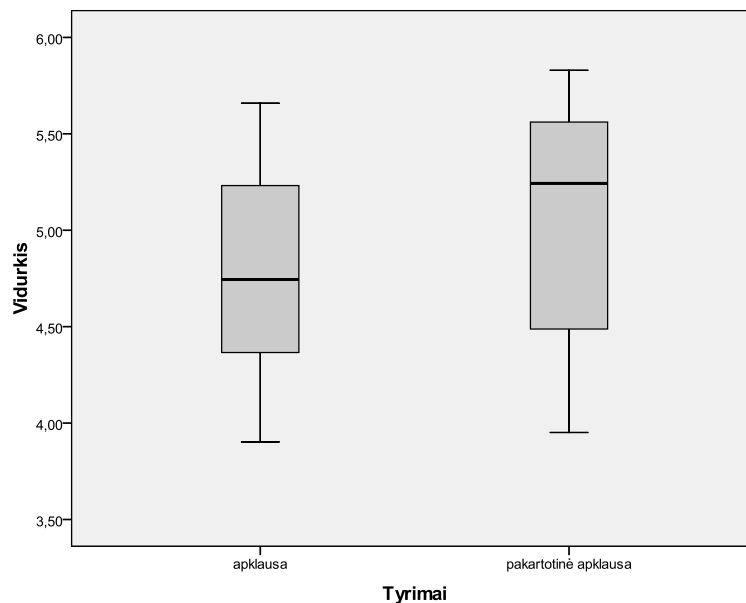
Lyginamos grupės	Respondentų skaičius	Koreliacija	Reikšmingumo lygmuo (Sig.)
Apklausa ir pakartotinė apklausa	12	0,681	0,015

Priklausomų imčių palyginimo *Paired-samples T-test* parodė, kad skirtumo tarp apklausa ir pakartotinė apklausų rezultatų laisvės laipsnių skaičius yra $t(11)=-2,079$ t kriterijus, o reikšmingumo lygmuo $p=0,062$ (13 lentelė). Galima teigti, kad per apklausą gauti rezultatai iš dalies statistiškai reikšmingai pakito, palyginti su pakartotine apklausa, nes gautas $p=0,062$, o tai yra labai arti statistiškai reikšmingo $p=0,05$ lygmens.

13 lentelė. Porinių imčių testas

Lyginamos grupės			95 proc. pasikliautinis intervalas		t kriterijus	Laisvės laipsnių skaičius		Reikšmingumo lygmuo
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida	žemiausias	aukščiausias			
Apklausa ir pakartotinė apklausa	-,29065	,48441	,13984	-,59843	,1713	-2,079	11	,065

Grafinė išraiška rodo akivaizdų vidurkių skirtumą tarp apklausos ir pakartotinės apklausos duomenų (7 diagrama). Diagramoje matyti, kad mediana (juoda pastorinta linija) apklausos atveju yra 4,7439, o pakartotinės apklausos – 5,2439.

7 diagrama. Apklausos ir pakartotinės apklausos vidurkių palyginimas

Rezultatų apibendrinimas. *Kronbacho alfos* koeficiento skaičiavimas parodė, kad anketa yra tinkama tyrimams, klausimų grupė gali būti suderinta. *Spearman-Brown* koeficiento skaičiavimas parodė gerą anketos vidinį patikimumą. Atskirų teiginių analizė, kai *Kronbacho alfa* ištrinta, parodė, kad nėra

teiginių, kurie mažintų anketos patikimumą. *Skewness ir Kurtosis* koeficientų skaičiavimas parodė, kad dauguma respondentų buvo linkę save vertinti teigiamai. Atlikus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimą nustatyta, kad dauguma korelacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio, o tai rodo, jog vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, kriterijai atspindi skirtingus vertinimo aspektus. Apibendrinant *Mokymasis A 2012 ir 2013* korelacijų rezultatus galima teigti, kad studentui įgijus dėstyimo, bendravimo mokymo programos išmanymo ir informacinio raštingumo integravimo gebėjimų padidėtų likusių poskalių vertinimo rezultatai. *Mokymosi A 2013* atveju studentui įgijus mokymo programos išmanymo, informacinio raštingumo integravimo, mokymų planavimo, planavimo, propagavimo ir dėstyimo gebėjimų padidėtų likusių poskalių vertinimo rezultatai. Priklausomų imčių palyginimu *Paired-samples T-test*, kai lyginti apibendrinti 2012 ir 2013 metų pirmojo ir antrojo anketavimo duomenys, gauti rezultatai rodo, kad tarp pirmojo ir antrojo anketavimų yra statistiškai reikšmingas vidurkių skirtumas.

3.3.2.4. Mokymasis B 2012 ir 2013

Analizuojami kiekybiniai *Mokymasis B 2012 ir 2013* duomenys, surinkti atlikus anketinę apklausą IV kurso studentų, nestudijavusių dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, kurie vertino savo žinias pildydami *Instruktuojančių bibliotekininkų gebėjimų savidiagnostinio vertinimo anketą*. Iš viso anketos pildytos keturis kartus. Po du kartus *Mokymasis B 2012* (prieš ir po mokymų) bei *Mokymasis B 2013* (prieš ir po mokymų). *Mokymasis B Kronbacho alfa* yra 0,962. Esama imtis (N=40) *Kronbacho alfos* koeficientui skaičiuoti yra per maža. Siekiant įsitikinti *Kronbacho alfos* koeficiento validumu apskaičiuotas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį. Žemutinė riba yra 0,943, o viršutinė – 0,978, kai $p=0,000$. *Kronbacho alfa* visais atvejais yra

didesnis nei 0,70, todėl anketa laikytina tinkama tyrimams ir klausimų grupė gali būti suderinta.

Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas. *Mokymasis B Spearman-Brown* koeficientas – 0,883. *Spearman-Brown* koeficientas, kuris didesnis nei 0,70, rodo adekvatų matavimo priemonės stabilumą. Tai įrodo pakankamai gerą anketos vidinį patikimumą ir tinkamumą atlikti dėstytojų savidiagnostiką.

Iš visų teiginių *Mokymasis B* žemiausiai įvertinti: 22-asis teiginys „Gebėčiau skatinti bibliotekininkus ir mokymo personalą dalyvauti diskusijose, užduoti klausimų ir dalytis idėjomis apie dėstymą“ (vidurkis=4,73, SN=1,262), 24-asis teiginys „Gebėčiau visapusiškai išnaudoti savo balsą, akių kontaktą, gestus, kad besimokantieji gyvai įsitrauktų į mokymosi procesą“ (vidurkis=4,73, SN=1,347), 31-asis teiginys „Gebėčiau veiksmingai ir pozityviai atstovauti bibliotekai ir jos mokymų programai vietiniuose, regioniniuose ir valstybės mastu organizuojamuose susirinkimuose bei konferencijose“ (vidurkis=4,86, SN=1,357), 6-asis teiginys „Gebėčiau kontroversiškas ir netikėtas diskusijas vesti įgudusiai, nekritikuodamas – taip padėdama(-as) studentams mokytis“ (vidurkis=4,86, SN=1,032) ir 19-asis teiginys „Gebėčiau dėstymą pritaikyti individualioms besimokančiųjų savybėms, tokioms kaip jų jau turimos žinios ir patirtis, motyvacija mokytis, kognityviniai sugebėjimai bei aplinkybės, kuriomis vyksta mokymosi procesas“ (vidurkis=4,89, SN=0,994). Tikrinant teiginio reikalingumą vertintas *Kronbacho alfos* koeficientas: jeigu teiginys išbrauktas, visų teiginių *CKronbacho alfos* rezultatas pablogėja arba lieka toks pat – tai rodo teiginių reikalingumą.

Įvertinus *Mokymasis B* apklausos ir pakartotinės apklausos rezultatų *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientus, apklausos atveju stebima nedidelė kairioji

asimetrija, kai *Skewness* koeficientas yra >-1 (0,092), o *Kurtosis* koeficientas yra >1 (-0,847), o pakartotinės apklausos stebima nedidelė kairioji asimetrija, kai *Skewness* yra -0,478, o *Kurtosis* – -1,120. Tai parodo, kad apklausos atveju dauguma rezultatų buvo ties centru su polinkiu į dešinę pusę, o pakartotinės apklausos atveju labiau pasislinko į dešinę pusę. Tai reiškia, kad per apklausą respondentai buvo linkę save vertinti šiek tiek blogiau nei per pakartotinę apklausą.

Anketą sudarantis 41 teiginys yra suskirstytas į 12 poskalių: Administravimo gebėjimai; Pasiekimų įvertinimo gebėjimai; Bendravimo gebėjimai; Mokymo programos išmanymas; Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai; Mokymų planavimo gebėjimai; Lyderystės gebėjimai; Planavimo gebėjimai; Pristatymo gebėjimai; Propagavimo gebėjimai; Dalyko išmanymas; Dėstymo gebėjimai. Atliktas poskalių koreliacijos koeficientų skaičiavimas panaudojus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdą.

Interkoreliacinėje matricoje dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio. Koreliacijos koeficientų skaičiavimas parodė, kad vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, nes kriterijai atspindi skirtingus studijų programų vertinimo aspektus. *Mokymasis B 2012* galima išskirti 35 statistiškai reikšmingas teigiamas ($p<0,05$) vidutinio stiprumo ($>0,5$) koreliacijas, kurios rodo, kad kai kurie teiginiai yra vienas su kitu susiję – vienam teiginiui didėjant didėja ir kitas. *Mokymasis B 2013* remiantis tais pačiais kriterijais galima išskirti 20 teigiamų koreliacijų. Statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų nėra.

Priklausomų imčių *Paired-samples T-test* atliktas su pirmojo testavimo ir antrojo testavimo duomenimis. Analizei parengti 2012 ir 2013 pirmojo anketavimo ir 2012 bei 2013 antrojo anketavimo duomenys, kurie sujungti į du duomenų rinkinius: apklausą (N=20) ir pakartotinę apklausą (N=20).

Vidurkių skaičiavimas (14 lentelė) parodė, kad tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra 0,1683 vidurkio skirtumas (5,2268, SN=0,60835 ir 5,3951, SN=0,64069).

14 lentelė. Vidurkių palyginimas tarp duomenų rinkinių

Lyginami tyrimai	Vidurkis	Respondentų skaičius	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida
Apklausa	5,2268	20	,60835	,13603
Pakartotinė apklausa	5,3951	20	,64069	,14460

15 lentelė langelyje „Koreliacija“ pateikta *Pearson koreliacijos koeficiento* reikšmė, langelyje „Reikšmingumas“ pateikiamas koreliacijos reikšmingumo lygmuo, iš kurio sprendžiama, ar koreliacija statistiškai reikšminga. Koreliacijos koeficientas lygus 0,717 ($p=0,000$). Koreliacija tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra stipri ir statistiškai reikšminga.

15 lentelė. Koreliacija tarp grupių

Lyginamos grupės	Respondentų skaičius	Koreliacija	Reikšmingumo lygmuo (Sig.)
Apklausa ir pakartotinė apklausa	20	0,717	0,000

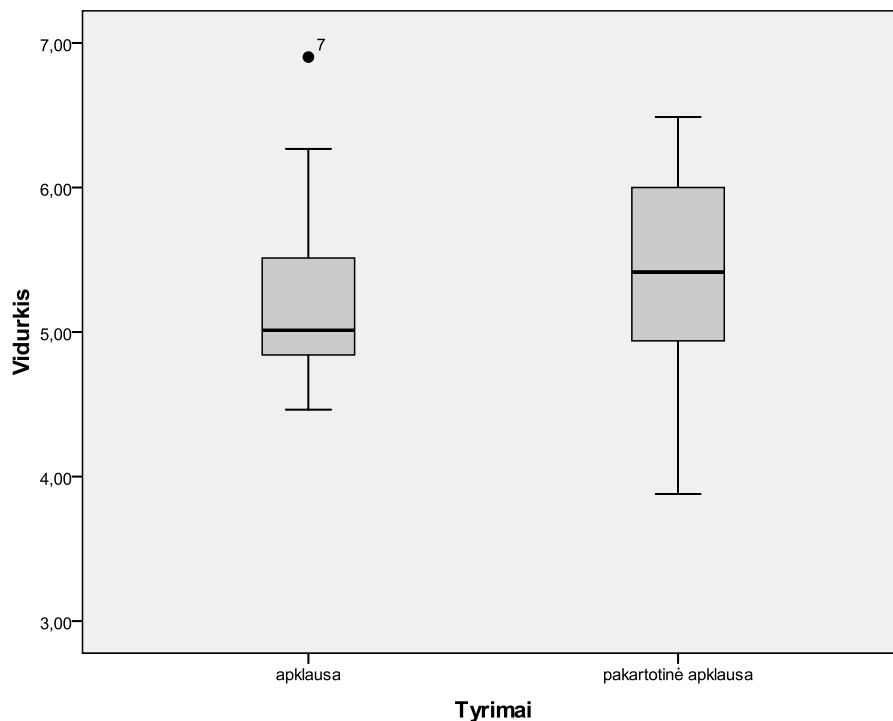
Priklausomų imčių palyginimo *Paired-samples T-test* parodė, kad apklausa ir pakartotinė apklausa rezultatų laisvės laipsnių skaičius yra $t(19)=-1,590$ t kriterijaus, o reikšmingumo lygmuo $p=0,128$ (16 lentelė). Galima teigti, kad per apklausą gauti rezultatai statistiškai reikšmingai nepakito, palyginti su pakartotine apklausa, nes gautas $p=0,128$, kai p turi būti $<0,05$.

16 lentelė. Porinių imčių testas

Lyginamos grupės				95 proc. pasikliautinis intervalas		t kriterijus	Laisvės laipsnių skaičius	Reikšmingumo lygmuo
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida	žemiausias	aukščiausias			
Apklausa	-,16829	,47340	,10586	-,38985	,0532	-	19	,128

ir pakartotin ė apklausa					7	1,590		

Grafinė išraiška rodo akivaizdų vidurkių skirtumą tarp apklausos ir pakartotinės apklausos (8 diagrama). Diagramoje matyti, kad mediana (juoda paryškinta linija) apklausos atveju yra 5,0122, pakartotinės apklausos – 5,4146, tačiau šis skirtumas nėra statistiškai reikšmingas.

8 diagrama. Apklausos ir pakartotinės apklausos vidurkių palyginimas

Keliama prielaida, kad *Mokymasis A* ir *Mokymasis B* pirmosios apklausos ir antrosios apklausos vidurkiai turėtų skirtis, nes *Mokymasis A* buvo daromas poveikis (eksperimentinė grupė), o *Mokymasis B* poveikis nebuvo daromas (kontrolinė grupė). Vidurkiui palyginti panaudotas *Independent-samples T-test*. Suformuotos keturios imtys: Apklausa 1 kontrolinė (N=20), Pakartotinė apklausa 2 kontrolinė (N=20), Apklausa 1 eksperimentinė (N=12) ir Pakartotinė apklausa 2 eksperimentinė (N=12). Keliamos prielaidos, kad rezultatai tarp *Apklausa 1*

kontrolinė (Pirmas) ir *Apklausa 1 eksperimentinė vidurkiai (Pirmas2)* nesiskirs, tačiau tarp *Pakartotinė apklausa 2 kontrolinė (Antras)* ir *Pakartotinė apklausa 2 eksperimentinė (Antras2)* vidurkiai skirsis.

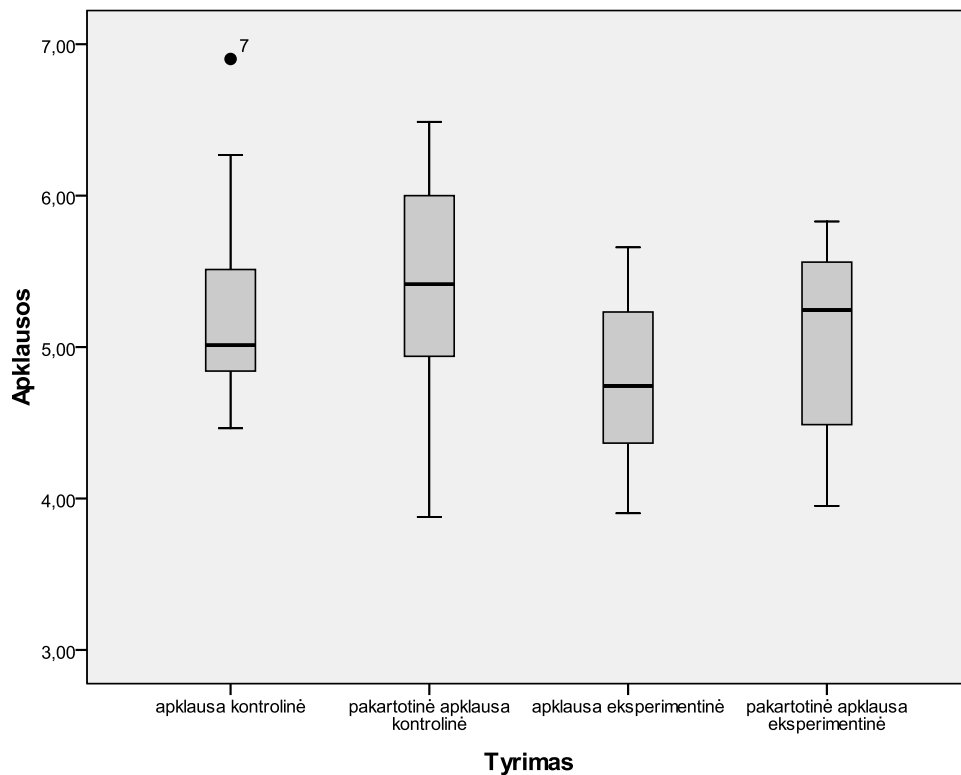
Rengiantis atlikti *Independent-samples T-test*, apskaičiuojamas lygiavertiškas kintamųjų pasiskirstymas naudojant *Levene's Test*. Kai *Levene's Test* yra $p < 0,05$, tada kintamieji abiejose imtyse yra beveik vienodi, vienodai pasiskirstę. Tai reiškia, kad kintamieji nėra statistiškai reikšmingai skirtingi.

Pirmas ir *Pirmas2* *Levene's Test* reikšmingumo lygmuo siekė $p = 0,770$ ir yra didesnis nei numatytas reikšmingumo lygmuo $p > 0,05$. Tai reiškia, kad turimi duomenys tinkami skaičiuoti *Independent-samples T-test*. *Independent-samples T-test* turėtų parodyti, ar vidurkiai tarp grupių yra statistiškai reikšmingai skirtingi, ar jie yra ganėtinai vienodi. *Pirmas* (vidurkis=5,2268; SN=0,60835) ir *Pirmas2* (vidurkis=4,7541; SN=0,52922) esant sąlygoms $t(30) = 2,230$, $p = 0,033$. Išvada: *Pirmas* ir *Pirmas2* vidurkiai statistiškai reikšmingai skiriasi.

Antras ir *Antras2* *Levene's Test* reikšmingumo lygmuo siekė $p = 0,769$ ir yra didesnis nei numatytas reikšmingumo lygmuo $p > 0,05$. Tai reiškia, kad turimi duomenys tinkami skaičiuoti *Independent-samples T-test*. *Independent-samples T-test* turėtų parodyti, ar vidurkiai tarp grupių yra statistiškai reikšmingai skirtingi, ar jie yra ganėtinai vienodi. *Antras* (vidurkis=5,3951; SN=0,64669) ir *Antras2* (vidurkis=5,0447; SN=0,65080) esant sąlygoms $t(30) = 1,480$, $p = 0,149$. Išvada: *Antras* ir *Antras2* vidurkiai statistiškai reikšmingai nesiskiria.

Įdomu tai, kad abi prielaidos nepasitvirtino. *Pirmas* ir *Pirmas2* manyta, kad vidurkiai turėtų nesiskirti, bet jie skyrėsi. Kontrolinė grupė save vertino geriau nei eksperimentinė. Manytina, kad eksperimentinė grupė turėjo daugiau informacijos (žinių) apie teiginius, kuriuos vertino, todėl savo gebėjimus ir žinias vertino griežčiau. Šis spėjimas paremiamas argumentu, kad eksperimentinės grupės studentai rinkosi dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* niekieno neverčiami, savanoriškai, buvo suinteresuoti, turintys daugiau žinių apie

ketinamo studijuoti dalyko aprėpiamas veiklas. Kontrolinė grupė, kurios nariai nesirinko studijuoti dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, matyt, yra mažiau susipažinę su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, ir teiginius, susijusius su šia veikla, vertino paviršutiniškiau, todėl rezultatai yra aukštesni nei eksperimentinės. Taip pat kelta prielaida, kad Antras ir Antras2 rezultatai turėtų skirtis, tačiau rezultatai statistiškai reikšmingai nesiskiria. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad eksperimentinės grupės rezultatų padidėjimas yra ryškesnis nei kontrolinės grupės (8 diagrama).

8 diagrama. Tiriamų grupių rezultatų palyginimas

17 lentelė. Vidurkių tarp grupių palyginimas

Grupė	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Apklausa kontrolinė	5,2268	0,60835
Pakartotinė apklausa kontrolinė	5,3951	0,64669
Apklausa eksperimentinė	4,7541	0,52922
Pakartotinė apklausa eksperimentinė	5,0447	0,65080

Vidurkio matematinis skirtumas tarp Apklausa kontrolinė ir Pakartotinė apklausa kontrolinė yra 0,1683, o tarp Apklausa eksperimentinė ir Pakartotinė apklausa eksperimentinė yra 0,2906 (17 lentelė). Kontrolinės grupės vidurkio padidėjimas yra mažesnis nei eksperimentinės.

Rezultatų apibendrinimas. *Kronbacho alfos* bei *Intraclass correlation coefficient* skaičiavimas panaudojus *Two-Way Mixed* modelį parodė, kad anketa tinkama tyrimams, klausimų grupė gali būti suderinta. *Spearman-Brown* parodė gerą anketos vidinį patikimumą. Pirmoje apklausoje respondentai linkę save vertinti žemesniais balais nei antroje apklausoje. Atlikus koreliacijos koeficientų skaičiavimą panaudojus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdą nustatyta, kad vertinimo kriterijų struktūra yra optimali. Atlikus priklausomų imčių *Paired-samples T-test* su pirmojo testavimo ir antrojo testavimo duomenimis nustatyta, kad rezultatai statistiškai reikšmingai nepakito, palyginti su pakartotine apklausa. Kelta prielaida, kad *Mokymasis A* ir *Mokymasis B* pirmosios apklausos ir antrosios apklausos vidurkiai turėtų skirtis, nes *Mokymasis A* buvo daromas poveikis (eksperimentinė grupė), o *Mokymasis B* poveikis nebuvo daromas (kontrolinė grupė). Abi prielaidos nepasitvirtino. *Mokymasis B* vidurkiai pirmajame anketavime buvo aukštesni už *Mokymasis A*. Taip pat nustatyta, kad antrojo anketavimo *Mokymasis A* ir *Mokymasis B* vidurkiai statistiškai reikšmingai nesiskiria. Tačiau įvertinus aritmetinį vidurkių skirtumą nustatyta, kad *Mokymasis A* ir *Mokymasis B* pirmojo ir antrojo anketavimo rezultatai skiriasi ir *Mokymasis A* atveju skiriasi labiau. Atkreiptinas dėmesys, kad *Mokymasis A* savęs vertinimo vidurkis yra žemesnis nei *Mokymasis B*. Keliama prielaida, kad *Mokymasis A* respondentai, kurie yra eksperimentinė grupė, realiau vertino savo gebėjimus.

3.3.2.5. Mokymasis C 2012 ir 2013

Analizuojami kiekybiniai *Mokymasis C 2012* ir *2013* duomenys, surinkti atlikus I kurso studentų, studijavusių dalyką *Informacinis raštingumas*, testavimą. Studentų žinios įvertintos *Informacinių gebėjimų lygio tikrinimo testu*. Iš viso testas pildytas keturis kartus. Po du kartus *Mokymasis C 2012* (prieš ir po mokymų) bei *Mokymasis C 2013* (prieš ir po mokymų). Turinio požiūriu testas susideda iš penkių poskalių: a) suvokimo gebėjimų vertinimo; b) informacijos pasiekimo gebėjimų vertinimo; c) informacijos vertinimo gebėjimų vertinimo; d) informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimo; e) etiško informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimo.

Atliekant duomenų patikrinimą pastebėti kintamieji, kurie turi per mažą standartinę nuokrypį $<0,200$. Iš tolesnės duomenų analizės pašalintas 37-asis klausimas (vidurkis=0,99, SN=0,098) ir 40-asis klausimas (vidurkis=0,96, SN=0,192). Taip pat nustatyti šeši klausimai, kuriuos išėmus iš duomenų analizės *Kronbacho alfa* padidėja: 14, 15, 43, 61, 64 ir 65. Pašalinus šiuos klausimus *Kronbacho alfa* padidėja iki 0,702. Klausimynas, kurio *Kronbacho alfa* siekia 0,7, laikomas patikimu, todėl jis laikytinas tinkamu tyrimams ir klausimų grupė gali būti suderinta. Siekiant įsitikinti *Kronbacho alfos* koeficiento validumu apskaičiuotas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį. Žemutinė riba yra 0,612, o viršutinė – 0,780, kai $p=0,000$. Naudojant klausimyną statistinei analizei, pavyzdžiui, respondentų grupėms lyginti, *Kronbacho alfa* tinkama ir tuomet, kai viršija 0,5 (Vaitkevičius ir Saudargienė, 2006).

Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas. *Mokymasis B Spearman-Brown* koeficientas – 0,716. *Spearman-Brown* koeficientas, kuris didesnis nei 0,70, rodo adekvatų

matavimo priemonės stabilumą. Tai įrodo pakankamai gerą klausimyno vidinį patikimumą ir tinkamumą atlikti studentų žinių patikrinimą.

Siekiant nustatyti rezultatų pasiskirstymo normalumą atliktas *Shapiro-Wilk* testas. Razali ir Wah (2011) nustatė, kad *Shapiro-Wilk* testas yra galingiausias įrankis (palyginti su Kolmogorov-Smirnov ir Lilliefors ir Anderson-Darling) skirstinių normalumui nustatyti ir yra tinkamas, kai imtis viršija 30 kintamųjų. *Shapiro-Wilk* testo rezultatai *Mokymasis C* (N 100) siekia 0,030. Rezultatas viršija reikšmingumo lygmenį 0,05, todėl darome išvadą, kad rezultatai turi normalųjį skirstinį. *Skewness* ir *Kurtosis* neviršija 1 ar -1 (0,200 ir -0,843 atitinkamai). *Shapiro-Wilk* teste nebuvo panaudotas 4-asis kintamasis, nes jo vidurkis (0,28) buvo gerokai mažesnis nei kitų kintamųjų, kai bendras vidurkis yra 0,57 (SN=0,09), aukščiausias vidurkis – 0,76, o žemiausias – 0,38. 4-ojo kintamojo naudojimas iškreipė testo rezultatus (akivaizdi išimtis).

Įvertinus *Mokymasis C* apklausos ir pakartotinės apklausos rezultatų *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientus, apklausos atveju stebima nedidelė dešinioji asimetrija, kai *Skewness* koeficientas yra >-1 (0,509), o *Kurtosis* koeficientas yra >1 (-0,385), o pakartotinės apklausos stebima kairioji asimetrija, kai *Skewness* yra -0,565, o *Kurtosis* – 0,008. Tai parodo, kad apklausos atveju dauguma rezultatų buvo ties centru su poslinkiu į kairę pusę, o pakartotinės apklausos atveju labiau pasislinko į dešinę pusę. Tai reiškia, kad per apklausą respondantai buvo linkę save vertinti šiek tiek blogiau nei per pakartotinę apklausą.

Klausimyną sudarantys 47 klausimai suskirstyti į 5 poskales: Suvokimo gebėjimų vertinimas; Informacijos pasiekimo gebėjimų vertinimas; Informacijos vertinimo gebėjimų vertinimas; Informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas; Etiško informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas. Atliktas poskalių koreliacijos koeficientų skaičiavimas panaudojus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo būdą. Interkoreliacinėje matricijoje dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio. Koreliacijos koeficientų skaičiavimas parodė, kad

vertinimo kriterijų struktūra yra optimali, nes kriterijai atspindi skirtingus studijų programų vertinimo aspektus. Statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų nėra.

Priklausomų imčių *Paired-samples T-test* atliktas su pirmojo testavimo ir antrojo testavimo duomenimis. Analizei parengti 2012 ir 2013 pirmojo anketavimo ir 2012 bei 2013 antrojo anketavimo duomenys, kurie sujungti į du duomenų rinkinius: apklaus (N=50) ir pakartotinės apklausos (N=50).

Vidurkių skaičiavimas (18 lentelė) parodė, kad tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra 0,10436 vidurkio skirtumas (0,5145, SN=0,07106 ir 0,6189, SN=0,08661).

18 lentelė. Vidurkių palyginimas tarp duomenų rinkinių

Lyginami tyrimai	Vidurkis	Respondentų skaičius	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida
Apklausa	0,5145	50	,07106	,01005
Pakartotinė apklausa	0,6189	50	,08661	,01225

19 lentelė langelyje „Koreliacija“ pateikta *Pearson koreliacijos koeficiento* reikšmė, langelyje „Reikšmingumas“ pateikiamas koreliacijos reikšmingumo lygmuo, iš kurio sprendžiama, ar koreliacija statistiškai reikšminga. Koreliacijos koeficientas lygus 0,451 ($p=0,000$). Koreliacija tarp apklausos ir pakartotinės apklausos yra silpna, bet statistiškai reikšminga.

19 lentelė. Koreliacija tarp grupių

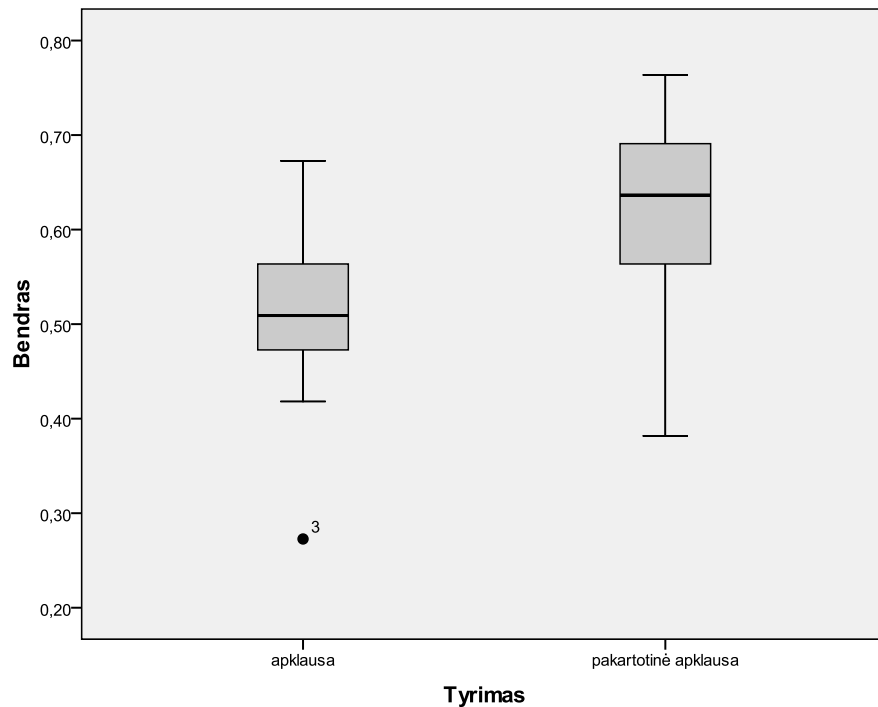
Lyginamos grupės	Respondentų skaičius	Koreliacija	Reikšmingumo lygmuo (Sig.)
Apklausa ir pakartotinė apklausa	51	0,451	0,000

Priklausomų imčių palyginimo *Paired-samples T-test* parodė, kad apklausos ir pakartotinės apklausos rezultatų palyginimo laisvės laipsnių skaičius yra $t(49)=-8,820$ t kriterijaus, o reikšmingumo lygmuo $p=0,000$ (20 lentelė). Galima teigti, kad per apklausą gauti rezultatai statistiškai reikšmingai pakito, palyginti su pakartotine apklausa, nes gautas $p=0,000$, kai p turi būti $<0,05$.

20 lentelė. Porinių imčių testas

Lyginamos grupės				95 proc. pasikliautinis intervalas		t kriterijus	Laisvės laipsnių skaičius	Reikšmingumo lygmuo
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Standartinė paklaida	žemiausias	aukščiausias			
Apklausa ir pakartotinė apklausa	- ,10436	,08367	,01183	-,12814	-,08059	-8,820	49	,000

Grafinė išraiška rodo akivaizdų rezultatų skirtumą tarp apklausos ir pakartotinės apklausos (9 diagrama). Diagramoje matyti, kad mediana (juoda paryškinta linija) apklausos atveju yra 0,5091, o pakartotinės apklausos – 0,6364, be to, šis skirtumas yra statistiškai reikšmingas.

9 diagrama. Apklausos ir pakartotinės apklausos vidurkių palyginimas

Keliama prielaida, kad *Mokymasis C 2012* ir *Mokymasis C 2013* pirmosios apklausos ir antrosios apklausos vidurkiai turėtų skirtis, nes *Mokymasis*

C 2012 pirminis studentų pasirengimas dalyko *Informacinis raštingumas* dėstytojų buvo įvertintas kaip silpnesnis nei *Mokymasis C 2013*. Taip pat keliama prielaida, kad pakartotiniame testavime vidurkiai turėtų skirtis minimaliai, nes *Mokymasis C 2012* 8 val. *IR* kursus dėščiųsių IV kurso studentų pasirengimas ir kursų įgyvendinimas buvo įvertintas aukščiau nei dėščiųsių *Mokymasis C 2013* respondentams.

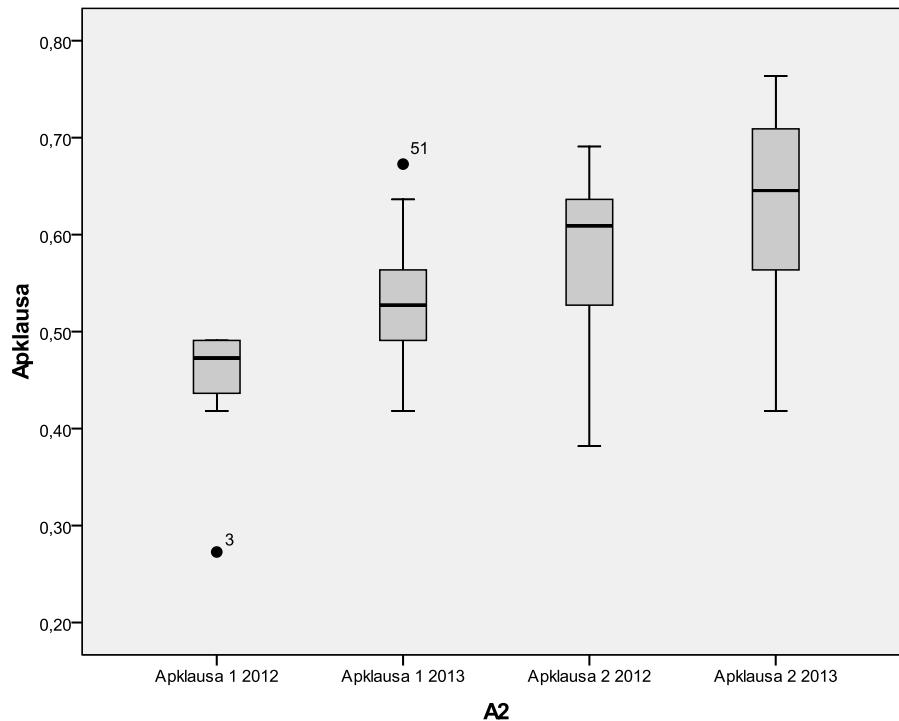
Vidurkiui palyginti panaudotas *Independent-samples T-test*. Suformuotos keturios imtys: *Apklausa 1 2012* (N=12), *Pakartotinė apklausa 2 2012* (N=12), *Apklausa 1 2013* (N=38) ir *Apklausa 2 2013* (N=38). Keliamos prielaidos, kad rezultatai tarp *Apklausa 1 2012* ir *Apklausa 1 2013* vidurkių skirsis, tačiau skirtumas bus mažesnis. *Pakartotinė apklausa 2012* ir *Pakartotinė apklausa 2013* vidurkiai skirsis labiau nei pirmosios apklausos atveju.

Rengiantis atlikti *Independent-samples T-test* apskaičiuojamas kintamųjų lygiavertiškas pasiskirstymas naudojant *Levene's Test*. Kai *Levene's Test* yra $p > 0,05$, tada kintamieji abiejose imtyse yra beveik vienodi, vienodai pasiskirstę. Tai reiškia, kad kintamieji nėra statistiškai reikšmingai skirtingi. *Apklausa 1 2012* ir *Apklausa 1 2013* *Levene's Test* reikšmingumo lygmuo siekė $p = 0,390$ ir yra didesnis nei numatytas reikšmingumo lygmuo $p > 0,05$. Tai reiškia, kad turimi duomenys tinkami skaičiuoti *Independent-samples T-test*. *Independent-samples T-test* turėtų parodyti, ar vidurkiai tarp grupių yra statistiškai reikšmingai skirtingi, ar jie yra ganėtinai vienodi. *Apklausa 1 2012* (vidurkis=0,45; SN=0,06111) ir *Apklausa 1 2013* (vidurkis=0,5349; SN=0,06164) esant sąlygoms $t(48) = -4,169$, $p = 0,000$. Išvada: vidurkiai statistiškai reikšmingai skiriasi.

Apklausa 2 2012 ir *Apklausa 2 2013* *Levene's Test* reikšmingumo lygmuo siekė $p = 0,693$ ir yra didesnis nei numatytas reikšmingumo lygmuo $p > 0,05$. Tai reiškia, kad turimi duomenys tinkami skaičiuoti *Independent-samples T-test*. *Independent-samples T-test* turėtų parodyti, ar vidurkiai tarp grupių yra statistiškai reikšmingai skirtingi, ar jie yra ganėtinai vienodi. *Apklausa 2 2012*

(vidurkis=0,5758; SN=0,09019) ir *Apklausa 2 2013* (vidurkis=0,6325; SN=0,08199) esant sąlygoms $t(48)=-2,043$, $p=0,047$. Išvada: vidurkiai statistiškai reikšmingai nesiskiria.

Antroji prielaida nepasitvirtino. *Apklausa 2 2012* ir *Apklausa 2 2013* vidurkiai turėtų nesiskirti, tačiau jie statistiškai reikšmingai skyrėsi. *Apklausa 2 2013* vidurkis aukštesnis už *Apklausa 2 2012*, tačiau mažiau nei *Apklausa 1 2013* už *Apklausa 1 2012* (10 diagrama).

10 diagrama. Tiriamų grupių rezultatų palyginimas

21 lentelė. Vidurkių tarp grupių palyginimas

Grupė	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
<i>Apklausa 1 2012</i>	0,45	0,06111
<i>Apklausa 1 2013</i>	0,5349	0,06164
<i>Apklausa 2 2012</i>	0,5758	0,09019
<i>Apklausa 2 2013</i>	0,6325	0,08199

Vidurkio aritmetinis skirtumas tarp *Apklausa 1 2012* ir *Apklausa 1 2013* yra 0,0849, o tarp *Apklausa 2 2012* ir *Apklausa 2 2013* – 0,0567 (21 lentelė).

Pirmojoje apklausoje fiksuotas didesnis vidurkio skirtumas tarp 2012 m. ir 2013 m. respondentų nei antrojoje apklausoje.

Kronbacho alfos koeficiento skaičiavimas parodė, kad klausimynas laikytinas tinkamu tyrimams, o klausimų grupė gali būti suderinta. *Speraman-Brown* koeficiento skaičiavimas parodė pakankamai gerą vidinį klausimyno patikimumą ir tinkamumą atlikti studentų žinių patikrinimą. *Shapiro-Wilk* testas parodė, kad duomenys yra pasiskirstę normaliai. Įvertinus *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientus matyti, kad pirmojoje apklausoje respondentai buvo save linkę vertinti blogiau nei antrojoje apklausoje. Atlikus *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimą nustatyta, kad dauguma teigiamų koreliacijų reikšmingai skiriasi nuo nulio. Neigiamų koreliacijų nėra. Priklausomų imčių *Paired-samples T-test*, kuris buvo atliktas su pirmojo ir antrojo testavimo duomenimis, parodė, kad tarp apklausų rezultatų yra statistiškai reikšmingas vidurkių skirtumas. Atlikus *Independent-samples T-test* nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 2012 m. ir 2013 m. atliktos pirmosios apklausos ir 2012 m. bei 2013 m. atliktos antrosios apklausos vidurkių. Pastebėtina, kad pirmojoje apklausoje fiksuotas didesnis vidurkių skirtumas tarp 2012 m. ir 2012 m. respondentų rezultatų nei antrojoje apklausoje. Tai reiškia, kad mokymuose pavyko minimizuoti grupių pirminio pasirengimo skirtumus. Rezultatus galėjo lemti ir tai, kad 2012 m. studentams dėstė geriau pasirengę IV kurso studentai, o 2013 m. studentams dėstė silpniau pasirengę IV kurso studentai.

3.3.2.6. Elgesys A 2012 ir 2013

Dalykų *Informacinis raštingumas* ir *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* dėstytojai vertino IV kurso studentų gebėjimą parengti 8 val. trukmės informacinio raštingumo kursą. Vertinimas atliktas remiantis N. Fielden ir M. Foster (2010) *Informacinio raštingumo dėstymo kokybės vertinimo anketos* antrąja

dalimi – suformuluoti 7 atvirojo tipo klausimai dėstytojams. Atsakymai į anketos klausimus naudojami kaip gairės diskusijai su IV kurso studentais paskaitoje, kai aptariami pasiekti rezultatai ir studentų atlikta savianalizė *Elgesys A*.

Analizuojant pagrindinius *Elgesys A 2012* veiklos aspektus galima apibendrinti, kad instruktoriai nesugebėjo reaguoti į skirtingų mokymosi stilių poreikį paskaitoje, pateikė pakankamai informacijos, išsamiai pakomentavo teorinę informaciją, tačiau per mažai akcentavo teorinės informacijos sąsają su praktine veikla, studentai paskaitos turinį išdėstė tinkamai, tačiau informacijos pasirengė nepakankamai, kad užtektų išdėstyti visas 90 min. Kaip pagrindines stiprybes galima išskirti IV kurso studentų komunikacinius gebėjimus, o silpnybes – paskaitos organizavimo nesklandumus, nekokybiškai parengtas užduotis ir nepakankamai laiko joms atlikti. Ekspertai mano, kad visi IV kurso studentai turi galimybių patobulėti, panaikinti trūkumus.

Analizuojant pagrindinius *Elgesys A 2013* veiklos aspektus galima apibendrinti, kad IV kurso studentai iš dalies sugebėjo reaguoti į studentų skirtingų mokymosi stilių poreikį, sudėtingus aspektus papildomai patikslino, pateikė pakankamai informacijos išteklių ir gana išsamiai juos komentavo, tinkamai apibrėžė nežinomus terminus, tačiau nepateikė temos apibendrinimo, paskaitos planą sudėliojo netinkamai, todėl paskaitą baigdavo anksčiau nei turėtų. Pagrindinėmis stiprybėmis, kurių galima išskirti labai mažai, laikytinas gebėjimas reaguoti į studentų elgesį paskaitoje. Dėstytojo silpnybėmis galima išskirti labai prastus komunikacinius gebėjimus, tiesioginio ryšio su auditorija stoką. Tik dalis studentų galėtų pašalinti trūkumus, turi galimybių patobulėti *IR* dėstyto veiklose.

Palyginus *Elgesys A 2012* ir *Elgesys A 2013* analizės rezultatus galima išskirti, kad *Elgesys A 2013* atveju buvo pakoreguotos silpnosios *Elgesys A 2012* vietos, tokios kaip negebėjimas reaguoti į skirtingų mokymosi stilių poreikį paskaitoje, kokybiškiau parengtos užduotys. Tačiau *Elgesys A 2013* atveju atsirado naujas trūkumas, kuris nebuvo išskirtas *Elgesys A 2012* atveju, tai

komunikaciniai gebėjimai. Kaip ir pirmuoju atveju, problema išliko nepakankamas medžiagos pasirengimas paskaitai. Bendrai vertinant *Elgesys A 2013* ekspertai matė daugiau trūkumų, todėl nemano, kad visi dalyviai turėtų potencialo užsiimti informacinio raštingumo ugdymo veiklomis.

3.3.2.7. Rezultatai A 2012

Šioje vertinimo stadijoje vertinamas studento, studijavusio dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, gebėjimas įgytas žinias pritaikyti praktinėje veikloje pabaigus studijas. Su absolventu, kuris po studijų baigimo dirbo darbą, susijusį su informacinio raštingumo paskaitų dėstymu, atvirojo tipo interviu diskutuota apie studijose įgytų gebėjimų ir žinių praktinį pritaikomumą.

Iš 2012 m. tiriamosios grupės vienas dalyvis (*respondentas A*) dirba tiesiogiai su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu susijusį darbą. Jis įsidarbino Mykolo Romerio universiteto bibliotekoje, kurioje užsiima informacinio raštingumo ugdymo veiklomis. Pagrindinės veiklos: studentų, moksleivių, mokslo darbuotojų informacinių gebėjimų ugdymas; dalykinės informacijos teikimas kuruojamiems fakultetams; bibliografinių sąrašų ir informacinių užklausų rengimas. *Respondentas A* pabrėžė, kad pokalbiuose dėl darbo įgytos žinios buvo naudingos, nes susipažino su būsimo darbo specifiška. Taip pat įgytos žinios ir patirtis tapo lemiamu argumentu įsidarbinant. Universiteto vadovybė nenorėjo *respondento A* priimti į darbą, nes šis neturėjo magistro laipsnio. Tačiau įsidarbinti pavyko remiantis argumentu, kad *respondentas A* yra pasirengęs dirbti iš karto (turi praktinės dėstymo studentams patirties ir žinių), todėl jo nereikės papildomai apmokyti. Vertindamas kursą po daugiau nei metų pertraukos *respondentas A* teigė, kad jis buvo naudingas, nes leido susipažinti su mokymo struktūra, mokymų turiniu, mokymų parengimo specifiška, padėjo suprasti, kaip visas procesas turi atrodyti. Didžiausias

privalumas buvo praktika – galimybė išbandyti save, sukurti mokymų turinį bei sulaukti grįžtamojo ryšio, kuriuose vietose reikėtų pasitobulinti.

Kitas dalyvis iš 2012 m. tiriamosios grupės (*respondentas B*) dirba iš dalies su edukacija susijusį darbą. *Respondentas B* dirba Varėnos rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje – kultūrinių ir edukacinių renginių, projektų ir parodų organizatoriumi. *Respondentas B* mano, kad renginių vedimas ir paskaitos dėstymas turi panašumų: viešas kalbėjimas, laikysena, gebėjimas valdyti auditoriją, nuoseklus ir logiškas minčių dėstymas. Tai dalykai, kurių *Informacinio raštingumo ugdymo metodikos* paskaitose buvo mokomasi. *Respondento B* manymu, dalykas *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* yra labai naudingas, nes padėjo *respondentui B* suprasti, kad tokia veikla jam yra įdomi ir norėtų dažniau ją vykdyti.

Trečias dalyvis iš 2012 m. tiriamosios grupės (*respondentas C*) nedirba bibliotekoje ir neatlieka darbo, susijusio su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu. *Respondentas C* mano, jog nepaisant to, kad dabartinis darbas nesusijęs su bibliotekų veikla, kursas buvo naudingas, nes sudarė galimybę įgyti specifinių gebėjimų, pavyzdžiui, savarankiškai parengti informacinio raštingumo kursų programą: suplanuoti ir parengti paskaitų turinį ir jį savarankiškai išdėstyti studentams, o tai siejosi su atsakomybės jausmo ir laiko planavimo gebėjimų įgijimu. Be to, kurso rengimas paskatino prisiminti informacijos paieškos, apdorojimo ir etiško panaudojimo gebėjimus ir žinias. *Respondentas C* pabrėžė, kad savęs išbandymas dėstytojo vaidmenyje vėliau suteikė daugiau pasitikėjimo kitose panašaus pobūdžio veiklose, pavyzdžiui, viešai pristatant savo bakalauro darbą.

Ketvirtasis 2012 m. tiriamosios grupės dalyvis (*respondentas D*) teigė, kad puikiai prisimena kursą, jis buvo tikrai įdomus ir naudingas visiškai nauja patirtimi. Kiek jis naudingas darbinėje veikloje *respondentas D* atsakyti negali, nes yra vaiko priežiūros atostogose ir nedirba. Tačiau mano, kad pagrindinis

dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* privalumas buvo tas, kad teko savarankiškai parengti paskaitų programą, pasirinkti tai, kas vertinga ir įdomu studentams, galvoti, kaip suprantamai ir aiškiai pateikti surinktą medžiagą. Anot respondento D, daug naudos davė tai, kad mokytasi savarankiškai vertinti studentų darbą, o tai iš tiesų yra gana sudėtinga, t. y. būti objektyviam ir nešališkam. Respondento D nuomone, šio dalyko studijose įgyta tikrai naudinga patirtis, kuri gali praversti dirbant daugelyje sričių.

Pateikti 2013 m. tiriamosios grupės dalyvių patirties šiame disertacijos rengimo etape nėra galimybės.

Apibendrinant respondentų atsakymus praėjus daugiau nei metams po dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, galima teigti, kad norimi rezultatai iš dalies buvo pasiekti, nes vienas respondentas dirba su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu susijusį darbą, o kitas pabrėžė, kad sužinojo, jog tokio pobūdžio (informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas) veikla jam būtų įdomi, norėtų ja užsiimti.

3.3.3. Tyrimo duomenų analizės apibendrinimas

Trečiajame poskyryje pateikiamas tyrimų duomenų analizės apibendrinimas remiantis D. L. Kirkpatricko 4 lygių vertinimo modeliu (22 lentelė).

22 lentelė. Veiksmo tyrimo rezultatų apibendrinimas remiantis keturių lygių vertinimo modeliu

Vertinimo lygis		Kriterijus	Gauti duomenys
Pradinis lygmuo	1. <i>Reakcija</i> A	Vertinama, kaip mokymų dalyviai reagavo į mokymus.	Remiantis bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimo rezultatais galima teigti, kad studentai yra iš dalies pasirengę įgyvendinti informacinio raštingumo mokymus – sukurti mokymų turinį ir jį išdėstyti pateikiant tinkamai parengtą ir suplanuotą prezentaciją, tačiau stokojama vadovavimo ir

		komunikacijos gebėjimų, edukacinių veiklų plėtojimo ir analitinių gebėjimų. Šias žinių ir gebėjimų spragas siekta sumažinti dėstant kursą <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>. <i>Reakcija A 2012</i> atveju nustatyta, kad minėtieji gebėjimų ir žinių trūkumai iš dalies išliko, bet <i>Reakcija A 2013</i> buvo beveik panaikinti. Tačiau <i>Reakcija A 2013</i> atveju išryškėjo komunikacijos gebėjimų stoka. <i>Reakcija A</i> lygmenyje laikytina, kad kursas <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> iš dalies padėjo panaikinti studentų gebėjimų ir žinių trūkumus, nustatytus atlikus bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrimą.
	<i>Reakcija B</i>	Reikšmingos dėstytojo savybės, kurios daro įtaką daugiau nei vienam vertinimo kriterijui, susijusios su gebėjimu tinkamai organizuoti darbą paskaitoje, aiškiai kalbėti, skatinti paskaitose interaktyvią komunikaciją, auditorijai suprantamai perteikti naują informaciją. Šios savybės, kaip viena iš silpnųjų dėstytojų pusių, buvo išskirtos <i>Elgesys A</i>. Atlikus pirminio ir pagrindinio tyrimo vidurkių palyginimą <i>Independent-samples T-test</i> nustatyta, kad vidurkiai skiriasi reikšmingai. Nustatyta, kad <i>Reakcija B 2012</i> yra teigiamo vertinimo skalės zonoje, o <i>Reakcija B 2013</i> yra perėjime iš teigiamo vertinimo skalės zonos į labiau neigiamo vertinimo skalės zoną. Tai reiškia, kad <i>Reakcija B 2012</i> veikla buvo įvertinta aukščiau nei <i>Reakcija B 2013</i> veikla. Šis aspektas sutampa su <i>Elgesys A</i> pateiktu įvertinimu. Tačiau pabrėžtina, kad <i>Reakcija B</i> gautas teigiamas vertinimas.
2.	<i>Mokymasis A</i>	Vertinama, kas išmokta mokymuose. Priklausomų imčių palyginimu <i>Paired-samples T-test</i>, kai lyginti apibendrinti 2012 ir 2013 metų pirmojo ir antrojo anketavimo duomenys, gauti rezultatai rodo, kad tarp pirmojo ir antrojo anketavimų yra statistiškai reikšmingas vidurkių skirtumas. Tai reiškia, kad IV kurso studentų, kurie studijavo dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>, savęs vertinimas kurso pradžioje yra statistiškai pagrįstai žemesnis už savęs vertinimą kurso pabaigoje.
	<i>Mokymasis B</i>	Atlikus priklausomų imčių <i>Paired-samples T-test</i> su pirmojo testavimo ir antrojo testavimo duomenimis nustatyta, kad rezultatai statistiškai reikšmingai nepakito, palyginti su pakartotine apklausa. Tai reiškia, kad IV kurso studentų, kurie nestudijavo dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>, savęs vertinimas, palyginus antrojo ir pirmojo testavimo rezultatus, statistiškai pagrįstai nepagerėjo. Taip pat kelta prielaida, kad <i>Mokymasis A</i> ir <i>Mokymasis B</i> pirmosios apklausos ir antrosios apklausos vidurkiai turėtų skirtis, nes <i>Mokymasis A</i> buvo daromas poveikis (eksperimentinė grupė), o <i>Mokymasis B</i> poveikis nebuvo daromas (kontrolinė grupė). Abi prielaidos nepasitvirtino. <i>Mokymasis B</i> vidurkiai buvo aukštesni nei pirmojo anketavimo <i>Mokymasis A</i>. Taip pat nustatyta, kad antrojo anketavimo <i>Mokymasis A</i> ir

			<i>Mokymasis B</i> vidurkiai statistiškai reikšmingai nesiskiria. Tačiau įvertinus aritmetinį vidurkių skirtumą nustatyta, kad <i>Mokymasis A</i> ir <i>Mokymasis B</i> pirmojo ir antrojo anketavimo rezultatai skiriasi ir <i>Mokymasis A</i> atveju skiriasi labiau. Atkreiptinas dėmesys, kad <i>Mokymasis A</i> savęs vertinimo vidurkis yra žemesnis nei <i>Mokymasis B</i>. Keliama prielaida, kad <i>Mokymasis A</i> respondentai, kurie yra eksperimentinė grupė, realiau vertino savo gebėjimus.
	<i>Mokymasis C</i>		Priklausomų imčių <i>Paired-samples T-test</i>, kuris buvo atliktas su pirmojo ir antrojo testavimo duomenimis, parodė, kad tarp apklausų rezultatų yra statistiškai reikšmingas vidurkių skirtumas. Atlikus <i>Independent-samples T-test</i> nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 2012 m. ir 2013 m. atliktos pirmosios apklausos ir 2012 m. bei 2013 m. atliktos antrosios apklausos vidurkių. Pastebėtina, kad pirmojoje apklausoje fiksuotas didesnis vidurkių skirtumas tarp respondentų rezultatų nei antrojoje apklausoje. Tai reiškia, kad mokymuose pavyko sumažinti grupių pirminio pasirengimo skirtumus. Rezultatus galėjo lemti ir tai, kad 2012 m. studentams dėstė geriau pasirengę IV kurso studentai, o 2013 m. studentams dėstė silpniau pasirengę IV kurso studentai.
Pažengęs lygmuo	3. <i>Elgesys A</i>	Vertinamas elgesys.	Palyginus <i>Elgesys A 2012</i> ir <i>Elgesys A 2013</i> analizės rezultatus galima išskirti, kad <i>Elgesys A 2013</i> atveju buvo pakoreguotos silpnosios <i>Elgesys A 2012</i> vietos, tokios kaip negebėjimas reaguoti į skirtingų mokymosi stilių poreikį paskaitoje, be to, kokybiškiau parengtos užduotys. Pagerėjimas užfiksuotas <i>Elgesys A</i>. Pastebėtina, kad <i>Elgesys A 2012</i> atveju ekspertai nustatė daugiau trūkumų, palyginti su <i>Elgesys A 2013</i> atveju. Darytina išvada, kad neigiamam rezultatui įtakos turėjo prasti 2013 m. dalyvių gebėjimai ir žinios.
	4. <i>Rezultatai</i>	Vertinama, kiek apčiuopiamos naudos mokymai davė jų dalyvių organizacijai.	2012 m. įgyvendinti mokymai iš dalies davė norimų rezultatų. Vienas respondentas užsiima informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu ir išklausti mokymai buvo vienas iš kriterijų, padėjusių įsidarbinti norimose pareigose. Kitas respondentas dirba iš dalies su edukacija susijusį darbą ir vertina mokymus kaip reikalingus, nes jie padėjo suprasti, kad norėtų užsiimti tokio pobūdžio veikla. Kiti du respondentai nedirba su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu susijusio darbo. 2013 m. įgyvendintų mokymų rezultatai neįvertinti.

Apibendrinant trečiąją skyrių galima teigti, kad įgyvendinus dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* pavyko iš dalies panaikinti bibliotekininkų edukatorių rengimo Lietuvoje galimybių tyrime išskirtus

trūkumus, kad profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje būtų parengtas bibliotekininkas edukatorius.

Apibendrinant trečiąją dalį galima teigti, kad pavyko atlikti koncepcinio modelio įgyvendinamumo tyrimą. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis, jo organizacinė ir funkcinė struktūra yra tinkama siekiant rengti bibliotekininkus edukatorius, nes empirinio tyrimo rezultatai parodė statistiškai patikimą rezultatų skirtumą tarp eksperimentinės ir kontrolinės tyrimų grupių. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis yra stabilus, bet kartu ir lankstus struktūra, nes sudaro galimybę užtikrinti ciklišką sistemos tobulinimą (pirminis tyrimas, pagrindinis tyrimas), kai remiantis atlikto tyrimo rezultatais sistemos esinių turinys pakoreguojamas nekeičiant esinių sąveikos tvarkos ir skaičiaus.

REZULTATŲ APTARIMAS IR DISKUSIJA

Disertacijoje plėtojama komunikacinės bibliotekininkystės paradigmos žinojimo visuma. Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas disertacijoje traktuojamas kaip komunikacinės bibliotekos funkcijos įgyvendinimas, kuri disertacijoje suvokiama kaip tarpininkavimas tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos. Biblioteka sudaro sąlygas efektyvesnei komunikacijai tarp vartotojų visumos ir informacijos išteklių visumos ugdydama informacinio raštingumo gebėjimus.

Disertacijoje pateiktos išvalgos papildo bendrą žinią apie informacinio raštingumo gebėjimų plėtojimą aukštojoje mokykloje ir bibliotekos vaidmenį jame. Disertacijos autoriaus nuomone, būtina konceptualizuoti bibliotekininko edukatoriaus specializaciją studijose aukštojoje mokykloje, nes bibliotekininko edukatoriaus specializacijos legitimacija yra traktuojama kaip viena iš priemonių aprobuoti bibliotekininkų vykdomą informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą aukštojoje mokykloje. Bibliotekininko edukatoriaus specializacijos suformavimas teoriškai ir praktiškai pagrįstų bibliotekininkų intencijas vykdyti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą įvairiomis formomis, taip pat ir integruojant šių gebėjimų ugdymą į studijų programas ar dalykų turinį.

Disertacijoje panaudoti Lietuvos bibliotekininkystės tyrimuose retai naudojami metodai ir metodologija. Taupaus mąstymo metodika yra naudojama įvairiose srityse, pavyzdžiui, automobilių ir lėktuvų pramonėje (Hines et al., 2004), projektuojant informacines sistemas (Hicks, 2007), medicinos sektoriuje (Mazzocato et al., 2010, Rosmulder, 2011). Disertacijoje taupaus mąstymo metodika remtasi siekiant racionaliai panaudojant esamus išteklius suformuoti bibliotekininko edukatoriaus specializaciją. Programuojamų sistemų metodologija bibliotekininkystės ir informacijos moksluose naudojama įvairioms užduotims atlikti, pavyzdžiui, administruojant bibliotekos informacijos paslaugas (pavyzdžiui, Delbridge ir Fisher, 2007), kuriant į vartotojus orientuotą ir

įrodymais grįstų skaitmeninių bibliotekų projektus (Somerville et al., 2009). Disertacijoje programuojamų sistemų metodologija panaudota kaip metodologinis instrumentas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepciniam modeliui suformuoti. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo kaip sistemos su visų ją sudarančių esinių sąveika vizualizacijai panaudotas ontologijos metodas, kuris šiuo metu vis plačiau įsitvirtina kuriant skaitmeninę heterogeninę informacijos visumą, kad būtų pasiektas turinio vientisumas ir įdiegta semantinė paieška (Gilchrist, 2003). Šios metodikos panaudojimas disertacijoje praplėtė ontologijos metodo pritaikymo bibliotekininkystės ir informacijos moksluose sritis. Ontologijos metodas šiame disertaciniame tyrime leido struktūruoti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo sistemos esinius ir palengvino ryšių tarp šių esinių nustatymą per savybes.

Daugiau analogiškų išsamių tyrimų apie bibliotekininko edukatoriaus ugdymo galimybes profesionalius bibliotekininkus rengiančioje studijų programoje nėra. Šio tyrimo rezultatai galėtų paskatinti atlikti daugiau analogiškų tyrimų, kad jo metu gauti rezultatai būtų patvirtinti arba paneigti, išsiaiškinta dėl panaudotų metodų tinkamumo kitame kontekste, pasikeitus tyrimo vykdytojui ir pasitelkus kitus eksperimento dalyvius.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Apibendrinant teorinės ir empirinės analizės rezultatus galima teigti, kad disertacijos tikslas – teoriškai pagrįsti ir sukurti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje – yra pasiektas, nes buvo išspręsti visi keliami uždaviniai.

1. Išanalizavus bibliotekininko edukatoriaus poreikį besimokančioje visuomenėje bei apibrėžus bibliotekininko edukatoriaus sampratą, vaidmenį, gebėjimų visumą ugdant informacinį raštingumą, buvo išspręstas pirmasis disertacijos uždavinys, leidžiantis teigti, kad:

- bibliotekininkas edukatorius yra profesionalas, ugdantis visuomenės informacinio raštingumo gebėjimus, kurių visuma apibrėžiama *Informacinio raštingumo gebėjimų standartais aukštajame moksle*. Informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas laikomas bibliotekos vykdoma aktyviaja edukacine veikla, kuri užtikrina bibliotekos pagrindinės funkcijos – efektyvaus tarpininkavimo tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos – įgyvendinimą, nes didina vartotojų gebėjimą efektyviai naudotis informacija. Bibliotekininko edukatoriaus gebėjimų visuma apibrėžiama *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais*;
- bibliotekininko edukatoriaus – informacinio raštingumo ugdytojo – poreikį besimokančioje visuomenėje pagrindžia Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose užfiksuotas siekis formuoti besimokančią visuomenę skatinant bendrųjų gebėjimų mokytis visą gyvenimą, nuolatinio asmeninio tobulėjimo ir gebėjimo prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos bei darbo rinkoje reikalingų

kompetencijų ugdymo plėtrą. O tai tiesiogiai siejasi su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu;

- bibliotekininko edukatoriaus įgyvendinamas visuomenės informacinio raštingumo gebėjimų ugdymas užtikrina besimokančios visuomenės plėtrą, nes ugdo gebėjimą nustatyti reikalingos informacijos pobūdį ir mastą, efektyviai ir veiksmingai pasiekti reikalingą informaciją, kritiškai ją vertinti bei kūrybiškai pasinaudoti savo asmeniniams tikslams, individualiai ar dirbant komandoje efektyviai naudotis informacija siekiant užsibrėžto tikslo ir laikantis etikos bei legalumo reikalavimų.
- bibliotekininko edukatoriaus samprata bei jos pagrindu suformuota funkcija papildo ir sudaro pagrindą efektyviau įgyvendinti šiuo metu bibliotekų atliekamą tarpininkavimo tarp informacijos vartotojų ir informacijos išteklių visumos funkciją.

2. Nustačius dabartinę bibliotekininkų edukatorių rengimo būklę, susiejant ją su besimokančios visuomenės poreikiais, bei sukonstravus bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį, buvo išspėstas antrasis uždavinys, kuris leidžia teigti, kad:

- dabartinė bibliotekininkų edukatorių rengimo būklė negali patenkinti besimokančios visuomenės poreikių visa apimtimi ir reikiamu lygmeniu, nes šiuo metu bibliotekininkai edukatoriai tikslingai nėra rengiami. Dažniausiai bibliotekų specialistai informacinio raštingumo gebėjimų ugdymui pasirengia savarankiškai;
- pagerinti esamą dabartinę bibliotekininkų edukatorių ugdymo būklę, susiejant ją su besimokančios visuomenės poreikiais, galima panaudojant šioje disertacijoje sukonstruotą bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinį modelį, kuris gali užtikrinti

- besimokančios visuomenės poreikius atitinkančio specialisto – informacinio raštingumo gebėjimų ugdytojo – parengimą;
- koncepcinio modelio logika ir metodologinis pamatas sudaro pagrindą jį naudoti kaip instrumentą, kad profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje būtų ruošiami pageidaujamos specializacijos bibliotekininkai;
 - ontologijos metodika leido vizualizuoti sukonstruotą modelį sudarančius esinius ir jų tarpusavio semantinę sąveiką ontologijos klasėmis ir jų savybėmis.
3. Išsprendus trečiąją uždavinį – įvertinti bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinio modelio validumą realioje aplinkoje ir pasiūlyti šio modelio praktinį taikymą profesionalius bibliotekininkus rengiančioje aukštosios mokyklos studijų programoje – buvo įrodyta, kad koncepcinis modelis yra tinkamas bibliotekininkų edukatorių ugdymui:
- sisteminiu požiūriu pagrįstas bei holistiškai vertinantis bibliotekininko edukatoriaus ugdymą koncepcinis modelis yra tinkamas bibliotekininko edukatoriaus ugdymo organizavimui, nes užtikrina standartizuotą pasirengimą dėstyti, dalyko įgyvendinimo planą;
 - užtikrina standartizuotą gebėjimų turinį bei jų ugdymą;
 - leidžia nustatyti sąveiką tarp koncepcinio modelio esinių: kintant studentų skaičiui, aplinkybėms, tiriamųjų motyvacijai, emociniam ir intelektualiniam pasirengimui, kinta ir ugdymo rezultatai. Vis dėlto koncepcinio modelio taikymo praktikoje esmė nesikeičia;
 - ontologijos metodu grindžiamas koncepcinis modelis, užtikrinantis jį sudarančių esinių semantiką, koreguojant vieną esinio turinį reikalauja peržiūrėti ir kitus sąveikius esinius;

- kiekybinių ir kokybinių duomenų sinergija veiksmo tyrimo metu atliko patikimo instrumento vaidmenį, įrodantį koncepcinio modelio validumą, nes pakartotinio tyrimo metu buvo gauti geresni gebėjimų tyrimo rezultatai, nei pirmojo bandymo metu. Gebėjimų pokyčiams įtakos turėjo pakoreguota modelio įgyvendinimo metodika, kuri sudarė pagrindą pasiekti geresnių rezultatų.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. ALA's Core Competences of Librarianship. [interaktyvus]. American Library Association, 2009. [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ala.org/ala/educationcareers/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf>>.
2. ALBRECHT, Rebecca; BARON, Sara. (2002). The Politics of Pedagogy: Expectations and Reality for Information Literacy in Librarianship. *Journal of Library Administration*, 36, p. 71–96.
3. ALVITE, Luisa; BARRIONUEVO, Leticia. (2010). *Libraries for Users: Services in Academic Libraries*. Oxford: Chandos Publishing, 2010. ISBN 1843345951.
4. ANDRETTA, Susie. 2005. *Information Literacy: A Practitioner's Guide*. Oxford: Chandos Publishing. ISBN 1843340658.
5. AREA MOREIRA, Manuel et al. (2007). *De la biblioteca al centro de recursos para el aprendizaje y la investigación*. Barcelona: Octaedro: ICE. In: ALVITE, Luisa; BARRIONUEVO, Leticia. (2010). *Libraries for Users: Services in Academic Libraries*. Oxford: Chandos Publishing, 2010. ISBN 1843345951.
6. AUGUSTINAITIS, Arūnas. (1995). *Bibliotekininkystės teorija*. In: *Teoriniai bibliotekininkystės pagrindai: vadovėlis bibliotekininkystės ir bibliografijos spec. studentams / sudarė Genovaitė Raguotienė*. Vilnius, 1995, p. 238. ISBN 9986500079.
7. AUSTEN, Gaynor (1998). Libraries in Partnership: Defining Our Core Roles for the 21st Century [interaktyvus]. Conference of International Association of Technological University Libraries (IATUL), Pretoria, South Africa, June 1-5, 1998 [žiūrėta 2013 vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/detail?accno=ED434661>>.
8. AUSTEN, Gaynor M. (1998). What is my core business? The academic librarian as partner in the teaching and research process. [interaktyvus]. *Proceedings of the International Conference on New Missions of Academic Libraries in the 21st Century held in Beijing, China, October 25-28, 1998*. [žiūrėta 2012 rugpjūčio 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.lib.pku.edu.cn/98conf/paper/a/GaynorAusten.htm>>.
9. BAKER, Robert K. (1997). Faculty Perceptions Towards Student Library Use in a Large Urban Community College. *Journal of Academic Librarianship*, 23(3), pp. 177–82.
10. BARUCHSON-ARBIB, Shifra; BRONSTEIN, Jenny. (2002). A view to the future of the library and information science profession: A Delphi study. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53(5), p. 397–408. DOI 10.1002/asi.10051.
11. BATES, Reid. (2004). A critical analysis of evaluation practice: the Kirkpatrick model and the principle of beneficence. *Evaluation and Program Planning*, 27(3), p. 341–347. DOI: 10.1016/j.evalprogplan.2004.04.011.
12. BAUMAN, Zygmunt. (2007). *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Vilnius: Apostrofa. ISBN 9789955605379.
13. BELL, Steven; SHANK, John. (2004). The Blended Librarian: A Blueprint for Redefining the Teaching and Learning Role of Academic Librarians. *C&RL News*, 65(7), p. 372-375.
14. BENNETT, Scott. (2009). Libraries and Learning: A History of Paradigm Change. *Libraries and the Academy*, 9(2) p. 181–197. DOI <http://dx.doi.org/10.1353/pla.0.0049>.
15. BERTALANFFY, Ludwig von. (1972). *General system theory: foundations, development, applications*. New York: G. Braziller. ISBN 0713901926.
16. BEWICK, Laura; CORRALL, Sheila. (2010). Developing librarians as teachers: A study of their pedagogical knowledge. *Journal of Librarianship and Information Science*, 42(2), p. 97-110. DOI 10.1177/0961000610361419.
17. BIDDISCOMBE, Richard. (2002). Learning support professionals: the changing role of subject specialists in UK academic libraries. *Program: electronic library and information systems*, 36(4), p. 228–235. DOI 10.1108/00330330210447190.

18. BIGGS, John Burville. (2003). *Teaching for quality learning at university: what the student does*. S.l.: Society for Research into Higher Education. ISBN 9780335211685.
19. BLAIR, Ann M. (2010). *Too Much to Know: Managing Scholarly Information before the Modern Age*. S.l.: Yale University Press. ISBN 9780300168495.
20. BOEKHORST, Albert K. (2003). Becoming information literate in the Netherlands. *Library Review*, 52(7), p. 298-309. DOI 10.1108/00242530310487399.
21. BOON, Stuart; JOHNSTON, Bill; WEBBER, Sheila. (2007). A phenomenographic study of English faculty's conceptions of information literacy. *Journal of Documentation*, 63(2), p. 204–228. DOI 10.1108/00220410710737187.
22. BORGMAN, Christine, L. (2003). *Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ISBN 9780262026192.
23. BORUP LARSEN, Jeanne. (2005). A Survey of Library & Information Science Schools in Europe. In: KAJBERG, Leif; LØRRING, Leif. *European curriculum reflections on library and information science education*. [interaktyvus]. Copenhagen: Royal School of Librarianship and Information Science. ISBN 8774152920. [žiūrėta 2011 gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.asis.org/Bulletin/Dec-06/EuropeanLIS.pdf>>.
24. BOTTS, Carroll; EMMONS, Mark. Developing Teaching Competencies for Instructors in the Academic Library: A Case Study. *Public Services Quarterly*, 1(3), p. 65-81. DOI 10.1300/J295v01n03_07.
25. BOUD, David; FELETTI, Grahame. (1991). *The challenge of problem based learning*. S.l.: Kogan Page. ISBN 9780749402495.
26. BREIVIK, Patricia Senn. (2005). 21st Century Learning and Information Literacy. *Change* 37(2), p. 21-27. DOI 10.3200/CHNG.37.2.21-27.
27. BREIVIK, Patricia Senn; GEE, Gordon E. (2006). *Higher education in the Internet age: libraries creating a strategic edge*. Praeger Publishers. ISBN 0275981940.
28. BRETTLER, Alison (2008). Current status and future prospects. *Health Information & Libraries Journal*, 25, p. 32–34. DOI 10.1111/j.1471-1842.2008.00802.x.
29. BRIDGES, Karl. (2003). *Expectations of Librarians in the 21st Century*. Libraries Unlimited. ISBN 0313322945.
30. BROOKS, Jacqueline Grennon; BROOKS, Martin G. (1999). *Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms*. Revised. S.l.: Association for Supervision & Curriculum Deve. ISBN 0871203588.
31. BROPHY, Peter. (2000). Towards a generic model of information and library services in the information age. *Journal of Documentation*, 56(2), p. 161–184. DOI 10.1108/EUM0000000007113.
32. BROPHY, Peter. (2005a). *The academic library*. 2nd ed. London: Facet Publishing. ISBN 1856045277.
33. BROWN, Tom H. (2006). Beyond constructivism: navigationism in the knowledge era. *On the Horizon*, 14(3), p. 108–120. DOI 10.1108/10748120610690681.
34. BRUCE, Christine. (1997). *The Seven Faces of Information Literacy*. Adelaide: Auslib Press. ISBN 1875145435.
35. BULAJEVA, Tatjana (2007). *Žinių ir kompetencijų vertinimas: kaip sukurti studentų pasiekimų vertinimo metodiką: metodinė priemonė*. Vilnius: Petro ofsetas. ISBN 9789955668695.
36. BULLOUGH, Robert V.; KNOWLES, J. Gary; CROW, Nedra A. (1991). *Emerging as a teacher*. London; New York: Routledge. ISBN 0415038626.
37. BURKHARD, Gina et al. (2003). *EnGauge21st Mentury skills* [interaktyvus]. Los Angeles: North Central Regional Educational Laboratory and the Metiri Group. [žiūrėta 2008 rugsėjo 15 d.]. Prieiga per internetą: <www.ncrel.org/engage>.
38. CANDY, Philip C. (2000). *Information Literacy Around the World: Advances in Programs and Research*. S.l.: Centre for Information Studies, Charles Sturt University. ISBN 9780949060884.
39. CATTS, Ralph; LAU, Jesus. (2008). *Towards Information Literacy Indicators*. [interaktyvus]. UNESCO, Information for All Programme (IFAP), Paris. [žiūrėta 2011 lapkričio 10]. Prieiga per Internetą: <http://www.ifla.org/files/information-literacy/publications/towards-information-literacy_2008-en.pdf>.

40. CHECKLAND, Peter (2000). Soft Systems Methodology: a thirty year retrospective. *Systems Research and Behavioral Science*, 17(1), p. 11–58. DOI 10.1002/1099-1743(200011)17:1+<::AID-SRES374>3.0.CO;2-O.
41. CHECKLAND, Peter. (1972). Towards a systems-based methodology for real-world problem solving. *Journal of Systems Engineering*, 3(2), p. 87-116.
42. CHECKLAND, Peter. (1981). *Systems Thinking, Systems Practice*. S.I.: John Wiley & Sons. ISBN 0471279110.
43. CHECKLAND, Peter. (1985). From Optimizing to Learning: A Development of Systems Thinking for the 1990s. *Journal of the Operational Research Society*, 36(9), p. 757–767. DOI 10.1057/jors.1985.141.
44. CLICK, Amanda; WALKER, Claire (2010). Life after library school: On-the-job training for new instruction librarians [interkatyvus]. *Endnotes: The Journal of the New Members Round Table*, 1 (1), p. 1–14 [žiūrėta 2013 vasario 15]. Prieiga per internetą: <<http://ala.org/ala/mgrps/rts/nmrt/oversightgroups/comm/schres/endnotesvoll1is1/endnotesvoll1.cfm>>.
45. CLYDE, Laurel A. (2002). An instructional role for librarians: an overview and content analysis of job advertisements. [interaktyvus]. *Australian Academic & Research Libraries*, 33(3). [žiūrėta 2011 vasario 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.alia.org.au/publishing/aarl/33.3/full.text/clyde.html>>.
46. COBB, Paul. (1994). Where Is the Mind? Constructivist and Sociocultural Perspectives on Mathematical Development. *Educational Researcher*, 23(7), p. 13–20. DOI 10.3102/0013189X023007013.
47. CONNOR, Elizabeth. (2007). Medical librarian 2.0. *Medical reference services quarterly*, 26(1), p. 1–15. DOI 10.1300/J115v26n01_01.
48. CONROY, Helen; BODEN, Debbi. (2007). Teachers, Trainers, Educators, Enablers: What skills do we need and where do we get them? [interaktyvus]. *Proceedings of the Umbrella Conference, held in De Havilland Campus, University of Hertfordshire, United Kingdom, July 28-30, 2007*. [žiūrėta 2011 spalio 26]. Prieiga per Internetą: <http://www.powershow.com/view/129778-YTM4Y/Teachers_Trainers_Educators_Enablers_flash_ppt_presentation>.
49. *Core and Advanced Competencies for Library Instructors & Coordinators*. (1985). American Library Association: ACRL Instruction Section.
50. COX, Christopher N.; BLAKESLEY, Lindsay Elizabeth. (2008). *Information Literacy Instruction Handbook*. American Library Association. ISBN 0838909639.
51. COX, Laura. (2007). *Librarians as teachers: a study of the pedagogical knowledge and needs of subject librarians*. MA Librarianship Dissertation, University of Sheffield.
52. CUNLIFFE, Ann L. (2008). Orientations to Social Constructionism: Relationally Responsive Social Constructionism and its Implications for Knowledge and Learning. *Management Learning*, 39(2), p. 123–139. DOI 10.1177/1350507607087578.
53. CURRÁS, Emilia (2010). *Ontologies, taxonomies and thesauri in systems science and systematics*. Oxford: Chandos Publishing. ISBN 1843346125 9781843346128.
54. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (2011) [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas [žiūrėta 2013 gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://dz.lki.lt/>>.
55. DALRYMPLE, Connie. (2002). Perceptions and Practices of Learning Styles in Library Instruction. *College & Research Libraries*, 63(3), p. 261-73.
56. DAVIS, Kaetrena. (2007). The academic librarian as instructor: A study of teacher anxiety. *College & Undergraduate Libraries*, 14, 2007, 77-101. DOI 10.1300/J106v14n206.
57. DEESE-ROBERTS, Susan; KEATING, Kathleen. (2000). *Library Instruction: A Peer Tutoring Model*. S.I.: Libraries Unlimited. ISBN 9781563086526.
58. DEFRANCO, Francine M.; BLEILER, Richard. (2003). *Evaluating library instruction*. S.I.: Association of Research Libraries. ISBN 9781594076114.
59. Dėl 2014-2020 metų Nacionalinės pažangos programos patvirtinimo. (2012). [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausybė, 2012 m. lapkričio 28 d. nr. 1482. [žiūrėta 2012 gruodžio 11]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/ES_paramos_ateitis/NPP_aptarimas/NPP_FINAL_Nr._1482.doc>.

60. Dėl valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos patvirtinimo. (2012). [interaktyvus]. Lietuvos Respublikos Seimas: nutarimo projektas, 2012 12 06, nr. XIIP-110. [žiūrėta 2013 m. sausio 25 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=438859>.
61. DELBRIDGE, Rachel; FISHER, Shelagh (2007). The use of soft systems methodology (SSM) in the management of library and information services: a review. *Library Management*, 28(6/7), p. 306–322. DOI 10.1108/01435120710774459.
62. DICK, Bob (2002). Postgraduate programs using action research. *Learning Organization*, 9(4), p. 159–170. DOI 10.1108/09696470210428886.
63. DICK, Bob (2002). Postgraduate programs using action research. *Learning Organization*, 9(4), p. 159–170. DOI 10.1108/09696470210428886.
64. DIRKX, A.; THEUNS, A.; TIMMERS, C. (2006). In drie uur bewust onbekwaam. In: NIJBOER, Jelke; HAMMELBURG, Esther. (2010). Extending media literacy: a new direction for libraries. *New Library World*, 111(1/2), p. 36–45. DOI 10.1108/03074801011015676.
65. DIXON-THOMAS, Courtlann (2012). *Information literacy and the 21st century academic librarian: A Delphi study* [interaktyvus]. Daktaro disertacija. Minnesota: Capella University [žiūrėta 2013 vasario 15 d.]. Prieiga per internet: <<http://search.proquest.com/docview/922671414>>.
66. DOYLE, Christina S. (1994). *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. S.I.: DIANE Publishing. ISBN 9780788170126.
67. DOOMEN, Jasper (2009). Information Inflation. *Journal of Information Ethics*, 18(2), p. 27–37. DOI 10.3172/JIE.18.2.27.
68. DUOBLIENĖ, Lilija. (2009). Ar pavyks išvengti hibridinio tapatumo formavimo(si) informacinėje visuomenėje? *Acta Paedagogica Vilnensia*, 23, p. 79-91.
69. EDWARDS, Mary E.; BLACK, Erik W. (2012). Contemporary Instructor-Librarian Collaboration: A Case Study of an Online Embedded Librarian Implementation. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 6(3-4), p. 284–311. DOI 10.1080/1533290X.2012.705690.
70. EISENBERG, Michael B. (2010). Information Literacy: Essential Skills for the Information Age. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 28(2), p. 39–47.
71. ELDEN, Max; CHISHOLM, Rupert F. (1993). Emerging Varieties of Action Research: Introduction to the Special Issue. *Human Relations*, 46(2), p. 121–142. DOI 10.1177/001872679304600201.
72. ENG, Chen Swee. (2000). Problem-based learning: Educational tool or philosophy. [interaktyvus] *Proceedings of the Asia-Pacific conference on problem-based learning, Temasek Polytechnic, Singapore, Singapore held on 4-7 of December, 2000*. [žiūrėta 2012 birželio 6 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tp.edu.sg/pbl_sweeeng.pdf>.
73. ESTRIN, Jonathan, W. (1998). From Bibliographic Instruction to Instructional Management: A Process-oriented Approach for Reengineering Library Instruction Programs. [interaktyvus]. *The Katharine Sharpe Review*, 6. [žiūrėta 2011 gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://alexia.lis.uiuc.edu/review/6/estrin_inst.html>.
74. *Europa 2020: Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija*. (2010). [interaktyvus]. Briuselis: Europos komisijos komunikatas. [žiūrėta 2011 spalio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LT:PDF>>.
75. FABIAN, Sarah; WESTBROCK, Theresa. (2007). Proficiencies for Instruction Librarians: Is There Still a Disconnect Between Professional Education and Professional Responsibilities? *College Research Libraries*, 71, p. 569–590.
76. FAGAN, Jody. (2002). Students' Perceptions of Academic Librarians. *The Reference Librarian*, 78, p. 131–148. DOI 10.1300/J120v37n78.
77. FEATHER, John; STURGES, Paul (eds.). (2005). *International encyclopedia of information and library science*. 2nd ed. London; New York: Routledge. ISBN 0415259010.
78. FEETHAM, Margaret. (2006). The Subject Specialist in Higher Education – A Review of the Literature. In: *Subject Librarians: engaging with the Learning and Teaching Environment*. Ashgate, Aldershot. ISBN 0754640957.

79. FIELD, Andy. (2000). *Discovering Statistics Using SPSS for Windows: Advanced Techniques for Beginners*. S.l.: Sage Publications Ltd. ISBN 0761957553.
80. FORMOSA, Marvin, 2013. Late-Life Learning in the European Union: Implications for Social and Public Policy. In: PHELLAS, Constantinos (ed.). *Aging in European Societies* [interaktyvus]. Boston, MA: Springer US, p. 255–266 [žiūrėta 2013 vasario 15 d.]. ISBN 978-1-4419-8344-2, 978-1-4419-8345-9. Prieiga per internet: DOI 10.1007/978-1-4419-8345-9_17.
81. FOURIE, Ina. (2004). Librarians and the claiming of new roles: how can we try to make a difference? *Aslib Proceedings*, 56(1), p. 62–74. DOI 10.1108/00012530410516877.
82. FRIDÉN, Kerstin. (1996). The librarian as a teacher: experiences from a problem-based setting. *Health Libraries Review*, 13(1), p. 3–7. DOI 10.1046/j.1365-2532.1996.1310003.x.
83. GASPER, P. (1999). Social Constructivism. In: AUDI, Robert (ed.). (1999). *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. 2. S.l.: Cambridge University Press. ISBN 0521637228.
84. GEROLIMOS, Michalis; KONSTA, Rania. (2008). Librarians' skills and qualifications in a modern informational environment. *Library Management*, 29(8/9), p. 691–699. DOI 10.1108/01435120810917305.
85. GIBBONS, Michael; LIMOGES, Camille; NOWOTNY, Helga; SCHWARTZMAN, Simon; SCOTT, Peter; TROW, Martin. (1994). *The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. S.l.: SAGE Publications Ltd. ISBN 0803977948.
86. GIDDENS, Anthony. (2000). *Modernybė ir asmens tapatumas: asmuo ir visuomenė vėlyvosios modernybės amžiuje*. Vilnius: Pradai. ISBN 9986943604.
87. GIGCH, John P. van. (1974). *Applied general systems theory*. New York: Harper and Row. ISBN 0060467754.
88. GILCHRIST, Alan (2003). Thesauri, taxonomies and ontologies – an etymological note. *Journal of Documentation*, 59(1), p. 7–18. DOI 10.1108/00220410310457984.
89. GIVEN, Lisa, M.; JULIEN, Heidi. (2005). Finding Common Ground: An Analysis of Librarians' Expressed Attitudes Towards Faculty. *The Reference Librarian*, 43(89/90), p. 25–38. DOI 10.1300/J120v43n89_03.
90. GLASER, Robert. (1984). Education and Thinking: The Role of Knowledge. *American Psychologist*, 39(2), p. 93–104.
91. GLOSIENĖ, Audronė. (2010). *Kūrybiškumas ir socialinis kapitalas žinių visuomenėje: idėjų žemėlapis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 9789955336259.
92. GLOSIENĖ, Audronė; MANŽUCH, Zinaida. (2009). Esminės funkcijos. In: *Bibliotekininkystės ir informacijos studijų vadovas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 9789955334965.
93. GRIGAS, Vincas. (2011). Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo galimybės: Lietuvos atvejis. *Informacijos mokslai*, 58, p. 74–93.
94. GRUNDY, Shirley (1982). Three modes of action research. *Curriculum Perspectives*, 2(3), p. 23–34.
95. HALL, Rachel. (2010). Public Praxis: A Vision for Critical Information Literacy in Public Libraries. *Public Library Quarterly*, 29(2), p. 162–175. DOI 10.1080/01616841003776383.
96. HALL, Russell A. (2013). Beyond the Job Ad: Employers and Library Instruction. *College & Research Libraries*, 74(1), p. 24–38.
97. HARDESTY, Larry. (1995). Faculty culture and bibliographic instruction: An exploratory analysis. *Library trends*, 44(2), p. 339–367.
98. HEERY, Mike; MORGAN, Steve. (1996). *Practical strategies for the modern academic library*. London: Aslib. ISBN 0851423701.
99. HEPWORTH, Mark. (2000). Approaches to providing information literacy training in higher education: Challenges for librarians. *New Review of Academic Librarianship*, 6(1), p. 21–34. DOI 10.1080/13614530009516799.
100. HERNON, Peter; PASTINE, Maureen. (1977). Student perceptions of academic librarians. *College & Research Libraries*, 38(2), p. 129–39.
101. HICKS, B.J. (2007). Lean information management: Understanding and eliminating waste. *International Journal of Information Management*, 27(4), p. 233–249. DOI 10.1016/j.ijinfomgt.2006.12.001.

102. HILBERT, Martin (2012). How much information is there in the “information society”? *Significance*, 9(4), p. 8–12. DOI 10.1111/j.1740-9713.2012.00584.x.
103. HINES, Peter; HOLWEG, Matthias; RICH, Nick (2004). Learning to evolve: A review of contemporary lean thinking. *International Journal of Operations & Production Management*, 24(10), p. 994–1011. DOI 10.1108/01443570410558049.
104. HJØRLAND, Birger. (2000). Library and information science: practice, theory, and philosophical basis. *Information Processing & Management*, 36(3), p. 501–531. DOI 10.1016/S0306-4573(99)00038-2.
105. HOLWEG, Matthias. (2007). The genealogy of lean production. *Journal of Operations Management*, 25(2), p. 420–437. DOI 10.1016/j.jom.2006.04.001.
106. HULTMAN ÖZEK, Yvonne; EDGREN, Gudrun; JANDÉR, Katarina (2012). Implementing the Critical Friend Method for Peer Feedback among Teaching Librarians in an Academic Setting. *Evidence Based Library and Information Practice*, 7(4), p. 68–81.
107. HUTCHINS, Robert M. *The learning society*. London: Pall Mall Press.
108. *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. (2000). [interaktyvus]. Chicago: American Library Association. [žiūrėta 2009 m. lapkričio 24 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html> >.
109. ISHIMURA, Yusuke; BARTLETT, Joan C. (2009). Information Literacy Courses in LIS Schools: Emerging Perspectives for Future Education. *Education for Information*, 27 (4), p. 197–216.
110. JACKSON, Maureen; SHENTON, Andrew K. (2010). Independent learning areas and student learning. *Journal of Librarianship and Information Science*, 42(4), p. 215–223. DOI 10.1177/0961000610380821.
111. JARVIS, Peter. (2000). Globalisation, the Learning Society and Comparative Education. *Comparative Education*, 36(3), p. 343–355. DOI 10.2307/3099622.
112. JARVIS, Peter; HOLFORD, John; GRIFFIN, Colin (eds.). (2003). *The Theory and Practice of Learning*. 2. S.l.: Routledge. ISBN 0749438592.
113. JOHNSON, Anna Marie; FARISON, Leslie; SPROLES, Claudene. (2008). What the Teachers Are Teaching: How MLIS Programs Are Preparing Academic Librarians for Instructional Roles. *Journal of Education for Library Information Science*, 49(3), p. 195–210.
114. JOHNSON, Anna Marie; SPROLES, Claudene; DETMERING, Robert; ENGLISH, Jessica (2012). Library instruction and information literacy 2011. *Reference Services Review*, 40(4), p. 601–703. DOI 10.1108/00907321211277396.
115. JOHNSTON, Bill; WEBBER, Sheila. (2003). Information Literacy in Higher Education: A review and case study. *Studies in Higher Education*, 28(3), p. 335–352. DOI 10.1080/030757070309295.
116. JOVAIŠA, Leonas. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2007. ISBN 995551292X.
117. JULIEN, Heidi. (2000). Information Literacy Instruction in Canadian Academic Libraries: Longitudinal Trends and International Comparisons. *College & Research Libraries* 61(6), p. 510–523.
118. JULIEN, Heidi. (2005). Education for Information Literacy Instruction: A Global Perspective. *Journal of Education for Library and Information Science*, 46(3), p. 210–216. DOI 10.2307/40323845.
119. JULIEN, Heidi; BOON, Stuart. (2004). Assessing instructional outcomes in Canadian academic libraries. *Library & Information Science Research*, 26(2), p. 121–139. DOI 10.1016/j.lisr.2004.01.008.
120. JULIEN, Heidi; GENUIS, Shelagh K. (2011). Librarians’ experiences of the teaching role: A national survey of librarians. *Library & Information Science Research*, 33(2), p. 103–111. DOI 16/j.lisr.2010.09.005.
121. JULIEN, Heidi; PECOSKIE, Jen (J.L.). (2009). Librarians’ experiences of the teaching role: Grounded in campus relationships. *Library & Information Science Research*, 31(3), p. 149–154. DOI 10.1016/j.lisr.2009.03.005.
122. KANNIAH, Anuratha; KRISH, Pramela. (2010). Collaborative learning skills used in Weblog. [interaktyvus]. *CALL-EJ Online*, 11(2). [žiūrėta 2012 02 15]. Prieiga per internetą: < http://callej.org/journal/11-2/kanniah_krish.html >.

123. KEMMIS, Stephen; MCTAGGART, Robin. (1988). *The action research reader*. S.I.: Deakin University Press, Australia. ISBN 073000564X.
124. KEMMIS, Stephen; MCTAGGART, Robin. (2005). Communicative action and the public sphere. In: DENZIN, Norman K.; LINCOLN, Yvonna S. (2005). *The SAGE Handbook of Qualitative Research*. 0. S.I.: Sage Publications. ISBN 0761927573.
125. KIRKPATRICK, Donald L. (2005). *Transferring Learning to Behavior: Using the Four Levels to Improve Performance*. [San Francisco (California)]: Berrett-Koehler. ISBN 1576753255.
126. KNIGHT, Lorrie A. (2002). The role of assessment in library user education. *Reference Services Review*, 30(1), p. 15–24. DOI 10.1108/00907320210416500. 4
127. KRATHWOHL, David R. (1998). *Methods of educational and social science research: an integrated approach*. S.I.: Longman. ISBN 9780801320293.
128. KRIVIENĖ, Irena. (2009). Mokslinės bibliotekos. In: *Bibliotekininkystės ir informacijos studijų vadovas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 978955334965.
129. LAU, Jesus (2013). Conceptual Relationship of Information Literacy and Media Literacy. In: *Conceptual Relationship of Information Literacy and Media Literacy in Knowledge Societies: Series of Research Papers* [interaktyvus]. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) [žiūrėta 2013 02 15]. Prieiga per internetą: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/wsis/WSIS_10_Event/WSIS_-_Series_of_research_papers_-_Conceptual_Relationship_between_Information_Literacy_and_Media_Literacy.pdf>.
130. LAURILLARD, Diana. (2002). *Rethinking university teaching: a conversational framework for the effective use of learning technologies*. 2nd ed. London; New York: RoutledgeFalmer. ISBN 0415256798.
131. LEE, Alice (2013). Literacy and Competencies Required to Participate in Knowledge Society. In: *Conceptual Relationship of Information Literacy and Media Literacy in Knowledge Societies: Series of Research Papers* [interaktyvus]. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) [žiūrėta 2013 02 15]. Prieiga per internetą: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/wsis/WSIS_10_Event/WSIS_-_Series_of_research_papers_-_Conceptual_Relationship_between_Information_Literacy_and_Media_Literacy.pdf>.
132. LEVY, Philippa; ROBERTS, Sue. (2005). *Developing the New Learning Environment: The Changing Role of the Academic Librarian*. Library Association Publications Ltd. ISBN 1856045307.
133. LEWIS, Martin. (2010). The University of Sheffield Library Information Commons: A Case Study. *Journal of Library Administration*, 50(2), p. 161–178. DOI 10.1080/01930820903455040.
134. *Lietuva 2030: Lietuvos pažangos strategija*. (2010).[interaktyvus]. Vilnius: Valstybės pažangos taryba. [žiūrėta 2011 spalio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lietuva2030.lt/images/stories/dokumentas.pdf>>.
135. Lietuvių kalbos žodynas (t. I–XX, 1941–2002). (2005). [interaktyvus]. Redaktorių kolegija: Gertrūda Naktinienė (vyr. redaktorė), Jonas Paulauskas, Ritutė Petrokienė, Vytautas Vitkauskas, Jolanta Zabarskaitė. [žiūrėta 2012 spalio 10 d.]. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. ISBN 9986668980. Prieiga per internetą: <www.lkz.lt>.
136. LYNCH, Beverly P.; SMITH, Kimberly, R. (2001). The Changing Nature of Work in Academic Libraries. *College & Research Libraries*, 62(5), p. 407-420.
137. LLOYD, Annemaree. (2010). *Information Literacy Landscapes: Information Literacy in Education, Workplace and Everyday Contexts*. Oxford [etc.]: Chandos Publishing. ISBN 9781843345077.
138. LOESCH, Martha Fallahay. (2010). Librarian as Professor: A Dynamic New Role Model. *Education Libraries*, 33(1), p. 31-37.
139. LONG, Matthew P.; SCHONFELD, Roger C. (2010). *Ithaka S+R Library Survey 2010: Insights from U.S. Academic Library Directors*. [interaktyvus]. New York: ITHAKA S+R. [žiūrėta 2012 gruodžio 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ithaka.org/ithaka-s-r/research/ithaka-s-r-library-survey-2010/insights-from-us-academic-library-directors.pdf>>.
140. LORENZEN, M. (2001). A brief history of library instruction in the United States of America. *Illinois Libraries*, 83(2), 8-18.

141. *LST EN ISO 2789:2005 Informacija ir dokumentai. Tarptautinė bibliotekų statistika (ISO 2789:2003)*. (2005). Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas, p. 67.
142. LUPTON, Mandy (2004). *The Learning Connection: Information Literacy and the Student Experience*. S.l.: Auslib Press. ISBN 9781875145577.
143. LUPTON, Mandy. (2002). The getting of wisdom: reflections of a teaching librarian. *Australian Academic & Research Libraries*, 33(2), p. 75-85.
144. LUPTON, Mandy. (2004). *The learning connection: information literacy and the student experience*. Adelaide: Auslib Press. ISBN 1875145575.
145. MANDERNACK, Scott B. (1990). An Assessment of Education and Training Needs for Bibliographic Instruction Librarians. *Journal of Education for Library and Information Science*, 30(3), p. 193–205. DOI 10.2307/40323446.
146. MANI, Nandita S. (2008). “Library-On-The-Go”: Utilizing Technology to Provide Educational Programming. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 96(3), p. 230–232. DOI 10.3163/1536-5050.96.3.009.
147. MASSIALAS, B.G. (2001). Hidden curriculum in the classroom. In: SMELSER, Neil J. (2001). *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. Amsterdam [u.a.]: Elsevier, Pergamon. ISBN 0080430767.
148. MAUGHAN, Patricia, Davitt.(2001). Assessing Information Literacy Among Undergraduates: A Discussion of the Literature and the University of California-Berkeley Assessment Experience. *College and Research Libraries* 62(1), p. 71-85.
149. MAZZOCATO, Pamela; SAVAGE, Carl; BROMMELS, Mats; ARONSSON, Håkan; THOR, Johan (2010). Lean thinking in healthcare: a realist review of the literature. *Quality and Safety in Health Care*, 19(5), p. 376–382. DOI 10.1136/qshc.2009.037986.
150. MBABU, Loyd G. (2009). LIS Curricula Introducing Information Literacy Courses Alongside Instructional Classes. *Journal of Education for Library and Information Science* 50(3), p. 203-210.
151. MCADOO, Monty L. (2012). *Fundamentals of library instruction*. S.l.: American Library Association. ISBN 9780838911419.
152. MCELVANEY, Jessica; BERGE, Zane. (2009). Weaving a Personal Web: Using online technologies to create customized, connected, and dynamic learning environments. *Canadian Journal of Learning and Technology* 35(2), p. 10.
153. MCGUINNESS, Claire (2011). *Becoming Confident Teachers: A Guide for Academic Librarians*. S.l.: Chandos Publishing (Oxford) Ltd. ISBN 184334629X.
154. MCGUINNESS, Claire. (2009). Information skills training practices in Irish higher education. *Aslib Proceedings*, 61(3), p. 262–281. DOI 10.1108/00012530910959817.
155. MCNIFF, Jean (2002). *Action Research: Principles and Practice*. 2. S.l.: Routledge. ISBN 0415219949.
156. MENESES, Julio; MOMINÓ, Josep Maria. (2010). Putting Digital Literacy in Practice: How Schools Contribute to Digital Inclusion in the Network Society. *The Information Society*, 26(3) p. 197–208. DOI 10.1080/01972241003712231.
157. MEULEMANS, Yvonne Nalani; BROWN, Jennifer (2001). Educating instruction librarians: A model for Library and Information Science education. *Research Strategies*, Vol. 18(4), p. 253–264. DOI 10.1016/S0734-3310(03)00002-8.
158. MEULEMANS, Yvonne Nalani; BROWN, Jennifer. (2001). Educating instruction librarians: A model for Library and Information Science education. *Research Strategies*, 18(4), p. 253–264. DOI 10.1016/S0734-3310(03)00002-8.
159. MILLER, Riel. (2004). Imagining a Learning Intensive Society. In: *Learning in the 21st Century: Towards Personalisation*. (2004). [interaktyvus]. Dublin: Information Society Commission. [žiūrėta 2012 gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.dcenr.gov.ie/NR/rdonlyres/82EF3D60-C224-430B-8639-F3982767EC84/0/Learninginthe21stCenturyDec04.pdf>>.
160. MONTIEL-OVERALL, Patricia. (2009). Teachers’ perceptions of teacher and librarian collaboration: Instrumentation development and validation. *Library & Information Science Research*, 31(3), p. 182–191. DOI 10.1016/j.lisr.2009.04.001.

161. MONTIEL-OVERALL, Patricia; GRIMES, Kim (2013). Teachers and librarians collaborating on inquiry-based science instruction: A longitudinal study. *Library & Information Science Research*, 35 (1), p. 41–53. DOI 10.1016/j.lisr.2012.08.002.
162. MONTIEL-OVERALL, Patricia; GRIMES, Kim (2013). Teachers and librarians collaborating on inquiry-based science instruction: A longitudinal study. *Library & Information Science Research*, 35(1), p. 41–53. DOI 10.1016/j.lisr.2012.08.002.
163. MOORE, Penny (2002). An analysis of information literacy education worldwide [interaktyvus]. *White Paper prepared for UNESCO, the US National Commission on Libraries and Information Science, and the National Forum on Information Literacy, for use at the Information Literacy Meeting of Experts*, Prague, The Czech Republic [žiūrėta 2013 vasario 15 d.]. Prieiga per internet: <<http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/moore-fullpaper.pdf>>.
164. MORGAN, Steve. (2001). Library Instruction: A Peer Tutoring Model. *Library Management*, 22(8/9), p. 422-429.
165. MURDOCH, Jonathan. (2006). *Post-structuralist geography: a guide to relational space*. London etc: SAGE Publications. ISBN 0761974237.
166. *Museums, Libraries, and 21st Century Skills Report*. (2008). [interaktyvus]. Washington DC: Institute of Museum and Library Services [žiūrėta 2012 12 31 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ims.gov/assets/1/AssetManager/21stCenturySkills.pdf>>.
167. NIJBOER, Jelke; HAMMELBURG, Esther. (2010). Extending media literacy: a new direction for libraries. *New Library World*, 111(1/2), p. 36–45. DOI 10.1108/03074801011015676.
168. NIMON, Maureen. (2002). Developing lifelong learners: controversy and the educative role of the academic librarian. *AARL Australian Academic Research Libraries*, 33(1).
169. NOY, Natalya; MCGUINNESS, Deborah (2001). *Ontology Development 101: A Guide to Creating Your First Ontology* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2013 06 15]. Prieiga per internetą: <http://ksl.stanford.edu/KSL_Abstracts/KSL-01-05.html>.
170. NOWOTNY, Helga; SCOTT, Peter; GIBBONS, Michael. (2001). *Re-Thinking Science: Knowledge and the Public in an Age of Uncertainty*. 1. S.l.: Polity. ISBN 0745626084.
171. O’CONNOR, Lisa. (2009). Information literacy as professional legitimation: The quest for professional jurisdiction. *Library Review*, 58(4), p. 272-289. DOI 10.1108/00242530910952828.
172. OAKLEAF, Megan (2009). The information literacy instruction assessment cycle: A guide for increasing student learning and improving librarian instructional skills. *Journal of Documentation*, 65 (4), p. 539–560. DOI 10.1108/00220410910970249.
173. OAKLEAF, Megan. (2010). *The Value of Academic Libraries: A Comprehensive Research Review and Report*. [interaktyvus]. Chicago: Association of College and Research Libraries. [žiūrėta 2012 gruodžio 28 d.]. ISBN 978-0-8389-8568-7. Prieiga per internetą: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/issues/value/val_report.pdf>.
174. OAKLEAF, Megan; OWEN, L., Patricia (2013). Closing the 12-13 GAP o: School and Academic Librarians Supporting 21st Century Learners. In: BURHANNA, Kenneth J. (ed.). *Informed Transitions: Libraries Supporting the High School to College Transition*. S.l.: Libraries Unlimited. ISBN 1610691288.
175. OYSTON, Edward. (2011). The modern academic library. In: BAKER, David; EVANS, Wendy. (2011). *Libraries and Society: Role, responsibility and future in an age of change*. S.l.: Chandos Publishing (Oxford) Ltd. ISBN 184334131X.
176. OLDENBURG, Ray (ed.). (2002). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories About the “Great Good Places” at the Heart of Our Communities*. S.l.: Da Capo Press. ISBN 1569246122.
177. OLDROYD, Margaret et al. (2004). *Developing Academic Library Staff for Future Success*. *Developing Academic Library Staff for Future Success*. 2nd. Ed. Library Assn Pub Ltd., 2004. ISBN 1856044785.
178. OLSSON, Lena. (1995). Det datoriserade biblioteket: Maskindrömmar på 70-talet. In: HJØRLAND, Birger. (2000). *Library and information science: practice, theory, and philosophical basis*. *Information Processing & Management*, 36(3), p. 501–531. DOI 10.1016/S0306-4573(99)00038-2.
179. ØROM, Anders (2000). Information science, historical changes and social aspects: a nordic outlook. *Journal of Documentation*, 56 (1), p. 12–26. DOI 10.1108/EUM0000000007133.

180. ØROM, Anders. (2000). Information science, historical changes and social aspects: a nordic outlook. *Journal of Documentation*, 56(1), p. 12–26. DOI 10.1108/EUM000000007133.
181. OVERALL, Patricia Montiel (2009). Cultural Competence: A Conceptual Framework for Library and Information Science Professionals. *The Library Quarterly*, 79 (2), p. 175–204. DOI 10.1086/597080.
182. OVERALL, Patricia Montiel (2009). Cultural Competence: A Conceptual Framework for Library and Information Science Professionals. *The Library Quarterly*, 79(2), p. 175–204. DOI 10.1086/597080.
183. OWUSU-ANSAH, Edward K. (2001). The academic library in the enterprise of colleges and universities: Toward a new paradigm. *Journal of Academic Librarianship*, 27(4),p. 282-294. DOI 10.1016/S0099-1333(01)00215-4.
184. PAPPERT, Rebecca. (2005). *A Course and Syllabus Review of ALA-Accredited Master's Programs: Focus on Education for Library Instruction*. [interaktyvus]. University of North Carolina: Master's Paper Collection.[žiūrėta 2011 gegužės 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://dc.lib.unc.edu/cdm4/item_viewer.php?CISOROOT=/s_papers&CISOPTR=808&CISOBX=1&REC=18>.
185. PARTRIDGE, Helen; MENZIES, Victoria; LEE, Julie; MUNRO, Carrie. (2010). The contemporary librarian: Skills, knowledge and attributes required in a world of emerging technologies.*Library & Information Science Research*, 32(4),p. 265–271. DOI 10.1016/j.lisr.2010.07.001.
186. PATEL, Nandish V. (1995). Application of soft systems methodology to the real world process of teaching and learning. *International Journal of Educational Management*, 9(1), p. 13–23. DOI 10.1108/09513549510075998.
187. PEACOCK, Judith. (2001). Teaching skills for teaching librarians: Postcards from the edge of the educational paradigm. *Australian Academic and Research Libraries*,32(1), p. 1-17.
188. PERRY, Chad; ZUBER-SKERRITT, Ortun (1992). Action research in graduate management research programs. *Higher Education*, 23(2), p. 195–208. DOI 10.1007/BF00143646.
189. PETERS, Judy. (2007). *Engaging student teachers through the development and presentation of problem-based scenarios*. Proceedings of the AARE 2006 International education research conference held on 26-30 November 2006, Adelaide, Australia.
190. PINFIELD, Stephen. (2001). The changing role of subject librarians in academic libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 33(1), p. 32–38. DOI 10.1177/096100060103300104.
191. PLATT, A.; WARWICK, S. (1995). Review of soft systems methodology. *Industrial Management & Data Systems*, 95(4), p. 19–21. DOI 10.1108/02635579510086698.
192. POLGER, Mark Aaron; OKAMOTO, Karen. (2010). “Can’t anyone be a teacher anyway?”: student perceptions of academic librarians as teachers. [interaktyvus]. *Library Philosophy and Practice*, p. 1-16. [žiūrėta 2012 gruodžio 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.highbeam.com/doc/1G1-225588891.html>>.
193. POPE, Nigel. (2001). An Examination of the Use of Peer Rating for Formative Assessment in the Context of the Theory of Consumption Values. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 26(3),p. 235–246. DOI 10.1080/02602930120052396.
194. PORCARO, David. (2011). Applying constructivism in instructivist learning cultures. *Multicultural Education & Technology Journal*, 5(1), p. 39–54. DOI 10.1108/17504971111121919.
195. POWIS, Chris. (2005). Infoteach: developing an online community of practice of librarians who teach. *SCONUL Focus*, 35, p. 70-72.
196. RADER, Hannelore B. (2002). Information Literacy 1973-2002: A Selected Literature Review. *Library Trends*, 51 (2), p. 242–59.
197. RAZALI, Mohd Nornadiah; WAH, Bee Yap (2011). Power comparisons of Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors and Anderson-Darling tests. *Journal of Statistical Modeling and Analytics*, nr. 2(1), p. 21–33.
198. ROBLYER, Margaret, D.; DOEERING, Aeering, K. (2009). *Integrating educational technology into teaching*. Pearson/Merrill Prentice Hall. ISBN 0131195727.
199. ROSMULDER, Remco Willem (2011). *Improving healthcare delivery with lean thinking: action research in an emergency department*. Doktoro disertacija. University of Twente: Enschede.

200. ROWLEY, Jennifer; ROBERTS, Sue. Influential leadership for academic libraries. In: BROPHY, Peter; GRIFFITHS, Jillian R.; CRAVEN, Jenny. (2008). *Access, Delivery, Performance: The Future of Libraries Without Walls: a Festschrift to Celebrate the Work of Professor Peter Brophy*. S.l.: Facet Pub. ISBN 9781856046473.
201. SÆTRE, Tove Pemmer. (2002). *Biblioteket som læringsarena med bibliotekaren som pedagog: et utviklingsarbeid knyttet til bibliotekarutdanning med sikte på å etablere et nytt fagområde kalt "bibliotekpedagogikk"*. In: TORRAS, Maria-Carme. (2008). *Information Literacy Education: A Process Approach: Professionalising the Pedagogical Role of Academic Libraries*. Oxford [etc.]: Chandos Publishing. ISBN 9781843343868.
202. SAUNDERS, Laura (2012). The Reality of Reference: Responsibilities and Competencies for Current Reference Librarians. *Public Services Quarterly*, 8(2), p. 114–135. DOI 10.1080/15228959.2012.662074.
203. SAUNDERS, Laura. (2009). The Future of Information Literacy in Academic Libraries: A Delphi Study. *Portal Libraries and the Academy*, 9(1), p. 99–114. DOI 10.1353/pla.0.0030.
204. SCHILLER, Herbert. (2006). Informacija ir brandusis kapitalizmas. In: WEBSTER, Frank. (2006). *Informacinės visuomenės teorijos*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ISBN 9986850568.
205. SCHULTE, Stephanie J. (2008). Integrating information literacy into an online undergraduate nursing informatics course: the librarian's role in the design and teaching of the course. *Medical Reference Services Quarterly*, 27(2), p. 158–172. DOI 10.1080/02763860802114272.
206. SELEMATSELA, Daisy N. S.; DU TOIT, A. S. A. (2007). Competency profile for librarians teaching information literacy. *South African Journal of Library & Information Science*, 73(2), p. 119–129.
207. SHANK, John, D.; DEWALD, Nancy, H. (2010). *The Evolving Instructional Proficiencies of the Academic Librarian: An Attitudinal Study of Academic Library Administrators' Perceptions of Necessary Instructional Skills*. [interaktyvus]. Proceedings of the Library Research Seminar V: Integrating Research and Practice held on 6-9 October, 2010, Maryland, USA. [žiūrėta 2011 gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lrsv.umd.edu/abstracts/Shank_Dewald.pdf>.
208. SHEPHERD, Eileen. (2010). In-service training for academic librarians: a pilot programme for staff. *Electronic Library*, 28(4), p. 507–524. DOI 10.1108/02640471011065346.
209. SIBRIAN, Ineta (2009). *Metodologiniai skaitymo kultūros tyrimų aspektai: pedagoginė paradigma Lietuvos bibliotekininkystėje po 1918 m.* Doktorato disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009, p. 200.
210. SKYTTNER, Lars. (2005). *General Systems Theory: Problems, Perspectives, Practice*. S.l.: World Scientific. ISBN 9789812563897.
211. SMITH, Jorden K.; GIVEN, Lisa M.; JULIEN, Heidi; OUELLETTE, Dana; DELONG, Kathleen (2013). Information literacy proficiency: Assessing the gap in high school students' readiness for undergraduate academic work. *Library & Information Science Research*, 35(2), p. 88–96. DOI 10.1016/j.lisr.2012.12.001.
212. SOMERVILLE, Mary M.; BRAR, Navjit (2009). A user-centered and evidence-based approach for digital library projects. *Electronic Library*, 27(3), p. 409–425. DOI 10.1108/02640470910966862.
213. *Sorbonne Joint Declaration: Joint declaration on harmonization of the architecture of the European higher education system*. (1998). [interaktyvus]. Sorbonne: Ministers in charge for France, Germany, Italy and the United Kingdom. [žiūrėta 2011 vasario 13 d.]. Prieiga per internet: <http://www.eee.es/pdf/Sorbona_EN.pdf>.
214. *Standard lektora a knowledge mentora informačního vzdělávání*. (2010). [interaktyvus]. Národní klastr informačního vzdělávání (NAKLIV). [žiūrėta 2011 gegužės 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.nakliv.cz/standard-lektora-informacniho-vzdelavani>>.
215. STEGER, Manfred. (2008). *Globalizacija: labai trumpas įvadas*. Vilnius: Eugrimas. ISBN 9789955682875.
216. STROTHER, Judith B.; ULIJN, Jan M.; FAZAL, Zohra (2012). *Information Overload: An International Challenge for Professional Engineers and Technical Communicators*. S.l.: John Wiley & Sons. ISBN 9781118360514.
217. *Studijų nuostatai* (2012). [interaktyvus]. Vilniaus universiteto Senato komisija. 2012 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. SK-2012-12-8 [žiūrėta 2012 gegužės 12 d.]. Prieiga per internetą:

- <http://www.vu.lt/site_files/SD/Studentams/SP/SRD/VU_studiju_nuostatai_naujoji_redakcija.pdf>.
218. SULLIVAN, Brigit Shea. (1997). Education for library instruction, a 1996 survey. *Research Strategies*, 15(4), p. 271–277. DOI 16/S0734-3310(97)90014-8.
 219. SUN, Hao-Chang; CHEN, Kuan-nien; TSENG, Chishu; TSAI, Wen-Hui. (2011). Role changing for librarians in the new information technology era. *New Library World*, 112(7/8), p. 321–333. DOI 10.1108/03074801111150459.
 220. SUNDAR, Janice. (2005). Collaborations between teacher-librarians and classroom teachers. *School Libraries in Canada*, 25(2), p. 39-45.
 221. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Leveno-Budapešto/Vienos laikotarpis 2009-2010 m.* (2010). [redaktorė Mimoza Kligienė]. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. ISBN 9789986036548.
 222. TALJA, Sanna; MAULA, Hanni. (2003). Reasons for the use and non-use of electronic journals and databases: A domain analytic study in four scholarly disciplines. *Journal of Documentation*, 59(6), p. 673–691. DOI 10.1108/00220410310506312.
 223. TALJA, Sanna; TUOMINEN Kimmo; SAVOLAINEN, Reijo (2005). “Isms” in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61,(1), p. 79–101. DOI 10.1108/00220410510578023.
 224. *Tarybos išvados 2009 m. gegužės 12 d. dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos (“ET 2020”).* (2009). Europos Sąjungos oficialusis leidinys, C 119/2 (LT), nr. 5 (28).
 225. *Tarptautinių žodžių žodynas.* (2003). 2-as patais. leid. Vilnius: Alma littera, 2003. ISBN 9955081007.
 226. TAUTKEVIČIENĖ, Gintarė. (2005). *Studentų mokymosi aplinkų susiformavimui iš universiteto bibliotekos edukacinės aplinkos įtaką darantys veiksniai.* Daktaro disertacija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
 227. *The Future of Research and the Research Library.* (2009). [interaktyvus]. A Report to DEFF Denmark’s Electronic Research Library. [žiūrėta 2012 gruodžio 28 d.]. ISBN 978-87-92057-82-2. Prieiga per internetą: <http://www.deff.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/DEFF/Publikationer/Andre_rapporter/The_Future_of_Research_and_the_Research_Library.pdf>.
 228. *The Standards for Proficiencies for Standards for Instruction Librarians and Coordinators.* (2007). [interaktyvus]. Chicago: American Library Association. [žiūrėta 2010 liepos 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/profstandards.pdf>>.
 229. TOMLINSON, John. *Globalizacija ir kultūra.* Vilnius: Mintis, p. 254. ISBN 5417008435.
 230. TORRAS, Maria-Carme Calvo; SAETRE, Tove Pemmer.(2009). *Information Literacy Education: A Process Approach. Professionalizing the Pedagogical Role of Academic Libraries.* 1. S.I.: Neal-Schuman Publishers. ISBN 184334386X.
 231. VAIČIŪNIENĖ, Vilhelmina. (2007). *Informacinis raštingumas modernizuojant universitetines studijas.* Doktoraro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
 232. VAITKEVIČIUS, Raimundas; SAUDARGIENĖ, Aušra (2006). Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. ISBN 9955121386.
 233. VALENZA, Joyce Kasman. (2004). *Power Tools Recharged: 125+ Essential Forms and Presentations for your School Library Information Program leaflets.* American Library Association. ISBN 0838908802.
 234. *Vilniaus universiteto statuto patvirtinimo įstatymas.* (2006). [interaktyvus]. Lietuvos Respublikos Seimas. Numeris: I-281. 2006 05 25. [žiūrėta 2011 gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=277796>.
 235. VLADIMIROVAS, Levas; DAGYTĖ, Ina; KANCLERIS, Algirdas. (1974). Informacinių įgūdžių ugdymas Lietuvoje. *Knygotyra*, 4, p. 33-41.
 236. WALTER, Scott. (2008). Librarians as Teachers: A Qualitative Inquiry into Professional Identity. *College & Research Libraries*, 69(1), p. 51-71.
 237. WATSTEIN, Sarah Barbara. (2004). Emerging roles of health sciences librarians: academic library centrality. *Reference Services Review*, 32(1), p. 13-15. DOI 10.1108/00907320410519298.

238. WEBSTER, Frank. (2006). *Informacinės visuomenės teorijos*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ISBN 9986850568.
239. WESTBROCK, Theresa; FABIAN, Sarah. (2010). Proficiencies for Instruction Librarians: Is There Still a Disconnect Between Professional Education and Professional Responsibilities? *College & Research Libraries*, 71(6), p. 569–590.
240. WESTBROOK, Lynn. (1999). Passing the Halfway Mark: LIS Curricula Incorporating User Education Courses. *Journal of Education for Library and Information Science*, 40(2), p. 92. DOI 10.2307/40324119.
241. WHITE, Gary, W. (1999). Academic subject specialist positions in the United States: a content analysis of announcements from 1990 through 1998. *The Journal of Academic Librarianship*, 25(5), p. 372–382. DOI 10.1016/S0099-1333(99)80056-1.
242. WILKINSON, James. (2000). Librarians at the Heart of the Campus. *College & Undergraduate Libraries*, 6(2), p. 25–40. DOI 10.1300/J106v06n02_03.
243. WILSON, Tom. (2008). The information user: past, present and future. *Journal of Information Science*, 34(4), p. 457–464. DOI 10.1177/0165551508091309.
244. WOMACK, James P.; JONES, Daniel T. (2010). *Lean Thinking: Banish Waste and Create Wealth in Your Corporation*. S.l.: Simon and Schuster. ISBN 9781439135952.
245. WOMACK, James P.; JONES, Daniel T.; ROOS, Daniel. (1991). *The Machine That Changed the World: The Story of Lean Production*. S.l.: Harper Perennial. ISBN 0060974176.
246. WRIGHT, Alease (Christy). (2008). *Are Academic Librarians being Prepared to Teach?* Preceedings from the eighteenth Annual Conference Association of Faculty for Advancement of Community College Teaching, 10-11 January, 2008 held at Carroll Community College Westminster, Maryland, USA.

Šaltiniai

1. *LIBJOBS: A mailing list for librarians and information professionals seeking employment*. (2013). [interaktyvus]. International Federation of Library Associations and Institutions. [žiūrėta 2013 sausio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://infoserv.inist.fr/wwsympa.fcgi>>.

PRIEDAI

Priedas 1. Instruktuojančių bibliotekinių ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai

1. Administraciniai gebėjimai

1.1. Geba reguliariai atsiskaityti savo tiesioginiam vadovui apie įvykdytus mokymus ir užtikrinti, kad išsikelti mokymų tikslai atitinka bendrus studijų programos ar dalyko tikslus.

1.2. Puikiai dirba komandoje ir pats jai teikia žinių, padeda savo gebėjimais, kad būtų pagerintas dėstymas.

1.3. Kaupia tikslių statistiką ir kitus duomenis apie savo dėstymo veiklą ir reguliariai juos pateikia.

2. Pasiiekimų įvertinimo gebėjimai

2.1. Geba kurti veiksmingą studentų vertinimo sistemą ir panaudoti sukauptą informaciją, siekdamas asmeninio tobulėjimo profesinėje srityje ir mokymo veikloje.

3. Bendravimo gebėjimai

3.1. Suvokia, kad skirtingi mokymosi stiliai reikalauja skirtingo bendravimo ir pagal tai pritaiko savo bendravimo stilių ir metodus.

3.2. Kontroversiškas ir netikėtas diskusijas veda įgudusiai, nekritikuodamas – taip padėdama/as studentams mokytis.

3.3. Geba pasitelkti įprastas ryšio priemones, kad padėtų studentams tinkamai dirbti ir klasėje, ir už jos ribų.

3.4. Prašo kolegų įvertinimo dėl su dėstymu susijusių bendravimo gebėjimų ir gautą informaciją panaudoja asmeniniam tobulėjimui.

4. Mokymo programos gebėjimai

4.1. Analizuoja susijusių sričių mokymo programas, ieškodamas mokymams tinkamų kursų ir programų.

4.2. Užtikrina, kad studentai, atlikdami jiems skirtas užduotis, naudosis biblioteka.

5. Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai

5.1. Geba apibūdinti informacinio raštingumo svarbą akademinėi bendruomenei, mecenatams, programoms ir skyriams, kuriuose dirba.

5.2. Informacinio raštingumo gebėjimus, sampratą ir gebėjimus integruodamas į bibliotekinių mokymų paskaitas, užduotis ir mokymo kursą bendradarbiauja su mokymo personalu.

5.3. Bendradarbiauja su mokymo personalu ir administracija, siekdamas planuoti ir laipsniškai įgyvendinti informacinio raštingumo gebėjimų ir sąvokų įtraukimą į dalyko mokymo programą.

6. Mokymų planavimo gebėjimai

6.1. Bendradarbiauja su mokymo personalu, apibrėždamas lūkesčius ir trokštamus mokymosi rezultatus, kad užtikrintų, jog bibliotekų mokymo kurse bus tinkamai ugdoma informacinio raštingumo gebėjimus, panaudoti tinkami šaltiniai.

6.2. Tinkamai grupuoja pamokos plano informaciją dėstomo kurso, seminarų vedimui.

6.3. Geba kurti į besimokantįjį orientuotą aplinką ir įtraukti užduotis, tiesiogiai susijusias su numatomais mokymosi rezultatais.

6.4. Padeda besimokantiesiems patiems įvertinti savo žinių poreikį, pasirinkti informacijos šaltinius ir vystyti gebėjimus, reikalingus tinkamai identifikuoti, nustatyti ir įvertinti šaltinius.

6.5. Pritaiko pristatomos medžiagos turinį pagal turimą laiką ir erdvę.

6.6. Dėstymą pritaiko individualioms besimokančiųjų savybėms, tokioms kaip jų jau turimos žinios ir patirtis, motyvacija mokytis, kognityviniai sugebėjimai bei aplinkybės, kuriomis vyksta mokymosi procesas.

6.7. Į mokymo procesą integruoja tinkamas technologijas, kad pagerintų praktinę ir komunikacinę mokymosi puses, taip pat žinių įsisavinimą, supratimą bei išliekamąją informacijos vertę.

7. Lyderystės gebėjimai

7.1. Aktyviai siekia pasinaudoti visomis dėstymo galimybėmis bibliotekoje, institucijoje, regioninėse ar valstybinėse organizacijose.

7.2. Skatina bibliotekinius ir mokymo personalą dalyvauti diskusijose, užduoti klausimų ir dalytis idėjomis apie dėstymą.

8. Planavimo gebėjimai

8.1. Iš anksto planuoja pristatomos medžiagos turinį ir pristatymą, pasiruošimo mokymams laiką.

9. Pristatymo gebėjimai

9.1. Visapusiškai išnaudoja savo balsą, akių kontaktą, gestus, kad besimokantieji gyvai įsitrauktų į mokymosi procesą.

9.2. Mokymų turinio pristatymui parenka skirtingus būdus (raštu, žodžiu, vaizdais, internetu, naudodamas pristatymams skirtą programinę įrangą) pagal besimokančiųjų poreikius.

9.3. Išnaudoja turimas technologines priemones ir tolygiai pereina nuo vienos priemonės prie kitos.

9.4. Siekia išaiškinti visus sudėtingus terminus, vengia perdėto žargono, vartoja žodyną, atitinkantį besimokančiųjų lygį.

9.5. Praktikuojasi ir repetuoja pristatymo turinį, kol įsisavina žinias ir jas gali pristatyti pasitikėdamas savimi.

10. Propagavimo gebėjimai

10.1. Propaguoja bibliotekų mokymų teikiamas galimybes ir paslaugas naujam personalui, nepakankamai remiamiems skyriams ir programoms, visai universiteto aplinkai, kuri susijusi su instruktavimo atsakomybėmis ir teminėmis sritimis.

10.2. Užmezga ir palaiko darbo santykius su paskirtais universiteto skyriais ir programomis, kad bibliotekų mokymai būtų įtrauktas į bendrą mokymo programą ir kitas švietėjiškas iniciatyvas.

10.3. Veiksmingai ir pozityviai atstovauja bibliotekai ir mokymų programai vietiniuose, regioniniuose ir valstybės mastu organizuojamuose susirinkimuose ir konferencijose.

11. Dalyko išmanymas

11.1. Domisi naujausia informacija apie susijusių sričių principus, teorijas, metodologijas bei temas ir panaudoja šią informaciją planodamas mokymus.

11.2. Geba identifikuoti šios srities ir susijusių disciplinų pirminius bei antrinius šaltinius ir propaguoja šių šaltinių naudojimą mokymuose.

11.3. Vartoja atitinkamą konkretaus dalyko bei susijusių disciplinų žodyną mokymuose ir dirbdamas su fakulteto personalu ir studentais.

12. Dėstyimo gebėjimai

12.1. Kuria į besimokantįjį nukreiptą aplinką, naudodamas aktyvias, bendradarbiavimo ir kitas tinkamas mokymosi veiklas.

12.2. Pritaiko dėstyimo metodus ir jų pateikimo būdus prie skirtingų mokymosi stilių, kalbinių ir tobulėjimo gebėjimus, amžiaus grupės ir skirtingų besimokančiųjų poreikių.

12.3. Palaiko konstruktyvų dėstytojo ir besimokančiojo santykį, skatindamas besimokančiuosius užduoti klausimus ir į juos atsakyti, suteikdamas tam pakankamai laiko, perfrazuodamas klausimus ir užduodamas provokuojančius bei diskutuotinus klausimus.

12.4. Geba keisti mokymo metodus taip, kad jie atitiktų mokinių grupės mokymosi stilių ir aplinką.

12.5. Skatina mokymo personalą dalyvauti diskusijose mokymuose, bibliotekų mokymų turinį susieti su dėstomo dalyko turiniu, atsakinėti į studentų klausimus.

12.6. Pagal įgytą patirtį tobulina mokymo gebėjimus, kaupia naują informaciją apie mokymo metodus ir mokymosi teorijas.

12.7. Dalijasi mokymo gebėjimais ir žiniomis su kitu mokymų personalu.

Priedas 2. Dalyko „Informacinio raštingumo ugdymo metodika“ aprašas

Projektas „Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos (ECTS) nacionalinės koncepcijos parengimas: kreditų harmonizavimas ir mokymosi pasiekimais grindžiamų studijų programų metodikos kūrimas bei diegimas“ VP1-2.2-ŠMM-08-V-01-001

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Vita Mozūraitė Kitas (-i): dokt. Vincas Grigas	Bibliotekinių ir informacijos mokslų institutas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmosios	-	Privalomas

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	7 semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Studentai turi būti išklaušę komunikacijos ir informacijos teorijos, informacijos tvarkybos ir ieškos, informacijos išteklių kursus	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
3	90	34 (16 val. paskaitų; 16 val. Pratybų; 2 val. konsultacijų)	40

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
Tikslas – išugdyti bibliotekininkui, kaip edukatoriui, būtinus gebėjimus, supažindinti su pagrindiniais informacinio raštingumo ugdymo metodais bei parengti studentus savarankiškai organizuoti Informacinio raštingumo ugdymo procesą. Studentus siekiama išugdyti refleksyviais ugdymo praktikais, gebančiais įgyvendinti informacinio raštingumo veiklas, pasiremiant tyrimais grindžiamu mokymu ir probleminio ugdymosi metodais.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Išugdyti dalykinę ir metodinę kompetenciją (gebėjimą tikslingai taikyti ugdymo mokslo teoriją ugdymo praktikoje)	Tyrimais grįsti mokymosi metodai; informaciniai (demonstravimas, iliustravimas, lektūra); praktinė užduotis	Egzaminas (interviu), saviagnostika, klausytojų mokymosi rezultatai

Išugdyti bendravimo, diagnostinius, organizacinius (efektyviai organizuoti mokymo(si) procesą)	Aktyvaus mokymo (darbas grupėse, darbas poromis, diskusija); informaciniai (demonstravimas, iliustravimas, lektūra); praktinė užduotis	Praktinė užduotis, interviu, klausytojų pateikti informacinio raštingumo kurso vertinimo rezultatai
Išugdyti kūrybinius gebėjimus (kūrybiškai optimizuoti mokymo(si) procesą)	Į problemas orientuoti mokymosi metodai; praktinė užduotis; informaciniai (demonstravimas, iliustravimas, lektūra)	Praktinė užduotis, darbo kokybė seminarų bei pratybose, informacinio raštingumo kurso praktinis įgyvendinimas
Išugdyti gebėjimą analizuoti, tirti ugdymo kokybę ir reflektuoti ugdymo eigą bei rezultatus	Į problemas orientuoti mokymosi metodai; informaciniai (demonstravimas, iliustravimas, lektūra); praktinė užduotis; savidiagnostika	Savidiagnostika, egzaminas (interviu)
Išugdyti gebėjimą suplanuoti ir parengti studijų/dalyko/kurso programą ir ją įgyvendinti	Į problemas orientuoti mokymosi metodai; informaciniai (demonstravimas, iliustravimas, lektūra); praktinė užduotis	Informacinio raštingumo kurso programos projektas, informacinio raštingumo kurso praktinis įgyvendinimas (ekspertų vertinimai)

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Bendrieji ugdymo klausimai: ugdymo mokslo objektas; ugdymo mokslo sistema; ugdymo samprata; ugdymo tikslai ir uždaviniai; ugdymo teorijos parinkimas; tyrimais grįstas, į studentus orientuotas mokymas.	2							4	Skaityti: <i>Šiuolaikinės didaktikos pagrindai: vadovėlis.</i> Puslapiai nuo 5 iki 21.
2. Informacinio raštingumo aspektai: Informacinio raštingumo koncepcija ir kontekstas; Informacinio raštingumo standartai; Informacinio raštingumo modeliai; informacinis raštingumas kaip atskira disciplina ar sudedamoji dalyko dalis; Informacinio raštingumo sklaida.	2							4	Skaityti: <i>Information literacy landscapes : information literacy in education, workplace and everyday contexts.</i> Puslapiai nuo 48 iki 69.
3. Informacinio raštingumo ugdymo	2		4	2				4	Skaityti:

strategijos planavimas: paskaitos plano sukūrimas; padalomosios medžiagos parengimas ir kūrybingas panaudojimas; paskaitos medžiagos sklaidos užtikrinimas.								<i>Informacinių gebėjimų ugdymas.</i> Informacinio raštingumo kurso programos projektas. Puslapiai nuo 20 iki 36.	
4. Paskaitų pobūdis: paskaitos struktūros numatymas; užduočių parengimas seminarams; diskusijų planavimas ir organizavimas; pasirengimas individualiai konsultacijai.	2		4	2				6	Skaityti: <i>Teaching information literacy for inquiry-based learning.</i> Informacinio raštingumo kurso programos projektas. Puslapiai nuo 5 iki 35.
5. Kurso turinio pateikimo technologijos: auditorijos parengimas įvairaus pobūdžio paskaitoms (grupiniam darbui, atsiskaitymui, diskusijoms, teorinės medžiagos pateikimui); Web 2.0 panaudojimas įtvirtinant pateiktą teorinę medžiagą; interaktyvios žinių tikrinimo technologijos.	2		2	2				4	Skaityti: <i>Information literacy meets Library 2.0.</i> Informacinio raštingumo kurso programos projektas. Puslapiai nuo 121 iki 141.
6. Vertinimo konstravimas: vertinimo tikslai ir formos; vertinimo validumas; vertinimo patikimumas; vertinimo aiškumas ir apibrėžtumas.	2		4					6	Skaityti: <i>A practical guide to information literacy assessment for academic librarians.</i> Informacinio raštingumo kurso programos projektas. Puslapiai nuo 7 iki 22 ir nuo 115 iki 130.
7. Ugdymo saviagnostika: ugdymo kokybės vertinimo poreikis; ugdymo kokybės analizė remiantis studentų vertinimais; ugdymo kokybės vertinimas studentų rezultatų kontekste; esminio atlikimo indikatorius (angl. KeyPerformanceIndicator) panaudojimas informaciniame raštingume; dėstytojų pateiktas bibliotekininko kaip edukatoriaus darbo kokybės vertinimas; kolegialus	4		2	2				4	Skaityti: <i>Standards for Proficiencies for Standards for Instruction Librarians and Coordinators.</i> Saviagnostika. Puslapiai nuo 1 iki 20.

mokymosi ir mokymo kokybės vertinimas (angl. Peerreviewofleaningandteaching).									
8. Praktinis diskursas: ugdymo metodų pavyzdžiai; atvejų analizė; paskaitų skaitymas.		2		8				8	Informacinio raštingumo kurso praktinis įgyvendinimas
Iš viso	16	2		16				34	40

Vertinimo strategija	Svori s proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbo kokybė seminaruose bei pratybose	20 proc.	Semestre	2 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, formuluoja problemas ir klausimus, teikia kritinių pastabų; 1 balas: dalyvauja diskusijose, atsako į užduodamus klausimus; 0 balų: beveik nedalyvauja diskusijose arba praleido daugiau nei 1/3 seminarų
Informacinio raštingumo kurso praktinis įgyvendinimas	40 proc.	Semestre	4 balai: kursas įgyvendintas laikantis užsibrėžto plano, sėkmingai įgyvendinta ugdymo metodika, kursų turinys parengtas kokybiškai, teigiami klausytojų ir ekspertų vertinimai. 3 balai: kursas įgyvendintas šiek tiek nukrypstant nuo užsibrėžto plano, ugdymo metodika tinkamai įgyvendinta, kursų turinyje užfiksuota smulkių netikslumų, teigiami klausytojų ir ekspertų vertinimai. 2 balai: kursas įgyvendintas nukrypstant nuo užsibrėžto plano, ugdymo metodika įgyvendinta nereflektyviai, turinys painus, pateiktas neatsižvelgiant į klausytojų lygį, vidutiniški klausytojų ir ekspertų vertinimai. 1 balas: kursas įgyvendintas nesilaikant užsibrėžto plano, ugdymo metodika įgyvendinta netinkamai, turinys painus, netikslus, žemesni nei vidutiniški klausytojų ir ekspertų vertinimai. 0 balų: kursas įgyvendintas nesilaikant užsibrėžto plano, nesivadovauta jokia ugdymo metodika, turinys painus, fiksuojama faktinių netikslumų, neigiami klausytojų ir ekspertų vertinimai.
Informacinio raštingumo kurso programos projektas	20 proc.	Semestre	2 balai: projekto pirmajame vertinime pateiktas aiškus, konkretus ir tikslus kursų planas, parinkta tinkama ugdymo metodika atsižvelgiant į auditoriją, kursų siekinius ir kitas aplinkybes, preliminarus kursų turinys yra pakankamas 4 paskaitų ciklui. 1 balas: projektas pirmajame vertinime sulaukė pastabų dėl plano, metodikos, turinio, todėl pagal pateiktas pastabas rekomenduota pakoreguoti projektą. 0 balų: projektas ir antrajame vertinime sulaukė pastabų dėl plano, metodikos, turinio, todėl pagal pateiktas pastabas rekomenduota pakoreguoti projektą tam, kad turėtų galimybę praktiškai įgyvendinti IR kursus.
Egzaminas (interviu), studentų savidiagnostika,	20 proc.	Sesijoje	2 balai: gebama aiškiai suformuluoti savo, kaip ugdytojo, veiklos privalumus ir minusus, gebama

klausytojų mokymosi rezultatai			logiškai atsakyti į kritiką, pateikti išvadas dėl tolesnių perspektyvų užsiimti <i>IR</i> ugdymu, klausytojų mokymosi rezultatai yra aukštesni nei vidurkis (visų klausytojų). 1 balas: negebama aiškiai suformuluoti savo, kaip ugdytojo, veiklos privalumų ir minusų, negebama logiškai reaguoti į išsakytą kritiką, pateikiamos abstrakčios išvados dėl tolesnių perspektyvų užsiimti <i>IR</i> ugdymu, klausytojų mokymosi rezultatai yra žemesni nei vidurkis (visų klausytojų). 0 balų: negebama aiškiai suformuluoti savo, kaip ugdytojo, veiklos privalumų ir minusų, nereaguojama į išsakytą kritiką arba reaguojama logiškai nepagrįstai, negebama pateikti išvadų dėl galimybės užsiimti <i>IR</i> ugdymu, klausytojų mokymosi rezultatai yra neigiami.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
	2007	A practical guide to information literacy assessment for academic librarians / Carolyn J. Radcliff ... [et al.].		Westport [Conn.]; London : Libraries Unlimited. Puslapiai nuo 7 iki 22 ir nuo 115 iki 130.
Hepworth, Mark	2009	Teaching information literacy for inquiry-based learning.		Oxford [etc.] : Chandos Publishing. Puslapiai nuo 5 iki 35.
	2008	Informacinių gebėjimų ugdymas : mokomoji knyga / Natalija Mažeikienė ... [et al.].		Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla. Puslapiai nuo 20 iki 36.
Lloyd, Annemaree	2010	Information literacy landscapes : information literacy in education, workplace and everyday contexts		Oxford [etc.] : Chandos Publishing. Puslapiai nuo 48 iki 69.
Šiaučiukėnienė, Liuda	2006	Šiuolaikinės didaktikos pagrindai: vadovėlis		Kauno technologijos universitetas. - Kaunas: Technologija. Puslapiai nuo 5 iki 21.
Papildoma literatūra				
	2008	Information literacy meets Library 2.0 / edited by Peter Godwin , Jo Parker		London. Puslapiai nuo 121 iki 141.
	2008	Standards for Proficiencies for Standards for Instruction Librarians and Coordinators		American Library Association http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/profstandards.pdf . Puslapiai nuo 1 iki 16.

Priedas 3. Dalyko “Informacinis raštingumas” aprašas

Projektas „Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos (ECTS) nacionalinės koncepcijos parengimas: kreditų harmonizavimas ir mokymosi pasiekimais grindžiamų studijų programų metodikos kūrimas bei diegimas“ VP1-2.2-ŠMM-08-V-01-001

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Informacinis raštingumas	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Vita Mozūraitė Kitas (-i): dokt. Vincas Grigas	Bibliotekinių ir informacijos mokslų institutas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmosios	-	Privalomas

Igyvendinimo forma	Vykdyimo laikotarpis	Vykdyimo kalba (-os)
Auditorinė	Semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: mokėti anglų kalbą	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
4	120	52 (16 val. paskaitų; 16 val. Seminarų; 16 val. Pratybų; 4 val. konsultacijų)	68

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
Tikslas – parengti studentus darbui informacinėje aplinkoje: ugdyti kritiško ir analitiško informacijos paieškos, naudojimo ir iškomunikavimo gebėjimus ir tuo pačiu suformuoti savarankiško studijavimo bei studijavimo grupėje, mokymosi visą gyvenimą ir etiško informacijos naudojimo pradmenis.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
- Studentai žinos informacijos paieškos, analizės ir sintezės būdus;	probleminiai (probleminis dėstymas, probleminis pokalbis); tiriamieji (paieškos); aktyvaus mokymo (darbas grupėse, darbas poromis, diskusija); informaciniai	Egzaminas (formalizuotas testas raštu) Praktinės dalies vertinimas: individualių užduočių atlikimas; aktyvumas bei darbo kokybė seminaruose bei pratybose
- Studentai gebės dirbti su įvairiais informacijos šaltiniais;		
- Gebės efektyviai iškomunikuoti savo žinojimą kolegoms;		
- Gebės įvertinti savo veiklą ir pasirinktus informacinės veiklos žingsnius bei modelį;		

- Gebės teisiškai ir etiškai naudotis mokslinė produkcija;	(demonstravimas, iliustravimas, lektūra); orientuoti į studentus (refleksyvus darbas paskaitose ir praktiniuose užsiėmimuose); savidiagnostika.	
- Studentai mokės taikyti įvairius informacijos paieškos, informacijos šaltinių vertinimo ir informacijos naudojimo būdus;		

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		Užduotys
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	
1. Informacinių gebėjimų vieta viso gyvenimo mokymosi koncepcijoje	2						2		nustatyti informacinį poreikį; parengti informacijos paieškos strategiją pagal nustatytą iš nustatytą temą; surasti straipsnį, knygą, elektronines publikacijas nurodyta tema; išanalizuoti duomenų bazės ir/ar kitos informacijos paieškos sistemos struktūrą ir paieškos joje ypatumus; surasti temai tinkamus įvairius informacinius šaltinius ir nustatyti jų mokslinę vertę; pagal įvairias taisykles sudaryti publikacijų sąrašą, parengti cituojamo teksto išnašas; parengti rašomo mokslinio darbo schemą; teisiškai, laikantis akademinės etikos
2. Informacinis raštingumas kaip informacijos valdymas;	2		2				4	6	
3. Informacinių gebėjimų ugdymo modeliai. Informacinio raštingumo standartai;	2		2				4	6	
4. Raštingumo rūšys: gramatinis, funkcionalusis, socialinis, bibliotekinis, technologinis, medijų, skaitmeninis;	2		4	4			10	16	
5. Pagrindiniai darbo su informacija aspektai: informacijos poreikio suvokimas ir įvertinimas; informacijos buvimo vietos nustatymas; informacijos šaltinių radimas ir jų įvertinimas (paieškos strategijos ir taktikos); darbas su informacijos šaltiniais – tekstų analizė (darbas su informaciniu aparatu), informacijos išgavimas (konspektavimas), informacinių blokų kūrimas, sintezė; naujos informacijos kūrimas; rezultatų ir veiklos vertinimas.	4	2	4	10			20	30	
6. Kritinis požiūris į informaciją: pagrindiniai informacijos vertės nustatymo aspektai; teisiniai ir etiniai informacijos panaudojimo aspektai.	4	2	4	2			12	10	

										pasinaudoti informacijos šaltiniu rengiant mokslinį esė;
Iš viso		16	4	16	16			52	68	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Formalizuotas testas	30%	Semestro pabaigoje	Testą sudaro 20 klausimų. Vienas klausimas vertas 0,15 balo. Teisingai atsakius į visus 20 klausimų – 3 balai. Atitinkamai nuo neteisingai atsakytų klausimų mažėja bendras įvertinimas. Pavyzdžiui, neatsakėte į 6 klausimus. Iš 3 atimame 0,9 balo, taigi galutinis įvertinimas 2,1 balo.
Individualių užduočių atlikimas	30%	nuolat	3 balai – visos trys savarankiškos užduotys atliktos labai gerai 2 balai – dalis užduočių atliktos formaliai, su klaidomis, kurių studentas pats nesugeba ištaisyti 1 balas – daugiau nei pusė užduočių atliktos formaliai, studentas nesugeba ištaisyti klaidų arba pusė užduočių neatlikta 0 balų – neatlikta daugiau nei pusė užduočių, atliktosios – su klaidomis, kurių studentas nesugeba ištaisyti
Aktyvumas bei darbo kokybė seminaruose ir pratybose	40%	nuolat	4 balai – aktyvus darbas, dalyvavimas diskusijose, savarankiškumas, adekvatus oponavimas dėstytojui, pasiūlymų ir pastabų teikimas nagrinėjant temas, aiškiai identifikuojamas papildomas domėjimasis nagrinėjamomis temomis 3 balai – praleistas vienas seminaras, neatsiskaityta už vienas pratybas, dalyvavimas diskusijose, savarankiškumas, adekvatus oponavimas dėstytojui, pasiūlymų ir pastabų teikimas nagrinėjant temas, pastebimas papildomas domėjimasis nagrinėjamomis temomis 2 balai – menkas aktyvumas, retai dalyvaujama diskusijose (mažiau nei 5 kartai), pasyvus oponavimas dėstytojui, pastabos ir pasiūlymai nagrinėjant temas teikiami retai (mažiau nei 3 kartai), neidentifikuojamas papildomas domėjimasis nagrinėjamomis temomis 1 balas – itin pasyvus reagavimas į bendrą darbą užsiėmimuose, itin retai dalyvaujama diskusijose (mažiau nei 2 kartai), neoponuojama dėstytojui, itin retai teikiamos pastabos ir pasiūlymai (mažiau nei 1 kartas) 0 balų – itin pasyvus reagavimas į bendrą darbą užsiėmimuose, (mažiau nei 1 kartas), neoponuojama dėstytojui, neteikiamos pastabos ir pasiūlymai

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
NICHOLAS, David,	2011	Google Generation II: web	Aslib	DOI

ROWLANDS, Ian; CLARK, David and WILLIAMS, Peter		behaviour experiments with the BBC	Proceedings. 2011. Vol. 63, no. 1. pp. 28–45.	10.1108/00012531111103 768
XIAO, Lu and ASKIN, Nicole	2012	Wikipedia for academic publishing: advantages and challenges	Online Information Review, Vol. 36, no. 3, pp. 359–373.	DOI 10.1108/1468452121 1241396
SKÅGEBY, Jörgen	2012	The irony of serendipity: disruptions in social information behaviour	Library Hi Tech. 2012. Vol. 30, no. 2, pp. 321– 334.	DOI 10.1108/07378831211239 988
WU, Huan-Chueh, CHOU, Chien, KE, Hao-Ren and WANG, Mei-Hung	2010	College students’ misunderstandings about copyright laws for digital library resources.	Electronic Library, The. 13 April 2010. Vol. 28, no. 2, pp. 197– 209	DOI 10.1108/02640471011033 576
Goker, Ayse Davies, John Graham, Margaret	2009	Information Retrieval: Searching in the 21st Century[interaktyvus].		Hoboken, NJ, USA: Wiley. Prieiga per internetą< http://site.ebrary.com/lib/viluniv/docDetail.action?docID=10358784 >. Puslapiai nuo 85 iki 102.
Andretta, Susie	2005	Information literacy: a practitioner's guide		Oxford: Chandos Publishing. Puslapiai nuo 5 iki 68.
Rienecker, Lotte; Jørgensen, Peter, Stray	2003	Kaip rašyti mokslinį darbą		Vilnius : Aidai. Puslapiai nuo 85 iki 102.
Eleonora Dubicki	2010	Research behavior patterns of business students	Reference Services Review, nr, 38(3), p.360- 384	DOI 10.1108/00907321011070 874
Papildoma literatūra				
Tautkevičienė, Gintarė; Burbaitė, Loreta ir kt.	2010	Naudojimas elektroniniais mokslo informacijos šaltiniais (duomenų bazėmis): mokomoji knyga		Prieiga per internetą< http://www.lmba.lt/eMoDB/knyga.htm >. Puslapiai nuo 7 iki 99.

Priedas 4. Informacinio raštingumo dėstymo kokybės vertinimo anketa

Gerbiamas studente,

šia anketa siekiama išsiaiškinti Jūsų nuomonę apie mokymus vedusių instruktuojančių bibliotekininkų dėstymo kokybę.

Maloniai prašome atidžiai perskaityti žemiau pateiktus teiginius ir pažymėti labiausiai atitinkantį vertinimą, kuris atitiktų Jūsų **nuomonę apie instruktuojančių bibliotekininkų dėstymo kokybę**. Prie kiekvieno teiginio **pažymėkite (apibraukite)** skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę nuo (1) – „visiškai sutinku“ iki (7) – „visiškai sutinku“. Nevertinamus teiginius pažymėkite „nevertinu“. **Prašome atsakyti į kiekvieną teiginį apibraukiant tik po vieną atsakymą.**

A. Mokymo metodai ir organizavimas

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies ne	Nesu tikras	Iš dalies taip	Sutinku	Visiškai sutinku	Nevertinu
1. Pasirengtą informaciją sugebėjo pateikti per numatytą paskaitai laiką.	1	2	3	4	5	6	7	8
2. Paskaitos įžangoje aiškiai pristatė paskaitos turinį, tikslą ir apimtį.	1	2	3	4	5	6	7	8
3. Suteikė pakankamai laiko atlikti pavestas užduotis.	1	2	3	4	5	6	7	8
4. Padėjo studentams dalyvauti paskaitoje.	1	2	3	4	5	6	7	8
5. Paskaitą pabaigė apibendrinamas pagrindines idėjas.	1	2	3	4	5	6	7	8
6. Įvertino studentų supratimą ir progresą paskaitose.	1	2	3	4	5	6	7	8

B. Komunikacija ir kurso valdymas

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies ne	Nesu tikras	Iš dalies taip	Sutinku	Visiškai sutinku	Nevertinu
7. Kalbėjo aiškiai, palengva, tinkamu tonu ir pakankamai garsiai.	1	2	3	4	5	6	7	8
8. Pateikė klausimų ir	1	2	3	4	5	6	7	8

suteikė pakankamai laiko į juos atsakyti.								
9. Prašė užduoti klausimus, atsakė į klausimus, suteikė geranorišką grįžtamąjį ryšį.	1	2	3	4	5	6	7	8
10. Užmezgė ryšį su studentais.	1	2	3	4	5	6	7	8
11. Gerbė ir skatino reikšti skirtingus požiūrius.	1	2	3	4	5	6	7	8
12. Puikiai susidorojo su sudėtingomis situacijomis.	1	2	3	4	5	6	7	8
13. Informavo ir padaršino pasinaudoti galimybę individualiai konsultacijai taip pat ir ne paskaitose.	1	2	3	4	5	6	7	8
14. Įvardykite išskirtines asmenines savybes ar manieras, kurios padėjo ar apsunkino paskaitos medžiagos įsisavinimą.	Įrašykite žodžiu.							

C. Turinys

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies ne	Nesu tikras	Iš dalies taip	Sutinku	Visiškai sutinku	Nevertinu
15. Panaudojo dėstomam dalykui būdingus ar aktualius pavyzdžius.	1	2	3	4	5	6	7	8
16. Adekvačiai apibrėžė nežinomus	1	2	3	4	5	6	7	8

terminus ir koncepcijas.								
17. Pateikē tīnkamā kieķī informācijas, kuriā galīma īsisavīntī per prīstatymī numatyā laikā.	1	2	3	4	5	6	7	8

Atvīrojo tīpo klausīmī:

1. Kaīp īnstruktōrius reagavo ī skīrtīngū mokymōsī stīlīgū poreīķī paskaitōjē?
2. Ar īnstruktōrius pateīķē pakankamī informācijas īsteklīgū?
3. Ar īnstruktōrius suģebējo tīnkamī īšplētōtī nagrīnējamās koncepcījas, teorījas?
4. Ar tīnkamī buvo sudēlīotas paskaitōs planas?
5. Kokīas īnstruktōriaus stīprīybes galētūmētē īšskīrtī?
6. Kokīas īnstruktōriaus sīlpnīybes galētūmētē īšskīrtī?
7. Ar matōtē galīmīyģīgū īnstruktōrīuī patōbulētī, panāīkīntī trūkumus?

Priedas 5. Instruktuojančių bibliotekininkų gebėjimų savidiagnostinio vertinimo anketa

Gerbiamas studente,

Šia anketa siekiama išsiaiškinti bibliotekininkystės ir informacijos studijų programos studentų nuomonę apie turimus gebėjimus dirbti bibliotekininkais edukatoriais.

Šią anketa pildysite du kartus: prieš prasidedant kursui „*Informacinio raštingumo ugdymo metodika*“ ir pasibaigus kursui. Dviejų anketų (prieš ir po) rezultatų palyginimas leis įvertinti kurso efektyvumą.

Prašome atidžiai perskaityti žemiau pateiktus teiginius ir pažymėti labiausiai atitinkantį vertinimą, kuris atitiktų Jūsų **šiandienos nuomonę apie savo gebėjimą dirbti informacinio raštingumo dėstytojais**. Prie kiekvieno teiginio **pažymėkite** skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę nuo (1) – „visiškai nesutinku“ iki (7) – „visiškai sutinku“.

Anketoje išvardyti teiginiai yra parengti remiantis **Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartais**.

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies ne	Nesu tikras	Iš dalies taip	Sutinku	Visiškai sutinku
<i>A (1) Administravimo gebėjimai:</i>							
1. Gebėčiau reguliariai atsiskaityti savo tiesioginiam vadovui apie įvykdytus mokymus ir užtikrinti, kad mano išsikelti mokymų tikslai atitinka bendrus studijų programos ar dalyko tikslus.	1	2	3	4	5	6	7
2. Puikiai dirbu komandoje ir pats jai galėčiau suteikti žinių, padėti savo gebėjimais, kad būtų pagerintas dėstymas.	1	2	3	4	5	6	7
3. Gebėčiau kaupti tikslią statistiką ir kitus duomenis apie savo dėstymo veiklą ir reguliariai juos pateikti.	1	2	3	4	5	6	7
<i>B (2) Pasiekimų įvertinimo gebėjimai:</i>							
4. Gebėčiau kurti veiksmingą studentų vertinimo sistemą ir panaudoti sukauptą informaciją, siekdamas tobulėjimo profesinėje veikloje ir dėstyje.	1	2	3	4	5	6	7
<i>C (3) Bendravimo gebėjimai:</i>							
5. Suvokiu, kad skirtingi mokymosi stiliai reikalauja skirtingo bendravimo ir pagal tai gebėčiau pritaikyti savo bendravimo stilių ir metodus.	1	2	3	4	5	6	7
6. Gebėčiau kontroversiškas ir netikėtas diskusijas vesti įgudusiai, nekritikuodamas – taip padėdama/as studentams mokytis.	1	2	3	4	5	6	7

7. Gebėčiau pasitelkti įprastas ryšio priemones, kurios padėtų studentams tinkamai dirbti ir klasėje, ir už jos ribų.	1	2	3	4	5	6	7
8. Gebėčiau paprašyti kolegų įvertinimo dėl su dėstyto susijusių bendravimo gebėjimų ir gautą informaciją panaudoti asmeniniam tobulėjimui.	1	2	3	4	5	6	7
<i>D (4). Mokymo programos išmanymas:</i>							
9. Gebėčiau analizuoti susijusių sričių mokymo programas, ieškodamas mokymams tinkamų kursų ir programų.	1	2	3	4	5	6	7
10. Gebėčiau užtikrinti, kad studentai, atlikdami jiems skirtas užduotis, naudosis biblioteka.	1	2	3	4	5	6	7
<i>E (5). Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai:</i>							
11. Gebėčiau apibūdinti informacinio raštingumo svarbą akademinėi bendruomenei, mecenatams, programų vykdytojams.	1	2	3	4	5	6	7
12. Gebėčiau bendradarbiauti su mokymo personalu bei reikiamą informacinio raštingumo kompetenciją, sampratą ir gebėjimus integruoti į paskaitas, užduotis ir mokymų turinį.	1	2	3	4	5	6	7
13. Gebėčiau bendradarbiauti su mokymo personalu ir administracija, siekdamas planuoti bei laipsniškai įgyvendinti informacinio raštingumo kompetencijų ir sąvokų įtraukimą į dalyko programą.	1	2	3	4	5	6	7
<i>F (6). Mokymų planavimo gebėjimai:</i>							
14. Gebėčiau bendradarbiauti su mokymo personalu, apibrėždamas lūkesčius ir trokštamus mokymosi rezultatus, kad užtikrinčiau, jog mano dėstomame kurse bus tinkamai ugdoma informacinio raštingumo kompetencija, panaudoti tinkami šaltiniai.	1	2	3	4	5	6	7
15. Gebėčiau tinkamai grupuoti informaciją, skirtą dėstomam kursui, seminarų vedimui.	1	2	3	4	5	6	7
16. Gebėčiau kurti į besimokantį orientuotą aplinką ir įtraukti užduotis, tiesiogiai susijusias su numatomais	1	2	3	4	5	6	7

mokymosi rezultatais.							
17. Gebėčiau padėti besimokantiems patiems įsivertinti žinių poreikį, pasirinkti informacijos šaltinius ir ugdyti gebėjimus, reikalingus tinkamai identifikuoti, nustatyti ir įvertinti šaltinius.	1	2	3	4	5	6	7
18. Gebėčiau pritaikyti pristatomos medžiagos turinį atsižvelgdamas į laiką ir erdvę.	1	2	3	4	5	6	7
19. Gebėčiau dėstymą pritaikyti individualioms besimokančiųjų savybėms, tokioms kaip jų jau turimos žinios ir patirtis, motyvacija mokytis, kognityviniai sugebėjimai bei aplinkybės, kuriomis vyksta mokymosi procesas.	1	2	3	4	5	6	7
20. Gebėčiau į mokymo procesą integruoti tinkamas technologijas, kad pagerinčiau praktinę ir komunikacinę mokymosi puses, taip pat žinių įsisavinimą, supratimą bei išliekamąją informacijos vertę.	1	2	3	4	5	6	7
<i>G (7). Lyderystės gebėjimai:</i>							
21. Gebėčiau aktyviai siekti pasinaudoti visomis dėstymo galimybėmis bibliotekoje, institucijoje, regioninėse ar valstybinėse organizacijose.	1	2	3	4	5	6	7
22. Gebėčiau skatinti bibliotekininkus ir mokymo personalą dalyvauti diskusijose, užduoti klausimų ir dalytis idėjomis apie dėstymą.	1	2	3	4	5	6	7
<i>H (8). Planavimo gebėjimai:</i>							
23. Gebėčiau iš anksto planuoti pristatomos medžiagos turinį ir pristatymą, pasiruošimo mokymams laiką.	1	2	3	4	5	6	7
<i>I (9). Pristatymo gebėjimai:</i>							
24. Gebėčiau visapusiškai išnaudoti savo balsą, akių kontaktą, gestus, kad besimokantieji gyvai įsitrauktų į mokymosi procesą.	1	2	3	4	5	6	7
25. Gebėčiau mokymų turinio pristatymui parinkti skirtingus būdus (raštu, žodžiu, vaizdais, internetu, naudodamas pristatymams skirtą programinę įrangą) atsižvelgdamas į	1	2	3	4	5	6	7

besimokančiųjų poreikius.							
26. Gebėčiau išnaudoti turimas technologines priemones ir tolygiai pereiti nuo vienos priemonės prie kitos.	1	2	3	4	5	6	7
27. Gebėčiau išaiškinti visus sudėtingus terminus, vengti perdėto žargono, vartoti žodyną, atitinkantį besimokančiųjų lygį.	1	2	3	4	5	6	7
28. Gebėčiau praktikuoti ir repetuoti pristatymo turinį, kol įsisavinsiu žinias ir jas galėsiu pristatyti pasitikėdamas savimi.	1	2	3	4	5	6	7
<i>Y (10). Propagavimo gebėjimai:</i>							
29. Gebėčiau propaguoti bibliotekų mokymų teikiamas galimybes ir paslaugas naujam personalui, visai universiteto aplinkai, kuri susijusi su dėstyto atsakomybėmis ir teminėmis sritimis.	1	2	3	4	5	6	7
30. Gebėčiau užmegzti ir palaikyti darbinius santykius su paskirtų universiteto skyrių ir programų vykdytojais, kad bibliotekų mokymai būtų įtraukti į bendrą mokymo programą ir kitas švietėjiškas iniciatyvas.	1	2	3	4	5	6	7
31. Gebėčiau veiksmingai ir pozityviai atstovauti bibliotekai ir jos mokymų programai vietiniuose, regioniniuose ir valstybės mastu organizuojamuose susirinkimuose bei konferencijose.	1	2	3	4	5	6	7
<i>J (11). Dalyko išmanymas:</i>							
32. Gebėčiau domėtis naujausia informacija apie susijusių sričių principus, teorijas, metodologijas bei temas ir panaudoti šią informaciją planuodamas mokymus.	1	2	3	4	5	6	7
33. Gebėčiau identifikuoti tam tikros srities ir susijusių disciplinų pirminius bei antrinius šaltinius bei propaguoti šių šaltinių naudojimą mokymuose	1	2	3	4	5	6	7
34. Gebėčiau vartoti atitinkamą konkretaus dalyko bei susijusių disciplinų žodyną mokymuose ir dirbdamas su fakulteto personalu bei studentais.	1	2	3	4	5	6	7
<i>K (12). Dėstyto gebėjimai:</i>							

35. Gebėčiau kurti į besimokantįjį nukreiptą aplinką naudodamas aktyvumą ir bendradarbiavimą skatinančias mokymosi metodus.	1	2	3	4	5	6	7
36. Gebėčiau pritaikyti dėstymo metodus ir jų pateikimo būdus prie skirtingų mokymosi stilių, kalbos lygio, amžiaus grupės ir skirtingų besimokančiųjų poreikių.	1	2	3	4	5	6	7
37. Gebėčiau palaikyti konstruktyvų dėstytojo ir besimokančiojo santykį, skatindamas besimokančiuosius užduoti klausimus ir į juos atsakyti, suteikdamas tam pakankamai laiko, perfrazuodamas klausimus ir užduodamas provokuojančius bei diskutuotinus klausimus.	1	2	3	4	5	6	7
38. Gebėčiau keisti mokymo metodus taip, kad jie atitiktų studentų grupės mokymosi stilių ir aplinką.	1	2	3	4	5	6	7
39. Gebėčiau skatinti mokymo personalą dalyvauti diskusijose mokymuose, bibliotekų mokymų turinį susieti su dėstomo dalyko turiniu, atsakinėti į studentų klausimus.	1	2	3	4	5	6	7
40. Gebėčiau pagal įgytą patirtį tobulinti mokymo gebėjimus, kaupti naują informaciją apie mokymo metodus ir mokymosi teorijas.	1	2	3	4	5	6	7
41. Gebėčiau dalintis mokymo gebėjimais ir žiniomis su kitu mokymų personalu.	1	2	3	4	5	6	7

Priedas 6. Informacinio raštingumo gebėjimų lygio tikrinimo anketa

Gerbiamas studente,

šia anketa siekiama įvertinti Informacijos ir bibliotekų paslaugų studijų programos studentų *IR* lygį. Anketos klausimai yra dviejų tipų: a) įsivertinimo ir b) praktinės užduotys.

Pirmuoju, **a atveju**, prašome pasirinkti iš galimų atsakymo variantų **Jums asmeniškai būdingiausią atvejį** ir jį pažymėti. Stenkitės tai daryti objektyviai, negražindami ir neblogindami savo įprastos praktikos apibūdinimo. Prie kiekvieno teiginio **pažymėkite (apibraukite)** skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę nuo (1) – „visiškai nesutinku“ iki (7) – „visiškai sutinku“. **Prašome atsakyti į kiekvieną teiginį apibraukiant tik po vieną atsakymą.**

Antruoju, **b atveju**, prašome atsakyti į užduotą klausimą ir pažymėti vieną teisingą atsakymą. Prie klausimų, kuriuose yra daugiau nei vienas teisingas atsakymas, bus įrašytas perspėjimas.

Šią anketą pildysite du kartus: prieš prasidedant dalykui „Informacinis raštingumas“ ir pasibaigus dalykui. Dviejų anketų (prieš ir po) rezultatų palyginimas leis įvertinti dalyko efektyvumą.

Iš anksto dėkojame už Jūsų atsakymus ir pastangas!

I. Bendrųjų gebėjimų vertinimas

Klausimo tipas	Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies ne	Nesu tikras	Iš dalies taip	Sutinku	Visiškai sutinku
B	1. Mano teorinis informacijos paieškos pasirengimas yra puikus	1	2	3	4	5	6	7
B	2. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: mokslinėje literatūroje	1	2	3	4	5	6	7
B	3. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: enciklopedijose	1	2	3	4	5	6	7
B	4. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: bibliografinėse rodyklėse	1	2	3	4	5	6	7
B	5. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: elektroninėse knygose ir žurnaluose	1	2	3	4	5	6	7
B	6. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: elektroninėse (virtualiose	1	2	3	4	5	6	7

	bibliotekose)							
B	7. Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus: duomenų bazėse ir duomenų archyvuose	1	2	3	4	5	6	7
B	8. Mano gebėjimai naudotis bibliotekomis yra puikūs: akademinė biblioteka (fizinės paslaugos ir elektroninės paslaugos)	1	2	3	4	5	6	7
B	9. Mano gebėjimai naudotis bibliotekomis yra puikūs: viešoji biblioteka (fizinės paslaugos ir elektroninės paslaugos)	1	2	3	4	5	6	7
B	10. Mano kompiuterinio raštingumo žinios ir gebėjimai yra puikūs (Laisvai dirbu su visomis pagrindinėmis kompiuterio programomis (MS Office ir kt.)	1	2	3	4	5	6	7
B	11. Puikiai išmanau Internetą ir jo galimybes (gebu naudotis įvairaus lygio komunikacijos ir paieškos sistemomis)	1	2	3	4	5	6	7
B	12. Kaip vertinate savo užsienio kalbos žinias ir gebėjimą panaudoti mašininio vertimo programomis informacijos paieškos požiūriu	1	2	3	4	5	6	7
B	13. Gebu rengti rašto darbus pateikta tema (pats gebu suformuluoti darbo temą, sudaryti planą, kurti informacijos paieškos strategiją ir	1	2	3	4	5	6	7

	ją įgyvendinti, nustatyti informacijos šaltinių vertę, parengti konspektus, sudaryti bibliografinį sąrašą, šaltinių aprašą ir cituoti)							

II. Teorinės žinios

1. Suvokimo gebėjimų vertinimas (10)

Klausimo tipas	Klausimas	1	2	3	4 (teisingas atsakymas)
E	14. Pasirinkusi/ęs rašto darbo temą, pirmiausia:	Einate į biblioteką	Bandote naršyti internete	Kreipiatės į bendramokslis	Bandote prisiminti, ką jau apie tai žinote
E	15. Pasikonsultuosite su bibliotekininku, kai Jums reikės individualios pagalbos, susijusios su:	Išmokti naudotis naujausiais e-pašto pakeitimais, plagiato patikros sistema	Pasirenkant studijų kursą, rašto darbų temas	Ieškant ankstesnių metų studentų rašto darbų pavyzdžių, pasiskolinti knygų	Ieškant su nagrinėjama tema susijusių informacijos išteklių
E	16. Kur paprastai galite rasti plačiausią sąrašą literatūros apie garsų profesorių, jo darbų sąrašus?	Bendrosiose enciklopedijose	Naujausiame universiteto mokslinio žurnalo numeryje	Temos direktorijoje internete	Bibliografiniuose sąrašuose
P	17. Geriausias šaltinis rasti informacijos referato apie medicinos istoriją įžangai yra:	Elektroninis katalogas	Periodinis leidinys	Bibliografija	Enciklopedija
P	18. Pasirinkite variantą, kuriame išvardyti tik pirminiai informacijos šaltiniai:	Enciklopedijos ir žodynai; referatai; ataskaitos	Mokslinių publikacijų apžvalgos; disertacijos; patentai	Interneto šaltiniai; knygos; bibliotekų katalogai	Mokslinių žurnalų straipsniai; konferencijų medžiaga; preprintai
P	19. Kuris angliškas žodis dažniausiai nurodo nemokamą informaciją?	Buckshee	Unpaid	Voluntary	Free of charge
E	20. Jums reikalingos knygos arba žurnalo nėra bibliotekoje. Kas galėtų padėti jį gauti?	Dėstytojas	Internetas	Vilniaus universiteto Mokslo ir studijų aprūpinimo skyrius	Tarpbibliotekinis abonementas
E	21. Kaip pasirenkate	Paprastai ieškau informacijos	Paprastai ieškau	Pirma ieškau internete, o	Pirmiausia apgalvoju, kur

	paieškos šaltinius?	savo mokymo įstaigos bibliotekoje	informacijos internete	neradęs einu į biblioteką	galima rasti reikiamos informacijos
P	22. Užsienio literatūros paskaitose gavote užduotį parengti rašto darbą. Kuris klausimas per platus penkių puslapių apimties rašto darbui?	Ar aukštosios mokyklos studentai turėtų studijuoti Šekspyrą?	Kurie Šekspyro kūriniai laikomi tragedijomis?	Kokios Šekspyro kūrinų ypatybės lemia, kad jie yra statomi daugelyje pasaulio teatrų?	Kaip Šekspyro darbai paveikė šiuolaikinę literatūrą?
E	23. Jeigu nepavyksta greitai rasti pakankamai reikiamos informacijos tam tikra tema, kaip elgiatės?	Nutraukiu paiešką ir keičiu temą	Pasitenkinu tuo kiekiu informacijos, kiek radau – informacijos internete yra daugiau nei man reikia	Įvertinu iš naujo ar man tikrai reikia daugiau informacijos	Pasitikslinku naudojamus reikšminius žodžius ir tęsiu paiešką

2. Informacijos pasiekimo gebėjimų vertinimas (21)

Klausimo tipas	Klausimas	1	2	3	4
E	24. Norėdami rasti naujausią informaciją koku nors klausimu, jos ieškote:	knygose	enciklopedijose	bibliografijose	Periodikos straipsniuose
E	25. Bibliografinėje rodyklėje galite rasti:	Ištisinius tekstus	Knygų sąrašus	Bibliotekų adresus	Publikacijų antraštes
E	26. Scirus, Scitopia, Google Scholar yra:	Interaktyvieji katalogai	Elektroninės duomenų bazės	Skaitmeniniai archyvai	Paieškos sistemos
E	27. Jūsų aukštosios mokyklos mokslininkų publikacijas lengviausiai galite rasti:	Google	Bibliografinėse rodyklėse	Bibliotekos elektroniniame kataloge	VU darbuotojų publikacijų duomenų bazėje
E	28. Kokia klasifikacija naudojama Lietuvos aukštųjų mokyklų bibliotekose:	Dewey dešimtainė klasifikacija	Bibliotekinė bibliografinė klasifikacija	Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos klasifikacija	Universalioji dešimtainė klasifikacija
E	29. Interneto privalumai yra	Tiesa			Netiesa

	greitis, informacijos tikslumas, informacijos naujumas ir paprasta paieška:				
E	30. Kur galėtumėte rasti informacijos apie fakultetų bibliotekose esančias knygas?	Prenumeruojamose duomenų bazėse	Kortelių sisteminiame kataloge	VU bibliotekos bibliografinių įrašų domene	Elektroniniame kataloge
E	31. Kuria interneto paieškos sistema paprastai naudojate su studijomis susijusioms užduotims atlikti?	Nesinaudoju	Vieną ar kelias paieškos sistemas, pvz.: Google, Yahoo, Yahoo, Bing, Delfi, Ya.ru ir kt.	Naudoju socialių tinklų (Facebook, MySpace) specializuotus paieškos variklius išorinei paieškai	Naudoju specializuotas pagal veiklas paieškos sistemas ir duomenų bazes
E	32. Norėdami sužinoti, ar fakulteto bibliotekoje yra Jums reikalinga knyga, pirmiausia Jūs:	Ieškote duomenų bazėje	Prašote draugų pagalbos	Kreipiatės į bibliotekininką	Ieškote elektroniniame kataloge
E	33. Ką darytumėte toliau, jei po paieškos bibliotekos elektroniniame kataloge pagal reikšminius žodžius „informacinis raštingumas“ gautumėte 49 knygų sąrašą:	Užsisakytumėte visas knygas iš eilės	Atsisakytumėte bibliotekos paslaugų ir ieškotumėte informacijos tik Google	Eitumėte aiškintis situacijos į biblioteką akis į akį	Siaurintumėte paiešką pasitelkę Boolean operatorius
P	34. Kaip paieškos langelyje įrašytumėte reikšminį paieškos žodį, siekdami rasti duomenis,	Biografą* AND biografi*	Biograf*	Biograf* NOT *istika	Biografija AND biografas AND biografinis NOT biografistika

	susietus su žodžiais „biografija“, biografas“, „biografinis“, bet ne „biografistika“?				
E	35. AND, OR ir NOT paieškos sistemos atlieka šias funkcijas:	AND leidžia išlėsti paiešką ir didina rezultatų skaičių; NOT leidžia išplėsti paiešką ir didina rezultatų skaičių; OR siaurina paiešką ir mažina rezultatų skaičių	AND leidžia išplėsti paiešką ir sumažina rezultatų skaičių; NOT leidžia išplėsti paiešką ir sumažinti rezultatų skaičių; OR siaurina paiešką ir didina rezultatų skaičių	AND siaurina paiešką ir didina rezultatų skaičių; NOT siaurina paiešką ir didina rezultatų skaičių; OR leidžia išplėsti paiešką ir mažina rezultatų skaičių	AND siaurina paiešką ir mažina rezultatų skaičių; NOT siaurina paiešką ir mažina rezultatų skaičių; OR leidžia išplėsti paiešką ir didina rezultatų skaičių
P	36. Nurodykite, kuris užrašymas leis Google paieškos sistemoje surasti šaltinius, kuriuose yra frazė „žmogaus klonavimo etiškumas“:	Žmogaus+klonavimo+etiškumas	Žmogaus AND klonavimo AND etiškumas	Žmogaus klonavimo etiškumas	„žmogaus klonavimo etiškumas“
P	37. Raskite internete kaip Lietuvos Respublikos įstatymuose apibrėžiamas nepilnametis.	Asmuo iki 16 metų (dar neturintis paso)	Asmuo iki 12 metų	Nevedęs/nesusituokęs asmuo (santuoka neužregistruota civilinės metrikacijos biure)	Asmuo iki 18 metų
E	38. Kaip atrenkate informaciją?	Nuosekliai: a) sudarau ir išsaugau naudingų nuorodų sąrašą; b) toliau jas peržiūriu ir atsirenku reikiamą informaciją	Vertikaliai: a) atsirenku pagal nuorodas; b) peržiūriu kiekvieną jų ir pasižymiu, kurias reikės analizuoti; c) kiekvieną išanalizavęs atsirenku reikiamą informaciją	Horizontaliai: a) įeinu į nuorodą; b) peržvelgiu jos turinį; c) atsirenku ir išsaugau tinkamą informaciją; d) pereinu prie sekančios nuorodos	Kombinuotai: pagal situaciją stengiuosi susidaryti bendrą vaizdą apie galimybes rasti reikiamą informaciją ir renkuosi bei analizuoju tik tą informaciją, kuri atrodo tinkama
P	39. Kaip reikia	:vyras	/ vyras	- vyras	-vyras

	paieškos sistemoje „Google“ pažymėti žodį „vyras“, kad būtų rasti puslapiai, kuriuose nėra šio žodžio?				
P	40. Kiek gyventojų gyveno Lietuvoje 2012 metų pradžioje?	3515641	3325687	2504123	3199771
P	41. Kiek svarų sveria centneris?	100	300	185	220
P	42. Kelintais metais Lietuvos Respublikos vyriausybė pritarė „Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikiai strategijai“?	1995	2001	2010	2002
E	43. Jeigu pasirinkta paieškos strategija nepasiteisino, ką darote toliau?	Klausu patarimo dėstytojo	Keičiu paieškos šaltinį	Keičiu paieškos įrankį ir reikšminius žodžius	Koreguoju tikslą ir jo įgyvendinimo priemones
E	44. Kaip išsaugote atrinktą informaciją?	Kaupu archyvuotas bylas	Išskleidžiu bylas pasirinktoje direktorijoje	Pervedu visą reikalingą informaciją į vieną (WORD formato) dokumentą	Suformuoju kolekcijas kiekvieną įvardydamas trumpais reikšminių žodžių rinkiniais

3. Informacijos vertinimo gebėjimų vertinimas (9)

Klausimo tipas	Klausimas	1	2	3	4
E	45. Interneto tinklalapis laikomas patikimu, jei:	Jame nurodytas informacijos autorius, tinklalapio kūrėjas, o informacija lengvai randama	Jame nurodytas tinklalapio kūrėjas, savininkas, išreikšta jo aiški	Jame nurodytas tinklalapio savininkas, tinklalapio sukūrimo laikas, jame faktai atskirti nuo	Jame nurodytas informacijos autorius, informacijos talpinimo laikas, faktai atskirti nuo nuomonės,

			nuomonė, pagrįsta emocijomis	nuomonės, o adresas yra visiems gerai žinomas	pateikiama tiksli informacija
E	46. Visa knygoje publikuota informacija yra teisinga:	Tiesa			Netiesa
E	47. Kaip informacijos šaltiniuose pateiktą informaciją parengiate naudojimui?	Nusikopijuojų informatyviausias teksto dalis, tiksliai užsirašau citatas	Nusikopijuojų visą informacijos šaltinį	Atrenku reikšminius žodžius ir juos išdėstau tam tikra tvarka (pavyzdžiui, homeografijos)	Parengiu pagrindinių idėjų santrauką, tiksliai užsirašau citatas
P	48. Gavote kvietimą pateikti savo DNR pavyzdį Žmogaus genomo projektui (angl. Human Genome Project). Prieš siusdamas/a pavyzdį nusprendėte išsiaiškinti, kokie yra Žmogaus genomo projekto tikslai ir kaip Jūsų DNR pavyzdys bus panaudotas. Kurį šaltinį rinksitės, kaip labiausiai patikimą informacijos šaltinį?	Tinklaraštį, rašantį DNR tema	Biologijos mokslų naujienų tinklalapį	Žmogaus genomo projekto interneto svetainę	Recenzuojamų mokslinių žurnalų duomenų bazę
E	49. Kaip įvertinate naujai gautų žinių naudingumą savarankiškai rengdami rašto darbą?	Pasikalbu su bendrakursiais	Pasitariu su dėstytoju	Pasikonsultuoju su ekspertu	Palyginu su mano jau turimomis žiniomis
E	50. Kaip patikrinate gautos informacijos supratimą?	Pasitariu su kurso draugais	Aptariu tai Facebook	Pasitariu su bibliotekininku	Pasikonsultuoju su tos srities ekspertu

P	51. www.lrytas.lt cituojamas Andrius Kubilius: „Savivaldos rinkimai parodė, kad konservatoriai gali labai stipriai pasirodyti per Seimo rinkimus“. Ar galime šį teiginį laikyti patikimu informacijos šaltiniu?	Taip galime, šio teiginio autorius yra oficialus pareigūnas, Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius.	Taip, galime, citatos autorius pateikia patikimą argumentą.	Ne, šio teiginio negalime laikyti patikimu informacijos šaltiniu, nes Andrius Kubilius yra politikas.	Ne, šio teiginio negalime laikyti patikimu informacijos šaltiniu, nes išreikiama tik autoriaus nuomonė.
P	52. Rengiate rašto darbą apie MTV kanalo situaciją 2009-2011 metais. Kuris informacijos šaltinis yra tinkamiausia pradedant ieškoti informacijos?	Spausdinta Encyclopedia Britannica	Interneto paieškos variklis, pavyzdžiui, Google	Elektroninis bibliotekos katalogas	Bibliotekos prenumeruojamos elektroninių žurnalų duomenų bazės
P	53. Autoriai kartais būna šališki. Remdamiesi žemiau pateikto straipsnio pavadinimu įvertinkite ar straipsnio autorius yra šališkas. „Kodėl žmonių klonavimas vertinamas prieštarinai?“, New England Journal of Medicine	Straipsnis, tikėtina, yra šališkas			Straipsnis, tikėtina, yra nešališkas

4. Informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas (6)

Klausimo tipas	Klausimas	1	2	3	4
E	54. Informacija	Mokantis ją	Konspektuojant	Skaitant	Kritiškai vertinant

	geriausiai įsisavinama:	atmintinai		garsiai	
E	55. Rašant rašto darbą geriausia pradėti nuo:	Įžangos	Bibliografinio sąrašo	Pagrindinės tekstinės dalies	Plano
E	56. Jei sukaupia informacija kardinaliai pakeičia Jūsų turimas žinias ir pradinį mokslinio darbo planą, Jūs:	Keičiate mokslinio darbo tyrimo temą	Ieškote papildomos informacijos	Kreipiatės į bibliotekininką	Kreipiatės konsultacijos į Jūsų tyrinėjamos temos ekspertus
P	57. Mokslinis darbas nėra vertinamas, jei:	Publikuotas tik popieriniu variantu	Patalpintas tik internete	Jame nėra lentelių, grafikų ir kitos iliustracinės medžiagos	Jis neturi bibliografinių nuorodų sąrašo
P	58. Trumpas dokumento ar jo dalies išdėstymas vadinamas:	Apžvalga	Referatu	Teze	Santrauka
E	59. Kaip įvertinate Jums atrodančios nauja informacijos realų naujumą Jūsų aukštosios mokyklos kontekste?	Padiskutuojate su kurso draugais	Google įvertinate, kiek ta tema yra informacijos šaltinių	Remiatės informacijos šaltinio parengimo data	Pristatote įžvalgas remdamasi/is nauja informacija paskaitoje kurso draugams esant dėstytojui

5. Etiško informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas (9)

Klausimo tipas	Klausimas	1	2	3	4
E	60. Bibliotekos renginyje kaip muzikinį foną norite panaudoti kai kuriuos žinomus muzikos kūrinius. Į renginį ketina ateiti iki 100 žmonių. Kaip elgiatės?	Kūrinius naudojate laisva valia – tai nemokamas, nedidelis renginys, ne pelno siekiančioje įstaigoje	Kūrinius naudojate laisva valia, tačiau perspėjate kūrinių autorius, kad ketinate panauti kūrinius nemokamame renginyje ne pelno siekiančioje įstaigoje	Kūrinius galite naudoti tik tuo atveju, jeigu turite raštišką Lietuvos Kultūros ministerijos leidimą juos naudoti ne pelno siekiančiame renginyje	Kūrinius galite naudoti sumokėję 30 litų mokestį LATGA-A
P	61. Rengiate rašto darbą ir norite įtraukti prof. Audronės Glosienės citatą, kuri yra ilgesnė nei keturios eilutės. Koks būtų teisingas būdas cituoti prof.	Citatos pabaigoje pažymėti išnašą	Prieš citatą ir citatos pabaigoje įrašyti kabutes bei pažymėti išnašą	Prieš citatą ir citatos pabaigoje įrašyti kabutes bei citatos pabaigoje skliaustuose nurodyti citatos autorių ir metus	Citatą pradėti iš naujos eilutės, prieš citatą ir citatos pabaigoje įrašyti kabutes bei nurodyti citatos autorių

	Audronės Glosienės mintį?				
P	62. Sužinokite, kuris Lietuvos Respublikos teisės aktas reglamentuoja informacijos naudojimo tvarką?	Visuomenės informavimo įstatymas	Informacijos visuomenės reglamentavimo įstatymas	Informacijos naudojimo tvarkos įstatymas	Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas
P	63. Kuriuo ženklu žymima autorių teisių saugoma informacija?	¥	®	™	©
P	64. Gavote užduotį parafrazuoti kai kuriuos prof. Audronės Glosienės straipsnio paragrafus. Kas yra parafravimas?	Parafravimas reiškia tam tikros idėjos iš originalaus kūrinio pateikimą kai kuriuos žodžius pakeitus sinonimais	Parafravimas reiškia originalių idėjų pateikimą savais žodžiais, gerokai trumpesne forma nei paragrafas ar ištrauka	Parafravimas reiškia lygiai tokių pat žodžių naudojimą pateikiant ištrauką ar paragrafą, tačiau prieš parafrazę ir po parafrazės įrašomos kabutės ir nurodomas autorius	Parafravimas reiškia paragrafo ar ištraukos idėjų perteikimas savais žodžiais. Parafrazė gali būti panašios apimtys kaip ir paragrafas
E	65. Cituodami informacijos šaltinį, kad nebūtumėte apkaltinti plagijavimu, būtinai turite nurodyti šaltinio buvimo vietą ir paskelbimo metus.	Tiesa			Netiesa
E	66. Kaip Jūs laikotės autorių teisių reikalavimų?	Kol kas mūsų krašte mažai kas kreipia dėmesį į autorių teises, daugiau nei pusė įmonių naudoja nelegalią programinę įrangą, o informacijai pirkti trūksta lėšų	Nelabai gerai žinau visus įstatymus, tad galiu iš geros valios nusižengti	Jeigu korektiškai naudočiau informaciją, mano kolegos greitai tai pastebėtų	Pakankamai žinau teisės reikalavimus ir jų laikausi
E	67. Studentė Asta Studijų įvado dalykui parengė	Viskas gerai. Cituoti draugės darbą būtų	Viskas gerai, tačiau Indrė būtų pasielgusi	Indrė pasielgė blogai. Jos darbas	Indrė pasielgė blogai. Jos darbas

	rašto darbą apie studijavimo ypatumus aukštojoje mokykloje. Labai gera kambario draugė Indrė perskaičiusi Astos rašto darbą nusprendė, kad pateiktos mintys apie studijavimą aukštojoje mokykloje sutampa su jos mintimis (ji būtų parašiusi panašiai), todėl į savo rašto darbą įterpė didesnę dalį Astos minčių necituodama Astos darbo.	keista. Tuo labiau, kad vis tiek būtų parašiusi tokias pat mintis – juk jos geriausias draugės	garbingai, jeigu rašto darbe būtų užsiminusi, kad remiasi draugės mintimis	vertintinas kaip kompiliatas	vertintinas kaip plagiatas
P	68. Studijose papildomai pinigų užsidirbate dirbdami muzikantu vestuvėse. Sukūrėte tinklalapį, kuriame reklamuojate savo paslaugas. Savo interneto svetainėje norite patalpinti keletą nuotraukų. Jūs radote vestuvių fotografo interneto svetainėje keletą nuotraukų, kuriose esate nufotografuotas. Ant nuotraukos nematyti autorių teises saugančio ženklo. Ar galite naudoti šias nuotraukas?	Nuotraukos nepažymėtos autorių teises saugančiu ženklu, todėl nuotraukas galite patalpinti į savo interneto svetainę nurodydami nuotraukos autorių	Nuotraukos nepažymėtos autorių teises saugančiu ženklu, be to, nuotraukose esate pavaizduotas tik Jūs, todėl nuotraukas galite patalpinti į savo interneto svetainę nurodydami nuotraukos autorių	Nuotrauką, nepažymėta autorių teises saugančiu ženklu galima naudoti tik ne pelno siekiančiose interneto svetainėse	Nuotrauką galite naudoti tik gavę fotografo leidimą

Informacinio raštingumo lygio tikrinimo anketos struktūra

Dalys	Testai	Klausimų skaičius	Proc.

I.	Bendrųjų gebėjimų savidiagnostika	13	100
II.	Teorinės ir praktinės žinios	55	100
	1. Suvokimo gebėjimų vertinimas	10	18,1
	2. Informacijos pasiekimo gebėjimų vertinimas	21	38,1
	3. Informacijos vertinimo gebėjimų vertinimas	9	16,3
	4. Informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas	6	10,9
	5. Etiško informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas	9	16,3
III.	Pažinimo sritis	68	100
	1. Elgsenos įsivertinimas ir teorinės žinios	46	67,6
	2. Teorinių žinių pritaikymas	22	32,3

Informacinio raštingumo lygio tikrinimo anketos loginė struktūra

Pavadinimas	Esmė	Rodiklis	Klausimas
	Informacinį raštingumą formuojantys bendrieji gebėjimai	1. Informacijos paieškos teorinio pasirengimo įvertinimas	1. Mano teorinis informacijos paieškos pasirengimas yra puikus
		2. Informacijos paieškos praktinių gebėjimų įsivertinimas	Turiu puikius praktinius informacijos paieškos gebėjimus:
			2. Mokslinėje literatūroje
			3. Enciklopedijose
	4. Bibliografinėse rodyklėse		
	5. Elektroninėse knygose ir žurnaluose		
	6. Elektroninėse (virtualiose bibliotekose)		
	7. Duomenų bazėse ir duomenų archyvuose		
	3. Naudojimosi biblioteka gebėjimų įsivertinimas	Mano gebėjimai naudotis bibliotekomis yra puikūs:	
	8. Akademinė biblioteka (fizinės paslaugos ir elektroninės paslaugos)		
	9. Viešoji biblioteka (fizinės paslaugos ir elektroninė paslaugos)		
	4. Kompiuterinio raštingumo įsivertinimas	10. Mano kompiuterinio raštingumo žinios ir gebėjimai yra puikūs (Laisvai dirbu su visomis pagrindinėmis kompiuterio programomis (MS Office ir kt.))	
		5. Interneto išmanymo įsivertinimas	11. Puikiai išmanau Internetą ir jo galimybes (gebu naudotis įvairaus lygio komunikacijos ir paieškos sistemomis)
6. Užsienio kalbų žinių įsivertinimas		12. Kaip vertinate užsienio kalbos žinias ir gebėjimą panaudoti mašininio vertimo programomis informacijos paieškos požiūriu	
7. Mokslinio darbo pagrindų įsivertinimas		13. Gebu rengti rašto darbus pateikta tema (pats gebu suformuluoti darbo temą, sudaryti planą, kurti informacijos paieškos strategiją ir ją įgyvendinti, nustatyti informacijos šaltinių vertę, parengti konspektus, sudaryti bibliografinį sąrašą, šaltinių aprašą ir cituoti)	

1. Suvokimas	Studentas nustato reikalingos informacijos pobūdį ir mastą	1. Studentas nustato ir suformuluoja informacijos poreikį	14. Pasirinkusi/ęs rašto darbo temą, pirmiausia		
			15. Pasikonsultuosite su bibliotekininku, kai Jums reikės individualios pagalbos, susijusios su		
		2. Nustato įvairius potencialius informacijos šaltinių tipus ir formatus	16. Kur paprastai galite rasti plačiausią sąrašą literatūros apie garsų profesorių, jo darbų sąrašus?		
			17. Geriausias šaltinis rasti informaciją referato apie medicinos istoriją įžangai yra		
			18. Pasirinkite variantą, kuriame išvardyti tik pirminiai informacijos šaltiniai		
		3. Atsižvelgia į reikalingos informacijos įsigijimo kaštus ir naudą	19. Kuris angliškas žodis dažniausiai nurodo nemokamą informaciją?		
			20. Jums reikalingos knygos arba žurnalo nėra bibliotekoje. Kas galėtų padėti jį gauti?		
			21. Kaip pasirenkate paieškos šaltinius?		
		4. Iš naujo įvertina informacijos pobūdį ir mastą	22. Užsienio literatūros paskaitose gavote užduotį parengti rašto darbą. Kuris klausimas būtų per siauras parengti penkių puslapių apimties rašto darbą?		
			23. Jeigu nepavyksta greitai rasti reikiamos informacijos tam tikra tema, kaip elgiatės?		
		2. Pasiekimas	Efektyviai ir veiksmingai pasiekia reikalingą informaciją	1. Pasirenka labiausiai tinkamus tyrimo metodus ir informacijos atrankos sistemas, kad atrinktų reikiamą informaciją	24. Norėdami rasti naujausią informaciją koku nors klausimu, jos ieškote
					25. Bibliografinėje rodyklėje galite rasti
					26. Scirus, Scitopia, Google Scholar yra
					27. Jūsų aukštosios mokyklos mokslininkų publikacijas lengviausiai galite rasti
					28. Kokia klasifikacija naudojama Lietuvos aukštosiose mokyklose
					29. Interneto privalumai yra greitis, informacijos tikslumas, informacijos naujumas ir paprasta paieška
30. Kur galėtumėte rasti informacijos apie fakultetų bibliotekose esančias knygas?					
31. Kuria interneto paieškos sistema paprastai naudojate su studijomis susijusioms užduotims atlikti?					
2. Sudaro ir įgyvendina efektyviai suprojektuotas paieškos strategijas	32. Norėdami sužinoti, ar fakulteto bibliotekoje yra Jums reikalinga knyga, pirmiausia Jūs				
	33. Ką darytumėte toliau, jei po paieškos bibliotekos elektroniniame kataloge pagal reikšminius žodžius „informacinis raštingumas“ gautumėte 49 knygų sąrašą				
	34. Kaip paieškos langelyje įrašytumėte				

			reikšminį paieškos žodį, siekiant rasti duomenis, susietus su žodžiais „biografija“, biografas“, biografinis“, bet ne „biografistika“?
			35. AND, OR ir NOT paieškos sistemose atlieka šias funkcijas
			36. Nurodykite, kuris užrašymas leis Google paieškos sistemoje surasti šaltinius, kuriuose yra frazė „žmogaus klonavimo etiškumas“
		3. Atrenka informaciją tiesiogiai arba panaudodamas keletą metodų	37. Raskite internete kaip Lietuvos Respublikos įstatymuose apibrėžiamas nepilnametis.
			38. Kaip atrenkate informaciją?
			39. Kaip reikia paieškos sistemoje „Google“ pažymėti žodį „vyras“, kad būtų rasti puslapiai, kuriuose nėra šio žodžio?
			40. Kiek gyventojų gyveno Lietuvoje 2012 metų pradžioje?
			41. Kiek svarų sveria centneris?
			42. Kelintais metais priimta „Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija“?
		4. Jeigu reikia, peržiūri ir atnaujina paieškos strategiją	43. Jeigu pasirinkta paieškos strategija nepasiteisino, ką darote toliau
		5. Išskleidžia, užrašo ir valdo informaciją bei jos šaltinius	44. Kaip išsaugojate atrinktą informaciją?
3. Vertinimas	Kritiškai vertina informaciją ir jos šaltinius bei įtraukia panaudotą informaciją į savo žinių bazę ir vertybių sistemą	1. Apibendrina pagrindines idėjas, kurias reikės išskirti iš atrinktos informacijos	45. Interneto tinklalapis laikomas patikimu, jei
			46. Visa knygoje publikuota informacija yra teisinga
		2. Apibendrina pagrindines idėjas, kad sukurtų naują sampratą	47. Kaip informacijos šaltiniuose pateiktą informaciją parengiate naudojimui?
		3. Palygina naujas žinias su senomis žiniomis, kad nustatytų pridedamąją vertę, prieštaravimus ar kitas unikalias informacijos charakteristikas	48. Gavote kvietimą pateikti savo DNR pavyzdį Žmogaus genomo projektui (angl. Human Genome Project) analizei. Prieš siusdamas/a pavyzdį nusprendėte kokie yra Žmogaus genomo projekto tikslai ir kaip Jūsų DNR pavyzdys bus panaudotas. Kurį šaltinį rinksite, kaip labiausiai patikimą informacijos šaltinį?
			49. Kaip įvertinate naujai gautų žinių naudingumą savarankiškai rengdami rašto darbą?
		4. Patikrina informacijos supratimą ir išaiškinimą pokalbiuose su kitais asmenimis, ekspertais	50. Kaip patikrinatė gautos informacijos supratimą?
			51. www.lrytas.lt cituojamas Andrius Kubilius: „Savivaldos rinkimai parodė, kad konservatoriai gali labai stipriai

		ir praktikais	pasirodyti per Seimo rinkimus“. Ar galime šį teiginį laikyti patikimu informacijos šaltiniu? 52. Rengiate rašto darbą apie MTV kanalo situaciją 2009-2011 metais. Kuris informacijos šaltinis yra tinkamiausia pradedant ieškoti informacijos? 53. Autoriai kartais būna šališki. Remdamiesi žemiau pateikto straipsnio pavadinimu įvertinkite ar straipsnio autorius yra šališkas. „Kodėl žmonių klonavimas vertinamas taip prieštarinai?“, New England Journal of Medicine
4. Panaudojimas	Individualiai ar dirbdamas grupėje efektyviai naudoja informaciją numatytam tikslui pasiekti	1. Pritaiko naują ir turėtą informaciją planuojant ir kuriant dalinį produktą ar atliekant veiksmą	54. Informacija geriausiai įsisavinama
		2. Peržiūri produkto ar veiksmo atlikimo procesą	55. Rašant rašto darbą geriausia pradėti nuo
		3. Veiksmingai susieja produktą ar veiksmą su kitais	56. Jei sukaupia informacija kardinaliai pakeičia Jūsų turimas žinias ir pradinį mokslinio darbo planą, Jūs:
5. Etika ir legalumas	Supranta daugelį ekonomikos, teisės ir socialinių veiksmų, susietų su informacijos naudojimu ir naudoja ją etiškai bei legaliai	1. Supranta daugelį etinių, teisinių ir socialinių bei ekonominių veiksmų, apimančių informaciją ir informacijos technologijas	57. Mokslinis darbas nėra vertinamas, jei
			58. Trumpas dokumento ar jo dalies išdėstymas vadinamas
			59. Kaip įvertinate Jums atrodančios nauja informacijos realų naujumą Jūsų aukštosios mokyklos kontekste?
			60. Bibliotekos renginyje kaip muzikinį foną norite panaudoti kai kuriuos žinomus muzikos kūrinius. Į renginį ketina ateiti iki 100 žmonių. Kaip elgiatės?
			61. Rengiate rašto darbą ir norite įtraukti prof. Audronės Glosienės citatą, kuri yra ilgesnė nei keturios eilutės. Koks būtų teisingas būdas cituoti prof. Audronės Glosienės mintį?
			62. Sužinokite internete, kuris Lietuvos Respublikos teisės aktas reglamentuoja informacijos naudojimo tvarką?
			63. Kuriuo ženklu žymima autorių teisių saugoma informacija?
			64. Gavote užduotį parafrazuoti kai kuriuos prof. Audronės Glosienės straipsnio paragrafus. Kas yra parafrazavimas?
		2. Laikosi įstatymų, taisyklių, institucinės politikos ir etiketo, susieto su informacijos išrinkimu ir naudojimu	65. Cituodami informacijos šaltinį, kad nebūtumėte apkaltinti plagijavimu, būtina turite nurodyti šaltinio buvimo vietą ir paskelbimo metus.
			66. Kaip Jūs laikotės autorių teisių reikalavimų?

		3. Patvirtina informacijos šaltinių naudojimą sąsajoje su produktu ar veiksmu	67. Studentė Asta Studijų įvado dalykui parengė rašto darbą apie studijavimo ypatumus aukštojoje mokykloje. Jos labai gera kambario draugė Indrė perskaičiusi jos raštą nusprendė, kad Astos pateiktos mintys apie studijavimą aukštojoje mokykloje sutampa su jo mintimis (ji būtų parašiusi panašiai), todėl į savo rašto darbą įterpė didesnę dalį Astos minčių necituodama Astos darbo. 68. Studijose papildomai pinigų užsidirbate dirbdami muzikantu vestuvėse. Sukūrėte tinklalapį, kuriame reklamuojate savo paslaugas. Į savo interneto svetainę norite įdėti keletą nuotraukų. Jūs radote vestuvių fotografo interneto svetainėje keletą nuotraukų, kuriose esate nufotografuotas. Ant nuotraukos nematyti autorių teises saugančio ženklo. Nežinote – ar galite naudoti šias nuotraukas, ar ne?

Priedas 7. Bibliotekininko edukatoriaus ugdymo koncepcinis modelis OWL/XML formatu

```
<?xml version="1.0"?>
<!DOCTYPE Ontology [
<!ENTITY xsd "http://www.w3.org/2001/XMLSchema#" >
<!ENTITY xml "http://www.w3.org/XML/1998/namespace" >
<!ENTITY rdfs "http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#" >
<!ENTITY rdf "http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#" >
]>

<Ontology xmlns="http://www.w3.org/2002/07/owl#"
  xml:base="http://www.semanticweb.org/1710/ontologies/2013/6/untitled-
ontology-20"
  xmlns:rdfs="http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#"
  xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#"
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:xml="http://www.w3.org/XML/1998/namespace"

ontologyIRI="http://www.semanticweb.org/1710/ontologies/2013/6/untitled-
ontology-20">
<Prefix name="" IRI="http://www.w3.org/2002/07/owl#" />
<Prefix name="owl" IRI="http://www.w3.org/2002/07/owl#" />
<Prefix name="rdf" IRI="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#" />
<Prefix name="xsd" IRI="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#" />
<Prefix name="rdfs" IRI="http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#" />
<Declaration>
<Class IRI="#4_lygiu_vertinimo_modelis" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Anketavimas" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_pletra" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Besimokancios_visuomenes_uzdaviniai" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Biblioteka" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Dalyko_programa" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Dalyku_destytojas" />
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Destymas" />
</Declaration>
<Declaration>
```

```
<Class IRI="#Dėstytojas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Europos_Sajungos_strateginiai_dokumentai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Globalizacijos_ypatumai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_testas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#IV_kursas_ne"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#I_kursas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</Declaration>
```

```

<Declaration>
<Class IRI="#Konceptcinis_modelis"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Kontrolinè"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Metodika"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Savidiagnostika"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Specializacija"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Standartas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Studentas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Studiju_programa"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Universitetas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<Class IRI="#Vykydytojas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#bendradarbiauja_su"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#dalyvauja"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#darbinèje_veikloje_vadovaujasi"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#daro_itàaka"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#formuoja"/>

```

```
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#gali_būti_įgyvendinamas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#iš_dalies_dalyvauja"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#kartais_dalyvauja"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#kuria"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#naudojasi"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#nedėsto"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#nurodo_atlikti"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#siekia_įgyti"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#siekia_įgyti_gebėjimų_spręsti"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#studijuoja"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#sudaro_sąlygas_įgyvendinti"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#susijusi_su_kintančiais"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_bibliotekininko"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_dėstytojas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_komponentas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuratorius"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuruojamas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_suinteresuotas_bendradarbiauti_su"/>
</Declaration>
<Declaration>
```

```

<ObjectProperty IRI="#yra_vertinama"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#yra_įgyvendintojas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#2012-2020_Nacionalinė_pažangos_programa"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Autoritetų_stoka"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Bendradarbiavimas_su_dėstytoju"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Bibliotekininkystė_ir_informacija"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Bibliotekininkystė_ir_informacija_studijų_programos_aprašas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Education_and_training_2020"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Europa_2020"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Grigas_Vincas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacijos_ir_bibliotekų_paslaugos"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Informacijos_ir_bibliotekų_paslaugos_studijų_programos_aprašas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacijos_srautai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Informacinio_raštingumo_gebėjimų_standartai_aukštajame_moksle"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_kursai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</Declaration>

```

```

<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_triukšmas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Instruktuojančių_bibliotekininkų_ir_koordinatorių_kvalifikacinių_
gebėjimų_standartai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Kultūros_informacija_ir_komunikacija"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Kultūros_informacija_ir_komunikacija_studijų_programos_aprašas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Lietuva_2030"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Mikėnaitė_Julija"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Mozūraitė_Vita"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual
IRI="#Pasirenkamųjų_ir_laisvųjų_dalykų_registravimo_tvarka"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM1"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM2"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM1"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM2"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Profesinė_kaita"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Seminaras"/>
</Declaration>
<Declaration>

```

```
<NamedIndividual IRI="#Sinkevičiūtė_Vita"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Tarpininkavimo_triukšmas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Tiesos_versijos"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Trubickaja_Jolanta"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Umbrasaitė_Raimonda"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#VU_akademinės_etikos_kodeksas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#VU_studijų_nuostatai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#VU_studijų_programų_reglamentas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#VU_studijų_rezultatų_vertinimo_tvarka"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Valstybės_švietimo_2013-2020_strategija"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Vilniaus_universiteto_dėstytojo_vadovas"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#anketa_2011"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#anketa_2012"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#bibliotekininkas_A"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#bibliotekininkas_B"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#knyga_A"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#knyga_B"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#konferencijos"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#specializuoti_kursai"/>
</Declaration>
```

```

<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#studentas_A"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#studentas_B"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#studijos_universitete"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#ugdymasis_savarankiskai"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Ivadinė_paskaita"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Šakytė_Milda"/>
</Declaration>
<Declaration>
<NamedIndividual IRI="#Žinių_įgijimo_samprata"/>
</Declaration>
<EquivalentClasses>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_suinteresuotas_bendradarbiauti_su"/>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</EquivalentClasses>
<EquivalentClasses>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#bendradarbiauja_su"/>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</EquivalentClasses>
<EquivalentClasses>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuratorius"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</EquivalentClasses>
<EquivalentClasses>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuruojamas"/>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</EquivalentClasses>
<EquivalentClasses>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_suinteresuotas_bendradarbiauti_su"/>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</EquivalentClasses>

```

```

<SubClassOf>
<Class IRI="#4_lygiu_vertinimo_modelis"/>
<Class IRI="#Metodika"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Anketavimas"/>
<Class IRI="#4_lygiu_vertinimo_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_pletra"/>
<Class IRI="#Biblioteka"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_pletra"/>
<ObjectSomeValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#susijusi_su_kintanciais"/>
<Class IRI="#Besimokancios_visuomenes_uzdaviniai"/>
</ObjectSomeValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Besimokancios_visuomenes_uzdaviniai"/>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Biblioteka"/>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<Class IRI="#Vykydytojas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#dalyvauja"/>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_pletra"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#darbineje_veikloje_vadovaujasi"/>
<Class IRI="#Standartas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#darbineje_veikloje_vadovaujasi"/>
<ObjectUnionOf>
<ObjectOneOf>
<NamedIndividual
IRI="#Informacinio_rastringumo_gebjimu_standartai_aukstajame_moksle"/>
</ObjectOneOf>
<ObjectOneOf>

```

```

<NamedIndividual
IRI="#Instruktuojančių_bibliotekininkų_ir_koordinatorių_kvalifikacinių_
gebėjimų_standartai"/>
</ObjectOneOf>
</ObjectUnionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#daro_įtaka"/>
<ObjectOneOf>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</ObjectOneOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#kartais_dalyvauja"/>
<Class IRI="#IR"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#naudojasi"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_bibliotekininko"/>
<Class IRI="#Specializacija"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_dėstytojas"/>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_komponentas"/>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_įgyvendintojas"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>

```

```

</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectHasValue>
<ObjectProperty IRI="#darbinėje_veikloje_vadovaujasi"/>
<NamedIndividual
IRI="#Informacinio_raštingumo_gebėjimų_standartai_aukštajame_moksle"/>
</ObjectHasValue>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectHasValue>
<ObjectProperty IRI="#darbinėje_veikloje_vadovaujasi"/>
<NamedIndividual
IRI="#Instruktuojančių_bibliotekininkų_ir_koordinatorių_kvalifikacinių_
gebėjimų_standartai"/>
</ObjectHasValue>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<ObjectHasValue>
<ObjectProperty IRI="#daro_įtaka"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</ObjectHasValue>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
<Class IRI="#Metodika"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<Class IRI="#Vykdytojas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
<Class IRI="#IR_testas"/>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#darbinėje_veikloje_vadovaujasi"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<Class IRI="#Standartas"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>

```

```

</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#formuoja"/>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#iš_dalies_dalyvauja"/>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_plėtra"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#kuria"/>
<Class IRI="#Specializacija"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#naudojasi"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#nedėsto"/>
<Class IRI="#IV_kursas_ne"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#sudaro_salygas_įgyvendinti"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_đestytojas"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#IR"/>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
<Class IRI="#I_kursas"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>

```

```

<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_įgyvendintojas"/>
<Class IRI="#Studijų_programa"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Đestymas"/>
<Class IRI="#Đestytojas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Đestytojas"/>
<Class IRI="#Konceptinis_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
<Class IRI="#Savidiagnostika"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<Class IRI="#4_lygių_vertinimo_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Europos_Sajungos_strateginiai_dokumentai"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Globalizacijos_ypatumai"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR"/>
<Class IRI="#Đestymas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#gali_būti_įgyvendinamas"/>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>
<Class IRI="#Dalykų_đestytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<Class IRI="#Đestymas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>

```

```

<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
<Class IRI="#Anketavimas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<Class IRI="#Vykdytojas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#darbinėje_veikloje_vadovaujasi"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
<Class IRI="#IR_testas"/>
<Class IRI="#Standartas"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#naudojasi"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#nurodo_atlikti"/>
<Class IRI="#IR_testas"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#siekia_įgyti"/>
<Class IRI="#Specializacija"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>

```

```

<ObjectProperty IRI="#siekia_įgyti_gebėjimų_spręsti"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_dėstytojas"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<Class IRI="#I_kursas"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#yra_vertinama"/>
<ObjectIntersectionOf>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
</ObjectIntersectionOf>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<ObjectHasValue>
<ObjectProperty IRI="#studijuoja"/>
<NamedIndividual IRI="#Bibliotekininkystė_ir_informacija"/>
</ObjectHasValue>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_testas"/>
<Class IRI="#Anketavimas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<Class IRI="#Dėstymas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</ObjectAllValuesFrom>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
<Class IRI="#Dėstymas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
<ObjectAllValuesFrom>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
</ObjectAllValuesFrom>

```

```

</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
<Class IRI="#Studentas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#IV_kursas_ne"/>
<Class IRI="#Studentas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#I_kursas"/>
<Class IRI="#Studentas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
<Class IRI="#4_lygių_vertinimo_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
<Class IRI="#Biblioteka"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Konceptinis_modelis"/>
<Class abbreviatedIRI="owl:Thing"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
<Class IRI="#Konceptinis_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>
<Class IRI="#Savidiagnostika"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Metodika"/>
<Class IRI="#Konceptinis_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<Class IRI="#Universitetas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Savidiagnostika"/>
<Class IRI="#Anketavimas"/>

```

```

</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Specializacija"/>
<Class IRI="#Biblioteka"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Standartas"/>
<Class IRI="#Metodika"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Studentas"/>
<Class IRI="#Konceptinis_modelis"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Studiju_programa"/>
<Class IRI="#Universitetas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Universitetas"/>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
</SubClassOf>
<SubClassOf>
<Class IRI="#Vykdytojas"/>
<Class IRI="#Dėstytojas"/>
</SubClassOf>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#4_lygių_vertinimo_modelis"/>
<Class IRI="#Standartas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_plėtra"/>
<Class IRI="#Informacijos_šaltiniai"/>
<Class IRI="#Specializacija"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Besimokančios_visuomenės_uždaviniai"/>
<Class IRI="#Biblioteka"/>
<Class IRI="#Universitetas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
<Class IRI="#Standartas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Dėstymas"/>
<Class IRI="#Vykdytojas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Dėstytojas"/>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
</DisjointClasses>

```

```

<DisjointClasses>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Europos_Sajungos_strateginiai_dokumentai"/>
<Class IRI="#Globalizacijos_ypatumai"/>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#IR"/>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#IR_kursu_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
<Class IRI="#IR_testas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
<Class IRI="#IV_kursas_ne"/>
<Class IRI="#I_kursas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
<Class IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
<Class IRI="#Metodika"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Kontekstas"/>
<Class IRI="#Studentas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Metodika"/>
<Class IRI="#Studentas"/>
</DisjointClasses>
<DisjointClasses>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<Class IRI="#Studiju_programa"/>
</DisjointClasses>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
<NamedIndividual IRI="#2012-2020_Nacionalinė_pažangos_programa"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<NamedIndividual IRI="#Bendradarbiavimas_su_dėstytoju"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Specializacija"/>
<NamedIndividual IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
</ClassAssertion>

```

```

<ClassAssertion>
<Class IRI="#Studiju_programa"/>
<NamedIndividual IRI="#Bibliotekininkystė_ir_informacija"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<NamedIndividual
IRI="#Bibliotekininkystė_ir_informacija_studiju_programos_aprašas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Europos_Sajungos_strateginiai_dokumentai"/>
<NamedIndividual IRI="#Education_and_training_2020"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Europos_Sajungos_strateginiai_dokumentai"/>
<NamedIndividual IRI="#Europa_2020"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<NamedIndividual IRI="#Grigas_Vincas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<NamedIndividual IRI="#Grigas_Vincas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
<NamedIndividual IRI="#Grigas_Vincas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Studiju_programa"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacijos_ir_bibliotekų_paslaugos"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<NamedIndividual
IRI="#Informacijos_ir_bibliotekų_paslaugos_studiju_programos_aprašas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Standartas"/>
<NamedIndividual
IRI="#Informacinio_raštingumo_gebėjimų_standartai_aukštajame_moksle"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_kursai"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_ugdymo_metodika"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>

```

```

<Class IRI="#4_lygių_vertinimo_modelis"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Dalyko_programa"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Globalizacijos_ypatumai"/>
<NamedIndividual IRI="#Informacinis_triukšmas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Standartas"/>
<NamedIndividual
IRI="#Instruktuojančių_bibliotekinių_ir_koordinatorių_kvalifikacinių_
gebėjimų_standartai"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Studijų_programa"/>
<NamedIndividual IRI="#Kultūros_informacija_ir_komunikacija"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Reglamentuojantys_dokumentai"/>
<NamedIndividual
IRI="#Kultūros_informacija_ir_komunikacija_studijų_programos_aprašas"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
<NamedIndividual IRI="#Lietuva_2030"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
<NamedIndividual IRI="#Mozūraitė_Vita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Ekspertų_vertinimas"/>
<NamedIndividual IRI="#Mozūraitė_Vita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
<NamedIndividual IRI="#Mozūraitė_Vita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_testas"/>
<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM1"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>

```

```

<NamedIndividual IRI="#Po_IRUM2"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_testas"/>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM1"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>
<NamedIndividual IRI="#Prieš_IRUM2"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<NamedIndividual IRI="#Seminaras"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<NamedIndividual IRI="#Sinkevičiūtė_Vita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
<NamedIndividual IRI="#Sinkevičiūtė_Vita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Lietuvos_strateginiai_dokumentai"/>
<NamedIndividual IRI="#Valstybės_švietimo_2013-2020_strategija"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
<NamedIndividual IRI="#anketa_2012"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Bibliotekininkas_educatorius"/>
<NamedIndividual IRI="#bibliotekininkas_A"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Informacinio_raštingumo_ugdymo_metodika"/>
<NamedIndividual IRI="#knyga_A"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#Informacinis_raštingumas"/>
<NamedIndividual IRI="#knyga_B"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_plėtra"/>
<NamedIndividual IRI="#specializuoti_kursai"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_kursai"/>
<NamedIndividual IRI="#studentas_A"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#I_kursas"/>

```

```

<NamedIndividual IRI="#studentas_A"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IV_kursas_ne"/>
<NamedIndividual IRI="#studentas_B"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#BE_kompetencijos_plėtra"/>
<NamedIndividual IRI="#ugdymasis_savarankiškai"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_ugdymas_bibliotekoje"/>
<NamedIndividual IRI="#Įvadinė_paskaita"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
<NamedIndividual IRI="#Šakytė_Milda"/>
</ClassAssertion>
<ClassAssertion>
<Class IRI="#IV_kursas"/>
<NamedIndividual IRI="#Šakytė_Milda"/>
</ClassAssertion>
<SubObjectPropertyOf>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<ObjectProperty abbreviatedIRI="owl:topObjectProperty"/>
</SubObjectPropertyOf>
<SubObjectPropertyOf>
<ObjectProperty IRI="#gali_būti_įgyvendinamas"/>
<ObjectProperty IRI="#kartais_dalyvauja"/>
</SubObjectPropertyOf>
<SubObjectPropertyOf>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuruojamas"/>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuratorius"/>
</SubObjectPropertyOf>
<SubObjectPropertyOf>
<ObjectProperty IRI="#yra_suinteresuotas_bendradarbiauti_su"/>
<ObjectProperty IRI="#bendradarbiauja_su"/>
</SubObjectPropertyOf>
<SubObjectPropertyOf>
<ObjectProperty IRI="#įgyvendinamas"/>
<ObjectProperty IRI="#kartais_dalyvauja"/>
</SubObjectPropertyOf>
<InverseFunctionalObjectProperty>
<ObjectProperty IRI="#bendradarbiauja_su"/>
</InverseFunctionalObjectProperty>
<InverseFunctionalObjectProperty>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuratorius"/>
</InverseFunctionalObjectProperty>
<InverseFunctionalObjectProperty>
<ObjectProperty IRI="#yra_kuruojamas"/>
</InverseFunctionalObjectProperty>
<InverseFunctionalObjectProperty>
<ObjectProperty IRI="#yra_suinteresuotas_bendradarbiauti_su"/>
</InverseFunctionalObjectProperty>
<ObjectPropertyDomain>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>

```

```

<Class IRI="#Dalykų_dėstytojas"/>
</ObjectPropertyDomain>
<ObjectPropertyDomain>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstytojas"/>
</ObjectPropertyDomain>
<ObjectPropertyRange>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#Eksperimentinė"/>
</ObjectPropertyRange>
<ObjectPropertyRange>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#IR_kursų_dėstymo_vertinimo_anketa"/>
</ObjectPropertyRange>
<ObjectPropertyRange>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#IR_testas"/>
</ObjectPropertyRange>
<ObjectPropertyRange>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#Ilgalaikės_gražos_vertinimas"/>
</ObjectPropertyRange>
<ObjectPropertyRange>
<ObjectProperty IRI="#atlieka"/>
<Class IRI="#Kontrolinė"/>
</ObjectPropertyRange>
<DisjointObjectProperties>
<ObjectProperty IRI="#dalyvauja"/>
<ObjectProperty IRI="#darbinėje_veikloje_vadovaujasi"/>
<ObjectProperty IRI="#daro_įtaką"/>
<ObjectProperty IRI="#susijusi_su_kintančiais"/>
<ObjectProperty IRI="#yra_bibliotekininko"/>
<ObjectProperty IRI="#yra_dėstytojas"/>
<ObjectProperty IRI="#yra_komponentas"/>
</DisjointObjectProperties>
</Ontology>
<!-- Generated by the OWL API (version 3.4.2)
http://owlapi.sourceforge.net -->

```

Priedas 8. Konceptinio modelio klasių apibrėžtys

Visos klasės koncepciniame modelyje yra apibūdinamos tokiu formatu: klasių pavadinimai yra klasės unikalūs identifikatoriai, jie pateikiami kaip antraštės, juodintu šriftu. Eilutė “**Poklasis**”, nurodo viršklasius, iš kurių ši klasė paveldi savybes. Eilutė “**Viršklasis**”, nurodo šios klasės poklasius. Eilutėje “**Apibrėžtis**” yra tekstinis klasėje pristatomo koncepto apibūdinimas. Eilutėje “**Savybės**” yra pateikiamas klasės savybių sąrašas.

Modelis

Poklasis	--
Viršklasis	Dėstytojas Kontekstas Metodika Studentas
Apibrėžtis	Apima esinius, kurie sudaro <i>Modelį</i> .
Pavyzdžiai	2012-2020 Nacionalinė pažangos programa Anketa 2012
Savybės	abipusio ryšio užtikrinimas only: (Dėstytojas and Kontekstas and Metodika and Studentas)

Dėstytojas

Poklasis	<i>Modelis</i>
Viršklasis	Dėstymas Vykdytojas
Apibrėžtis	Apima vykdančiuosius koncepcinio modelio objektus ir pagrindines vykdymo priemones.
Pavyzdžiai	Informacinio raštingumo kursai <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>
Savybės	--

Dėstymas

Poklasis	Dėstytojas
Viršklasis	IR IR kursai IR ugdymas bibliotekoje IR ugdymo metodika
Apibrėžtis	Apima koncepcinio modelio pagrindines vykdymo priemones, kurios apibrėžiamos kaip tam tikro pobūdžio organizuotas ugdymo procesas.
Pavyzdžiai	Seminaras Įvadinė paskaita
Savybės	--

IR

Poklasis	Dėstymas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima esinius, kurie apibūdina informacinio raštingumo gebėjimų ugdymui skirtus studijų programos dalykus, kuriuos įgyvendina dalyko Informacinis raštingumas dėstytojai.
Pavyzdžiai	Informacinis raštingumas
Savybės	gali būti įgyvendinamas only: Bibliotekininkas edukatorius įgyvendinamas only: Dalykų dėstytojas

IR kursai

Poklasis	Dėstymas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima esinius, kurie apibūdina informacinio raštingumo gebėjimų ugdymui skirtus kursus, kuriuos rengia ir įgyvendina dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> studijuojantys studentai.
Pavyzdžiai	IR kursai
Savybės	įgyvendinamas only: IR kursų dėstytojas

IR ugdymas bibliotekoje

Poklasis	Dėstymas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima esinius, kurie apibūdina informacinio raštingumo gebėjimų ugdymui skirtus akademinėje bibliotekoje ir kurias įgyvendina bibliotekininkas edukatorius.
Pavyzdžiai	Seminaras Įvadinė paskaita
Savybės	įgyvendinamas only: Bibliotekininkas edukatorius

IR ugdymo metodika

Poklasis	Dėstymas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima esinius, kurie apibūdina IR gebėjimų ugdymo metodikos veiklas, skirtas rengti bibliotekininkus edukatorius ir kurias įgyvendina dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> dėstytojai.
Pavyzdžiai	<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i>
Savybės	įgyvendinamas only: Dalykų dėstytojas

Vykdytojas

Poklasis	Dėstytojas
Viršklasis	Bibliotekininkas edukatorius Dalykų dėstytojas IR kursų dėstytojas
Apibrėžtis	Apima vykdančiuosius koncepcinio modelio objektus.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkas A
Savybės	--

Bibliotekininkas edukatorius

Poklasis	Vykdytojas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, įgyvendinančius informacinio raštingumo gebėjimų ugdymą akademinėje bibliotekoje.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkas A
Savybės	yra suinteresuotas only: Dalykų dėstytojas dalyvauja only: BE kompetencijos plėtra darbinėje veikloje vadovaujasi only: (({IR gebėjimų standartai aukštajame moksle}) or ({Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai})) darbinėje veikloje vadovaujasi only: Standartas

	darbinėje veikloje vadovaujasi value: IR gebėjimų standartai aukštajame moksle darbinėje veikloje vadovaujasi value: Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartai daro įtaką only: (<i>IR ugdymo metodika</i>) daro įtaką value: <i>IR ugdymo metodika</i> kartais dalyvauja only: IR naudojasi only: Informacijos šaltiniai yra bibliotekininko only: Specializacija yra dėstytojas only: IR ugdymas bibliotekoje yra komponentas only: Ilgalaikės gražos vertinimas yra įgyvendintojas only: Besimokančios visuomenės uždaviniai

Dalykų dėstytojas

Poklasis	Vykdytojas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, įgyvendinančius studijų programos dalykų Informacinis raštingumas ir <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> įgyvendinimą.
Pavyzdžiai	Mozūraitė Vita
Savybės	Bendradarbiauja su only: Bibliotekininkas edukatorius Yra kuratorius only: IR kursų dėstytojas atlieka only: (Ekspertų vertinimas and IR kursų dėstyto vertinimo anketa and IR testas and Ilgalaikės gražos vertinimas and Kontrolinė) darbinėje veikloje vadovaujasi only: (Reglamentuojantys dokumentai and Standartas) formuoja only: Dalyko programa iš dalies dalyvauja only: BE kompetencijos plėtra kuria only: Specializacija naudojasi only: Informacijos šaltiniai nedėsto only: IV kursas ne sudaro sąlygas įgyvendinti only: Besimokančios visuomenės uždaviniai yra dėstytojas only: (IR and IR ugdymo metodika and IV kursas and I kursas) yra įgyvendintojas only: Studijų programa

IR kursų dėstytojas

Poklasis	Vykdytojas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, įgyvendinančius studijų programos dalykų Informacinis raštingumas ir <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> įgyvendinimą.
Pavyzdžiai	Mozūraitė Vita
Savybės	Bendradarbiauja su only: Bibliotekininkas edukatorius Yra kuratorius only: IR kursų dėstytojas atlieka only: (Ekspertų vertinimas and IR kursų dėstyto vertinimo anketa

	and IR testas and Ilgalaikės gražos vertinimas and Kontrolinė) darbinėje veikloje vadovaujasi only: (Reglamentuojantys dokumentai and Standartas) formuoja only: Dalyko programa iš dalies dalyvauja only: BE kompetencijos plėtra kuria only: Specializacija naudojami only: Informacijos šaltiniai nedėsto only: IV kursas ne sudaro sąlygas įgyvendinti only: Besimokančios visuomenės uždaviniai yra dėstytojas only: (IR and IR ugdymo metodika and IV kursas and I kursas) yra įgyvendintojas only: Studijų programa

Kontekstas

Poklasis	<i>Modelis</i>
Viršklasis	Besimokančios visuomenės uždaviniai Biblioteka Universitetas
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie sudaro koncepcinio modelio įgyvendinimo kontekstą.
Pavyzdžiai	Europa 2020
Savybės	--

Besimokančios visuomenės uždaviniai

Poklasis	Kontekstas
Viršklasis	Europos Sąjungos strateginiai dokumentai Globalizacijos ypatumai Lietuvos strateginiai dokumentai
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie apibrėžia besimokančiai visuomenei keliamus uždavinius.
Pavyzdžiai	Education and training 2020
Savybės	--

Europos Sąjungos strateginiai dokumentai

Poklasis	Besimokančios visuomenės uždaviniai
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima Europos Sąjungos strateginius dokumentus, kuriuose apibrėžiami besimokančiai visuomenei keliami uždaviniai.
Pavyzdžiai	Europa 2020
Savybės	--

Globalizacijos ypatumai

Poklasis	Besimokančios visuomenės uždaviniai
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie suponuoja uždavinių besimokančiai visuomenei kėlimą atsižvelgiant į globalizacijos daromą įtaką informacijos naudojimo ypatumams.
Pavyzdžiai	Informacinis triukšmas
Savybės	--

Lietuvos strateginiai dokumentai

Poklasis	Besimokančios visuomenės uždaviniai
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima Lietuvos strateginius dokumentus, kuriuose apibrėžiami besimokančiai visuomenei keliami uždaviniai.
Pavyzdžiai	Lietuvos švietimo strategija 2013-2020 strategija
Savybės	--

Biblioteka

Poklasis	Kontekstas
Viršklasis	BE kompetencijos plėtra Informacijos šaltiniai Specializacija
Apibrėžtis	Apibrėžiami objektai, susiję su bibliotekos veikla, kurie daro įtaką bibliotekininko edukatoriaus ugdymo procesui.
Pavyzdžiai	Lietuvos švietimo strategija 2013-2020 strategija
Savybės	--

BE kompetencijos plėtra

Poklasis	Biblioteka
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie susiję su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo užsiimančio profesionalaus bibliotekininko kompetencijos plėtra.
Pavyzdžiai	Specializuoti kursai
Savybės	susijusi_su_kintančiais_some: Besimokančios visuomenės uždaviniai

Informacijos šaltiniai

Poklasis	Biblioteka
Viršklasis	<i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika, Informacinis raštingumas</i>
Apibrėžtis	Apima informacijos šaltinius, kurie susiję su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo užsiimančio profesionalaus bibliotekininko kompetencijos plėtra.
Pavyzdžiai	Knyga A
Savybės	susijusi_su_kintančiais_some: Besimokančios visuomenės uždaviniai

Informacinio raštingumo ugdymo metodika

Poklasis	Informacijos šaltiniai
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima informacijos šaltinius, kurie susiję su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo užsiimančio profesionalaus bibliotekininko kompetencijos plėtra tuo aspektu, kai keliama savo kaip bibliotekininko edukatoriaus kompetencija.
Pavyzdžiai	Knyga B
Savybės	--

Informacinis raštingumas

Poklasis	Informacijos šaltiniai
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima informacijos šaltinius, kurie susiję su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu

	užsiimančio profesionalaus bibliotekininko kompetencijos plėtra tuo aspektu, kai gilnamasi į informacinio raštingumo gebėjimų ugdymo proceso organizavimą.
Pavyzdžiai	Knyga B
Savybės	--

Specializacija

Poklasis	Biblioteka
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie apibrėžia profesionalaus bibliotekininko, užsiimančio informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu, specializaciją.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkas edukatorius
Savybės	--

Universitetas

Poklasis	Kontekstas
Viršklasis	Reglamentuojantys dokumentai Studijų programa
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie yra susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso organizavimu ir reglamentavimu.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkystė ir informacija
Savybės	--

Reglamentuojantys dokumentai

Poklasis	Universitetas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso reglamentavimu.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkystė ir informacija studijų programos aprašas
Savybės	--

Studijų programa

Poklasis	Universitetas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima dalykus, kurie susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso įgyvendimu studijų programos ribose.
Pavyzdžiai	Bibliotekininkystė ir informacija
Savybės	--

Metodika

Poklasis	<i>Modelis</i>
Viršklasis	4 lygių vertinimo modelis Dalyko programa Standartas
Apibrėžtis	Apima objektus, kurie susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso įgyvendinimo metodika.
Pavyzdžiai	Informacinis raštingumas
Savybės	--

4 lygių vertinimo modelis

Poklasis	Metodika

Viršklasis	Anketavimas Ekspertų vertinimas Ilgalaikės gražos vertinimas
Apibrėžtis	Apima dalykus, kurie susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso dalyvių kokybiniu ir kiekybiniu įgytų gebėjimų vertinimu.
Pavyzdžiai	Po IRUM
Savybės	--

Anketavimas

Poklasis	4 lygių vertinimo modelis
Viršklasis	IR kursų dėstymo vertinimo anketa IR testas Savidiagnostika
Apibrėžtis	Apima dalykus, kurie susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso dalyvių kokybiniu ir kiekybiniu įgytų gebėjimų vertinimu.
Pavyzdžiai	Prieš IRUM
Savybės	--

IR kursų dėstymo vertinimo anketa

Poklasis	Anketavimas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima anketas, kuriomis vertinta informacinio raštingumo kursų dėstymo kokybė. Vertinimo atliko kursų klausytojai.
Pavyzdžiai	Anketa 2012
Savybės	--

IR testas

Poklasis	Anketavimas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima testą, kuriuo vertintas informacinio raštingumo kursų klausytojų informacinio raštingumo gebėjimų lygis prieš ir po kursų.
Pavyzdžiai	Po IRUM
Savybės	--

Savidiagnostika

Poklasis	Anketavimas
Viršklasis	Ekspirimentinė Kontrolinė
Apibrėžtis	Apima IV kurso studentų savianalizę vertinant savo gebėjimus kaip bibliotekininko edukatoriaus semestro pradžioje ir pakartotinai semestro pabaigoje.
Pavyzdžiai	Prieš IRUM
Savybės	--

Ekspirimentinė

Poklasis	Savidiagnostika
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima IV kurso studentų, kurie studijavo dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> , savianalizę vertinant savo gebėjimus kaip bibliotekininko edukatoriaus semestro pradžioje ir pakartotinai semestro pabaigoje.
Pavyzdžiai	Prieš IRUM

Savybės	--

Kontrolinė

Poklasis	Savidiagnostika
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima IV kurso studentų, kurie nestudijavo dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> , savianalizę vertinant savo gebėjimus kaip bibliotekininko edukatoriaus semestro pradžioje ir pakartotinai semestro pabaigoje.
Pavyzdžiai	Po IRUM
Savybės	--

Ekspertų vertinimas

Poklasis	Anketavimas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> dėstytojų atliktą IV kurso studentų, kurie studijavo dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> , gebėjimą užsiimti informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu praktiškai.
Pavyzdžiai	Mozūraitė Vita
Savybės	--

Ilgalaikės gražos vertinimas

Poklasis	Anketavimas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> dėstytojų atliktą studijų programos Bibliotekininkystė ir informacija studentų, kurie studijavo dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> , gebėjimą pritaikyti įgytas žinias profesinėje veikloje, susijusioje su informacinio raštingumo gebėjimų ugdymu.
Pavyzdžiai	Grigas Vincas
Savybės	--

Dalyko programa

Poklasis	Metodika
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima dalykus, kurie yra tiesiogiai susiję su bibliotekininko edukatoriaus ugdymo proceso įgyvendinimu studijų programos ribose.
Pavyzdžiai	Informacinis raštingumas
Savybės	--

Standartas

Poklasis	Metodika
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima standartus, kurie apibrėžia bibliotekininkui edukatoriui ir informacijos vartotojui būdingus gebėjimus.
Pavyzdžiai	Informacinis raštingumas gebėjimų aukštajame moksle standartai
Savybės	--

Studentas

Poklasis	<i>Modelis</i>

Viršklasis	I kursas IV kursas IV kursas ne
Apibrėžtis	Apima studentus, kurie susiję su koncepcinio modelio įgyvendinimu studijų programos ribose.
Pavyzdžiai	Studentas A
Savybės	--

I kursas

Poklasis	Studentas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima I kurso studentus, kurie studijuoja dalyką Informacinis raštingumas.
Pavyzdžiai	Studentas A
Savybės	--

IV kursas

Poklasis	Studentas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima IV kurso studentus, kurie studijuoja laisvai pasirenkamą dalyką <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> ir dalyvauja koncepcinio modelio įgyvendinimo veikloje kaip eksperimentinė grupė.
Pavyzdžiai	Studentas B
Savybės	--

IV kursas ne

Poklasis	Studentas
Viršklasis	--
Apibrėžtis	Apima IV kurso studentus, kurie nestudijuoja laisvai pasirenkamo dalyko <i>Informacinio raštingumo ugdymo metodika</i> , tačiau dalyvauja koncepcinio modelio įgyvendinimo veikloje kaip kontrolinė grupė.
Pavyzdžiai	Studentas B
Savybės	--

Priedas 9. Konceptinio modelio savybių apibrėžtys

Visos savybės koncepciniame modelyje yra apibūdinamos tokiu formatu: savybių pavadinimai yra savybės unikalūs identifikatoriai, jie pateikiami kaip antraštės, juodintu šriftu. Eilutėje „**Apibrėžtis**“ yra tekstinis savybės koncepto apibūdinimas. Eilutėje „**Pavyzdžiai**“ pateikiami savybės taikymo pavyzdžiai.

Atlieka

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas ir IR kursų dėstytojas, kurie įgyvendina savo dėstytojų dalykų vykdytuose mokymuose kiekybinį ir kokybinį vertinimą.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas atlieka Ekspertų vertinimas, IR kursų dėstytojų vertinimo anketa, IR testas, Ilgalaikės gražos vertinimas ir Kontrolinė.

Yra suinteresuotas bendradarbiauti su

Apibrėžtis	Yra suinteresuotas bendradarbiauti su dalykų IR ugdymo metodika ir Informacinis raštingumas dėstytojais.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius yra suinteresuotas bendradarbiauti su Dalykų dėstytojas.

Bendradarbiauja su

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas bendradarbiavimą su klasės Bibliotekininkas edukatorius veikėjais, kai vykdomas bibliotekininko edukatoriaus ugdymas.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas bendradarbiauja su Bibliotekininkas edukatorius

Dalyvauja

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Bibliotekininkas edukatorius dalyvavimą kompetencijos plėtroje.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius dalyvauja BE kompetencijos plėtra.

Darbinėje veikloje vadovaujasi

Apibrėžtis	Apibūdina klasių Bibliotekininkas edukatorius, Dalykų dėstytojas ir IR kursų dėstytojas naudojimąsi reglamentuojančiais dokumentais įgyvendinant ugdymo procesą.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas darbinėje veikloje vadovaujasi Reglamentuojantys dokumentai, Standartas.

Daro įtaką

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Bibliotekininkas edukatorius santykį su klasės IR ugdymo metodika veikėju.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius daro įtaką IR ugdymo metodika.

Formuoja

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas veiklą, susijusią su Dalyko programa.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas formuoja Dalyko programa.

Iš dalies dalyvauja

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas vaidmenį profesionalaus bibliotekininko, užsiimančio IR gebėjimų ugdymu kompetencijos plėtra.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas iš dalies dalyvauja BE kompetencijos plėtra.

Kartais dalyvauja

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Bibliotekininkas edukatorius veiklą IR gebėjimų ugdyme aukštojoje mokykloje.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius kartais dalyvauja IR.

Kuria

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas vaidmenį profesionalaus bibliotekininko specializacijos – bibliotekininko edukatoriaus – formavime.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas kuria Specializacija.

Naudojasi

Apibrėžtis	Apibūdina klasių Bibliotekininkas edukatorius, Dalykų dėstytojas ir IR kursų dėstytojas sąsajas su klasės Informacijos šaltiniai veikėjais.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius naudojasi Informacijos šaltiniai.

Nedėsto

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas santykį su klasės IV kursas ne atstovais.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas nedėsto IV kursas ne.

Siekia įgyti

Apibrėžtis	Apibūdina klasės IR kursų dėstytojas santykį su profesionalaus bibliotekininko – bibliotekininko edukatoriaus – specializacija.
Pavyzdys	IR kursų dėstytojas siekia įgyti Specializacija.

Siekia įgyti gebėjimų spręsti

Apibrėžtis	Apibūdina klasės IR kursų dėstytojas siekį įgyti gebėjimų, kurie reikalingi spręsti besimokančiai visuomenei kylančius uždavinius.
Pavyzdys	IR kursų dėstytojas siekia įgyti gebėjimų spręsti Besimokančios visuomenės uždaviniai.

Studijuoja

Apibrėžtis	Apibūdina klasės IR kursų dėstytojas ryšį su veikėju Bibliotekininkystė ir informacija.
Pavyzdys	IR kursų dėstytojas studijuoja Bibliotekininkystė ir informacija.

Sudaro sąlygas įgyvendinti

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas vieną iš funkcijų ugdant bibliotekininką edukatorių.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas sudaro sąlygas įgyvendinti Besimokančios visuomenės uždaviniai.

Susijusi su kintančiais

Apibrėžtis	Apibūdina klasės BE kompetencijos plėtra formavimo gaires.
Pavyzdys	BE kompetencijos plėtra susijusi su kintančiais Besimokančios visuomenės uždaviniais.

Nurodo atlikti

Apibrėžtis	Apibūdina klasės IR kursų dėstytojas vieną iš funkcijų, susijusių su informacinio raštingumo kursų organizavimu.
Pavyzdys	IR kursų dėstytojas nurodo atlikti IR testas.

Yra bibliotekininko

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Bibliotekininkas edukatorius veikėjų įvardinimą koncepciniame modelyje.
Pavyzdys	Bibliotekininkas edukatorius yra bibliotekininko Specializacija.

Yra dėstytojas

Apibrėžtis	Apibūdina klasių Bibliotekininkas edukatorius, Dalykų dėstytojas, IR kursų dėstytojas vykdomą ugdomąją veiklą.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas yra dėstytojas IR, IR ugdymo metodika, IV kursas, I kursas.

Yra komponentas

Apibrėžtis	Apibūdina klasės santykį su kita klase, kai nusakomas hierarchinis ryšys.
Pavyzdys	IR kursai yra komponentas IR.

Yra kuratorius

Apibrėžtis	Apibūdina klasės Dalykų dėstytojas veikėjų santykį su IR kursų dėstytojas veikėjais.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas yra kuratorius IR kursų dėstytojas.

Yra vertinama

Apibrėžtis	Apibūdina klasės IR kursų dėstytojas veikėjų vykdytos veiklos vertinimą.
Pavyzdys	IR kursų dėstytojas yra vertinama Ekspertų vertinimas, IR kursų dėstyto vertinimo anketa.

Yra įgyvendintojas

Apibrėžtis	Apibūdina klasių Bibliotekininkas edukatorius, Dalykų dėstytojas pagrindinę funkciją.
Pavyzdys	Dalykų dėstytojas yra įgyvendintojas Studijų programa.

Priedas 10. Kokybinių ir kiekybinių duomenų analizės kriterijų aprašymas

Reakcija A. Dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* studijuojantys IV kurso studentai parengė analizę (iki 2000 spaudos ženklų), kurioje įvertino savo vykdytos veiklos kokybę įgyvendinant informacinio raštingumo mokymus. Analizė rengta laisva forma. Tikslas: studentas turi reflektiviai įvertinti savo veiklą įgyvendinant kursus. Dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* apibendrinamojoje paskaitoje dalyko dėstytojai su studentais laisva forma diskutavo apie tai, ką reikėtų patobulinti įgyvendinant dalyko siekinius, kad savianalizėje įvardytos problemos būtų panaikintos. Atlikta studentų parengtos savianalizės kertinių teiginių apibendrinamoji analizė.

Reakcija B. Dalyką *Informacinis raštingumas* studijuojantys I kurso studentai po IV kurso studentų įgyvendintų 8 val. informacinio raštingumo kursų anonimiškai užpildė adaptuotą N. Fielden ir M. Foster (2010) informacinio raštingumo dėstytojų kokybės vertinimo anketą (4 priedas).

Originali N. Fielden ir M. Foster (2010) anketa sudaryta iš 2 dalių. Viena dalis skirta kursų klausytojui. Ji sudaryta iš 24 uždaro tipo teiginių (rubrikų), kurias reikėjo įvertinti 5 lygių Likerto skalėje, ir 1 atvirojo klausimo. Antroji dalis skirta dėstytojui ekspertui, iš šalies stebinčiam įgyvendinamus kursus. Ją sudaro 7 atviro tipo klausimai.

Atsižvelgiant į išsikeltus kursų uždavinius ir realiai vykdomas veiklas bei anketos pirminio tyrimo rezultatus, pirmoji anketos dalis sutrumpinta iki 16 uždaro tipo teiginių (rubrikų) ir 1 atvirojo klausimo.

Taip pat pasirinkta detalesnė 7 lygių Likerto skalė, kad būtų sudarytos sąlygos vertintojui kuo objektyviau ir aiškiau išreikšti savo nuomonę, neapsiribojant gana stambiu vertinimo lygiu, kai galimas neigiamas vertinimas pasirenkamas tik iš dviejų variantų: nesutinku ir visiškai nesutinku. Septynių lygių Likerto skalėje atsiranda vienas papildomas pasirinkimas, kaip tarpinis tarp minėtų dviejų kardinalių – iš dalies nesutinku. Adaptuotoje anketoje kursų klausytojai galėjo vertinti rinkdamiesi iš 8 variantų: 1. visiškai nesutinku; 2. nesutinku; 3. iš dalies nesutinku; 4. nesu tikras; 5. iš dalies sutinku; 6. sutinku; 7. visiškai sutinku. 8. nevertinu. Pirmoji anketos dalis susideda iš trijų poskalių: Mokymo metodai ir organizavimas; Komunikacija ir kurso valdymas; Turinys. Duomenų analizė. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant *IMB SPSS Statistics 17* licencijuotą programą.

- Atliktas anketos vidinio suderinamumo (angl. Internal consistency) vertinimas skaičiuojant *Kronbacho alfos* (angl. Cronbach's alpha) koeficientą.
- Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas.
- Atliktas *Shapiro-Wilk* testas siekiant nustatyti, ar duomenys yra normaliai pasiskirstę. Vertinant duomenų pasiskirstymą apskaičiuoti *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientai.

- Atliktas ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas siekiant nustatyti, ar interkoreliacinėje matricoje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad teiginiai vienas kitą paneigia. Panaudotas *Kendalls's Tau-b* koeficiento skaičiavimo metodas.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp pirminio ir pagrindinio tyrimo panaudotas dviejų nepriklausomų imčių vidurkių palyginimas *Independent-samples T-test*, o kintamųjų lygiavertiškam pasiskirstymui nustatyti – *Levene's Test*.
- Apskaičiuotas bendras pasitenkinimo vykdytais mokymais vidurkis, kiekvienos poskalės vidurkis.
- Siekiant nustatyti statistiškai reikšmingus vidurkių skirtumus tarp poskalių atliktas *Paired-samples T-test*.
- Apskaičiuotas pasitenkinimo vykdytais mokymais indeksas, sumuojant anketos atsakymų balus ir juos iš bendro teiginių skaičiaus (N 16).

Mokymasis A. IV kurso studentai, studijavę dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, įvertino savo žinias pildydami *Instruktuojančių bibliotekininkų gebėjimų savidiagnostinio vertinimo anketą*. Anketa parengta adaptavus *Instruktuojančių bibliotekininkų ir koordinatorių kvalifikacinių gebėjimų standartus*. 41 standarto teiginys pateikti kaip teiginiai (rubrikos), kuriuos studentai turėjo įvertinti savo turimus gebėjimus ir žinias 7 lygių Likerto skalėje: 1. visiškai nesutinku; 2. nesutinku; 3. iš dalies nesutinku; 4. nesu tikras; 5. iš dalies sutinku; 6. sutinku; 7. visiškai sutinku. Anketa suskirstyta į 12 pogrupių: Administravimo gebėjimai; Pasiekimų vertinimo gebėjimai; Bendravimo gebėjimai; Mokymų programos išmanymas; Informacinio raštingumo integravimo gebėjimai; Mokymų planavimo gebėjimai; Lyderystės gebėjimai; Planavimo gebėjimai; Pristatymo gebėjimai; Propagavimo gebėjimai; Dalyko išmanymas; Dėstymo gebėjimai. Anketa pateikiama 5 priede. Studentai anketą pildė du kartus: dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* pirmoje ir paskutinėje paskaitoje.

Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant *IMB SPSS Statistics 17* licencijuotą programą.

- Atliktas anketos vidinio suderinamumo (angl. Internal consistency) vertinimas skaičiuojant *Kronbacho alfos* (angl. Cronbach's alpha) koeficientą. Atsižvelgiant į mažą imtį atliktas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį.
- Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas.
- Atliktas ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas siekiant nustatyti, ar interkoreliacinėje matricoje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad teiginiai vienas kitą paneigia. Panaudotas *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo metodas.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp pirminio ir pagrindinio tyrimo panaudotas dviejų priklausomų imčių vidurkių palyginimas *Paired-samples T-test*.

- Apskaičiuotas bendras savęs vertinimo vidurkis, kiekvienos poskalės vidurkis.

Mokymasis B. IV kurso studentai, nestudijavę dalyko *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, įvertino savo žinias pildydami *Instruktuojančių bibliotekininkų gebėjimų savidiagnostinio vertinimo anketą*. Anketos turinys identiškas aprašytam *Mokymasis A*. Studentai anketą pildė du kartus: rudens semestro pradžioje (pirmoji savaitė) ir pabaigoje (paskutinioji savaitė prieš egzaminų sesiją).

Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant *IMB SPSS Statistics 17* licencijuotą programą.

- Atliktas anketos vidinio suderinamumo (angl. internal consistency) vertinimas skaičiuojant *Kronbacho alfos* (angl. Cronbach's alpha) koeficientą. Atsižvelgiant į mažą imtį atliktas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį.
- Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas.
- Vertinant duomenų pasiskirstymą apskaičiuoti *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientai.
- Atliktas ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas siekiant nustatyti, ar interkoreliacinėje matricioje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad teiginiai vienas kitą paneigia. Panaudotas *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo metodas.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp pirminio ir pagrindinio tyrimo panaudotas dviejų priklausomų imčių vidurkių palyginimas *Paired-samples T* testu.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp kontrolinės ir tikrosios grupių panaudotas nepriklausomų imčių vidurkių palyginimas *Independent-samples T-test*, o kintamųjų lygiavertiškam pasiskirstymui nustatyti – *Levene's Test*.
- Apskaičiuotas bendras savęs vertinimo vidurkis, kiekvienos poskalės vidurkis.

Mokymasis C. Dalyką *Informacinis raštingumas* išklause studentai įvertino savo žinias pildydami *IR lygio tikrinimo anketą* (žiūrėti 5 priedą). Anketa parengta remiantis *Informacinio raštingumo aukštajame moksle standartais*. Ji sudaryta iš dviejų dalių. *Mokymasis D* pildyta antroji dalis, kurią sudaro 55 klausimai su 4 arba 2 atsakymo variantais į kiekvieną iš jų.

Turinio požiūriu testas susideda iš trijų dalių: bendrųjų gebėjimų savidiagnostika; teorinės žinios ir teorinių žinių pritaikymas. Teorinės ir praktinės žinios vertintos remiantis standartuose nurodytais gebėjimų pogrupiais: suvokimo gebėjimų vertinimas; informacijos pasiekimo gebėjimų vertinimas; informacijos vertinimo gebėjimų vertinimas; informacijos panaudojimo gebėjimų vertinimas; etiško informacijos

panaudojimo gebėjimų vertinimas. Testo klausimų išsidėstymas pagal gebėjimų pogrupius pateiktas anketos loginės struktūros eksplikacijoje.

Studentai testą pildė du kartus: pirmoje paskaitoje ir paskutinėje paskaitoje.

Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant *IMB SPSS Statistics 17* licencijuotą programą.

- Atliktas anketos vidinio suderinamumo (angl. Internal consistency) vertinimas skaičiuojant *Kronbacho alfos* (angl. Cronbach's alpha) koeficientą. Atsižvelgiant į mažą imtį atliktas *Intraclass correlation coefficient* panaudojus *Two-Way Mixed* modelį.
- Atliktas *Shapiro-Wilk* testas siekiant nustatyti, ar duomenys yra normaliai pasiskirstę.
- Siekiant atlikti pakartotinių testavimų patvirtinto patikimumo skaičiavimą, kai skaičiuojamas vidinis pirmojo ir antrojo matavimo (lyginti tarpusavyje) suderinamumas, skaičiuojama koreliacija tarp dviejų matavimų. Pasirinktas *Spearman-Brown* koeficientas.
- Atliktas *Shapiro-Wilk* testas siekiant nustatyti ar duomenys yra normaliai pasiskirstę. Vertinant duomenų pasiskirstymą apskaičiuoti *Skewness* ir *Kurtosis* koeficientai.
- Atliktas ranginių kintamųjų koreliacijos koeficientų skaičiavimas siekiant nustatyti, ar interkoreliacinėje matricoje nėra statistiškai reikšmingų neigiamų koreliacijų, kurios rodytų, kad teiginiai vienas kitą paneigia. Panaudotas *Kendall's Tau-b* koeficiento skaičiavimo metodas.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp pirminio ir pagrindinio tyrimo panaudotas dviejų priklausomų imčių vidurkių palyginimas *Paired-samples T* testu.
- Siekiant įvertinti vidurkių skirtumus tarp grupių panaudotas nepriklausomų imčių vidurkių palyginimas *Independent-samples T-test*, o kintamųjų lygiavertiškam pasiskirstymui nustatyti – *Levene's Test*.
- Apskaičiuotas bendras testo rezultatų vidurkis, kiekvienos poskalės vidurkis.

Elgesys A. Dalykus *Informacinis raštingumas* ir *Informacinio raštingumo ugdymo metodika* dėstantys dėstytojai vertina IV kurso studentų gebėjimą įgyvendinti 8 val. informacinio raštingumo kursus. Remiantis N. Fielden ir M. Foster (2010) *Informacinio raštingumo dėstymo kokybės vertinimo anketos* antrąja dalimi suformuluoti 7 atvirojo tipo klausimai dėstytojams. Atsakymai į anketos klausimus yra panaudojami kaip gairės diskusijai su IV kurso studentais apibendrinamojoje paskaitoje, kai aptariami pasiekti rezultatai ir studentų atlikta savianalizė *Reakcija A*.

Rezultatai A. Šioje vertinimo stadijoje vertinamas studento, studijavusio dalyką *Informacinio raštingumo ugdymo metodika*, gebėjimas pritaikyti įgytus gebėjimus praktinėje veikloje pabaigus studijas. Su absolventu, kuris po studijų baigimo dirba darbą, susijusį su *Informacinio raštingumo* paskaitų dėstymu, atvirojo tipo interviu diskutuojama apie studijose įgytų gebėjimų ir žinių praktinį pritaikomumą.

Priedas 11. *Elgesys A 2012 ir 2013 Informacinio raštingumo dėstymo kokybės vertinimo anketos antrosios dalies atvirojo tipo klausimų aptarimas*

Elgesys A 2012 veiklos vertinimo pagrindiniai aspektai:

1. Kaip instruktoriai reagavo į skirtingų mokymosi stilių poreikį paskaitoje?

Lanksčiai reagavo į studentų poreikius, atsižvelgė į supratimo lygį, užduočių atlikimo kokybę, tinkamesnius pavyzdžius nesupratusiems. Visiškai kontroliavo mokymo procesą, neleisdamas studentams pasisakyti, oponuoti, kelti diskusinius klausimus, todėl nebuvo sudarytos sąlygos studentams išreikšti poreikį kitokio pobūdžio mokymo stiliui. Beveik nereagavo į lėčiau mąstančius, jiems buvo sunkoka sekti lektoriaus pateikiamą didelį informacijos kiekį.

2. Ar instruktoriai pateikė pakankamai informacijos išteklių?

Taip. Parinkti tinkami šaltiniai, tinkama skaičius, derėjo detaliau pakomentuoti kai kuriuos iš jų.

3. Ar instruktoriai sugebėjo tinkamai išplėtoti nagrinėjamas koncepcijas, teorijas?

Taip. Išsamiai pakomentavo teorijas ir koncepcijas, studentų žinias įtvirtino praktinėmis užduotimis. Pasirinko tinkamą, žaismingą, bet ne primityvų stilių, pateikė tinkamus pavyzdžius. Trūksta išsamumo pristatant teorinę dalį, nepateikiama pavyzdžių, skubama. Galėtų būti pateikta išsamesnė informacija, aiškiau sudėlioti akcentai. Instrukcijos buvo pernelyg lakoniškos, skubotos, nekomentuotos svarbios detalės. Trūko išsamumo, pavyzdžių. Praktinės užduotys mažai sietos su praktiniu panaudojimu, aktualumu studentams.

4. Ar tinkamai buvo sudėliotas paskaitos planas?

Iš dalies. Temų eiliškumas galėtų būti nuoseklesnis. Iš dalies dubliuojamas pirmos ir antros paskaitos turinys. Išlaikyta pusiausvyra tarp praktinės ir teorinės dalių. Nepakankamai pasirengta medžiagos 90 minučių trukmės paskaitai. Tinkamas planas, bet dėl patirties trūkumo nepamatyta, kiek laiko kam reikės. Planas tinkamas. Nepaisant to, buvo verta teorines dalis padalyti į smulkesnius segmentus, įspraudžiant tarp jų praktines užduotis.

5. Kokias instruktoriaus stiprybes galėtumėte išskirti?

Vaizdingai pateikiama informacija, daug pavyzdžių, patikslinimų. Informatyvios skaidrės. Tikslinasi, kaip sekasi atlikti užduotis, ar studentai suprato, siūlosi padėti. Akcentuojama praktinė pateikiamos informacijos nauda. Aktyviai dėstoma paskaita, į koncepcijų nagrinėjimą įtraukiami studentai. Žodynas pritaikytas prie studentų supratimo lygio. Puiki komunikacija, tinkami pavyzdžiai, atidumas auditorijai, savo klaidų pastebėjimas, momentinis jų taisymas. Ramus, aiškus kalbėjimas. Mezgamas kontaktas su studentu. Aktyvus bendravimas su studentais, tikslinimasis. Pavyzdžiai siejami su praktine nauda.

6. *Kokias dėstytojo silpnybes galėtumėte išskirti?*

Turinio netikslumai. Silpnai išaiškinti duomenų bazių ypatumai, skirtumai. Užduočių vertinimas galėtų būti konkretesnis. Kai kurios temos kiek per plačios, derėtų jas kiek smulkiau suskaidyti. Skubėjimas, retkarčiais tarsi kalbėjimas sau (murmėjimas). Nėra kontakto su studentais: kalbama žiūrint į pateiktą arba užrašus. Menkai akcentuota paskaitos pabaiga, nepateiktas apibendrinimas. Trūko empatijos, akivaizdžiai matėsi atskirtis tarp dėstytojo ir studentų šiems atliekant užduotis (dėstytojas sėdėjo kitapus stalo ir vartė žurnalą, o studentai vieni darė pavestą užduotį). Neduota arba duota labai mažai laiko užduoti klausimams, pasitikslinimui. Trūksta didaktikos žinių, negeba išaiškinti, nedetalizuoja, skuba išaiškinti. Patirties stoka, detales reikėtų aiškinti stipriau, nes susiduriama su visiškai nepasirengusiais žmonėmis, labiau orientuojamasi į „aš žinau, tai ir visi žino“ metodą, o ne „jie nežino, tai turiu jiems paaiškinti“. Į studentus kreipiamasi neformaliai „tu“. Dėstytojas studentui girdint suabejoja, ar turės pakankamai medžiagos paskaitai išdėstyti. Užduotys nekonkrečios, ganėtinai abstrakčios. Neakcentuojamas užduoties tikslas. Reikia gyviau komunikuoti – paaiškinti, smulkinti, detalizuoti paskaitos planą, daugiau dėmesio skirti individualiam darbui, pozityviai komunikacijai (pagyrimams, akcentų praktinėse užduotyse dėliojimui).

7. *Ar matote galimybių dėstytojui patobulėti, panaikinti trūkumus?*

Taip.

Elgesys A 2013 veiklos vertinimo pagrindiniai aspektai:

1. *Kaip instruktorius reagavo į skirtingų mokymosi stilių poreikį paskaitoje?*

Nereagavo į studentų poreikius, nesitikslino, ar viskas aišku, nesudarė galimybės pateikti klausimus, išsakyti pastebėjimus. Susikoncentravo į medžiagos pateikimą, nesudarė galimybės pasitikslinti, paklausti. Reagavo į skirtingą mokymosi stilių paskaitoje, sudarė galimybę pasitikslinti, klausti, sugebėjo identifikuoti, kurios informacijos studentai nesugebėjo suprasti, ir atskiras potemes pakomentavo papildomai.

2. *Ar instruktorius pateikė pakankamai informacijos išteklių?*

Taip, informacijos išteklių buvo pateikta pakankamai, daugeliu atvejų jie pakomentuoti išsamiai.

3. *Ar instruktorius sugebėjo tinkamai išplėtoti nagrinėjamas koncepcijas, teorijas?*

Nesugebėjo. Skubėjo pateikti medžiagą, pasigesta ir temos apibendrinimo. Tinkamai apibrėžė naujus terminus, juos vaizdžiai apibūdino, susiejo su praktinio įgyvendinimo pavyzdžiais.

4. *Ar tinkamai buvo sudėliotas paskaitos planas?*

Netinkamai. Teorinė dalis pakankama, tačiau praktinėje dalyje numatyta per mažai užduočių ir temų diskusijoms atsižvelgiant į tam skirtą laiką. Paskaitos ne visuomet būdavo baigiamos laiku, nesugebėta išnaudoti 90 min. trukmės paskaitos.

5. *Kokias dėstytojo stiprybes galėtumėte išskirti?*

Tema plėtojama pateikiant praktinius patarimus. Užduočių atlikimas stebimas, kontroliuojamas ir vertinamas. Empatija, greitas reagavimas probleminėse situacijose, betarpiškumas, geras pasirengimas paskaitoms, aktyvumas, tikslumas.

6. *Kokias dėstytojo silpnybes galėtumėte išskirti?*

Skubėjimas, kalbėjimas su savimi, mažai tiesioginio kontakto su auditorija. Trūksta pateikiamos teorinės informacijos įgyvendinimo praktinėje veikloje pavyzdžių, patikslinimų. Per dažnai vartojamas žodis „nežinau“. Neužbaigiamos mintys (persigalvojama ir idėja toliau nebeplėtojama). Užduotys pernelyg abstrakčios, jas galima atlikti daugybe variantų, todėl neaišku, kokį atlikimo būdą rinktis. Užduotis atliekantys studentai paliekami be priežiūros, studentai nestebimi, nekomentuojamas ir nevertinamas užduočių atlikimas. Skubus, labai tylus kalbėjimas, neaiški artikuliacija. Trūksta ryšio su auditorija. Nėra perėjimo nuo temos prie temos, apibendrinimo. Neformalus kreipimasis į studentus nesusitarus.

7. *Ar matote galimybių dėstytojui patobulėti, panaikinti trūkumus?*

Dviem atvejais matoma galimybių patobulėti, o dviem atvejais trūkumai labai dideli, rekomenduojama kartoti kursą.